

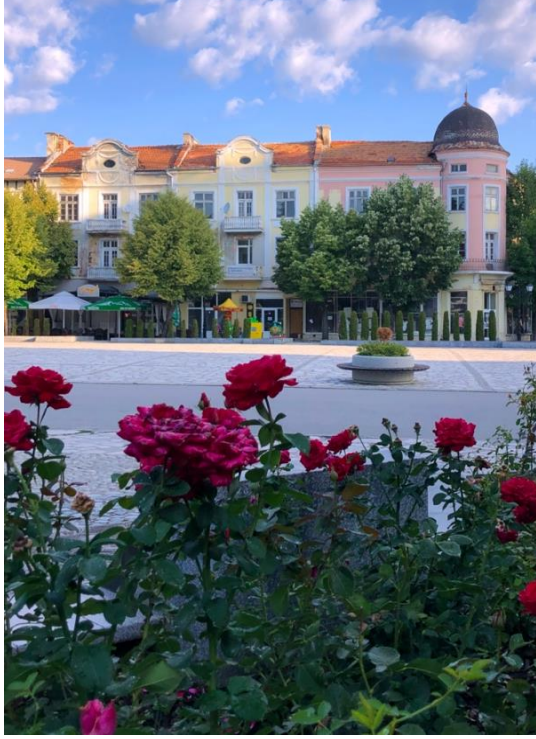

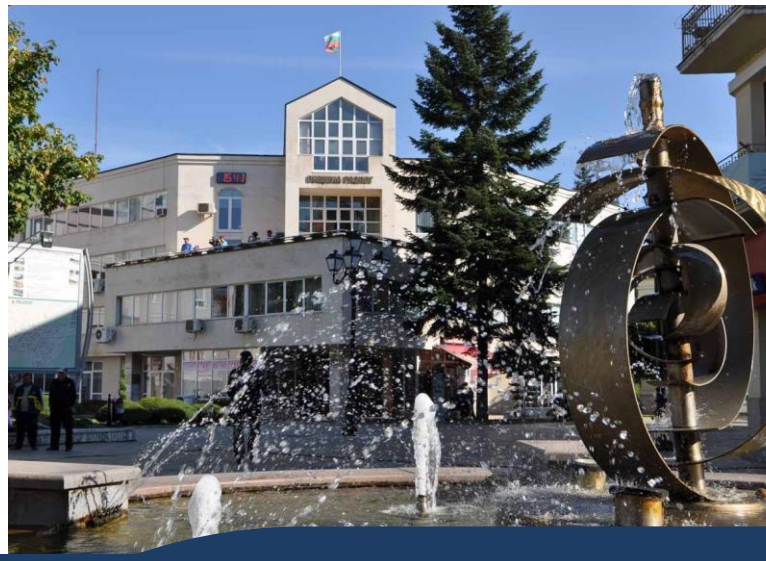

РАЗЛОГ

План за интегрирано развитие на община Разлог

2021-2027 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ 12

1. Законови норми, подход и принципи, на които се основава ПИРО 12
2. Отговорности на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО 13
3. ПИРО в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие – цели, място и роля 14
4. Очаквани резултати от приемането на ПИРО и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво 16

II. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РАЗЛОГ 17

1. Обща характеристика 17
   - *1.1. Географско положение и особености 17*
   - *1.2. Релеф, климат и полезни изкопаеми 21*
   - *1.3. Води 22*
   - *1.4. Почви 24*
   - *1.5. Горски фонд, флора и фауна 24*
   - *1.6. Биоразнообразие 26*
2. Състояние на местната икономика и пазар на труда 28
   - *2.1. Състояние на местната икономика 28*
   - *2.2. Пазар на труда 45*
3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси 49
   - *3.1. Демографско развитие 49*
   - *3.2. Образователна инфраструктура и дейности 62*
   - *3.3. Здравеопазване и здравна инфраструктура 72*
   - *3.4. Социални услуги и социална инфраструктура 75*
   - *3.5. Културна инфраструктура и дейности 85*
   - *3.6. Спортни и младежки дейности 94*
4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията 98
   - *4.1. Пътна мрежа и транспортна инфраструктура 98*
   - *4.2. Водоснабдителна мрежа 110*
   - *4.3. Телекомуникационна мрежа, интернет свързаност и дигитализация 117*
   - *4.4. Енергийна мрежа (вкл. възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и енергийна ефективност) 119*
5. Екологично състояние и рискове 122
   - *5.1. Състояние на атмосферния въздух 122*
   - *5.2. Канализация и пречистване на отпадъчни води 124*
   - *5.3. Управление на отпадъците 133*
   - *5.4. Състояние на почвите 134*
   - *5.5. Акустична среда 135*

5.6. Природна и техногенна активност ... 135
5.7. Радиационно състояние ... 135
5.8. Биоразнообразие ... 136
6. Административен капацитет ... 138
7. Културно-историческо наследство ... 148
7.1. Нематериални културни ценности ... 148
7.2. Материални културни ценности ... 150
8. Състояние на селищната мрежа и жилищния сектор ... 152
8.1. Селищна мрежа ... 152
8.2. Жилищен сектор и жилищна инфраструктура ... 154
9. Връзка на общината със съседните територии и потенциал за развитието на населените места и териториите в рамките на общината ... 158
10. Влияние на големи инфраструктурни проекти ... 161
11. Взаимовръзка на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво ... 162
12. SWOT Анализ ... 169
III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РАЗЛОГ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ГОДИНА ... 172
1. Европейска и национална рамка ... 172
2. Визия, стратегически цели и приоритети за развитие на община Разлог ... 179
IV. КОМУНИКАЦИННА СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВОТО В ПРОЦЕСА НА ПОДГОТОВКА И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПИРО НА ОБЩИНА РАЗЛОГ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ГОДИНА ... 193
1. Цели на Комуникационната стратегия ... 194
2. Целеви групи на Комуникационната стратегия ... 194
3. Етапи на Комуникационната стратегия. ... 195
3.1. Начален (предварителен) етап ... 195
3.2. Етап на анализ и оценка ... 195
3.3. Етап на стратегическо планиране и определяне на зони за въздействие ... 195
3.4. Етап на програма за реализация и предварителна оценка ... 196
3.5. Етап на обсъждане на ПИРО в Общински съвет ... 196
3.6. Етап на изпълнение, наблюдение и оценка на ПИРО ... 197
3.7. Етап на изменение и актуализация на ПИРО ... 197
V. ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД, ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ ... 200
1. Зони за въздействие ... 201
1.1. Зона за въздействие „Общински център“ (ЗВОЦ) ... 201
1.2. Зона за въздействие „Населени места извън общински център“ (ЗВНМОЦ) ... 201
1.3. Зона за икономическо развитие, земеделие и предприемачество (ЗИРЗП) ... 201
1.4. Зона за въздействие за образование, здравеопазване и социални дейности (ЗВОЗСД) ... 201
1.5. Зона за въздействие за спорт и младежки дейности (ЗВСМД) ... 202

1.6. Зона за въздействие за опазване на културно-историческото наследство, развитието на културата и туризма (ЗВКИТ) 202

1.7. Зона за въздействие за транспорт, инфраструктура и околна среда (ЗВТИОС) 202

VI. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ 203

VII. МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ 206

VIII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА РАЗЛОГ 219

IX. ПРИЛОЖЕНИЯ 221

1. Приложение №1 – Програма за реализация на ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г. 221
2. Приложение №2 – Индикативна финансова таблица за изпълнение на ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г. 221
3. Приложение 3 и 3а – Индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г. 221

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Географско положение на община Разлог 18
Фигура 2. Туристически райони 34
Фигура 3. Коефициент на безработица, % 46
Фигура 4. Динамика на средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение 48
Фигура 5. Динамика на броя на населението, верижен индекс 50
Фигура 6. Темп на изменение на населението, 2010-2020 г. 51
Фигура 7. Естествен прираст на населението, ‰ 52
Фигура 8. Механичен прираст на населението, ‰ 53
Фигура 9. Население към 31.12.2020 г., брой 55
Фигура 10. Коефициент на възрастова зависимост, % 56
Фигура 11. Гъстота на населението, население на кв.м 58
Фигура 12. Гъстота на населението, 2014-2020, д/км2 59
Фигура 13. Исторически музей – гр. Разлог 86
Фигура 14. Културен календар на община Разлог 93
Фигура 15. Идеен проект на Спортен център - Разлог 98
Фигура 16. Железопътна мрежа в България 109
Фигура 17. Транспортна инфраструктура в община Разлог 109
Фигура 18. Водоснабденост на населението 110
Фигура 19. Относителен дял на населението, попадащо в „бели“ зони 118
Фигура 20. Карта на защитените територии по Натура 2000, в които попада територията на община Разлог 137
Фигура 21. Кукерски обичаи в община Разлог 149
Фигура 22. Народни носии от Разложкия край 149
Фигура 23. Храмове в община Разлог 151
Фигура 24. Балнеоложки традиции в с. Баня, община Разлог 152
Фигура 25. Селищна мрежа в община Разлог 153
Фигура 26. Възможности за сдружаване на общини за прилагане на интегрирани териториални инвестиции 160

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Населени места в община Разлог и население по постоянен адрес и настоящи адрес към 15.09.2022 г. 19

Таблица 2. Нива на центрове. Степен на урбанизация. Урбанизационни оси. TEN-T мрежа 20

Таблица 3. Баланс на територията на община Разлог 21

Таблица 4. Преки чуждестранни инвестиции с натрупване в община Разлог и другите общини от региона 2018-2020 г. (млн. лева) 28

Таблица 5. Преки чуждестранни инвестиции с натрупване на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в лева) 29

Таблица 6. Брой нефинансови предприятия в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (брой) 29

Таблица 7. Брой нефинансови предприятия на 1000 души в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (брой) 29

Таблица 8. Произведена продукция в нефинансовите предприятия в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в лева) 30

Таблица 9. Произведена продукция в нефинансовите предприятия на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в лева) 30

Таблица 10. Приходи от износ на нефинансовите предприятия в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в млн. лева) 30

Таблица 11. Приходи от износ на нефинансовите предприятия на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2019-2020 г. (лева/човек) 30

Таблица 12. Разходи за придобиване на ДМА на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (лева/човек) 31

Таблица 13. Подадени проектни предложения от предприятията на територията на община Разлог за преодоляване на кризата с COVID-19, брой/лева 32

Таблица 14. Подадени проектни предложения от предприятията на територията на община Разлог за подобряване на производствения капацитет 32

Таблица 15. Проектни предложения от предприятия за подобряване условията на труд и повишаване знанията и уменията на служителите, брой/лева 33

Таблица 16. Места за настаняване и реализирани нощувки за периода 2016-2020 г. (брой) 36

Таблица 17. Брой преноощували лица в места за настаняване за област Благоевград 2014-2020 г. 37

Таблица 18. Брой реализирани нощувки в местата за настаняване в област Благоевград за периода 2014-2020 г. 37

Таблица 19. Приходи от нощувки в местата за настаняване за област Благоевград за 2014-2020 г. (лева) 37

Таблица 20. Туристически фестивали и събития на територията на община Разлог 39

Таблица 21. Проектни предложения, финансирани по ПРСР 2014-2020 г. за неземеделски дейности 42

Таблица 22. Проектни предложения, финансирани по ПРСР 2014-2020 г. за земеделски дейности 42

Таблица 23. Равнище на безработица, % 45

Таблица 24. Информация за безработните лица в трудоспособна възраст (брой) 45

Таблица 25. Коефициентът на безработица за периода 2016-2020 г. 45

Таблица 26. Коефициентът на трайна безработица за периода 2019 – август 2021 г. 46

Таблица 27. Дял на наети по трудово и служебно правоотношение от населението на 15 и повече години в община Разлог и съседните ѝ общини, 2016-2020 г. 46

Таблица 28. Брой и дял на наетите по трудово и служебно правоотношение в публичен и частен сектор в община Разлог и съседните ѝ общини, 2018-2019 г. 47
Таблица 29. Средна брутна месечна заплата, 2016-2020 г., лв. 48
Таблица 30. Средна брутна месечна заплата на наетите в публичния и частния сектор в община Разлог и съседните ѝ общини, 2018-2019 г., лв. 49
Таблица 31. Население в община Разлог в периода 1946-2020 г., брой 49
Таблица 32. Население към 31.12.2020 г., брой 50
Таблица 33. Естествен прираст на населението, 2010-2020 г. 51
Таблица 34. Живородени и починали за периода 2010-2020 г. 52
Таблица 35. Брой живородени в община Разлог за периода 2010-2020 г. 52
Таблица 36. Механичен прираст на населението, 2010-2020 г. 53
Таблица 37. Механичен прираст на населението в областите на ЮЗР и общините в област Благоевград 2016-2020 г. (брой) 54
Таблица 38. Население в селата на община Разлог към 31.12. 55
Таблица 39. Население по пол, 31.12.2020 г. 55
Таблица 40. Коефициентът на възрастова зависимост, % 57
Таблица 41. Население под, във и надтрудоспобна възраст към 31.12. 57
Таблица 42. Население на 7 и повече навършени години по населени места и степен на завършено образование към 01.02.2011 година 59
Таблица 43. Училища, на територията на община Разлог 62
Таблица 44. Брой учащи по класове и години 63
Таблица 45. Брой учители в училищата на територията на община Разлог за периода 2014-2020 г. 63
Таблица 46. Санирани/ремонтирани училища в периода 2014-2020 г. 65
Таблица 47. Информация за необходимите дейности за подобряване на образователната инфраструктура в община Разлог 66
Таблица 48. Детски градини/филиали на територията на община Разлог 68
Таблица 49. Брой деца в детските градини 68
Таблица 50. Педагогически персонал в детските градини, брой 69
Таблица 51. Места, места на 100 деца и групи в детските градини, брой 69
Таблица 52. Санирани/ремонтирани детски градини периода 2014-2020 г. 69
Таблица 53. Информация за необходимите дейности за подобряване на образователната инфраструктура – детски градини в община Разлог 69
Таблица 54. Лечебни и здравни заведения на територията на община Разлог 2014-2020 г. (брой) 73
Таблица 55. Медицински персонал в лечебни и здравни заведения на територията на община Разград 2014-2020 г. (брой) 73
Таблица 56. Население на един лекар по дентална медицина, 2014-2020 г. (брой) 74
Таблица 57. Население на един лекар, 2014-2020 г. (брой) 74
Таблица 58. Детски ясли, места/капацитет (брой) и обхват на децата (%) на територията на община Разлог, 2014-2020 г. 74
Таблица 59. Социални услуги, предоставяни на територията на община Разлог 76
Таблица 60. Народни читалища на територията на община Разлог 86

Таблица 61. Информация за дейността на читалищата на територията на общината 87
Таблица 62. Информация за необходимите дейности за подобряване на читалищната инфраструктура 88
Таблица 63. Спортни клубове в община Разлог 94
Таблица 64. Справка за качеството на водата за периода 2016-2020 г. (%) 112
Таблица 65. Справка за загубите на водни количества по населени места в община Разлог за периода 2016-2020 г (в проценти) 112
Таблица 66. Справка за дължината на довеждащите водопроводи на територията на община Разлог за периода 2016-2020 г. 113
Таблица 67. Справка за инкасирани водни количества ВиК на територията на община Разлог за периода 2016-2020 г. (куб.м) 113
Таблица 68. Обща справка за инкасирани водни количества ВиК на територията на община Разлог за периода 2016-2020 г. (куб.м) 114
Таблица 69. Информация за осъществените инвестиционни дейности за подобряване на инфраструктурата на ВиК мрежите в община Разлог от „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД - Благоевград 114
Таблица 70. Обекти в експлоатация за производство на ел.енергия и видове ВИ 121
Таблица 71. - Регистър на издадените разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти 126
Таблица 72. Проекти на община Разлог по оперативните програми за програмен период 2014-2020 г 143
Таблица 73. Характеристики на жилищния фонд към 31.12.2020 г. 156
Таблица 74. Брой жилища на 1000 души от населението и брой лица на 1 жилище за периода 2014-2020 г. 156
Таблица 75. Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) 212

СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ	Агенция по заетостта
АИК	Адаптиране към изменение на климата
АСП	Агенция за социално подпомагане
АВиК	Асоциация по ВиК
БАН	Българска академия на науките
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
БВП	Брутен вътрешен продукт
БПС	Бункерни помпени станции
БТ	Бюро по труда
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ДГ	Детска градина
ДЯ	Детска ясла
ДЦДУ	Дневен център за деца с увреждания
ДМСГД	Дом за медико-санитарни грижи за деца
ДКЦ	Диагностично консултативен център
ДСП	Дирекция социално подпомагане
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
е.ж.	Еквивалент жители
ЗЗ	Защитени зони
ЗТ	Защитени територии
ЗРР	Закон за регионално развитие
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗВ	Зона за въздействие
ЗТ	Закон за туризма
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение
КПС	Канална помпена станция
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройство

МОПТ	Масов обществен пътнически транспорт
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МПСОВ	Модулна пречиствателна станция за отпадни води
МСП	Малки и средни предприятия
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НСИ	Национален статистически институт
НПО	Неправителствена организация
НГПИД	Национална гимназия по приложни изкуства и дизайн
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НПП	Нетни приходи от продажби
НУ	Начално училище
ОП	Оперативна програма
ОУП	Общ устройствен план
ОПРР	Оперативна програма Региони в растеж 2014-2020
ОПРЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси 2014-2020
ОбС	Общински съвет
ОДК	Общински детски комплекс
ОДЗ	Обединено детско заведение
ОСП	Общата селскостопанска политика
ОПОС	Оперативна програма Околна среда 2014-2020
ОПИК	Оперативна програма Иновации и конкурентоспособност
ОУ	Основно училище
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПУП	Подробен Устройствен план
ПГ	Професионална гимназия
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионално развитие
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПС	Помпена станция
ПРР	Програма за развитие на регионите 2021-2027
ПОС	Политика за опазване на околната среда
ПИК	Политиката за изменение на климата
ППТ	Първичен пазар на труда
ПП	Природен парк
ПЧП	Публично частно партньорство
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РУО	Регионално управление на образованието
СБНАЛ	Специализирана болница неврологична за активно лечение

СГО	Структури на гражданското общество
СРМ	Свободни работни места
ТСБ	Териториално статистическо бюро
ТБО	Твърди битови отпадъци
УПИ	Урегулиран поземлен имот
ФПЧ	Фини прахови частици
ЦВН	Център за временно настаняване
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦДГ	Целодневна детска градина
ЦСМП	Център за спешна медицинска помощ
ЧПИ	Чуждестранни преки инвестиции
ШК	Шахтов кладенец
ЮЦР	Южен централен регион
NUTS	Nomenclature des Unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Разлог (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини, в съответствие с Интегрираната стратегия за развитие на Югозападен регион за планиране (ИТСР) от ниво 2 (NUTS 2), предвижданията на Общия устройствен план на общината (ОУПО) и Актуализираната Национална концепция за пространствено развитие (НКПР).

Планът се разработва в съответствие с изискванията за съдържание и обхват на документа, посочени в чл.13 на Закона за регионалното развитие (ЗРР), Правилникът за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР) и Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ.

Стратегическият документ обхваща периода 2021-2027 г. и е ориентиран към устойчиво интегрирано развитие, целящо подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

ПИРО обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията.

ПИРО се изработва за цялата територия на общината, като могат да се определят зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за кооперирane със съседни общини.

1. Законови норми, подход и принципи, на които се основава ПИРО

Изготвянето на ПИРО е регламентирано в ЗРР, както и в Правилника за неговото прилагане. За периода 2021-2027 г. ПИРО обединява в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР), които се разработваха за всички общини и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) – разработвани за градските общини в периода 2014-2020 г.

При изготвянето на ПИРО на община Разлог са спазени изискванията на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО, одобрени от министъра на регионалното развитие и благоустройството, отчетени са анализите, изводите и приоритетите в НКПР за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), Интегрираната териториална стратегия за развитие на Югозападен регион за планиране от ниво 2, Националната програма „България 2030“, стратегическите цели Европа 2030 и насоките на политиката на ЕС за сближаване и регионално развитие за периода 2021-2027 г.

При определянето на целите и приоритетите за развитие на община Разлог за периода до 2027 г., освен резултатите от анализа е отчетено изпълнението на Общинския план за развитие (ОПР) 2014-2020 г.

При разработването на ПИРО са използвани подходи, методи и принципи, които да гарантират достоверността на проучванията и анализите, да отчитат ограничителите и стимулаторите за развитие на територията на общината и съседните територии с потенциал за развитие на интегрирани териториални инвестиции, да обосноваят формулираните цели, мерки и приоритетни действия за интегрирано развитие на основните функционални системи и за постигане напредък в цялостното социално-икономическо развитие на община Разлог.

При разработването на ПИРО на община Разлог са приложени следните подходи:

- интегриран подход, който се е наложил като основен в политиката за регионално развитие и задължителен при изготвяне на стратегическите документи за регионално и пространствено планиране. Целта е в условията на свиващи се ресурси и ограничени финансови параметри да се обединят различни политики, приоритети, проекти, финансови ресурси, източници за финансиране, участници и заинтересовани страни, за постигане на положителна синергия и добавена стойност от реализираните програми. Интегрираният и териториален подход, отчита спецификата на общинската територия, координацията на различните публични политики, предвижданията за развитие, определени с ОУП и протичащите социални и икономически процеси, както и потенциалите за развитие, на които се базират предложенията за бъдеща стратегия за развитие.
- подход, основан на местните характеристики и потенциал („Подход Барка“), приложен при изготвянето на анализа на територията, отразявайки специфичните й характеристики, за да се открояят конкурентните предимства на общината и за да се определят неизползваните потенциали. Той е обединяващ инструмент за решаване на съществуващи проблеми, идентифициране на нужди, подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за кооперирание със съседни общини.
- подход „отдолу – нагоре“, с цел изграждане на консенсусен модел с всички заинтересовани страни, повишаване на ангажираността и заинтересоваността на участниците в подготовката и прилагането на документа. Ефективното планиране и успешното устойчиво и интегрирано развитие се основават на отворен и прозрачен процес с включване на гражданите и заинтересованите страни в различните етапи. Прилагането на подхода „отдолу-нагоре“ във фазата на актуализиране на информацията и на публичните консултации позволява да се постигнат изискванията за информираност, публичност и прозрачност и да се идентифицират по-точно потребностите на местните общности, към които да се ориентират приоритетите и да се насочат публичните средства.

В процеса на разработване ПИРО е приложен принципа на партньорството и ефективни механизми за широко участие на заинтересованите страни - бизнеса, социалните и икономическите партньори, гражданите и неправителствените организации. Разработена е Комуникационна стратегия за осигуряване на информация и публичност във връзка с протичащия процес на разработване на ПИРО на община Разлог 2021-2027 г.

2. Отговорности на институциите и партньорите за разработването и приемането на ПИРО

Документът се разработва от Общинска администрация Разлог, в партньорство със заинтересованите страни и участието на широката общественост. Процесът на разработване включва преглед и анализ на релевантните общински и национални документи; събиране, обработка и анализ на необходимата статистическа информация; консултации, срещи и обсъждания с представители на заинтересованите страни.

За проучване на мнението на заинтересованите страни в процеса на изготвяне на ПИРО са проведени анкетно проучване и фокус групи за идентифициране на основни проблеми, потенциал и възможности за развитие на общината в периода 2021-2027 г.

При определяне на визията, целите и приоритетите са отразени местните потенциали за развитие и възможностите за решаване на конкретни проблеми, с цел постигане на балансирано и устойчиво развитие, на основата на извършените аналитични проучвания.

Определени са зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) на базата на общи (идентични) характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Изготвена е Програма за реализация на основата на извършения анализ на социално-икономическото развитие на общината, проучените мнения сред заинтересованите страни, проведените публични консултации и потенциалните възможности за финансиране чрез фондове на ЕС. Очертани са основни приоритетни проекти и действия в периода 2021-2027 г.

Неделима част от изготвения документ са определените мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия в общината.

Като информационна платформа за провеждане на on-line анкетни проучвания, разпространение на информация от проведени обсъждания, материали и съобщения се използва интернет страницата на общината (https://razlog.bg/wps/portal/municipality-razlog/home).

Координацията и контрола по процеса на разработване, съгласуване и актуализация на ПИРО се осъществява от кмета на общината. Със заповед на кмета се сформира работна група, която отговаря за изготвянето на ПИРО. Документът се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ПИРО. Одобреният от Общински съвет Разлог план се представя от кмета на общината пред Областния съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане.

Планът и решението на Общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерски съвет (https://www.strategy.bg/).

3. ПИРО в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие – цели, място и роля

Системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие обхваща:

- Национална концепция за пространствено развитие (НКПР);
- Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 (ИТСР);
- Планове за интегрирано развитие на общините (ПИРО).

Съгласно ЗРР, ПИРО е в йерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за пространствено развитие.

Действащото законодателство изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО и съобразяване с действащите към момента национални и регионални стратегически документи, които акумулират европейските политики.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на ЕС. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритети за регионално и местно развитие.

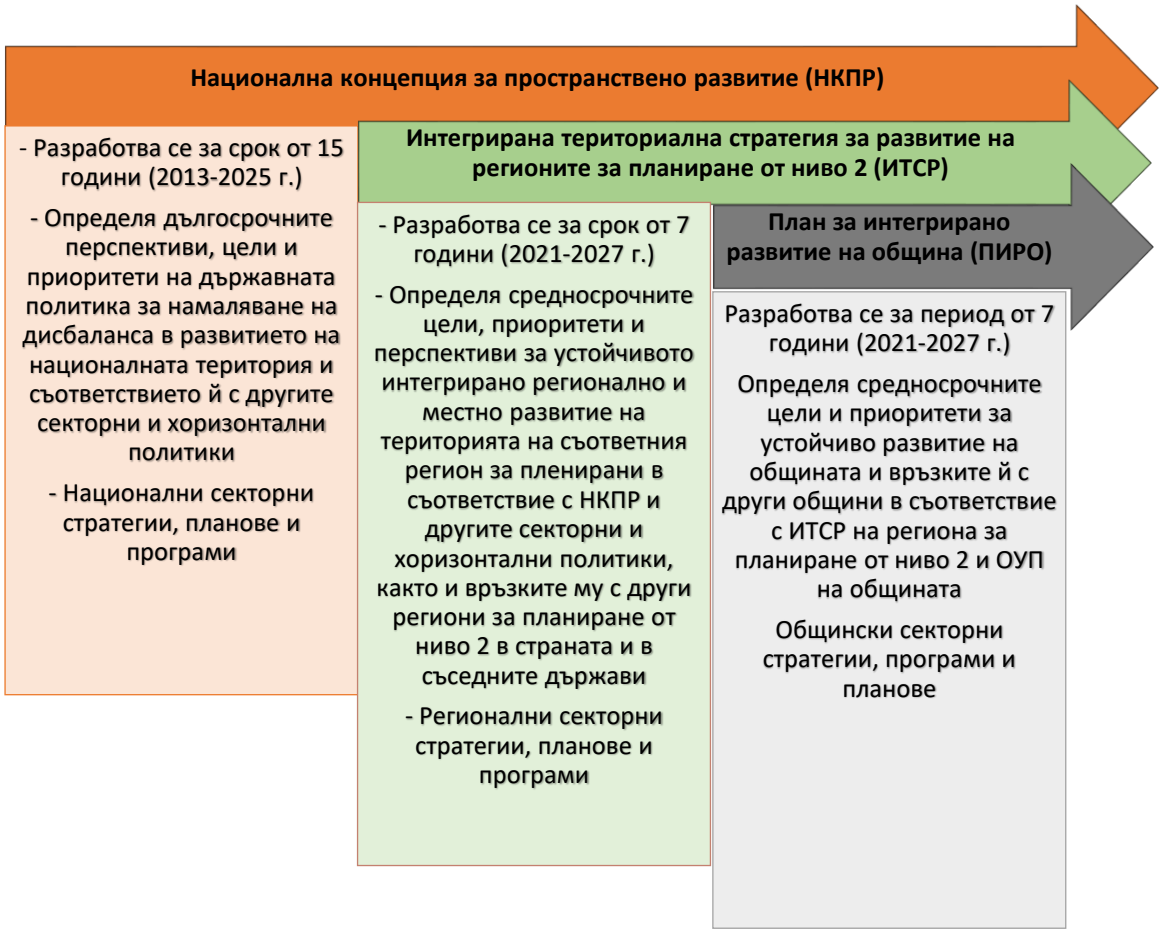

НКПР, актуализирана през 2019 г., регламентира устройството и управлението на националната територия до 2025 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси и очертава насочеността на секторните политики и стратегии. Очаква се в предстоящия период да се преобърне тенденцията от моноцентризъм в процес на постепенен преход към полицентрично развитие. Това е необходимо условие за балансирано, ефективно и щадящо използване на териториалните ресурси и потенциали и необходима предпоставка за смекчаване на рисковете от климатичните промени.

В актуализираната версия на НКПР са включени следните нови елементи:

- отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие;
- стратегическата му част интегрира по-тясно регионалното с пространственото планиране;
- идентифицирани са конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

ИТСР на Югозападен регион за планиране от ниво 2 (ЮЦР) за периода 2021-2027 г., в обхвата на който попада община Разлог, е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за интегрирано пространствено развитие на региона. Тя е разработена в съответствие с Актуализираната версия на НКПР, като отчита местния териториален потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие. Документът се използва за

определяне на приоритетите и зоните за интервенции и за прилагане на интегрирани териториални инвестиции през новия програмен период.

Определени са следните основни приоритети за развитие на ЮЗР:

- Стратегически приоритет 1: Подкрепа на регионалните потенциали за устойчив растеж
- Стратегически приоритет 2: Инвестиране в човешкия капитал и преодоляване на регионалните дисбаланси в осигуряването на достъп до качествени услуги
- Стратегически приоритет 3: По-добре свързан и устойчив регион

Приетата визия, която определя рамката за реализация на Интегрираната териториална стратегия (ИТС) за развитие на Югозападен регион, е следната:

Югозападен регион – развиващ своите потенциали за достойно място сред европейските региони

ИТСР на ЮЗР 2021-2027 г. се разработва за период, в който се очакват сериозни промени в световен и общоевропейски мащаб, включително засилен риск от климатичните промени, преходът към нисковъглеродна икономика, индустриалната трансформация и изострени демографски проблеми, както и необходимостта от по-успешно провеждане на политиката на сближаване.

В допълнение, към разработването на ПИРО отношение имат и други действащи документи: стратегии, планове и програми, на национално, регионално, областно и общинско ниво. Влияние върху изпълнението на плана ще окажат и разработваните нови оперативни програми и нормативни документи по секторни политики.

4. Очаквани резултати от приемането на ПИРО и използването му за целите на стратегическото регионално и пространствено планиране на общинско ниво

ПИРО на община Разлог 2021-2027 г. задава посоката ѝ за развитие като център с регионално и национално значение. Приложението на този стратегически документ цели устойчиво надграждане на постигнатите резултати през изминалия програмен период, като същевременно се търсят възможности за по-високи нива на растеж, основан на прилагането на конкретна и пространствено обусловена система от стратегически цели, приоритети и мерки (проекти).

Очакваният резултат от изпълнението на ПИРО е постигането на устойчиво комплексно (интегрирано) развитие на община Разлог на основата на разполагаемите ресурси и потенциал на територията. Като най-важният общински стратегически документ, той се явява един от инструментите за управление на общинските политики чрез постоянен обмен на идеи и консултации между заинтересованите страни, както по време на разработването, така и при реализацията му.

II. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РАЗЛОГ

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за цялата територия на община Разлог. За целта са проучени данни и е събрана и анализирана информация за състоянието на местната икономика; развитието на социалната сфера и човешките ресурси (демографски аспекти, здравеопазване, образование, социални услуги, култура, спорт); състоянието на основната инфраструктура; водоснабдителна и канализационна системи; енергийна система; управление на отпадъците; екологичното състояние, както и административният капацитет на общината.

Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за изготвянето на SWOT - анализ, който като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на територията и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието. Обобщени са вътрешните фактори (силни и слаби страни) и са дефинирани външните фактори (възможности и заплахи) в пространствения контекст на регионално и национално ниво.

Като източници на официална статистическа информация са използвани данни от Национален статистически институт (НСИ), министерства, държавни и регионални агенции, териториални и регионални служби на органите на изпълнителната власт, Община Разлог. Като обективен източник на данни за изготвената оценка и потенциалите за развитие е използвана обработената информация от целевите анкетни проучвани и фокус групи със заинтересованите страни, получени идеи за проекти и от проведените публични събития.

1. Обща характеристика

1.1. Географско положение и особености

Община Разлог е разположена в югозападна България, на територията на Рило-родопската природогеографска област, обхващайки части от Разложката котловина, планините Рила, Пирин и Родопи, както и територии на два от трите национални парка на България – НП „Рила” и НП „Пирин”.

Разложката котловина е оградена от южните дялове на Рила и северните склонове на Пирин, а източна граница е р. Места. Тя е висока междупланинска котловина със средна надморска височина над 800 м. В тектонско отношение котловината представлява грабен, отделен от планините с големи разседни зони.

На северозапад община Разлог граничи с община Благоевград, на запад – с община Симитли, на югозапад – с община Кресна, на юг – с община Банско, на североизток и изток – с общини Белица и Велинград (област Пазарджик).

Фигура 1. Географско положение на община Разлог

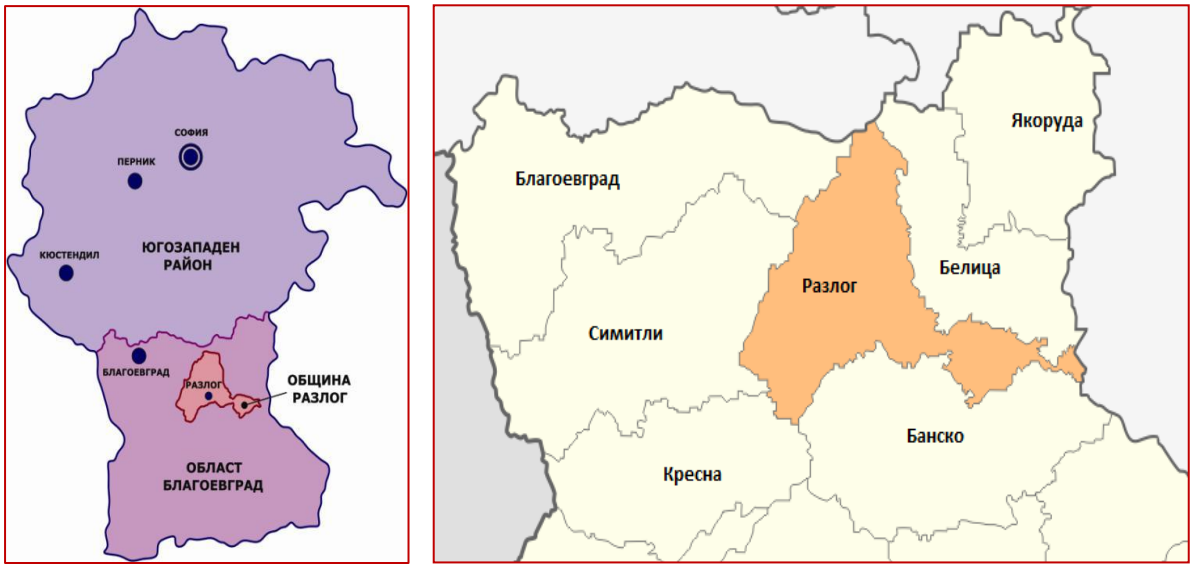

Община Разлог е една от най-динамично развиващите се общини в област Благоевград, като обхваща приблизително 6,8 % (440,314 км²) от територията на областта, което я поставя на шесто място от 14-те общини в областта и на пето място по брой на населението (18 822 жители към 31.12.2021 г.). Съставена е от 8 населени места - град Разлог, който е общински център и 7 села. Всички съставни населени места на общината са със статут на кметство.

Село Баня –намира се в центъра на Разложката котловина, на 5 км от Разлог и Банско, на 25-30 км от Якоруда и Симитли и на 150 км от София и Пловдив. Застроено е около многобройните топли минерални извори – общо 72 термални извора, които са 1/3 от минералните извори в Югозападна България. През селото протичат реките Малка Глазне, Пихла и Конешица. Селото е с добре изградена инфраструктура, водоснабдяване и канализация. През Баня преминават автобусни линии за Благоевград, София, Гоце Делчев, Пловдив и други. До селото преминава и теснолинейната жп линия Септември – Добринище.

Село Бачево - разположено на 4 км северно от Разлог, в най-ниските разклонения на Югозападна Рила. Надморската му височина е 920 м. Бачево е с почти изцяло изградена инфраструктура. На 100% канализирано, водопроводът е почти изцяло подновен, а голяма част от улиците са асфалтирани.

Село Годлево - отстои на 7 км северно от Разлог, в южните склонове на Рила, на 900 м. надморска височина. В землището на селото има редица останки от стари селища. На територията му са изградени шест водоема, които успешно се използват и за риболов.

Село Горно Драглище – разположено е от двете страни на река Клинощница, на 13 км североизточно от Разлог, на 850 м надморска височина. Има добре изградена инфраструктура, водоснабдяване и канализация.

Село Долно Драглище – разположено в Разложката котловина между Рила, Пирин и Родопи, на 810 м. надморска височина, на 11 км от гр. Разлог; 11 км от гр. Банско; 16 км от Парка за танцуващи мечки гр. Белица; 5 км от с. Баня. Има добре изградена инфраструктура, водоснабдяване и канализация. .

Село Добърско – намира се на 18 км северно от Разлог, в южните склоновете на Рила, на 1070 м.н.в. и е най-старото в района.

Село Елешница – намира се на 18 км източно от Разлог, в долината на р. Златарица, на 760 м. надморска височина. Землището на селото обхваща площ от около 300

кв.км. с предимно планински и полупланински характер. Има изградено водоснабдяване, почти изцяло канализирано и добре благоустроено.

Таблица 1. Населени места в община Разлог и население по постоянен адрес и настоящи адрес към 15.09.2022 г.

	Населено място	Население по постоянен адрес	Население по настоящ адрес	Население по постоянен и настоящ адрес в същото населено място
1	гр. Разлог	12985	12340	11588
2	с. Баня	2860	2850	2613
3	с. Бачево	1563	1493	1406
4	с. Годлево	477	460	420
5	с. Горно Драглище	869	827	775
6	с. Добърско	569	533	508
7	с. Долно Драглище	598	654	556
8	с. Елешница	1295	1217	1136
Общо за общината		**21216**	**20374**	**19002**

Източник: ГД ГРАО

Тази демографска характеристика на населените места дава основание по-голямата част от тях да бъдат определени като жизнени от икономическа и социална гледна точка и благоприятни за използване и развитие потенциала на територията на общината. Броят на жителите е благоприятен за развитието на обекти за най-необходимите дейности – образование, здравеопазване, култура и др. Политиките на общината следва да насърчават задържането на населението в големите и средни села, с оглед по-равномерното териториално антропогенно натоварване на общината и като предпоставка за устойчиво развитие.

Предвид планинския релеф, гъстотата на селищната мрежа е значително по-ниска от средната за страната – 1,8 селища на 100 км² при 4,8 средно за България.

През общината преминава второкласен път II-19 *оп Симитли - Градево – оп Разлог – Банско – Добринище – Гоце Делчев – граница Гърция*, който свързва района с международния път Е-79 от Северна и Западна Европа - Видин - София - Благоевград - ГКПП Кулата - за Гърция, а от друга страна осигурява по-кратък път до Гърция през новия ГКПП Илинден - Ексохи.

На североизток преминава второкласен път II-84 (*Белово–Пазарджик) – Звъничево - Ветрен дол – Велинград – Юндола – Якоруда - оп Разлог*), който свързва общината с Велинград и Септември, а оттам с първокласен път 1-8 и автомагистрала „Тракия“ като осигурява връзки с централните и източни части на страната, а през ГКПП Капитан Андреево - с Република Турция.

Двата второкласни пътя – II-19 и II-84 интегрират общината в регионален и национален план, като осигуряват връзките ѝ с основните международни коридори – коридор №4 и коридор №8.

От регионално значение е преминаването през общината на теснолинейната железопътна линия между гр. Септември и с. Добринище.

Община Разлог административно принадлежи към област Благоевград и Югозападния регион.

Таблица 2. Нива на центрове. Степен на урбанизация. Урбанизационни оси. TEN-T мрежа

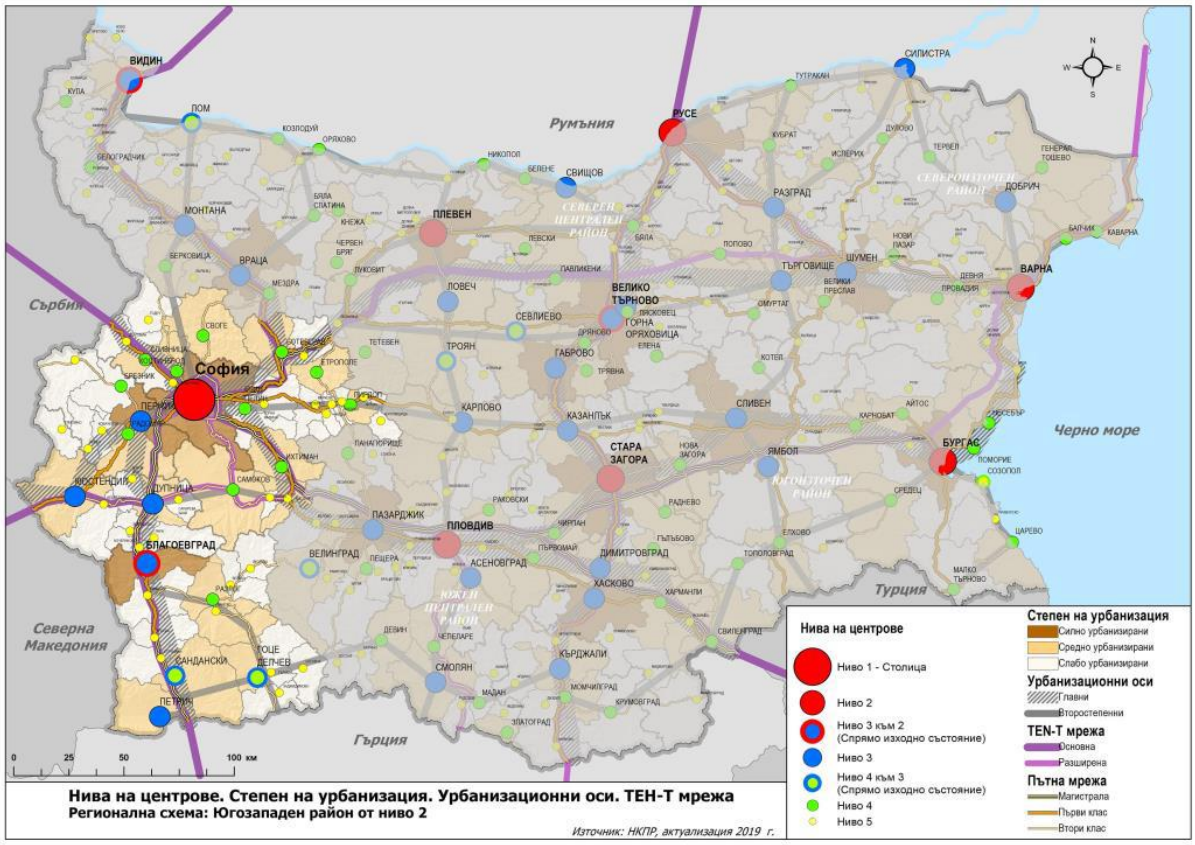

Източник: НКПР - Актуализация 2019 г.

Съгласно НКПР, в **Югозападния регион** са налични градове-центрове от следните йерархични нива:

- от 1-во йерархично ниво – център с европейско значение в националната територия е столицата **София.** Независимо от скромното място на София в европейската класация на мега градовете, в рамките на националната територия тя доминира решително над всички останали градове-центрове, а на територията на ЮЗР доминацията ѝ е още по-значителна;
- от 2-ро йерархично ниво – големи градове-центрове с национално значение в територията на регионите е определен **Благоевград.** Големите градове от това ниво имат мисията да балансират влиянието на Столицата и да намаляват ефекта от моноцентрично развитие.
- от 3-то йерархично ниво– градове-центрове с регионално значение в територията на областите – за ЮЗР това са областните градове **Перник** и **Кюстендил** и градовете **Дупница** и **Петрич**. Тези градове имат мисията да балансират влиянието на много големите градове и да намаляват ефекта от моноцентрично развитие в територията на региона. Те са определени поради тяхното подходящо местоположение, демографска големина и стабилност, налични функции с регионално значение в сферата на икономиката, социалната сфера, образованието, културата.
- **от 4-то йерархично ниво** – малки градове с микрорегионално значение в територията на групи общини – за ЮЗР това са **16 града:** Своге, Самоков, Ихтиман, Костенец, Елин Пелин, Пирдоп, Етрополе, Костинброд, Ботевград, Сливница, Брезник, Радомир, Банско, **Разлог,** Сандански, Гоце Делчев. Тези градове са центрове, предлагащи работни места и основни услуги със значение за повече от една община. Те са избрани с оглед подходящото им

местоположение в територията на областите, демографската им големина, наличните им функции с надобщинско значение в сферата на икономиката, социалната сфера, образованието, културата.

Териториално урбанистичната структура се свежда до определянето на видове общини (LAU 1) по **степен на урбанизация**. За определянето на степента на урбанизация на общините се използва европейска методика за определяне на градско-селска типология. Съгласно приспособената за условията на България методика, **община Разлог е средно урбанизирана община** - над 50 % от населението живее в населени места от 5 до 50 хил. жители или общината е с център град от 5 до 50 хил. жители.

Основните оси, които имат важно структуриращо значение за националната територия, се развиват по протежение на главните национални и международни транспортни направления, по които мрежата от населени места на страната се интегрира в европейската. Заедно с транспортните направления те формират своеобразна **„транспортно-урбанизационна решетка“**. Второстепенните оси имат значение предимно за структурирането на територията на регионите. Те са разположени по транспортните коридори с регионално значение.

Второстепенни оси на развитие с регионално значение се изявяват в направления, излизащи от основните оси или свързващи основните оси, като така допълват пространствения модел и активизират урбанистичното развитие. На регионално равнище второстепенните оси на развитие осъществяват достъпността и свързаността на районите и градските центрове от 3-то и 4-то ниво в тях. При провеждане на политиката на пространствено развитие по отношение на **градовете центрове от 4-то ниво е редно да се дава предимство на тези от тях, които са разположени в направленията на осите на развитие.**

За Разлог е важно отклонението от основната ос София – Солун, което се развива като второстепенна транспортна и урбанизационна ос по течението на река Места. Отварянето на ГКПП „Илинден“ дава шансове на това направление, по което основни населени места са **Разлог**, Банско, Добринище и Гоце Делчев.

Селищата по долината на река Места изпитват по-слабо гравитационното притегляне на столицата и останалите големи градове в ЮЗР, **което налага улесняване на вътрешната свързаност с подобрени пътища в меридиално направление в региона.**

Вътрешнорегионалните връзки се обслужват от второкласните и третокласните пътища в региона.

1.2. Релеф, климат и полезни изкопаеми

Релефът на територията на общината е разнообразен - от високопланински до котловинен. Обхванати са части от най-високите български планини - Рила, Пирин и Родопи, както и Разложката котловина, формирана по долината на река Места. Преобладаващият планински релеф обуславя и значителния дял на горските територии в общия баланс на територията на общината.

Таблица 3. Баланс на територията на община Разлог

Територия по предназначение	Площ (кв.км.)	Дял, в %
Урбанизирана	13,03	2,96
Територия на транспорта	6,89	1,56
Земеделска	130,91	29,7
Горска	178,71	40,54

Води и водни обекти	3,61	0,82
Защитена територия	106,51	24,16
Нарушена територия	1,13	0,26
Общо	**440,80**	**100,0%**

Източник: НСИ

Общината не е богата на **природни изкопаеми**. Находища на лигнитни въглища и уранова руда има край с. Елешница, както и гранити и мрамори в Пирин и Родопите.

Климатът в общината е умереноконтинентален със слабо изразено средиземноморско влияние, идващо по долината на Места, разположена между планинските масиви на Рила, Пирин и Родопи. Зимата е мека, но продължителна, лятото – сравнително кратко и прохладно. Средната годишна температура е около 8.3°C. Снежната покривка в общината се задържа средно около 152 дни, което е предпоставка за развитие на зимни спортове. Преобладават северозападни и западни ветрове, а през зимните месеци се увеличават югозападните ветрове.

1.3. Води

Община Разлог е богата на **водни ресурси**. Повърхностните течащи води на територията на община Разлог са основно от водосбора на река Места, чийто басейн се намира в екорегион №7 „Източни Балкани“ в Западнобеломорския район за управление на водите, и условно се разделят на рилски, пирински и родопски.

По-главните **рилски реки** са: Усоето, Клиновчица, Драглишка река, Добърска река, Годлевска река, Радоновец, Стране, Перивол, Седрач, Катарино, Раблево.

Пиринските реки са: Илязов дол, Калугерица, Бела река, Изток, Язо, Глазне.

Реките, извиращи от Западно-Родопския масив и явяващи се леви притоци на р. Места са Златарица, Матан дере, Муратов дол, Вълчи дол и др. В най-северната част от територията протичат реките Динков дол и Голяма Пъстрица – притоци на р. Белишка. От югозападния склон на Рила води началото си река Градевска, която е от водосбора на р. Струма. Приема няколко рилски притока – Петлешки дол, Зли дол, Мразеница и пиринските реки Валевица, Алексова, Кулина.

Река Места навлиза в общинската територия от североизток и протича през нея в посока юг-югоизток. Течението ѝ се явява граница между община Разлог и общините Белица (на североизток) и община Банско (на югоизток), както и землищна граница между селата Баня и Елешница. Долината ѝ е тясна със стръмни склонове, залесени с нискостъблена и храстовидна растителност и иглолистни гори по билата.

На територията на община Разлог, р. Места приема два основни притока от I порядък – р. Златарица (ляв) и р. Изток (десен). Останалите по-големи повърхностни течения са от II и III порядък. Оттокът на р. Места е относително стабилен и е обусловен от режима на рило-пиринските ѝ притоци.

Река Изток води началото си от карстов извор в подножието на Пирин. Тече през Разложката котловина първоначално в североизточна посока, преминава в източната част на гр. Разлог, приемайки реките Язо и Бела река и р. Седрач. След навлизането си в землището на с. Баня тече на изток-югоизток, приема Драглишка река и р. Глазне и на границата с община Белица се влива в р. Места.

Изворите на р. Бела река са на 2300 м н.в. в Северен Пирин. Реката има най-голям отток от пиринските реки в басейна на р. Места. Приема множество притоци, между които Илязов дол, Сабине, Калугерица, Раблево, Катарино и др. Заедно с р. Язо, Бела река създава характерния облик на гр. Разлог, където се влива в р. Изток.

Река Седрач се образува от реките Стране, Годовица и Перивол, извиращи от южните склонове на Рила. Тече в посока югоизток, като южно от селата Бачево и Годлево приема притоците Десен безименен, Радоновец, Годлевска (Стара) река и др., след което се влива в р. Изток.

Южнорилските реки Добърска, Клиновчица, Усоето, Шараница и др., вливайки се една в друга, между селата Горно Драглище и Долно Драглище приемат името Драглишка река. Река Глазне навлиза в общинската територия от юг, като тече в североизточна посока. Северно от с. Баня приема притоците Малка Глазне и протичащите през селото реки Пихла и Конещица. Влива се в р. Изток, тангирайки републикански път II-84.

Река Златарица е най-голямата родопска река на територията на общината. В землището на с. Елешница навлиза от изток и първоначално тече в западна посока в дълбока залесена долина, а след приемането на р. Палатик променя посоката си на югозапад. Долината ѝ се разширява, появяват се речни тераси. Преминава през с. Елешница, приема няколко къси притока и се влива в р. Места.

На територията на община Разлог попадат **четири високопланински езера** - Германишкото, Суходолското, Сълзица и Плиткото. Те оказват регулиращо влияние върху формирането на речния отток и са притегателни туристически обекти.

Големи **карстови извори** се намират в Разложката котловина. По-важните от тях са Язо и Истока с дебит от 2105 до 940 л/сек и Кьошкото - с дебит от 200 до 400 л/сек. Водите им са с температура 7-10°С, а общата минерализация варира от 0,19 до 0,25 g/l. Средният дебит на всички извори в този район е 1850 л/сек.

На територията на община Разлог са установени 6 находища на **минерални води.** Две от тях - „Гулийна баня“ и „Елешница-м. „Св. Варвара-р. Места“ са вписани в Регистъра на ресурсите на минерална вода. Те са изключителна държавна собственост и са предоставени на община Разлог за управление и ползване.

Находище на минерална вода „Гулийна баня“ в с. Баня е с шест сондажа, седем каптирани естествени извора и един извор. Температура на водата е от 39°С до 58,9°С. Утвърдените експлоатационни ресурси на находището са 44,68 л/сек. Лечебно-профилактичните свойства на водата се определят от нейната ниска минерализация. Използва се за питейно, външно и инхалационно балнеолечение и балнеопрофилактика. Водата се използва и за хигиенни и спортно-рекреационни цели.

На находището на минерална вода „Елешница-м. Света Варвара-р. Места“ в землището на с. Баня са изградени две водовземни съоръжения – Сондаж №1 и извор „Топилата“ и едно съоръжение за мониторинг - Сондаж №2. Общо утвърдените експлоатационни ресурси от находището са 16,00 л/сек. Температурата на водата от сондажа е 56,20°С, а на извора 38°С. Водите имат балнеоложко приложение за лечение и профилактика.

В землището на гр. Разлог находищата на минерална вода са: „Калугерица“ - м. Предела и „Катарино“ - м. Катарино. Водите им са подходящи за лечение и имат широко приложение в спортната профилактика.

Минералната вода от находище „Бачево“ - м. Ръждавец в землището на с. Бачево също е подходяща за лечение и профилактика.

В землището на с. Елешница температурата на минералната вода от находище „Елешница – р. Златарица“ е 36°С и утвърден експлоатационен ресурс 8,04 л/сек. Има данни за съдържание на радон. Използва се за спортна профилактика и като източник на енергия за отопление на обществени сгради.

За качественото управление и пълноценното използване на минералните води в общината е необходимо прецизиране на данните за физико-химичните им свойства, което ще подпомогне диференциацията при изграждане и поддържане на обекти за

балнеология, балнеопрофилактика и спортна профилактика, за туризъм и отдих, за стопански цели и др.

1.4. Почви

Общината се характеризира с **почвено многообразие.** Разложко-Гоцеделчевският почвен район в равнинната част е покрит от алувиално-ливадни и делувиално-ливадни почви. Образувани са предимно върху основа от некарбонатни алувиални, делувиални и пролувиални материали. По механичен състав са леки, съдържат много скелетни частици. Почти всички са бедни на хумус (до 1.5-1.6%), на органично вещество, азот и фосфор. Реакцията им е слабо кисела до кисела.

Върху отцедливите и наклонени терени широко са разпространени излужените канелени горски почви. Формирани са предимно върху основа от гранит, гранито-гнайс и гнайс. Най-разпространени на територията на Община Разлог са кафявите и канелени горски почви, а в районите с надморска височина над 1600 м. са характерни планинско-горските тъмноцветни почви. Върху заравнените повърхности на билата се образуват планинско-ливадни почви. По поречията на реките почвите са хумусно алувиално-ливадни почви. Качеството на почвите е превърнало земеделието в традиционна дейност по долината на Места.

Почвеното многообразие е фактор за развитие на богато биологично разнообразие в общината. Алувиалните, делувиалните и каненените горски почви в котловинната и нископланинската общинска територия са подходящи за отглеждане на зеленчукови култури, тютюн, овощни и зърнени култури. Кафявите планинско-горски почви са благоприятни за отглеждане на картофи, ръж, лен, малини, ливади и пасища.

1.5. Горски фонд, флора и фауна

Горският фонд е богат на високостеблени иглолистни и широколистни гори.

В Южнорилския район доминират иглолистните гори. Горите от бяла мура са по-добре разпространени за разлика от смърчовите. По склоновете с южна експозиция най-разпространени са горите от бял бор, следвани от буковите. Развита е и горунова горска растителност. Включват се съобщества на черен бор, ела, бреза, зимен дъб. В субалпийския пояс са разпространени клек, сибирска хвойна, картъл, мощна власатка, рилска иглика, балкански зановец, черна острица.

В ливадите и пасищата в алпийската зона са разпространени исландският лишей, червената и черната боровинка, жълта тинтява, мащерка, шапиче и др. В Рила са местообитанията на български и балкански ендемити с консервационно значение – бяла мура, рилска иглика, тъмнокафява острица, българско омайниче и на над 140 вида лечебни растения.

Растителността на Севернопиринския район е изключително разнообразна с добре представена аркто-алпийска флора от тревни и нискохрастови формации. В субалпийския пояс е разпростанен клекът, сибирската хвойна, мощна власатка, картъл и др. Горите са иглолистни с широко разпространение на ендемичната бяла мура. Има гори от черна мура, ела, черен бор, смърч, бял бор. По-ниско по склоновете са горунови гори, а букови са разпространени в подножието - в м. Предела. Видовете с консервационно значение са над 300, над 80 вида са балканските ендемити, а българските – над 30. По-характерни са: пиринско шапиче, йорданово зеле, пиринска лазаркиня, стройна аубриета, пирински мак, урумов кривец, еделвайс и др. Дъбрашкият район се характеризира с просторни черноборови и бялоборови гори. По-ограничено разпространение имат горите от смърч и бук. В по-ниските части са горите от горун и благун с включени остатъци от черноборови гори. В най-ниския подпояс се широколистните насаждения от мъждрян, келяв габър, бяла върба и трепетлика. Местенски окръг, обхващащ долината на р. Места, се характеризира с разнообразна растителност – ксеромезофитни горски ценози от горун, габър, мизийски бук, черен бор, реликтния вид воден габър и др. В Разложкия район преобладават

широколистните гори от бук, зимен дъб, габър. Включени са акация, сребролиста липа, трепетлика, явор, бреза и др. По хълмистите участъци на Разложката котловина се срещат остатъци от гори от дръжкоцветен дъб и черен бор, които в миналото са я покривали. В този район съществуват условия за образуване на нови таксони на дъба, като откритият нов вид местенски дъб (Quercus mestensis).

Едрите бозайници са представени от кафява мечка, вълк, лисица, дива коза, сърна, благороден елен, дива свиня. От дребните бозайници често срещащи са катерица, заек, дива котка, белка, златка, черен пор, язовец и др. От земноводните и влечугите се срещат шипоопашата и шипобедрена костенурки, планинска водна жаба, слепок, зелен гущер, живороден гущер, дъждовник, жълтокоремник, усойница, пепелянка, пъстър смок, вдлъбнаточелест смок, смок мишкар и др., а от рибите – балканска пъстърва, сивен, мряна, речен кефал, костур, уклей. Изкуствените водоеми се зарибени с шаран, платика, каракуда, толстолоб и др. Рило-Родопският район се отличава с голямо разнообразие при безгръбначните. Тук са установени най-много реликтни, редки и ендемични видове. Орнитофауната е богато представена: скален орел, малък орел, орел змияр, голям ястреб, ловен сокол, белогуш дрозд, планински кеклик, бухал, балканска чучулига, пъстрогуша завирушка, лещарка, белогуш дрозд, жълтоклюна гарга, горска улулица, черен кълвач, голям пъстър кълвач, домашна кукумявка, керкенез, глухар, гургулица, зеленоглава патица и др. Повечето видове са значими в консервационно отношение.

Горският фонд на община Разлог се стопанисва от 2 държавни горски стопанства, териториални поделения на Югозападното държавно предприятие Благоевград. Следва да се отбележи, че в Разлог е поставено началото на залесяванията в Пиринския край, като инициатор за това е Симеон Петеларов, който е първият лесовъд, започнал залесяването на опороения и оголен хълм Голак.

ТП „ДГС – Разлог“ - основано през 1913 г., разположено върху част от северните склонове на Пирин, югоизточните склонове на Рила и източната част на Разложката котловина. Релефът е изключително разнообразен – планински и среднопланински, със стръмни склонове и дълбоки долове. Надморската височина е в границите от 850 до 2250 метра. От създаването на стопанството са извършени залесявания на над 13 000 ха. Заедно с изградените технико-укрепителни съоръжения напълно са спрени ерозионните и поройните процеси и наводнения в Разложкия край. Средногодишното ползване на дървесина по горскостопански план е около 26 000 куб.м.

В ТП „ДГС Разлог“ са обособени два държавни дивечовъдни участъка: „Мразеница-Бачево” с площ 2212 ха и „Тишето-Годлево-Добърско” с площ 5103 ха.

По-важни представители на фауната са сърната, дивата свиня, дивата коза, мечката, вълкът, лисицата. Птичето царство е представено от глухара, гривяка, планинския кеклик, яребицата и др.

На територията на стопанството попадат курортните комплекси в м. Предела и м. Бетоловото и започват редица туристически маршрути към националните паркове „Пирин“ и „Рила“, както и към един от най-красивите природни резервати в България – „Баюви дупки – Джинджирица”, обявен за опазване на уникални за Европа гори от черна и бяла мура. Районът е богат и на местности, които имат решаващо значение за съхраняване на културните ценности и традиции, на религиозната и етническата идентичност: паметник и параклис „Кулата“ („Чучката“) в м. Предела, местността Св. Илия до гр. Разлог, параклис „Св. Катерина“ в м. Катарино, параклис „Св. Георги” в м. Гергева скала до с. Бачево, параклис „Св. Богородица” – землище с. Годлево, и др.

ТП „ДГС – Елешница“ – създадено през 1937 г., разположено по южните склонове на Велишкия дял на Западните Родопи. Релефът е планински. Надморската височина варира от 651 до 1710 метра. Над 161 526 дка са създадените нови гори от образуването на стопанството до 1984 г., които изцяло променят облика на района. Средногодишното ползване на дървесина по горскостопански план е 24 154 куб.м.

Наред с мащабните противоерозионни залесявания са построени и доста укрепителни съоръжения и баражи за укротяване на пороите.

Иглолистните гори са представени от бял бор, черен бор, смърч и ела, а широколистните – от бук и зимен дъб. В ТП „ДГС Елешница“ са обособени държавен ловностопански район „Шилигарника“ с площ 4436,4 ха и три района на ловнорибарските дружини, обединени в Сдружение „ЛРД“ – гр. Разлог.

Представителите на фауната са сърната, дивата свиня, заекът, лисицата, вълкът, мечката, глухарът, пъдпъдъкът и яребицата.

По-известни от природните забележителности са върховете Бабяшка чука, Велийца и Могилата.

За охраната и стопанисването на горските територии, независимо от тяхната собственост, двете стопанства имат разработени горскостопански планове. За ТП ДГС „Разлог“ е разработен и Ловностопански план с насоки за развитие на ловностопанската дейност и необходимите мероприятия с цел подобряване на условията за развъждане на дивеча, поддържане на здрави и жизнени популации, оптимизиране на ползването и др. За горските територии собственост на община Разлог е разработен самостоятелен Горскостопански план (2015 год.).

Сериозен проблем за общината е изсичането на гори, което застрашава много местности от обезлесяване. Необходимо е да се обърне сериозно внимание на залесяването на оголените местности и на подобряване на системата на управление на горските ресурси.

1.6. Биоразнообразие

1.6.1. Защитени територии

На територията на община Разлог попадат следните защитени територии:

- **Резерват „Баюви дупки – Джинджирица”** - в землището на гр. Разлог с площ 2368,1 ха и в обхвата на НП „Пирин“. Обявен е с ПМС №1388/29.01.1934 г. с площ 847,3 ха и цел опазване на уникални за Европа гори от черна и бяла мура и голямото разнообразие от растителни и животински видове. Площта на резервата е увеличавана два пъти, като през 1979 год. се разширяват териториите на резерватите „Баюви дупки“ и „Малка Джинджирица“ и се обединяват в един с площ 2873,0 ха. През 1977 год. резерватът е включен в Световната мрежа от биосферни резервати към Програмата „Човекът и биосферата” на ЮНЕСКО. В резервата са забранени всякакви дейности, с изключение на охраната му, преминаването на хора по маркирани пътеки, включително с научна и образователна
- **Национален парк „Рила“** - обявен е със заповед №114/24.02.1992 г. на министъра на околната среда и водите под името „Народен парк Рила“ и площ от 107923,7 ха. С приемането на Закона за защитените територии през 1998 г. се прекатегоризира в Национален парк „Рила“ и площта се актуализира на 81046,0 ха. Площта на Национален парк „Рила” в обхвата на община Разлог е 6529,2 ха (населени места: с. Бачево, с. Годлево, с. Горно Драглище, с. Добърско, с. Долно Драглище) и включва територии от общините Белица, Благоевград, Симитли, Якоруда, Дупница, Сапарева баня, Белово, Долна баня, Костенец и Самоков. НП „Рила“ е най-големият национален парк в България, както и една от най-големите защитени територии в Европейски мащаб, където се прилагат редица международни конвенции за защита на биоразнообразието. Особено ценни са представителните екосистеми от смърч и ела със своя висок процент естественост (94,8%), в съчетание с ендемичната бяла мура и едни от най-старите и представителни клекови съобщества в България.
- **Национален парк „Пирин”** обявен е със Заповед №3074/08.11.1962 г. под името „Народен парк „Вихрен” и площ от 6736,0 ха. Със Заповед

№3011/30.09.1974 г. се преименува в Народен парк „Пирин" с площ от 26413,8 ха. С приемането на Закона за защитените територии през 1998 г. на народен парк „Пирин" се определя статут на Национален парк и актуализирана площ от 40332,4 ха (съгласно цифров модел от 2003 г. общата площ е 40356,0 ха). Площта на НП „Пирин" в обхвата на община Разлог е 4122, 6 ха. и включва територии от общините Банско, Гоце Делчев, Сандански, Струмяни, Кресна, Симитли. НП „Пирин" е включен в списъка на ООН на Националните паркове и еквивалентните на тях резервати. За да се осигури защита на уникалното разнообразие от ландшафтни форми, растителни и животински видове, през 1983 г. той е включен в Списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО с площ 39277,72 ха.

- **Природна забележителност „Кьошката"** - обявена със Заповед №1635/27.05.1976 г. и с площ 5,0 ха. Попада в землището на гр. Разлог
- **Защитена местност „Круше"** – обявена със Заповед №25/09.01.1989 г. с площ 0,8 ха с цел опазване на единственото у нас находище на Архангелиев лазерпициум (Laserpitium archangelica).

1.6.2. Защитени зони

Мрежата „НАТУРА 2000" е най-амбициозната инициатива за опазване на богатото природно наследство на Европа чрез прилагане на Директива 79/409 на Съвета на ЕИО от 02.04.1979 г. за опазване на дивите птици и Директива 92/43 на ЕИО от 21.05.1992 г. за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна.

Защитените зони от „НАТУРА 2000", попадащи на територията на община Разлог, са:

- **Изворо** (по директивата за местообитанията) - площта на зоната е 7,0 ха. Попада в землището на гр. Разлог. Предмет на опазване е 1 тип природно местообитание, 1 растителен вид и 3 вида прилепи.
- **Круше** (по директивата за местообитанията) - с площ 291,0 ха, в землището на гр. Разлог. Предмет на опазване са 7 типа природни местообитания, 2 растителни вида и 2 вида прилепи.
- **Пирин** (по двете директиви – за местообитанията и за дивите птици) – площта на зоната е 40382,38 ха, от които 4122, 6 ха са в територията на община Разлог. Предмет на опазване са 24 типа природни местообитания, 1 растителен вид, 8 вида безгръбначни, 4 вида земноводни влечуги, 1 вид риба, 13 вида бозайници Границите на зоната се припокриват изцяло с тези на защитена зона „Пирин" за опазване на дивите птици (38 вида птици и техните местообитания) и на НП „Пирин";
- **Река Места** (по директивата за местообитанията) - площта на зоната е 19401,69 ха, а на територията на община Разлог 509,7 ха (населени места с. Баня и с. Елешница). Предмет на опазване са 32 типа природни местообитания, 9 вида безгръбначни, 5 вида земноводни и влечуги, 3 вида риба, 16 вида бозайници. Зоната се припокрива частично със защитена зона BG0002076 „Места" за опазване на дивите птици;
- **Рила (**по двете директиви – за местообитанията и за дивите птици) - площта на зоната е 77927,17 ха, от които 6529,2 ха са в територията на община Разлог (населени места с. Баня, с. Бачево, с. Годлево, с. Горно Драглище, с. Добърско, с. Долно Драглище). Предмет на опазване са 28 типа природни местообитания, 3 растителни вида, 10 вида безгръбначни, 4 вида земноводни и влечуги, 2 вида риби, 12 вида бозайници, вкл. 7 вида прилепи. Границите на зоната се припокриват изцяло с тези на защитена зона „Рила" за опазване на дивите птици и на НП „Рила
- **Рила буфер** (по директивата за птиците) - с цел опазване на 29 вида птици и техните местообитания. Зоната съвпада с границите и предмета на опазване на зона „Рила" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и

фауна (населени места гр. Разлог, с. Бачево, с. Годлево, с. Горно Драглище, с. Добърско).

В Регистъра на вековните дървета, на територията на община Разлог са регистрирани следните **вековни дървета:**

- Бяла мура: години към датата на обявяване - 320; реална възраст - 363 г.; височина 36 м; периметър 5,2 м; в землището на гр. Разлог, местността на хижа „Яворов“.
- Бяла мура: години към датата на обявяване - 440; реална възраст - 479 г.; височина 32 м; периметър 4,6 м; в землището на гр. Разлог, м. Тишето.
- Черна мура: години към датата на обявяване - 1100; реална възраст - 1139 г.; височина 26 м; периметър 6,5 м; в землището на гр. Разлог, м. Средоноз.
- Голямата мура: години към датата на обявяване - 520; реална възраст - 559 г.; височина 29 м; периметър 6,2 м; в землището на гр. Разлог, м. Баюви дупки
- Бял бор: години към датата на обявяване - 280; реална възраст - 323 г.; височина 25 м; периметър 3,8 м; в землището на гр. Разлог, местността на хижа „Яворов“.
- Бял бор: години към датата на обявяване - 200; реална възраст - 250 г.; височина 15 м; периметър 2,2 м; в землището на с. Долно Драглище.

2. Състояние на местната икономика и пазар на труда

2.1. Състояние на местната икономика

Икономическото развитие е определяно като един от основните приоритети в стратегическите и планови документи на община Разлог.

Социално-икономическият профил на община Разлог показва, че местната икономика е с промишлено-аграрна структура. Водещо място по редица основни икономически показатели заема вторичният сектор (добивна, преработваща промишленост и строителство). От първичния сектор (селско, горско и рибно стопанство), развити са както селското, така и горското стопанство. През последните години, за сметка на вторичния сектор, нараства значимостта на сектора на услугите (третичен сектор). Състоянието на местната икономика се определя през данните на основните икономически показатели.

Преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) са един от ключовите индикатори за инвестиционната активност на територията на общината. ПЧИ в нефинансовите предприятия (с натрупване) в периода 2018-2020 г. (*преди КОВИД пандемията*) са с положителна тенденция и бележат ръст от близо 40 % (6,9 млн. лева в абсолютна стойност), като за отбелязване е, че общината е водеща по този показател в сравнение с данните за другите общини от региона.

Таблица 4. ПЧИ с натрупване в община Разлог и другите общини от региона 2018-2020 г. (млн. лева)

Община	2018 г	2019 г	2020 г.	Промяна в ПЧИ с натрупване 2018-2020 г (%)	Промяна в ПЧИ с натрупване 2019-2020 г (%)
Разлог	**17,3**	**21,8**	**24,2**	**39,20%**	**11,00%**
Банско	60,4	64	60,8	0,80%	-5,00%
Белица	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Симитли	1,3	1,7	1,2	-6,90%	-29,30%
Кресна	N/A	0,5	0,5	N/A	-8,60%
Гоце Делчев	30,8	33,6	25,3	-18,00%	-24,90%

Източник: ИПИ

Данните за ПЧИ с натрупване на човек от населението също сочат положителна тенденция. В абсолютна стойност общината е на 3-то място спрямо другите общини от региона – след Банско и Гоце Делчев, но ако се сравни промяната 2020 спрямо 2018 година се вижда, че община Разлог е водеща по показателя с ръст от 42 %.

Таблица 5. Преки чуждестранни инвестиции с натрупване на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в лева)

Община	2018 г	2019 г	2020 г.	Промяна 2020 спрямо 2018 г. в %
Разлог	**892**	**1134**	**1270**	**42,3 %**
Банско	4698	4977	4697	-0,1 %
Белица	N/A	N/A	N/A	-
Симитли	97	130	93	-1,9 %
Кресна	N/A	103	94	-
Гоце Делчев	1028	1130	851	-18 %

Източник: ИПИ

Друг основен показател за състоянието на местната икономика са данните за нефинансовите предприятия.

Таблица 6. Брой нефинансови предприятия в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (брой)

Община	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Разлог	**1179**	**1170**	**1136**
Банско	1380	1326	1255
Белица	231	237	245
Симитли	465	456	458
Кресна	240	246	238
Гоце Делчев	1894	1937	1900

Източник: ИПИ

Таблица 7. Брой нефинансови предприятия на 1000 души в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (брой)

Община	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Разлог	**60,6**	**61**	**59,7**
Банско	107,4	103,1	96,9
Белица	24,7	25,6	26,8
Симитли	34,7	34,7	35,2
Кресна	46,1	46,6	44,7
Гоце Делчев	63,3	65,1	64

Източник: ИПИ

Данните показват, че в периода 2018-2020 г. произведената продукция в нефинансовите предприятия е с обща тенденция на намаление, като през 2020 г. има незначително нарастване спрямо 2019 г.

Произведената продукция в нефинансовите предприятия в община Разлог и другите общини от региона е както следва:

Таблица 8. Произведена продукция в нефинансовите предприятия в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в лева)

Община	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Разлог	**229 757**	**213 096**	**217 330**
Банско	232 322	241 239	199 693
Белица	21 488	24 979	22 507
Симитли	96 836	116 889	206 061
Кресна	40 855	39 558	35 050
Гоце Делчев	441 447	455 719	444 138

Източник: ИПИ

Таблица 9. Произведена продукция в нефинансовите предприятия на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в лева)

Община	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Разлог	**11 908**	**11 165**	**11 459**
Банско	18 112	18 715	15 354
Белица	2 307	2 715	2 474
Симитли	7 309	8 975	15 852
Кресна	7 944	7 294	6 722
Гоце Делчев	14 784	15 366	14 961

Източник: ИПИ

Таблица 10. Приходи от износ на нефинансовите предприятия в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (в млн. лева)

Община	2018 г	2019 г	2020 г.
Разлог	**66,9**	**71,8**	**80,5**
Банско	54,7	56,5	65,0
Белица	5,6	6,7	5,6
Симитли	86,5	102,5	88,6
Кресна	9,3	9,9	9,0
Гоце Делчев	239,7	227,8	186,9

Източник: ИПИ

Таблица 11. Приходи от износ на нефинансовите предприятия на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2019-2020 г. (лева/човек)

Община	2019 г	2020 г	Изменение в приходите от износ 2019-2020 (%)
Разлог	**3740**	**4229**	**13,1**
Банско	4397	5018	14,1
Белица	723	615	-14,9
Симитли	7802	6806	-12,8
Кресна	1875	1695	-9,6
Гоце Делчев	7654	6300	-17,7

Източник: ИПИ

Разходите за придобиване на ДМА са друг съществен фактор за инвестиционната активност в общината. Разходите за придобиване на ДМА са както следва:

Община	2018 г	2019 г	2020 г.	Промяна в разходите за придобиване на ДМА 2019-2020 г (%)
Разлог	**21,7**	**26,1**	**22,2**	**-14,2**
Банско	38,2	16,9	19,1	12,2
Белица	5,1	5,9	1,8	-69,4
Симитли	9,7	10,5	10,6	2,5
Кресна	4,9	3,9	5,1	29,5
Гоце Делчев	33,7	38,3	50,4	32

Източник: ИПИ

Таблица 12. Разходи за придобиване на ДМА на човек от населението в община Разлог и съседните общини 2018-2020 г. (лева/човек)

Община	2018 г	2019 г	2020 г.
Разлог	**1116**	**1359**	**1166**
Банско	2973	1315	1476
Белица	549	633	194
Симитли	714	797	817
Кресна	931	746	966
Гоце Делчев	1126	1286	1698

Източник: ИПИ

В общинската икономика се открояват икономически дейности, които имат съществен принос за развитието на общината, както и компании, които със своите производствени резултати и икономически показатели могат да бъдат определени като структуроопределящи за съответната дейност или икономически сектор.

По-големите акционерни дружества, които оперират на територията на община са: България Холидей Травъл, БС Асетс; Кулиното; Пирин Голф Асетс, Пирин Голф хотел и СПА и Пирин Голф и кънтри клуб; Магнетик Хед Текнолоджис (България); Сити Пропъртиз; Фореста; Нов път; Катарино СПА и Катарино 2004; Снежана Тур; Хамефа.

От регистрираните на територията на общината дружества (по данни от АПИС за 2021 г.) 925 от тях са с оборот до 1 млн. лева. С оборот над 1 млн. лева са 62 предприятия, както следва:

- с оборот от 1 до 5 млн. лева – 50 предприятия
- с оборот от 5 до 10 млн. лева – 9 предприятия
- с оборот от 10 до 15 млн. лева – 2 предприятия
- с оборот над 20 млн. лева – 1 предприятие.

От началото на 2014 г. до октомври 2021 г., регистрираните на територията на общината предприятия са подали по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. (ОПИК) 125 проектни предложения на обща стойност **4 380 791.64** лева.

Според местонахождението си, фирмите-бенефициенти са разпределени по населени места, както следва: гр. Разлог (100 броя); с. Баня (15 броя); с. Годлево (3 броя); с.

Бачево (3 броя); с. Добърско (2 броя) и по една компания от селата Горно Драглище и Елешница.

118 от проектните предложения са за преодоляване на кризата с COVID-19, като размера на получената финансова подкрепа е 2 096 721,21 лева:

Таблица 13. Подадени проектни предложения от предприятията на територията на община Разлог за преодоляване на кризата с COVID-19, брой/лева

Процедура	Брой проекти	Обща стойност лева
Преодоляване недостига на средства и липсата на ликвидност, настъпили в резултат от епидемичния взрив от COVID-19	100	734 721,21
Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19	13	650 000
Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19	5	712 000
Общо	118	2 096 721,21

Източник: ИСУН 2020

Седем проектни предложения са ориентирани към подобряване на производствения капацитет и въвеждане на мерки за енергийна ефективност, като общия размер на получената финансова подкрепа от ОПИК е в размер на 1 342 982,52 лева.

Таблица 14. Подадени проектни предложения от предприятията на територията на община Разлог за подобряване на производствения капацитет

	Бенефициент	Наименование на проекта	Обща стойност
1	„Ди Би Софт“ ЕООД	Разработване на софтуерна платформа за мобилни устройства за качествено обслужване на обитателите на различни типове сгради	249 722,00
2	„Хоуп 2018“ ООД	Уеб-базирана платформа за предприемаческа дейност	147 455,09
3	„ЕС ДИ ПАРТНЕРС“ ЕООД	Повишаване конкурентоспособността и експортния потенциал на "ЕС ДИ ПАРТНЕРС" ЕООД	552 755,92
4	„ИКО“ ООД	Подобряване на енергийната ефективност в ИКО ООД	450 209,00
5	„Имидж Сенс“ ООД	Реализиране на предприемаческа идея на фирма Имидж Сенс ООД	219 052,00
6	„Италенерджи“ ЕООД	Пилотни и демонстрационни инициативи за ефективно използване на ресурсите в Италенерджи ЕООД	642 771,51
7	„Сдружение „Клъстер възобновяеми енергийни източници“	Развитие на иновационен Клъстер ВЕИ	169 560,00
	Общо		**1 342 982,52**

Източник: ИСУН 2020

В допълнение, 5 предприятия са получили финансова подкрепа от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2014-20“ за подобряване условията на труд и повишаване знанията и уменията на служителите:

Таблица 15. Проектни предложения от предприятия за подобряване условията на труд и повишаване знанията и уменията на служителите, брой/лева

	Бенефициент	Наименование на проекта	Обща стойност
1	„Зенит-357“ ЕООД	Стимулиране на интеграцията на едни от най-уязвимите групи на пазара на труда чрез създаване на 18 нови работни места за безработни и неактивни лица във фирма „Зенит 357“ ЕООД, минимум половината от които да бъдат безработни младежи под 29 години или безработни лица на възраст над 54 години.	186 548
2	„МАЙК ТРЕЙДИНГ“ ЕООД	Нови работни места за обучени и квалифицирани лица в „МАЙК ТРЕЙДИНГ“ ЕООД	362 364,52
3	„ИНОВЕЙШЪН БЪЛГАРИЯ“ ЕООД	Нови работни места за стартиращи дейности в Иновейшън България ЕООД	390 203,33
4	„МАТАНД“ ЕООД	Гъвкави възможности за заетост и обучения в „МАТАНД“ ЕООД	53724,00
5	„СТАЛКО“ ООД	Внедряване на ефективни мерки за подобряване на работната среда в Сталко ООД	95 134,00
	Общо		**1 087 973,85**

Източник: ИСУН 2020

Основните производствени мощности са концентрирани в общинския център – гр. Разлог, което е обяснимо с оглед историческото развитие на индустриалните производства в страната и региона и е в пряка връзка с икономическите функции на общинския център. На територията на гр. Разлог са налични територии, така наречените „производствени зони“, в които има „концентрация“ на производствени и/или логистично-обслужващи дейности – източна, западна и южна производствени зони.

Източната зона е най-голямата по площ и е обособена като такава още преди промените през 1989 г. Подобно на ситуацията в други общини, със сходен на община Разлог икономически профил (като Димитровград, Казанлък, Търговище и др.), състоянието на сградния фонд и обслужващата техническа и инженерна инфраструктура в зоната е остаряло и амортизирано, като по-голямата част от някогашните предприятия днес не функционират. Към днешна дата там е разположен соларен парк „Разлог-Енержи парк“, има складови и сервизни обекти с предмет на дейност в областта на търговията и ремонта на автомобили. Южната зона е ситуирана в района около жп гарата и на територията ѝ функционират основно предприятия с предмет на дейност в областта на дървопреработването. Необходимо е да се направят инвестиции за подобряване на техническата и инженерната инфраструктура с цел развитие и привличане на нови производства. В западната зона, която е с най-малка площ, са разположени предприятия в сферата на дървопреработката, складови бази и стопански дворове.

Несъмнено един от водещите отрасли в местната икономика е **туризма.**

Според Концепцията за туристическо райониране на България, община Разлог попада в обхвата на **Туристически район „Рила-Пирин“,** който има за основна специализация **планински и религиозен туризъм**. Разширената му специализация е планински туризъм (всички видове – ски, пешеходен, рекреативен); религиозен и поклоннически туризъм; приключенски и екотуризъм; балнеотуризъм, СПА и уелнес туризъм; културно-исторически и фестивален туризъм; винен туризъм.

Съгласно визията на Министерство на туризма (МТ), за новия програмен период усилията в областта на туризма трябва да се насочат към създаването на регионален туристически продукт. Институционализацията на туристическите райони с техните организации за управление има за цел създаването и маркетирането на регионални туристически продукти. Неизменен компонент следва да бъдат и обектите на културното наследство.

Фигура 2. Туристически райони

Източник: НКПР 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)

Възходящото развитие на туризма в страната е положителен факт, но паралелно съществуват сериозни негативни фактори – заплахи за устойчивото развитие както на утвърдените, така и на новите дестинации, свързани със застаряването на населението, висока безработица в периферииите, бедност, климатични промени, засилен натиск върху природните ресурси, политическата нестабилност в региона. Този контекст е политически осъзнат и институционализиран във водещия стратегически документ на сектора - Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014-2030.

Икономическо развитие на общината и на региона като цяло е ориентирано в сектор „туризъм“. Към настоящия момент туристическият бранш е развит в следните направления: ски туризъм, голф туризъм, балнео и спа туризъм, планински туризъм, културен туризъм.

Секторът се характеризира с относителна стабилност и регистрира нарастване по всички показатели през анализирания период. Вложени са големи по обем инвестиции, които са предпоставка за определящото значение на туризма и занапред.

Съгласно данните в „Регистър на местата за настаняване“ на МТ към 2021 г. на територията на община Разлог има 342 места за настаняване с **валидна категоризация.**

Общият брой легла, с които те разполагат е 4661, разпределени в 2049 стаи (помещения за настаняване). 14 места за настаняване са в клас А, в т.ч. 12 хотела (1 е с категория 5*, а седем с 4*, като те разполагат с 3110 легла, което е над 60% от легловата база). 105 са местата от клас Б, като най-много са категоризираните „къщи за гости“. Местата в най-новия клас В, според последните промени в ЗТ са 122.

По населени места, местата за настаняване са, както следва:

село Елешница
- 1 семеен хотел, категория 1*, 12 стаи, 24 легла
- 1 къща за гости, категория 1*, 4 стаи, 8 легла

село Долно Драглище
- 1 къща за гости, категория 1*, 4 стаи, 5 легла

село Добърско
- 6 къщи за гости, от които 2 с категория 2* и 4 с категория 1*, с общи 28 стаи и 58 легла
- 1 семеен хотел, категория 2*, 18 стаи, 34 легла

село Горно Драглище
- 1 семеен хотел, категория 3*, 14 стаи, 30 легла
- 1 къща за гости, категория 1*, 5 стаи, 10 легла

село Годлево
- 2 семейни хотела, категория 2*, общо 21 стаи, 55 легла
- 1 къща за гости, категория 3*, 10 стаи, 23 легла

село Бачево
- 3 къщи за гости, категория 1*, общо 18 стаи, 36 легла
- 1 семеен хотел, категория 3*, 19 стаи, 38 легла

село Баня
- 38 къщи за гости, от които категория 1* – 10 броя, категория 2* – 14 броя, категория 3* – 14 броя с общ брой стаи 165, легла - 329
- 8 хотела, от които категория 2* – 4 броя, категория 3* - 2 броя, категория 4* – 2 броя, с общ брой стаи – 464, легла – 959 (двата 4-звездни хотела разполагат с 233 стаи и 481 легла)
- 5 семейни хотели, от които категория 1* – 2 броя, категория 2* – 3 броя, с общ брой стаи – 70, брой легла – 188
- Стаи за гости – 4 броя, от които категория 1* – 2 броя, общ брой стаи – 13, общ брой легла – 28
- Апартаменти за гости – 14 броя, общ брой стаи – 16, легла – 24
- Бунгала – 18 броя, категория 1*, с общ брой стаи 18

град Разлог
- Категория 5*
  - 1 хотелски комплекс „Пирин голф“, 71 стаи, 146 легла
- Категория 4*:
  - 5 хотела с общо 554 стаи и 1511 стаи (хотел „Пирин Голф“ – 148 стаи, 362 легла, хотел „Балканско бижу“– 47 стаи, 125 легла; „Мурите клуб хотел“ - 133 стаи, 518 легла; „Терра комплекс“ – 82 стаи, 208 легла; „Катарино“ - 144 стаи, 298 легла
  - 1 апартаментен туристически комплекс „Пирин голф“, 225 стаи, 538 легла
- Категория 3*
  - 17 къщи за гости, с общо 76 стаи и 109 легла
  - 2 хотела с общо 179 стаи, 382 легла

- 1 туристическо селище с 39 стаи, 120 легла
- 1 семеен хотел с 11 стаи, 22 легла
- 7 апартаменти за гости с 24 стаи, 38 стаи

◆ Категория 2*
- 2 броя апартаменти за гости с 5 стаи, 7 легла;
- 10 къщи за гости с 32 стаи и 58 легла;
- 2 семейни хотела – 28 стаи, 56 легла;

◆ Категория 1*
- 13 къщи за гости с общо 45 стаи и 95 легла;
- 3 стаи за гости с общ брой стаи - 9 и легла – 22 ;
- 1 почивна станция – 23 стаи, 50 легла;
- 1 семеен хотел с 11 стаи и 50 легла

Прави впечатление големия брой места за настаняване и съответно предоставяните легла. Община Разлог се възползва от близостта на зимния курорт Банско, където недостига легловата база и привлича планински и ски туристи, предпочитащи по-спокойно прекарване на времето си извън пистите и планината. Това определено носи добавена стойност на общината и развива и местния туризъм, но не е достатъчно и ефективно.

Разбира се, част от големите хотелски комплекси привличат туристи и заради природата, минералната вода и изградените балнео и спа центрове, но в общи линии все още има недоразвит потенциал за туризъм, свързан с културно-историческото наследство и природните дадености на региона.

Извън местата за настаняване, влизащи в регистъра се предполага, че има и други места за настаняване, които функционират, но не са се категоризирали и съответно не заплащат данък, което е в ущърб на общинските приходи.

Таблица 16. Места за настаняване и реализирани нощувки за периода 2016-2020 г. (брой)

Населено място	Видове места за подслон	Брой легла	Реализирани нощувки от българи и чужденци (по години)					Нощувки чужденци (по години)	
			2016	2017	2018	2019	2020	2019	2020
село Баня	89	1684	17797	27547	132871	146563	127887	36358	17254
село Бачево	6	82	447	1153	1486	1277	1291	103	50
село Добърско	-	108	0	0	113	518	1133	33	25
село Горно Драглище	2	40	21	114	156	0	15	0	0
село Долно Драглище	1	5	0	0	113	229	83	0	0
село Годлево	7	155	88	698	1314	1641	983	6	0
град Разлог	239	4291	99743	129556	189121	232899	163164	81115	50792
Общо	**344**	**6365**	**180096**	**159068**	**325174**	**383127**	**294556**	**116515**	**68121**

Източник: Община Разлог

По данни на НСИ в периода 2014-2020 г. броят на пренощувалите лица в местата за настаняване за област Благоевград е:

Таблица 17. Брой пренощували лица в места за настаняване за област Благоевград 2014-2020 г.

Пренощували лица в места за настаняване		Област Благоевград (брой)	Дял от пренощували лица в област Благоевград спрямо ЮЗР (%)
2014 г.	Общо	460607	28,3
	от които чужденци	175977	22,4
2015 г.	Общо	493019	28,3
	от които чужденци	174737	21,2
2016 г.	Общо	553468	28,0
	от които чужденци	193065	21,0
2017 г.	Общо	575536	27,2
	от които чужденци	202791	19,5
2018 г.	Общо	579494	26,9
	от които чужденци	217909	20,1
2019 г.	Общо	601374	26,9
	от които чужденци	220229	19,6
2020 г.	Общо	343428	33,8
	от които чужденци	118073	29,9

Източник: НСИ

Таблица 18. Брой реализирани нощувки в местата за настаняване в област Благоевград за периода 2014-2020 г.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо за страната	4607601	4433731	4967078	5068141	4876582	5004557	2893495
Югозападен район	3435008	3576861	4041675	4309369	4409755	4456931	2294523
Област Благоевград	1163068	1203329	1353443	1379465	1437615	1445379	892107

Източник: НСИ

Таблица 19. Приходи от нощувки в местата за настаняване за област Благоевград за 2014-2020 г. (лева)

година	Общо за страната	Югозападен регион	Област Благоевград
2014	998344818	184657472	50107369
2015	1033528367	197269786	54745935
2016	1229073306	226315252	62836702
2017	1340897001	254440938	63898656
2018	1455702154	284417557	70965715
2019	1521865800	288445053	75287174

2020	645544880	141440381	49735860

Източник: НСИ

Съгласно Регистър на туристическите атракции (РТА), поддържан от МТ, община Разлог е регистрирала 14 туристически атракции:

№	Име на атракцията	Статут/ местонахождение/ собственост/ достъпност
1.	Писаната църква	Паметник на културата от местно значение, общинска собственост. Разположена в подножието на северен Пирин на 7 км югозападно от Разлог в курортно селище „Пирин“. Археологически обект с две вписани една в друга църкви от различни епохи - раннохристиянска базилика от V-VI в. с манастирска сграда и типичната за същинското българско средновековие триконхална църква от XIII в. Достъпност за туристическо посещение – целогодишно, безплатно.
2.	църква „Свети Свети Теодор Тирон и Теодор Стратилат“	Паметник на културата от местно значение, собственост на Министерство на културата. Намира се в с. Добърско. Включена е в списъка на стоте национални туристически обекти. Възможност за платено, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
3.	Старата българска баня (Римска баня)	Паметник на културата в с. Баня от местно значение. Общинска собственост с възможност за платено, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
4.	Старата турска баня	Паметник на културата в с. Баня от местно значение. Общинска собственост с възможност за платено, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
5.	Воден атракцион	Паметник на културата в с. Баня от местно значение. Общинска собственост с възможност за платено, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
6.	Исторически музей „Никола Парапунов“ - Парапунавата къща	Паметник на културата в гр. Разлог от национално значение. Общинска собственост, с възможност за платено, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
7.	Етнографско-исторически музей	Паметник на културата в с. Баня от местно значение. Общинска собственост, с възможност за безплатно, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
8.	Древен слънчев календар	Паметник на културата в гр. Разлог от местно значение. Общинска собственост, с възможност за безплатно, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
9.	Зона за отдих и почивка „Стъпалата“	Паметник на културата в гр. Разлог, м. „Голак“ от местно значение. Общинска собственост, с възможност за безплатно, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
10.	Конни бази	Атракциони в с. Баня и с. Бачево. Частна собственост, с възможност за платено, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
11.	Плевня за зелен туризъм „Да съхраним природата“	Атракцион в с. Горно Драглище. Частна собственост, с възможност за платено, целогодишно посещение, не се предоставят се екскурзоводски услуги.
12.	Мотоделта Планеризъм	Атракцион в гр. Разлог. Частна собственост, с възможност за платено, целогодишно посещение, предоставят се екскурзоводски услуги.
13.	Занаятчийска работилница	Нематериално културно наследство в с. Горно Драглище. Частна собственост, с възможност за платено, целогодишно посещение, не се предоставят се екскурзоводски услуги.
14.	църква „Свето благовещение“	Действащ храм в гр. Разлог. Собственост на БПЦ с възможност за безплатно, целогодишно посещение, не се предоставят се

		екскурзоводски услуги.

Източник: МТ, Регистъра на туристическите атракции (РТА)

Всички атракции са възможни за посещение целогодишно и са с добра видимост и транспортна достъпност. Голяма част от тях са в градска среда, в близост до публични услуги и с възможност за посещение и на други съпътстващи атракции. 10 от тях разполагат с екскурзовод, 8 са общински, а 4 частни, по една са на Министерство на културата и Българска патриаршия. От общинските атракции само 4 са платени, което не носи достатъчно приходи в общинския бюджет. За посетителите на атракциите общината разполага с достатъчно места за настаняване.

Богатото природно наследство и биоразнообразие от своя страна са още една възможност за по-силно развитие на еко-туризма. В обхвата на общината попадат части от националните паркове „Пирин" и „Рила". Национален парк „Пирин" е включен в конвенцията на ЮНЕСКО за запазване на световните природни и културни паметници. В границите на община Разлог е разположен резервата „Баюви дупки-Джинджирица", който е най-големият биосферен резерват. На територията на общината се намира защитената местност „Круше" и природна забележителност „Кьошката".

Атрактивността на община Разлог трябва да бъде интерпретирана като съвкупност от разнообразните природни дадености, но и на нематериално и материално движимо и недвижимо културно наследство.

В културния календар на общината присъстват множество прояви. Най-важните от тях, включени в Регистъра на туристическите фестивали и събития са 13. Четири от тях са ежегодни, а останалите се провеждат редовно, но не всяка година. Три са проявите с международно значение и също толкова с национално. Събитията се провеждат през цялата година с изключение на периода февруари – май. Културните събития, провеждащи се на територията на общината, представят народните традиции и културните обичаи на региона.

Таблица 20. Туристически фестивали и събития на територията на община Разлог

Месец	Културна проява	Място	Значение
Януари	Международен кукерски карнавал „Старчевата" - ежегодно	Разлог	Международно
Януари	Международна балон фиеста	Разлог	Международно
Юни	Национален фестивал „На армане с тъпане" - ежегодно	Разлог	Национално
Юни	Фестивал „Ирин Пирин"	-	друго
Юни	Театрални празници „Звездите на театъра"	-	Местно
Юли	Мото Рок Фест Предел	Разлог	Национално
Август	Международна лятна академия за изкуства и млади таланти	Разлог	Международно
Август	Събор на народното творчество „Пирин пее" - ежегодно	м. Предел	Национално
Септември	Рок фестивал	Разлог	Регионално
Октомври	Фестивал на мъжките фолклорни групи	Разлог	Регионално
Октомври	Шоу за шампиони на тежковозни коне	-	Регионално

Октомври	Киноложка изложба	Разлог	Регионално
Декември	Новогодишен кукерски карнавал - ежегодно	Разлог	Регионално

Източник: МТ, Регистър на туристическите фестивали и събития

На територията на общината съществуват природни дадености, културно-исторически обекти и минерална вода, които са предпоставка за успешното развитие на алтернативни видове туризъм – СПА, културен, ловен, еко, конферентен и др., в това число планинска езда в околностите на с. Баня, маутин байк за преход през пресечена или изцяло планинска местност; каране на снежни скутери и пейнтбол.

В границите на общината са разработени туристически маршрути, обхващащи обекти на природното и на културното наследство, като по-популярните са:

- Маршрут „Хайдушката пътека“ – пътека на Радон Тодев - виден местен войвода, започва от с. Годлево, минава по долината на Стара река през вековни гори, скалните феномени, исторически местности, вкл. лобното място на войводата, навлиза в алпийската част на Рила и завършва на билото под връх Равник.
- Маршрут „Самодивската пътека“ започва от с. Бачево, преминава през местностите „Гарваница“, „Каракачански колиби”, „Вучи дол”, свързани с народни вярвания, и завършва в м. „Русалиите“.
- Маршрут „Пътека на рилската иглика“ започва от с. Добърско и продължава в границите на НП „Рила“, като включва и археологически обект „Керамични пещи“.
- Маршрут „Към царството на еделвайса“ започва от м. „Бетоловото“ и води до х. „Яворов“ в Пирин планина, с възможно отклонение към археологически обект „Калята“.
- Маршрут „Пътеката на дивата коза“ започва от с. Баня, продължава в посока селата Горно и Долно Драглище. Пешеходната й част започва от местността „Бялата пръст” над с. Добърско и стига до безлестната зона в Рила планина, следва маршрут през х. Добърско към х. Македония, с връзка към Рилски манастир.
- Еко пътека „Пътека на глухаря“ започва от с. Добърско и продължава в границите на НП „Рила“. По трасетата на част от тези маршрути , в рамките на съвместен проект на община Разлог и община Гевгелия от Р. Македония, са устроени екопътеки.

Разположението на Разлог е благоприятно за подстъпи към всички известни туристически дестинации в региона.

Разширяването на пакетите от услуги, изисква както обединяването със съседните общини, така и обединяване усилията на различните населени места на общината, различните организации и институции в региона. По този начин могат да се реализират повече съвместни инициативи и да се увеличи местния капацитет в областта на обновяването и модернизирането на инфраструктурата и предоставянето на по-атрактивни услуги за гостите на общината.

Основните направления, свързани с развитието на туризма в община Разлог трябва да се базират на все още неразработения напълно потенциал на природното и културно-историческо наследство. Все още не е завършено разработването на единното представяне и формиране на културно-туристически продукт в общината. Има възможности за превръщането на теснолинейната жп линия в атракция с добавена стойност. Минералните води в село Баня и особено тези в Елешница все още не се използват достатъчно ефективно и устойчиво. Стопанисването на природното наследство не е задоволително, а потенциалът му не се използва напълно чрез включване в туристически продукти и генериране на приходи за

адекватното му опазване и представяне. Не е достатъчно разработен единен културно-туристически продукт, основан на темите история, религия, фолклор, селски бит и традиции.

Основните проблеми са свързани с недостига на финансови ресурси за проучването на културното наследство, откриването на нови исторически обекти и поставянето им под юридическа защита. Недостатъчни са инициативите за физическото съхраняване на обекти, провеждането на консервационни и реставрационни мероприятия. Липсва и разнообразие на проектите за социализация и съвременна изява на културните ценности, включително чрез обвързването им с изкуствата. Актуален е проблема за информационното представяне и популяризиране на културното наследство на региона, включително и чрез приложението на съвременните технологии.

Общинският съвет следва да приеме програма за развитие на туризма на територията на общината в съответствие с приоритетите на областната стратегия, маркетинговата стратегия на туристическия район и съобразно местните туристически ресурси и потребности. Програмата може да визира туристическата инфраструктура, общинските информационни центрове, туристическите обекти и атракции (общинска собственост), събития и фестивали, проучвания и прогнози за сектора.

Силните страни в развитието на туризма са:

- отлични условия за алтернативни видове туризъм – културен, здравен, еко, селски, приключенски, винен, спортен (вкл. голф, велотуризъм, лов и риболов), фестивален и събитиен и градски развлекателен туризъм;
- териториалната близост на природните и културни обекти и възможност за комбиниране на рекреационни дейности във времето и пространството;
- изградената и добре функционираща инженерна и туристическа инфраструктура;
- високо мотивираните местни общности за съвместна работа и обогатяване на туристическите услуги;
- възможностите за развитие на традиционен продукт в традиционна среда;
- високата удовлетвореност от преживяването в дестинацията и др.

Слабите страни се свързват с:

- все още силно изразена сезонност и неравномерно натоварване на дестинациите,
- екстензивно използване на туристическите ресурси с по-неблагоприятно въздействие върху околната среда,
- ниска средногодишна заетост на легловата база,
- нисък среден приход от туристоден и тенденциите за намаляване на продължителността на престоя,
- липса на добра обвързаност с политиките за опазване на околната среда, биоразнообразието и адаптацията към изменението на климата.

Към горните слабости се добавят още недостатъчно екологични иновации, значителен дял на сивия сектор, достъпът до културни ценности и атракции, дефицити в управлението на информацията и маркетинга.

В **аграрния сектор** водещо място заема растениевъдството. Неговото развитие се базира на наличните земеделски земи. По данни от ОУП на община Разлог те са в размер на 150836,2 дка, от тях, обработваеми земи – ниви и трайни насаждения са общо 78006 дка, а с възможности за напояване – 15456 дка.

По Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 на територията на община Разлог са изпълнени 9 проекта, свързани с **развитието на неземеделски дейности** на обща стойност 2 176 607,14 лева:

Таблица 21. Проектни предложения, финансирани по ПРСР 2014-2020 г. за неземеделски дейности

	Бенефициент	Наименование на проекта	Обща стойност (лева)
1	„АИК 79“ ЕООД	Изграждане на хале за производство на плетена метална мрежа в обхвата на УПИ XVIII, ПИ 61813.750.5212, кв. 101 по плана на гр. Разлог, община Разлог и доставка на машина за производство на плетена оградна метална мрежа.	259 288,12
2	„Гарабийски 2012“ ЕООД	Закупуване на строителна техника	264 033.00
3	Амбулатория за групова практика за извънболнична първична дентална помощ ЛИЛОВ ДЕНТ ООД	Инвестиции в ново оборудване на зъболекарски кабинет	170 797.22
4	„ВАЛЕКС ГРУП – 2“ ЕООД	Закупуване на технологично оборудване за предприятие за производство на изделия от дървен материал	654 755.20
5	„КИ-БО“ ЕООД	Закупуване на технологично оборудване за производство на пелети	194 586.00
6	„МИХАЛ“ ЕООД	Закупуване на дървообработваща машина за нуждите на „Михал“ ЕООД, гр. Разлог.	85 700.00
7	„ПИБ-08“ ЕООД	Закупуване на комбиниран багер-товарач	161 000.00
8	„РАЗЛОГ КОМЮНИКЕЙШЪН“ ЕООД	Инвестиции в специализирана строителна техника за изкопни дейности	178 976.34
9	„Фърн Дизайн“ ЕООД	Закупуване и монтиране на сушилна камера за първична преработка на дървесина“	207 471.26
	Общо		**2 176 607,14**

Източник: ИСУН 2020

За същия период, с финансиране от същата програма – ПРСР, са изпълнени и други 10 проекта, свързани с **развитието на земеделски дейности** на обща стойност 4 353 061,94 лева:

Таблица 22. Проектни предложения, финансирани по ПРСР 2014-2020 г. за земеделски дейности

	Местонахождение	Наименование на проекта	Обща стойност (лева)
1	с. Бачево	Ветеринарно-медицински център	259 384,94
2	с. Горно Драглище	Изграждане на животновъден обект с капацитет 100 бр. крави.	947 711,30
3	с. Годлево	Модернизация на млекопреработвателно предприятие в с. Годлево, община Разлог	160 063,10

4	гр. Разлог	Закупуване на земеделска техника	93 234,75
5	гр. Разлог	Закупуване на земеделска техника за нуждите на „Еко Ферма България“ ЕООД	200 140,89
6	гр. Разлог	Закупуване на специализирана селскостопанска техника и оборудване в съответствие със стандартите за биосигурност	286 035,71
7	с. Бачево	Модернизация на земеделско стопанство на ЗП Таня Цветанова Саева	272 660,82
8	с. Елешница	Изграждане на цех за сирена и складова база в УПИ I-126, 133, 127 кв.24 по плана на с. Елешница, община Разлог, област Благоевград и закупуване на оборудване за модернизация	1 829 147,00
9	гр. Разлог	Стартова помощ за млади земеделски стопани - Петър Неделчев	48 895,00
10	гр. Разлог	Модернизация на преработвателното предприятие на „ПИРИН МЕС 1“ ООД	255 788,43
	Общо		**4 353 061,94**

Източник: ИСУН 2020

През периода 2019-2020 година фирма „БИО ХОРИЗОНТ“ ООД е изпълнила проект “Модернизация на съоръжения и процеси в производствената дейност на рибовъдно стопанство „Пирин“, финансиран Програмата за морско дело и рибарство, на стойност 265 594.52 лева.

За осъществяване стопанската дейност на общината са създадени и функционират следните **общински предприятия и търговски дружества:**

Общински предприятия

- **Домашен социален патронаж** –с предмет на дейност предоставяне на социални услуги по домовете
- **Паркинги и гаражи** – с предмет на дейност стопанисване, експлоатация и поддръжка на платените паркинги, места за краткотрайно паркиране „Синя зона“ и гаражи на територията на гр. Разлог
- **Обреден дом** – с предмет на дейност осъществяване на държавни, социални и стопански функции, вързани с организацията и извършването на семейните обреди, празнично-обредна дейност, свързана с традиционни местни празници, стопанисване и управление на гробищните паркове на територията на община Разлог, събиране на такси за гробни места по ЗМД
- **Регионално депо Разлог** (м. „Кривосер“, землище на с. Баня) – създадено с Решение на Общински съвет Разлог през 2016 г. с предмет на дейност организация по управление на неопасни отпадъци (в т.ч. битови, производствени и строителни отпадъци) в съответствие с допустимите за „прием”, „първично третиране”, „временно съхранение” и „крайно обезвреждане”.

Общината има участие и в следните търговски дружества, както следва:

- „Баня и перални” ЕООД - 100 %
- „Комплекс гулийна баня” ООД - 100 %
- „МБАЛ-РАЗЛОГ” ЕООД - 100 %
- „МБАЛ-Благоевград” АД - 2,59 %

- „Кулиното”АД - 35 %
- „Пирин Голф Холидейз клуб” АД - 3,3 %
- „Перун-91” ООД - 30 %
- „Разлог Валей голф енд спа” АД - 30 %
- „Разлог голф клъб” АД - 30 %
- „Уайт Маунтин голф клуб” АД - 20 %
- „Рила Голф и Спа Ризорт” АД - 30 %
- „Разлог Спорт” АД - 3,15 %
- „Катарино” ООД - 33,33 %

Прогнозата за бъдещо икономическо развитие се основава на съществуващата структура на икономиката и оценките за потенциалите на територията и възможностите за по-ефективното им усвояване, включително прилагането на подхода за междуобщинско сътрудничество и интегрирани териториални инвестиции. Приоритетите в социално-икономическото развитие на община Разлог в средносрочна и дългосрочна перспектива включват:

- утвърждаване на целогодишният туризъм, което е свързано с разнообразяване на туристическия продукт и засилване на привлекателността на общината, превръщането ѝ в утвърдена туристическа дестинация;
- развитие на аграрния сектор с фокус върху по-ефективното използване на наличните ресурси – земеделски земи, горски територии и горски фонд, стимулиране на биоземеделие и свързано с това производство на биопродукти в прясно и преработено състояние
- отчитане на „историческите“ специфики в сектор „индустрия“ и възможностите за запазване на специализацията на производства, които имат перспективи - производство на храни, дървопреработка и производство на изделия от дърво, развитие на гъвкави производства на други промишлени отрасли; развитие на малки и средни предприятия, отговарящи на променящите се икономически и технологични условия.

Съгласно Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 г. (ИСИС) на територията на област Благоевград се намират изцяло или частично 9 планини, два от трите национални парка и 40% от дебита на минералните извори в България. Тези дадености, заедно с богатото културно-историческо наследство, правят областта особено подходяща за развитието на традиционни икономически дейности (формиращи отрасли като хранително-вкусова промишленост, винопроизводство, тютюнева промишленост, дървообработване, туризъм и селско стопанство), които вече са създали капацитет за развитие и внедряване на нови технологии в областта на креативните и рекреативните индустрии. Целите на научноизследователската и развойна дейност на ЮЗУ „Неофит Рилски“ съвпадат с тези на ИСИС и дават сериозен тласък на развитието на информатиката и ИКТ. Съгласно направените анализи на наличния капацитет и становищата на заинтересованите страни като приоритетни области за интелигентна специализация на област Благоевград през периода 2021-2027 г. в рамките на ИСИС са идентифицирани следните тематични области:

- „Информатика и ИКТ“;
- „Нови технологии в креативни и рекреативни индустрии“.

В тази връзка може да се направи извод, че първичният сектор (селско, горко стопанство, риболов) ще продължи да има **допълващи функции** в бъдещия икономически профил на общината. Фактори за развитието на сектора са разполагаемите природни ресурси (обработваеми земеделски земи, качествен горски фонд), които ще се използват за развитие на земеделие и животновъдство, с нарастващ дял на екологична земеделска продукция. Относно преработващата промишленост основно място ще продължат да заемат съществуващите и новосъздавани микро- и малки предприятия в сферата на дървопреработката, на

мебелната, шивашката и хранително-вкусовата промишленост. Новоизградените преработващи предприятия на селскостопански суровини следва да се ориентират към първичната и дълбочинната им преработка. С добри перспективи за развитие от третичния сектор (с нефинансов характер) е хотелиерството и ресторантьорството (туризъм), което е свързано с инвестиции за доразвиване и укрепване на туристическите функции на населените места и общинския център и предприемане на адекватни мерки за привличане и задържане на квалифициран персонал.

2.2. Пазар на труда

Равнището на безработица в община Разлог е по-високо спрямо средната за страната величина в периода 2015-2020 г. Значително повишение на стойността на показателя има през 2020 г., като се отчита по-голям брой регистрирани безработни лица с прекратени трудови договори от сферата на хотелиерството и ресторантьорството, поради по-малко посетители в резултат от въвеждането на ограничителни мерки заради пандемията от COVID-19.

Таблица 23. Равнище на безработица, %

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България	10,1	8,7	7,2	6,2	5,6	7,4
Община Разлог	13,7	12,7	9,3	7,3	6,6	13,0

Източник: Агенция по заетостта

Таблица 24. Информация за безработните лица в трудоспособна възраст (брой)

Години	Общ брой на безработните лица в общината	Безработни по пол		Безработни според образованието				Безработни младежи до 25 г.	Безработни лица за период над 1 г.
		жени	мъже	начално	основно	средно	висше		
2016	907	455	452	171	143	499	94	36	263
2017	773	400	373	141	106	440	86	37	154
2018	629	307	322	121	76	368	64	35	122
2019	618	332	286	117	82	344	75	31	94
2020	1203	657	546	197	172	692	142	57	125

Източник: Община Разлог

Коефициентът на безработица представлява относителният дял на безработните лица от икономически активното население (работната сила). Високата безработица, както и дългосрочната безработица, влияят отрицателно върху икономиката и пораждат социални проблеми, най-вече директно във връзка с бедността и социалното изключване.

Таблица 25. Коефициентът на безработица за периода 2016-2020 г. Източник: НСИ

Коефициент на безработица, %						**Динамика на коефициента на безработица 2016-2020 г.**
	2016	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	
За страната	7,6	6,2	5,2	4,2	5,1	-2,5
Югозападен район	5,5	3,3	2,7	2,3	3,6	-1,9
Област Благоевград	8,3	4,6	4,8	4,2	7,3	-1,0
Разлог	**12,5**	**9,3**	**7,3**	**6,6**	**13,0**	**0,5**

Банско	9,9	7,6	6,9	5,9	12,7	2,8
Белица	53,9	47,0	42,7	36,8	38,4	-15,5
Симитли	17,4	13,3	13,1	12,2	14,4	-3,0
Кресна	15,1	12,0	11,2	10,2	11,3	-3,8
Гоце Делчев	7,5	6,9	7,4	7,4	8,6	1,1

Фигура 3. Коефициент на безработица, %

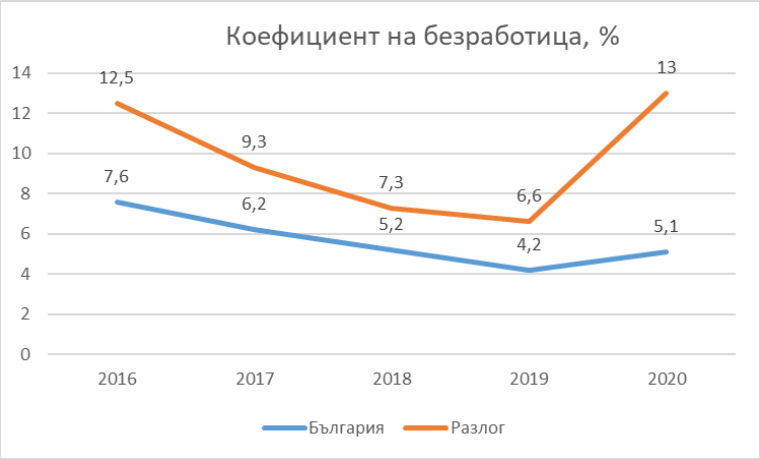

Източник: НСИ

За 2019 и 2020 година тенденцията се запазва: за 2019 г. равнището на безработица в страната е 4,2%, докато за община Разлог е 6,6%; за 2020 година – за страната е 5,1%, а за Разлог – 13%. Коефициентът на трайна безработица в периода 2019 година - август 2021 г. за община Разлог и съседните ѝ общини е както следва:

Таблица 26. Коефициентът на трайна безработица за периода 2019 – август 2021 г.

Община	2019 г.	2020 г.	Август 2021 г.
Разлог	**0,96**	**1,27**	**1,82**
Банско	0,75	1,89	1,12
Белица	17,33	17,77	18,9
Симитли	3,95	4,82	5,16
Кресна	3,63	2,28	2,6
Гоце Делчев	0,34	0,15	0,23

Източник: НСИ

Таблица 27. Дял на наети по трудово и служебно правоотношение от населението на 15 и повече години в община Разлог и съседните ѝ общини, 2016-2020 г.

Дял на наетите по трудово и служебно правоотношение от населението на 15 и повече години (%)						Промяна в броя на наетите по трудово и служебно правоотношение от населението на 15 и повече години (%)	Изменение в дела на наетите по трудово и служебно правоотношение от населението на 15 и повече год. (пр. п.)
Община	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2016-2020 г.	2016-2020 г.
Разлог	**31,3**	**32,0**	**32,5**	**33,8**	**31,1**	**-4,6**	**-0,2**
Банско	45,0	46,8	49,4	49,1	38,1	-13,6	-6,9
Белица	14,2	15,3	14,6	16,5	15,2	4,0	1,0
Симитли	18,8	20,0	19,8	20,4	21,2	7,8	2,4
Кресна	22,4	23,0	22,6	22,4	21,3	-6,9	-1,1

Гоце Делчев	47,5	47,3	44,3	44,4	42,6	-12,7	-4,9

Източник: НСИ, ИПИ, собствени изчисления

Наети по трудово и служебно правоотношение (брой)						Промяна в броя на наетите по трудово и служебно правоотношение (%)
община	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2016-2020 г.
Разлог	**5260**	**5336**	**5325**	**5482**	**5016**	**-4,6**
Банско	5009	5269	5540	5529	4328	-13,6
Белица	1109	1189	1125	1260	1153	4,0
Симитли	2214	2340	2274	2295	2386	7,8
Кресна	1066	1072	1030	1084	992	-6,9
Гоце Делчев	12099	11928	11099	11004	10566	-12,7

Източник: НСИ, ИПИ, собствени изчисления

Таблица 28. Брой и дял на наетите по трудово и служебно правоотношение в публичен и частен сектор в община Разлог и съседните ѝ общини, 2018-2019 г.

Наети по трудово и служебно правоотношение								
Община	2018 година				2019 година			
	Общо (брой)	Публичен сектор (брой)	Частен сектор (брой)	Дял на наети в публичен сектор (%)	Общо (брой)	Публичен сектор (брой)	Частен сектор (брой)	Дял на наети в публичен сектор (%)
Разлог	**5325**	**1442**	**3883**	**27,1**	**5482**	**1465**	**4017**	**26,7**
Банско	5540	846	4694	15,3	5529	903	4626	16,3
Белица	1125	415	710	36,9	1260	600	660	47,6
Симитли	2274	547	1727	24,1	2295	666	1629	29,0
Кресна	1030	275	755	26,7	1084	311	773	28,7
Гоце Делчев	11099	1826	9273	16,5	11084	1879	9125	32,1

Източник: НСИ, ИПИ, собствени изчисления

Интересна е и годишната динамика в заплащането на наетите лица по трудово и служебно правоотношение. Докато средно за страната трендът е с положителна динамика през всички години, то в общината тенденцията се колебае, вероятно в резултат на местни икономически фактори, тъй като посоката на двата тренда дори се различава в определени години.

Фигура 4. Динамика на средната годишна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение

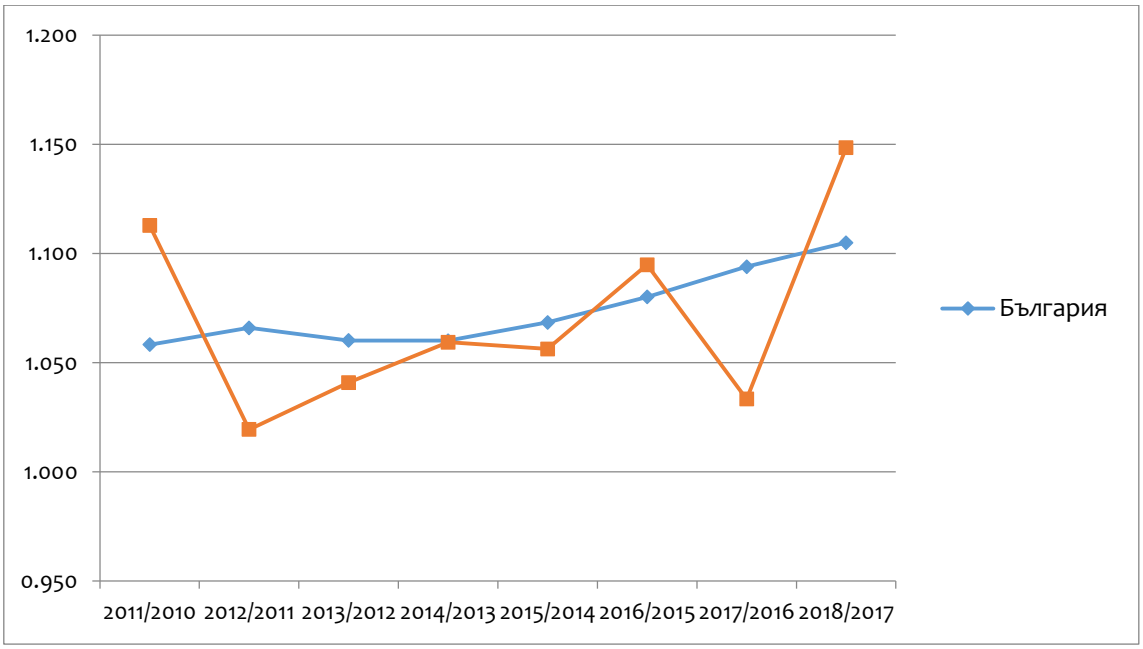

Източник: НСИ

Таблица 29. Средна брутна месечна заплата, 2016-2020 г., лв.

Средна брутна месечна заплата, лева						Динамика на средната брутна заплата между 2016 и 2020 г. (%)
	2016	2017	2018	2019	2020	
За страната	945	1042	1131	1261	-	
Разлог	**610**	**678**	**756**	**854**	**959**	**57,2**
Банско	634	676	741	814	912	43,8
Белица	580	611	702	750	782	34,8
Рила	624	675	724	789	855	37,0
Симитли	557	604	660	763	856	53,7
Кресна	584	650	697	730	803	37,5
Гоце Делчев	625	666	706	783	857	37,1

Източник: НСИ, ИПИ, собствени изчисления

Таблица 30. Средна брутна месечна заплата на наетите в публичния и частния сектор в община Разлог и съседните ѝ общини, 2018-2019 г., лв.

Брутна месечна заплата на наети в частен и публичен сектор						
Община	2018			2019		
	Публичен сектор (лева)	Частен сектор (лева)	Дял на брутна месечна заплата в частния сектор от тази в публичния сектор (%)	Публичен сектор (лева)	Частен сектор (лева)	Дял на брутна месечна заплата в частния сектор от тази в публичния сектор (%)
Разлог	**955**	**682**	**71,4**	**1085**	**770**	**71,0**
Банско	896	713	79,6	1016	775	76,3
Белица	869	603	69,4	882	631	71,5
Симитли	874	592	67,7	944	688	72,9
Кресна	905	621	68,6	945	644	68,1
Гоце Делчев	930	660	71,0	1051	726	69,1

Източник: НСИ, ИПИ, собствени изчисления

За 2020 г. областта с най-висока средна работна заплата е София (столица) – 1 959 лв., спрямо средната заплата за страната е с 36,3 % по-висока (спрямо 2019 г. нараства с 11,4 %). Областга с най-ниска средна работна заплата за 2020 г. е Благоевград - 948 лв. Средната заплата в Благоевград е около 66 % от средната за страната и нараства спрямо 2019 г. с 10,3 %. Другите области с ниски средни заплати са Видин - 964 лв. (67,1 % от средната за страната), Смолян – 1007 лв. (13,9 % от средната за страната), Кюстендил – 1008 лв. (70,1 % от средната за страната).

Според прогнозите на Cedefop по **сектори на икономиката** ще се наблюдава нарастване на заетостта в икономическите дейности в сектор „Услуги“, докато в икономическите дейности от сектор „Индустрия“ и сектор „Селско стопанство“ ще има намаление.

С най-бързи темпове до 2025 г. и в периода до 2050 г. ще се повиши търсенето на специалисти в бизнес услугите, научните и технически дейности, здравеопазването и социалните дейности и информационните и комуникационните технологии.

3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

3.1. Демографско развитие

Още преди 1989 г. спира нарастването на броя на населението и започва процес на неговото числено намаляване, който води до демографска криза в страната.

Таблица 31. Население в община Разлог в периода 1946-2020 г., брой

Година	1946	1956	1975	1985	2001	2011	2015	2017	2019	2020
Община Разлог	16306	17628	24211	24211	23501	20598	19846	19627	19086	18966

Източник: НСИ

В периода 2010-2020 г. населението на община Разлог намалява, като в края на 2020 г. броят му е 18966. Динамиката в броя на населението в община Разлог за

анализирания период, обаче е относително по-неблагоприятна, в сравнение с динамиката на национално равнище и на ниво област Благоевград. Намалението на населението в България, област Благоевград и община Разлог през 2020 спрямо 2010 г. е съответно с 8%, 8% и 11%.

Таблица 32. Население към 31.12.2020 г., брой

Година	Страната	Област Благоевград	Община Разлог
2010	7504868	325870	21233
2011	7327224	322025	20535
2012	7284552	320160	20363
2013	7245677	318110	20222
2014	7201198	315577	20065
2015	7153784	312831	19846
2016	7101859	310321	19697
2017	7050034	307882	19627
2018	7000039	305123	19294
2019	6951482	302694	19086
2020	6916548	301138	18966

Източник: НСИ

Фигура 5. Динамика на броя на населението, верижен индекс

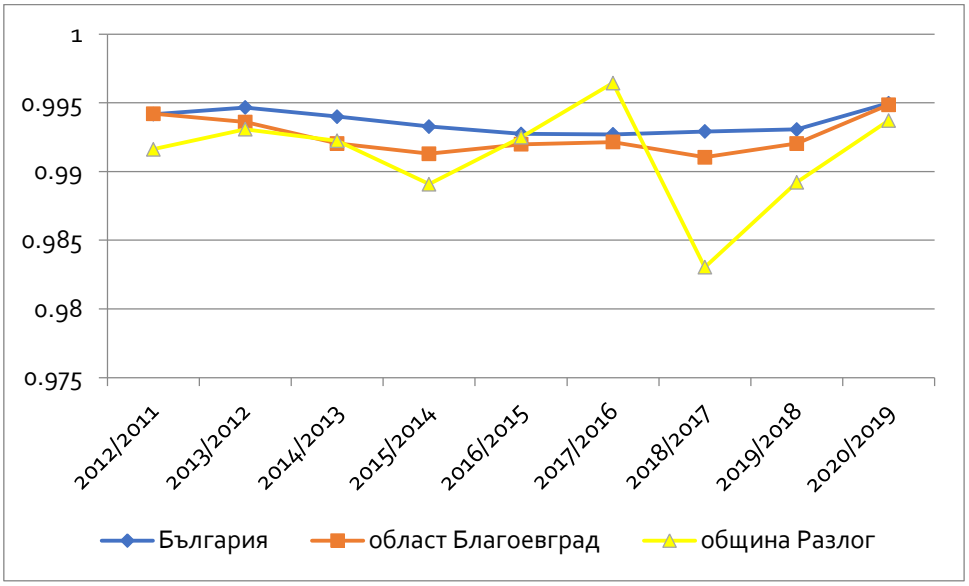

Източник: НСИ, Собствени изчисления

Годишната динамика на броя населението илюстрира по-големия спад в община Разлог спрямо областта и страната, с изключение на промяната на броя население през 2017 спрямо 2016 година:

Фигура 6. Темп на изменение на населението, 2010-2020 г.

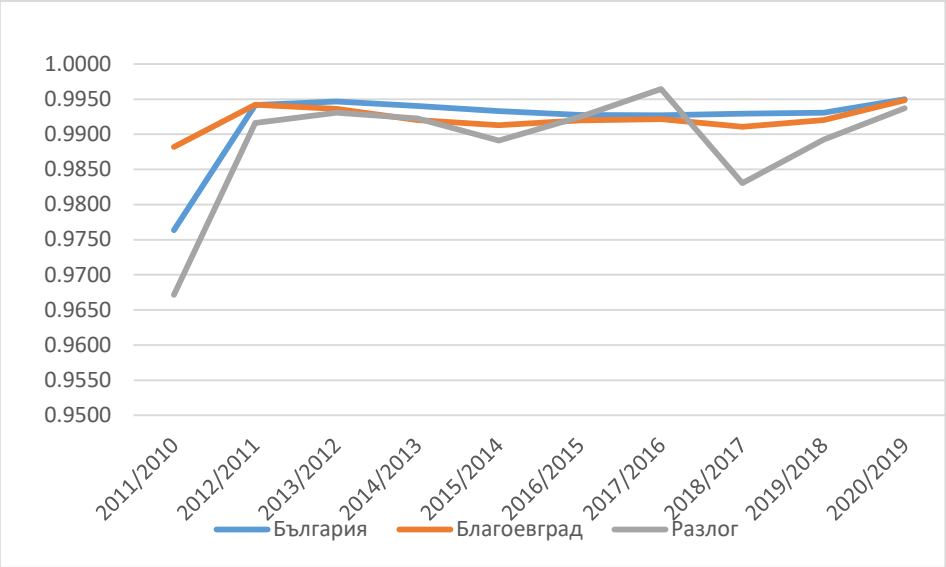

Източник: НСИ

Общият брой на населението в общината за периода 2010-2020 г. е намалял с 2 267 д. или средно с 206 човека годишно. За посочения период в град Разлог населението намалява с 1 205 д. (9,7 %), а в селата – с общо 1062 д. (12,1 %). За отбелязване е, че демографското състояние в града показва същата тенденция към намаляване на населението, каквато се наблюдава и на ниво община. Това означава, че демографският потенциал на селата, които до неотдавна бяха източник за миграция към градовете е изчерпан. Типично за по-малки изследвани съвкупности, динамиката на изследваните величини е по-голяма. Това обяснява и по-начупената крива, описваща темпа на изменение на населението на община Разлог. Влияние върху този процес оказва естественото (*раждания и умирания*) и механичното (*изселване и заселване*) движение. През всички години на анализирания период естественият прираст е отрицателен. Особено неблагоприятни са годините 2018 и 2020, когато стойностите на естественият прираст са най-високи. И в двете години новородените са по-малко спрямо съседните години, както и повече хора са починали, т.е. има едновременно влошаване на стойностите на двата съставни показатели. Допълнително влияние през 2020 г. има и пандемията от COVID-19.

Таблица 33. Естествен прираст на населението, 2010-2020 г. (източник: НСИ, собствени изчисления)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Естествен прираст, брой											
България	-34652	-37412	-40160	-37767	-41367	-44167	-42596	-45836	-46329	-46545	-65649
Област Благоевград	-571	-687	-852	-857	-1122	-1082	-1101	-1399	-1380	-1260	-2308
Община Разлог	**-93**	**-40**	**-111**	**-117**	**-111**	**-112**	**-101**	**-68**	**-168**	**-98**	**-192**
Коефициент на естествен прираст, ‰											
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
България	-4,6	-5,1	-5,5	-5,2	-5,7	-6,2	-6,0	-6,5	-6,5	-6,7	-9,5
Област Благоевград	-1,7	-2,1	-2,6	-2,7	-3,6	-3,5	-4,6	-4,5	-4,5	-4,1	-7,6
Община Разлог	**-4,4**	**-1.9**	**-5.5**	**-5.8**	**-5.5**	**-8.9**	**-5.1**	**-3.5**	**-8.7**	**-5.1**	**-10.1**

Фигура 7. Естествен прираст на населението, ‰

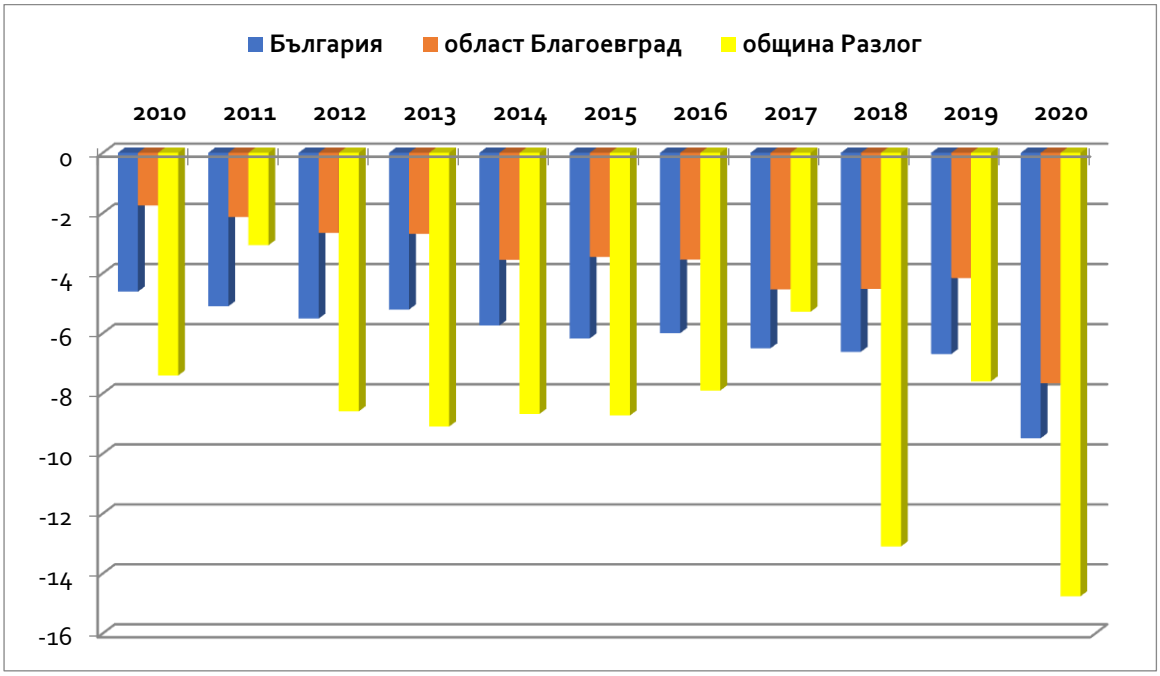

Източник: НСИ, Собствени изчисления

Таблица 34. Живородени и починали за периода 2010-2020 г.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Живородени (брой)											
България	75513	70846	69121	66578	67585	65950	64984	63955	62197	61538	59086
Област Благоевград	3360	3169	3044	2883	2950	2993	2836	2702	2676	2794	2655
Община Разлог	**223**	**236**	**170**	**189**	**194**	**178**	**177**	**204**	**154**	**179**	**158**
Починали (брой)											
	2010	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
България	110165	108258	109281	104345	108952	110117	107580	109791	108526	108083	124735
Област Благоевград	3931	3856	3896	3740	4072	4075	3937	4101	4056	4054	4963
Община Разлог	**316**	**276**	**281**	**306**	**305**	**290**	**278**	**272**	**322**	**277**	**350**

Източник: НСИ

Друга тенденция, която също се запазва през годините, е броят на новородените деца в града да е по-голям в сравнение с новородените в селата (средногодишно около 26 % повече).

Таблица 35. Брой живородени в община Разлог за периода 2010-2020 г. (източник: НСИ)

Живородени в община Разлог (брой)	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
В град Разлог	141	148	104	116	135	107	130	126	91	110	97
В селата	82	88	66	73	59	71	47	78	63	69	61

За периода 2010-2020 г. коефициентът на раждаемост за област Благоевград се доближава до този за ЮЗР и страната. За 2020 г. за област Благоевград е 8,8 ‰ спрямо 9,3 ‰ за ЮЗР и 8,5 ‰ за страната, а за 2019 г. е 9,2 ‰ спрямо 9,4 ‰ за ЮЦР и 8,8 ‰ за страната.

Коефициентът на смъртност за област Благоевград е по-нисък в сравнение с този за страната и за ЮЗР. За 2019 г. е 13,3 ‰ спрямо 13,7 ‰ за ЮЗР и 15,5 ‰ за страната. За 2020 г. се наблюдава повишаване на коефициента за областта -16,4‰, спрямо този за ЮЗР - 15,9 ‰, но отново е по нисък от коефициента за страната - 18,0 ‰.

Механичният прираст има по-слабо влияние върху динамиката на населението, като той също приема отрицателни стойности в периода 2010-2019 г. През 2020 г. стойностите му стават положителни както на национално така и на местно ниво – в резултат от пандемията за пръв път от началото на прехода се отчита положителна миграция.

Фигура 8. Механичен прираст на населението, ‰

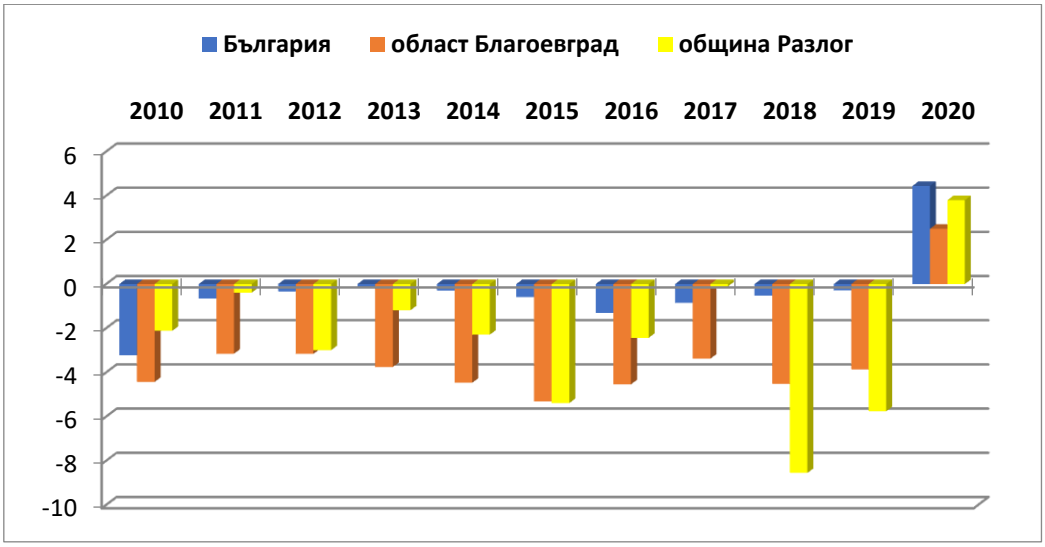

Източник: НСИ, Собствени изчисления

Таблица 36. Механичен прираст на населението, 2010-2020 г. (източник: НСИ и собствени изчисления)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Механичен прираст, брой											
България	-24190	-4795	-2512	-1108	-2112	-4247	-9329	-5989	-3666	-2012	30715
Област Благоевград	102	-311	-143	-20	-263	-559	-69	-101	-142	-373	62
Община Разлог	**-45**	**-8**	**-61**	**-24**	**-46**	**-107**	**-48**	**-2**	**-165**	**-110**	**72**
Коефициент на механичен прираст, %											
България	-3,2	-0,7	-0,3	-0,2	-0,3	-0,6	-1,3	-0,8	-0,5	-0,3	4,4
Област Благоевград	0,3	-1,0	-0,4	-0,1	-0,8	-1,8	-0,2	-0,3	-0,5	-1,2	0,2
Община Разлог	**-2,1**	**-0,4**	**-3,0**	**-1,0**	**-2,3**	**-5,4**	**-2,4**	**-0,1**	**-8,6**	**-5,8**	**3,8**

Таблица 37. Механичен прираст на населението в областите на ЮЗР и общините в област Благоевград 2016-2020 г. (брой)

Област/община	2016	2017	2018	2019	2020
Област Кюстендил	-1409	-1040	-1379	-1169	752
Област Перник	39	188	20	134	252
Област Софийска	-68	-78	-84	-77	-37
Област София (столица)	-69	-101	-142	-373	62
Област Благоевград	-62	-104	-83	-104	178
Община Банско	-107	6	-74	-127	86
Община Белица	-105	-46	-81	333	-136
Община Благоевград	-391	-531	-329	-309	15
Община Гоце Делчев	-48	-2	-165	-110	72
Община Гърмен	-229	-149	-86	-91	163
Община Кресна	-162	-75	-11	-50	-33
Община Петрич	-57	-15	-127	-108	143
Община Разлог	**-34**	**-89**	**-42**	**-100**	**25**
Община Сандански	-40	-15	-81	-82	-42
Община Сатовча	-76	-29	-94	-105	4
Община Симитли	-957	-676	-453	-563	1718
Община Струмяни	-241	174	-90	-111	3188
Община Хаджидимово	-670	-301	-264	-263	14652
Община Якоруда	5867	3572	5163	3230	-15765

Източник: НСИ

И естественият, и механичният прираст са отрицателни величини за общината. Докато на национално ниво намалението на населението се дължи основно на естественото движение на населението, то в община Разлог и естественото, и механичното движение имат сходно значение.

11 267души (около 59%) живеят в град Разлог, като този дял е по-нисък от средното за област Благоевград (около 60%), така и за България (около 73%).

Съотношението между градско и селско население в страната средно за анализирания 10-годишен период е 73%:27%, докато в община Разлог е 59%:41%, т.е. населението в селата има по-висок относителен дял в общото население.

Най-многолюдното село в общината е с. Баня, а най-малко хора живеят в с. Годлево.

Фигура 9. Население към 31.12.2020 г., брой

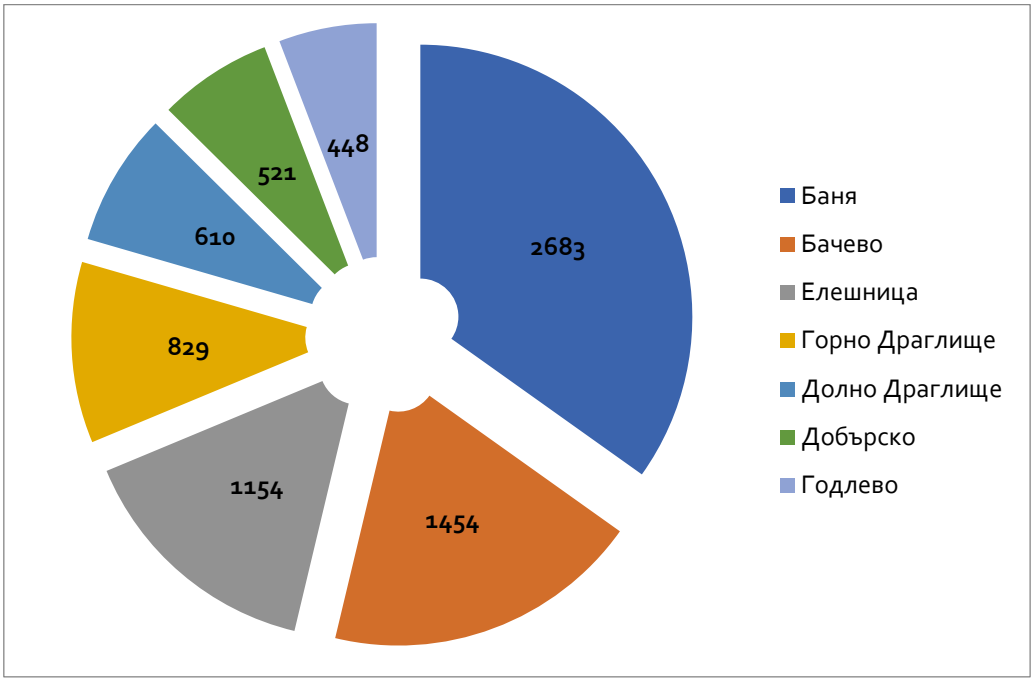

Източник: НСИ

В седемте села в община Разлог също протича процес на намаление на населението, като в с. Баня демографското развитие е по-благоприятно от средното за общината, в с. Горно Драглище и Бачево – сходно със средното, докато в останалите села процесът е по-неблагоприятен.

Таблица 38. Население в селата на община Разлог към 31.12.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2020/2010
	брой											коефициент
Баня	2913	2854	2852	2838	2797	2762	2760	2748	2707	2692	2683	0,9210
Бачево	1635	1634	1613	1585	1569	1554	1541	1517	1486	1475	1454	0,8893
Елешница	1373	1397	1371	1338	1313	1284	1256	1253	1213	1181	1154	0,8405
Горно Драглище	930	937	925	911	900	888	872	850	840	836	829	0,8914
Долно Драглище	748	682	669	668	659	646	643	640	622	618	610	0,8155
Добърско	647	636	622	610	603	589	576	565	540	536	521	0,8053
Годлево	515	495	487	484	480	468	459	462	463	453	448	0,8699

Източник: НСИ, Собствени изчисления

Към 31.12.2020 г. в общината живеят 9174 мъже и 9792 жени, което представлява съответно 48% и 52% от общото население. Разпределението по пол на населението за 2020 г. е представено в следващата таблица.

Таблица 39. Население по пол, 31.12.2020 г.

	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
	Брой								
България	6916548	3349715	3566833	5043186	2416899	2626287	1873362	932816	940546

област Благоевград	301138	146369	154769	181513	86646	94867	119625	59723	59902
община Разлог	**18966**	**9174**	**9792**	**11267**	**5410**	**5857**	**7699**	**3764**	**3935**
	Структура, %								
България	100,0%	48,4%	51,6%	100,0%	47,9%	52,1%	100,0%	49,8%	50,2%
област Благоевград	100,0%	48,6%	51,4%	100,0%	47,7%	52,3%	100,0%	49,9%	50,1%
община Разлог	**100,0%**	**48,4%**	**51,6%**	**100,0%**	**48,0%**	**52,0%**	**100,0%**	**48,9%**	**51,1%**

Източник: НСИ, Собствени изчисления

Към 31.12.2020 г. общият коефициент на възрастова зависимост[1] в България е 56.7%, докато в община Разлог е 61,7%. За периода 2010-2020 г. стойностите на показателя се влошават и на двете нива, но с по-бързи темпове на общинско ниво – ако през 2010 г. разликата е била 1 п.п. в полза на националното ниво, то през 2020 г. – тя става почти 4 п.п.

Фигура 10. Коефициент на възрастова зависимост, %

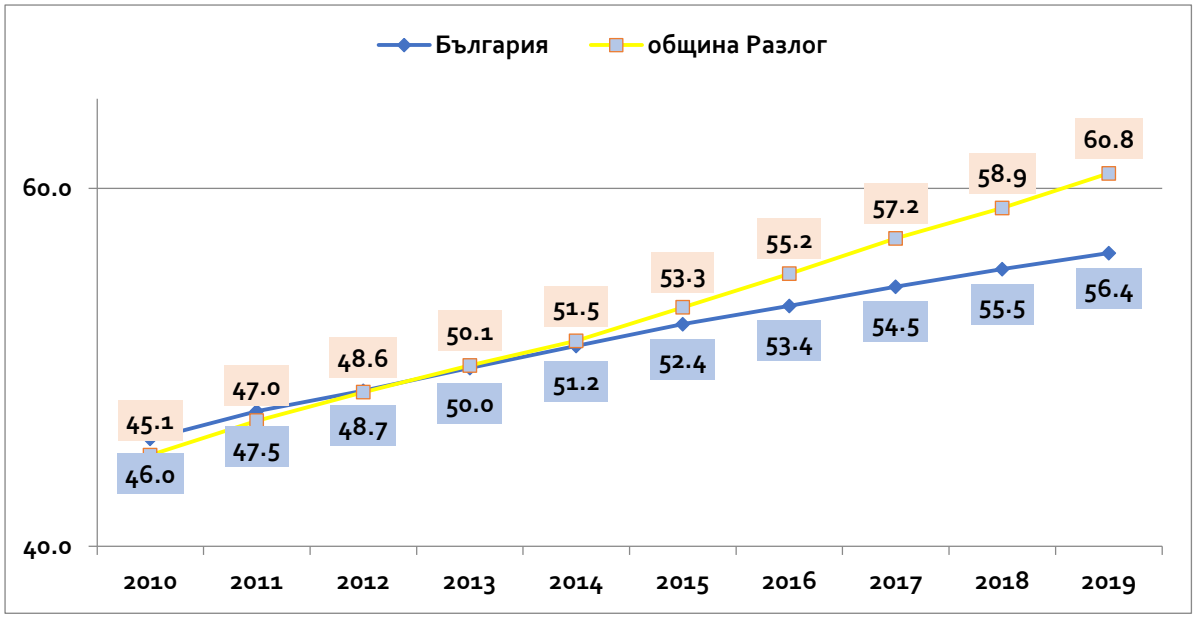

Източник: НСИ

Коефициентът на възрастова зависимост (брой на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години) също е с по-лоши стойности в общината.

[1] Коефициентът на възрастова зависимост показва броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години).

Таблица 40. Коефициентът на възрастова зависимост, %

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България	51,2	52,4	53,4	54,5	55,5	56,4	56,7
Община Разлог	**51,5**	**53,3**	**55,2**	**57,2**	**58,9**	**60,8**	**61,7**

Източник: НСИ

Тенденцията на застаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура - под, във и над трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени при определянето на възрастовите граници за пенсиониране.

Таблица 41. Население под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България											
Под трудоспособна възраст	0,146	0,143	0,144	0,146	0,148	0,149	0,150	0,151	0,152	0,153	0,154
В трудоспособна възраст	0,626	0,617	0,618	0,617	0,611	0,608	0,606	0,603	0,600	0,598	0,598
Над трудоспособна възраст	0,227	0,240	0,238	0,237	0,241	0,243	0,244	0,246	0,247	0,249	0,248
област Благоевград											
Под трудоспособна възраст	0,153	0,150	0,150	0,151	0,153	0,153	0,154	0,155	0,156	0,157	0,157
В трудоспособна възраст	0,650	0,643	0,643	0,641	0,635	0,630	0,626	0,621	0,617	0,612	0,611
Над трудоспособна възраст	0,197	0,207	0,207	0,207	0,212	0,217	0,220	0,224	0,228	0,231	0,232
община Разлог											
Под трудоспособна възраст	0,150	0,148	0,149	0,152	0,154	0,155	0,155	0,158	0,159	0,161	0,159
В трудоспособна възраст	0,628	0,617	0,617	0,613	0,606	0,598	0,595	0,587	0,582	0,575	0,576
Над трудоспособна възраст	0,221	0,235	0,234	0,234	0,240	0,247	0,250	0,255	0,259	0,264	0,265

Източник: НСИ, Собствени изчисления

Демографската структура на населението по възраст е по-неблагоприятна от средната за България и за област Благоевград, като се влошава в периода на анализ – населението в общината застарява с по-бързи темпове, което неминуемо рефлектира върху недостатъчно възпроизводство на трудовия потенциал и недостиг на работна ръка.

	2011		2015		2019		2020	
	брой	дял (%)	брой	дял (%)	брой	дял (%)	брой	дял (%)
България	7 504 868	100,0%	7 153 784	100,0%	6 951 482	100,0%	6 916 548	100,0%
Под трудоспособна възраст	1 098 240	14,6%	1 063 930	14,9%	1 066 554	15,3%	1 064 035	15,4%
В трудоспособна	4 700 606	62,6%	4 349 105	60,8%	4 156 198	59,8%	4 139 056	59,8%

възраст								
Над трудоспособна възраст	1 706 022	22,7%	1 740 749	24,3%	1 728 730	24,9%	1 713 457	24,7%
Област Благоевград	322 023	100,0%	312 831	100,0%	302 694	100,0%	301 138	100,0%
Под трудоспособна възраст	48239	15.0%	47950	15,3%	47539	15,7%	47359	15,7%
В трудоспособна възраст	207097	64.3%	196999	63.0%	185180	61.2%	183855	61.1%
Над трудоспособна възраст	66689	20.7%	67882	21,7%	69975	23.1%	69924	23.2%
Община Разлог	**20 535**	**100,0%**	**19 846**	**100,0%**	**19 086**	**100,0%**	**18 966**	**100,0%**
Под трудоспособна възраст	3044	14.8%	3068	15.5%	3069	16.1%	3025	15.9%
В трудоспособна възраст	12671	61,7%	11873	59.8%	10983	57.5%	10924	57.6%
Над трудоспособна възраст	4820	23.5%	4905	24.7%	5034	26.4%	5017	26.5%

Източник: НСИ, собствени изчисления

Очертаните неблагоприятни демографски процеси и тенденции влияят и на гъстотата на населението, чиито стойности намаляват за анализирания период.

Фигура 11. Гъстота на населението, население на кв.м.

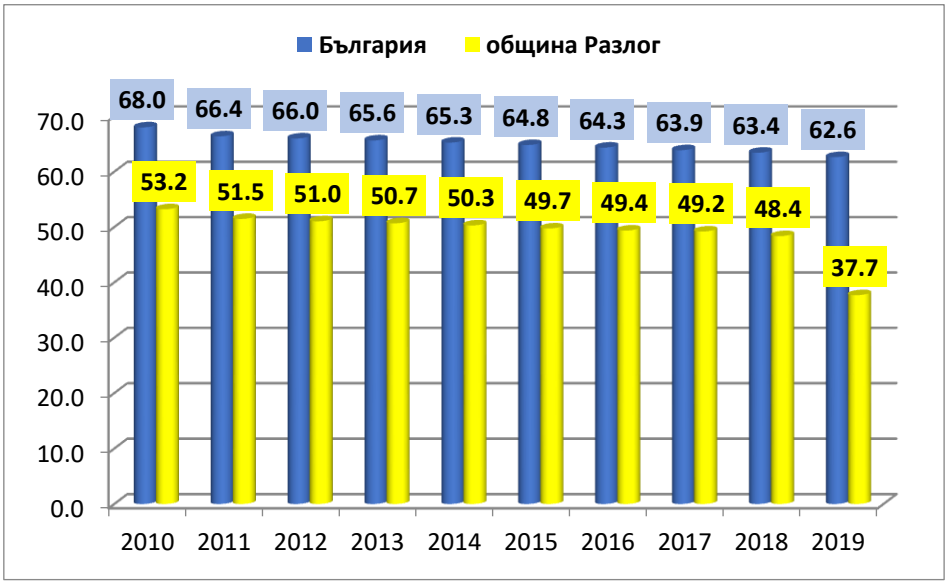

Източник: НСИ

Гъстотата на населението в община Разлог е по-малка от средната за страната през целия анализиран период. В резултат на демографската криза тя намалява както на национално ниво, така и в общината.

Фигура 12. Гъстота на населението, 2014-2020, д/км2

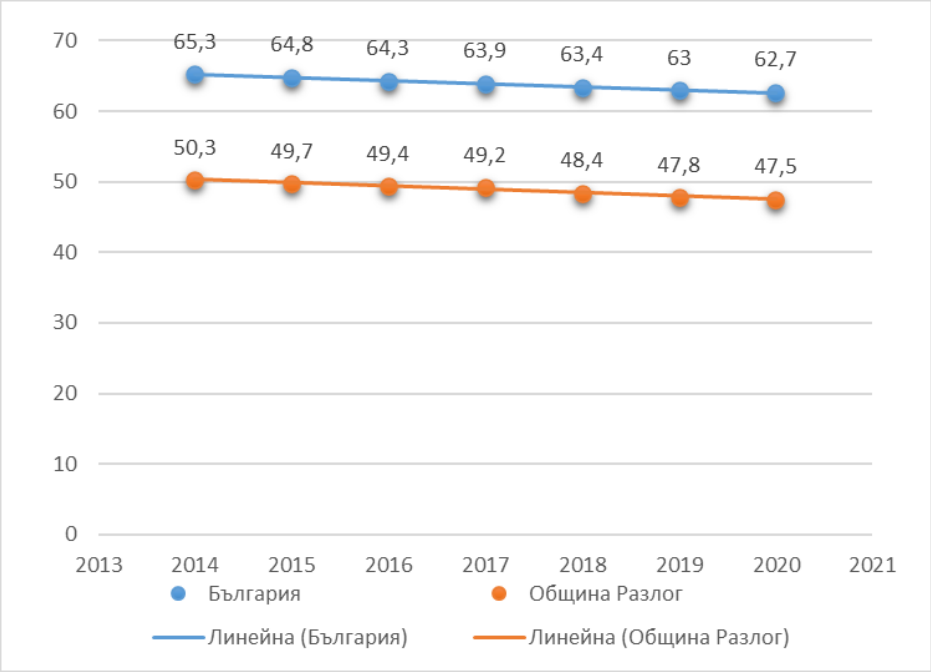

Наличните официални данни за образователното равнище са от Преброяване 2011 г. и не могат очертаят актуална картина. Към 2011 г. делът на хората с начално, основно и средно образование в община Разлог е по-висок в сравнение със средното на страната, като това е за сметка на по-ниския дял на висшистите. Тази образователна структура на население показва слаба квалификация на работната сила, което може да възпрепятства локализирането на производства с висока добавена стойност.

Таблица 42. Население на 7 и повече навършени години по населени места и степен на завършено образование към 01.02.2011 година

	Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Незавършено начално	Никога не посещавали училище	Дете (до 7 години)
Брой								
България	6891177	1348650	2990424	1591348	536686	328803	80963	14303
Област Благоевград	301581	42199	131728	80883	28827	14556	2772	616
Община Разлог	19197	2755	9059	4773	1639	825	108	38
Структура, %								
България	100,0%	19,6%	43,4%	23,1%	7,8%	4,8%	1,2%	0,2%
Област Благоевград	100,0%	14,0%	43,7%	26,8%	9,6%	4,8%	0,9%	0,2%
Община Разлог	100,0%	14,4%	47,2%	24,9%	8,5%	4,3%	0,6%	0,2%

Източник: Преброяване на населението – 2011 г., НСИ

Високият дял на населението с висше образование в даден регион създава предпоставки за повишаването на неговата конкурентоспособност, производителност на труда и икономически растеж. През последните години за страната е налице тенденция за увеличаване на населението на възраст 25-64 години с висше

образование, като най-висок темп на положителна промяна се отбелязва в Югозападния регион. По области в региона с висок дял висшисти се откроява област София (Столична община) – 50,8 %, докато на другия полюс са областите Благоевград (19,9%) и Перник (19,9%).

Относителният дял на населението на възраст между 25 и 64 години с основно и по-ниско образование е показател за образователната структура на работната сила. Колкото по-висок е делът на лицата с основно и по-ниско образование, толкова по-малък е потенциалът на местния пазар на труда за запълване на новите работни места. По-ниското образование предполага по-ниска икономическа активност, по-малка производителност на труда и съответно по-ниски доходи. Положителна тенденция се отбелязва в Югозападния регион, където показателят население на възраст 25–64 години с по-малко от основно, основно и прогимназиално образование намалява с 1,2 % през 20202 г. спрямо 2014 г. и достига 8,1 %. В ЮЗР този показател е най-нисък в София (столица) – 3% и най-висок в област Софийска – 19,9 %. За област Благоевград относителния дял на населението с основно и по-ниско образование е 19,6%.

В НСИ е разработена 3-вариантна целева прогноза за демографското развитие на страната в перспектива до 2080 година. Първият вариант се определя като **реалистичен** и е съобразен с нормативните изисквания на ЕС за демографското и социално-икономическото развитие на страните членки; вторият вариант се определя като **оптимистичен** (относително ускоряване) и при него се предполага, че демографските процеси ще протичат при благоприятни социално-икономически условия; третият вариант се определя като **песимистичен** (относително забавяне) и развитието на населението е прогнозирано при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в района.

По варианти прогнозното развитие на броя на населението на ЮЗР към 2035 г. е следното:

Варианти

Вариант 1: Реалистичен – 2 044 331 д. (2035 г.). Намаление за прогнозния период с 139 465 д., или с 2,9%, като най-голямо ще е намалението в област Кюстендил с 18,6%. За София (столица) увеличението е с 2,7%

Година	Югозападен регион	Благоевград	Кюстендил	Перник	Софийска	София (столица)
2020	2105798	306370	117143	118370	227361	1336554
2025	2088312	298264	109482	111679	218833	1350054
2030	2067148	287439	102184	105066	210228	1362231
2035	2044331	275429	95328	98906	201773	1372895

Вариант 2: Оптимистичен (*относително ускоряване*) – 2 108 353 д. (2035 г.). Намаление за прогнозния период с 34 729 д., или с 2,9%.

Година	Югозападен регион	Благоевград	Кюстендил	Перник	Софийска	София (столица)
2020	2108353	306715	117371	118606	227755	1337906
2025	2098009	299708	110362	112523	220345	1355071
2030	2086175	290484	103902	106742	213232	1371815
2035	2073624	280424	97950	101491	206443	1387316

Вариант 3: Песимистичен (*относително забавяне*) – 2 030 036 д. (2035 г.). Намаление за прогнозния период съответно с 74 577 д. или с 3,5%.

Година	Югозападен регион	Благоевград	Кюстендил	Перник	Софийска	София (столица)
2020	2104613	306204	117033	118265	227179	1335932
2025	2083743	297592	109081	111276	218125	1347669
2030	2057994	285985	101357	104268	208777	1357607
2035	2030036	273024	94056	97656	199467	1365833

Източник: НСИ

И по трите варианта според направената прогноза населението ще намалява и застарява, Единствено в София (столица) се очаква да се запази тенденцията за увеличаване на броя на населението.

Голямата пречка пред икономическия растеж, ще бъде значителното свиване на населението като цяло, както и конкретно на тези в трудоспособна възраст. Въпреки че коефициентите на демографска зависимост в района остават почти непроменени в дългосрочен план, номинално населението във всички възрастови групи ще се свива чувствително.

Освен намаляване на населението в периода 2020-2035 г. и по трите варианта, прогнозата е и за значителни изменения в структурата на населението. Абсолютния и относителен дял на населението на възраст над 65 ще нараства. Очакванията са до 2035 г. този процент да е около 23.0%, което ще постави под въпрос устойчивостта на осигурителната система: от едната страна ще има много получаващи, а от другата – все по-намаляващ брой работещи, т.е. внасящи осигуровки и данъци.

Застаряването на населението ще увеличава необходимостта от създаването на нови услуги/инфраструктура в подкрепа на старите хора. Влошаването на възрастовата структура на населението ще рефлектира и върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда, с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот. Застаряващото население ще постави под натиск публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи. Намаляването на населението на възраст до 14 години ще наложи реформи в сферата на образованието и в мрежата от учебни заведения.

Дисбалансът в териториалното разпределение на населението по региони ще продължи, като по вариант реалистичен до 2035 г. в Югозападния регион населението ще е 32,3 % от общото на страната, докато през 2018 г. то е 30,0 %, или увеличението ще е с 2,3 процентни пункта.

Неравномерното разпределение на населението по области ще продължи и през 2035 г. Населението в област София – Столична община ще е 67,2 % от това на региона, докато в област Кюстендил ще е само 4,7 %. Още по-неравномерно ще бъде разпределението на населението по общини и по отделни селища.

Продължаващото поляризационно демографско развитие на ЮЗР ще създава затруднения в бъдещото пространствено планиране на региона, отделните области и общини.

Проблеми, които следва да търсят решение:

- Задържане и привличане на млади хора в общината
- Подобряване на условията за живот и труд в общината, със специално внимание към развитието и благоустрояването на малките населени места, които успяват да задържат и към момента млади хора;
- Създаване на атрактивни възможности за образование;

- Обучение и преквалификация на по-възрастните работници;
- Подобряване на условията на работа, включително създаване на по-здравословна среда;
- Създаване на условия за добра трудова реализация на младите хора и повишаване на професионалната им квалификация.

3.2. Образователна инфраструктура и дейности

3.2.1. Училища

На територията на община Разлог функционират 11 училища - 2 начални, 5 основни, 1 средно и 3 професионални гимназии.

Таблица 43. Училища, на територията на община Разлог

	Училище	Вид	Населено място	собственост
1	НУ „Св. Св. Кирил и Методий“	начално	гр. Разлог	общинско
2	НУ „Яне Сандански“	начално	гр. Разлог	общинско
3	ОУ „Никола Парапунов“	основно	гр. Разлог	общинско
4	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	основно	с. Бачево	общинско
5	ОУ „Братя Миладинови”	основно	с. Елешница	общинско
6	ОУ „Неофит Рилски“	основно	с. Горно Драглище	общинско
7	ОУ „Паисий Хилендарски“	основно	с. Баня	общинско
8	СУ „Братя Петър и Иван Каназиреви“	средно	гр. Разлог	общинско
9	Професионална гимназия по Механизация на селското стопанство – ПГ по МСС	професионална гимназия	гр. Разлог	държавна
10	Разложка професионална гимназия „Никола Стойчев“ (професионална гимназия по туризъм и хранителни технологии „Никола Стойчев“	професионална гимназия	гр. Разлог	държавна
11	Професионална гимназия за транспорт	професионална гимназия	гр. Разлог	държавна

Източник: МОН и РУО –Благоевград

Седем от училищата се намират в гр. Разлог, а останалите 4 са в селата Бачево, Елешница, Горно Драглище и Баня. Осем училища са общинска собственост и има три професионални гимназии, които са държавни.

За учебната 2020/2021 г. 4 от училищата в общината са включени в списъка на **средищните училища** на МОН – ОУ „Неофит Рилски“, с. Горно Драглище; ОУ „Братя Миладинови“, с. Елешница; ОУ „Никола Парапунов“, гр. Разлог и СУ „Братя Каназиреви“ – гр. Разлог.

ОУ „Яне Сандански“, гр. Разлог е включено в списъка на **иновативните училища** на МОН.

Център за специална образователна подкрепа „Рилска иглика“ е специализирано заведение за обучение и възпитание на деца със специални образователни потребности в с. Долно Драглище, който се финансира като делегирана от държавата дейност. Води началото си от 1960 год. като Помощно училище - интернат за деца със специализирани образователни потребности, помещаващо се в съществуващото вече училище „Св. Св. Кирил и Методий“. През 2017 г. Помощното училище е преобразуването в Център за специална образователна подкрепа.

В ЦСОП работят педагози с висока професионална квалификация и опит. Центърът осъществява консултативна, диагностична, корекционно-възпитателна работа и лечебно-възпитателна дейност, насочена към коригиране и компенсиране на съответните увреждания. Той е снабден с подходящи социално-битови условия и специализирани учебно-технически средства за обучението на деца със СОП. В учебното заведение се обучават деца с умерена и тежка степен на умствена изостаналост и множествени увреждания. Екип от висококвалифицирани възпитатели по специална педагогика, логопед, психолог и кинезитерапевт, оценяват образователните потребности, следят динамиката в развитието на децата и разработват индивидуални образователни програми за тяхното обучение, образование и развитие. Изучаваните професии и специалности за придобиване на професионална квалификация съответстват на възможностите и интересите на учениците със специални образователни потребности.

Съгласно регионалната статистика на НСИ общият брой на учащите в общината за периода 2014-2020 година е както следва:

Таблица 44. Брой учащи по класове и години

Учебна година	1-4 клас	5-8 клас	9-12 клас	Общо
2014/2015	808	655	298	1761
2015/2016	754	718	270	1742
2016/2017	810	767	275	1852
2017/2018	818	680	255	1753
2018/2019	824	634	293	1751
2019/2020	773	654	308	1735

Източник: НСИ

Таблица 45. Брой учители в училищата на територията на община Разлог за периода 2014-2020 г.

Учебна година	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Брой учители	130	128	127	142	129	156

Източник: НСИ

НУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – гр. Разлог е създадено през 1891 г. и е най-старото училище в общината. Учебното заведение се намира в центъра на града. В него се обучават ученици от подготвителна група, I до IV клас. От тях има и деца със специални образователни потребност, обучавани с помощта на ресурсен учител. Училището разполага с добре оборудвани класни стаи; компютърна зала; широк, обезопасен училищен двор с модерна площадка; компютърна, мултимедийна, аудио и видеотехника; интернет; локално парно отопление; здравен кабинет; ресурсен и логопедичен кабинет; училищен стол и библиотека.

НУ „Яне Сандански“ – гр. Разлог е с над 70-годишна история. Учениците от 1 до 4 клас се обучават в красива старинна сграда, която разполага с 8 класни стаи, 1 компютърен кабинет, физкултурен салон и библиотека. През 2018 г. НУ „Яне Сандански“ – гр. Разлог е одобрено за Иновативно училище с решение на Министерски съвет.

ОУ „Никола Парапунов“ – гр. Разлог е училище с богата история. Неговите корени са от 1881 г., когато за първи път се разкрива I-ви клас (сега 5-ти клас). Училището разполага с модерна материално-техническа база. Направен е основен ремонт на училищния стол, в които се хранят децата от подготвителната група и начален курс. Дограмата, подът и кухненското обзавеждане в стола са изцяло подновени. През 2018

г. в училището са извършени СМР за внедряване на мерки за енергийна ефективност, финансирани от Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г.

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Бачево е открито на 15.09.1934 г. В училището се обучават деца от 1 до 7 клас. Образователната институция е оборудвана със съвременни материално-технически и дидактически материали.

ОУ „Братя Миладинови“ – с. Елешница отваря врати през 1930 г. и се състои от 14 класни стои и гимнастически салон. През периода от 60-те до 80-те години са направени две пристройки, които разширяват капацитета на училището с още шест стаи и две работилници. Днешната сграда разполага с два компютърни кабинета, физкултурен салон, многофункционална спортна площадка, съвременно обзаведени класни стаи, медицински кабинет. През периода 2017-2020 г. в училището е извършен основен ремонт на покрива, изградена е многофункционална спортна площадка и е изградена пелетна инсталация.

ОУ „Неофит Рилски“ - с. Горно Драглище е разположена в центъра на селото и разполага с 9 класни стаи, кабинети по физика и химия, информационни технологии, стая за игри и отдих; оборудван физкултурен салон, както и спортна площадка, обградена с тревни площи и дървета. Училището предлага целодневна организация на учебния процес и разполага със собствен транспорт, който осигурява безопасно превозване на децата от съседните населени места. В началото на 2019/2020 учебна година е открит училищен стол.

ОУ „Паисий Хилендарски“ – с. Баня е построено през 1934 г. В училището се обучават 256 деца от от I до VII клас. То разполага с добра материално-техническа база, а отоплението е с минерална вода.

СУ „Братя Петър и Иван Каназиреви“ – гр. Разлог е открито през 1918 г. като „Разложката гимназия“ и е първото средно учебно заведение в Пиринския край. Училището разполага с 25 класни стаи, съвременно обзаведени два компютърни кабинета, кабинети по биология, физика, химия, музика, изобразително изкуство, физкултурен салон, плувен басейн, тенис зала, открити спортни площадки. Училището разполага и с богата библиотека, мини книжарница, младежки клуб, медицински и стоматологичен кабинети, конферентна зала.

Професионална гимназия по механизация на селското стопанство – гр. Разлог е открита през 1963 г.. Към момента осъществява прием по професия „Монтьор на селскостопанска техника”, специалност „Механизация на селското стопанство”, по професия „Фермер”, специалност „Производител на селскостопанска продукция”, по професия „Машинен Оператор“ – металорежещи машини и по професия „Агроекология“. Училището разполага със следните сгради – главен корпус, общежитие и физкултурен салон, като всичките са санирани, подновени са покривните конструкции, кабинетите и работилници са изцяло ремонтирани. Кухненското оборудване за нуждите на училищния стол е изцяло подновено. Гимназията разполага и с обзаведен компютърен кабинет. От 2019 г. в гимназията е създаден интерактивен кабинет, а от 2020 година – кабинет с 3D принтер. През периода 2014-2020 са извършени инвестиции, финансирани от ОПРР 2014-2020 по проект „Осъществяване на инвестиции за подобряване на образователната инфраструктура за цялостно подобряване на учебния процес в Професионална гимназия по механизация на селското стопанство, град Разлог“.

Професионална гимназия по туризъм и хранителни технологии „Никола Стойчев“ – гр. Разлог е създадена през 1968 г., когато е основано СПТУ по лесохимическа и целулозна промишленост. През 1974 г. започва строежът на новата училищна сграда с общежитие и физкултурен салон. През 1975 г. училището е преименувано в СПТУ по Химическа промишленост, а през 1987 г. – в Техникум по Индустриална химия. От 1993 г. училището е преобразувано в Техникум по хранително-вкусова промишленост и туризъм, а през 2005 – в Професионална

гимназия по туризъм и хранителни технологии „Никола Стойчев”. В гимназията се обучават 309 ученици в 14 паралелки и 10 различни специалности. Учениците се обучават и работят в кабинети, обзаведени с модерно оборудване. Училището разполага със 8 кабинета за общообразователни дисциплини, 3 кабинета за туризъм, хотелиерство и ресторантьорство, 3 кабинета за икономически дисциплини, както и учебни комплекси по информационно-комуникационни технологии; хранителни технологии; хотелиерство. Гимназията разполага и с общежитие.

Професионална гимназия за транспорт в гр. Разлог е открита в края на 1963 година със статус на ПТУ по автотранспорт. През месец септември 1970 година училището е преименувано СПТУ по автотранспорт. През 1986 г. започва строителството на нов училищен комплекс, които включва училищна сграда, учебни работилници, автосервиз, общежитие и стол. През 2003 г. техникумът се преименува в Професионална гимназия по транспорт с нови професии и специалности: автотранспортна техника, оперативно счетоводство и газова техника. Професионалната гимназия разполага с 20 специализирани кабинета, 3 компютърни кабинета с достъп до интернет, 3 кабинета оборудвани с мултимедия, физкултурен салон, тенис и фитнес зали. Училището разполага с медицински и стоматологичен кабинети, конферентна зала, общежитие и стол за хранене.

През 2014-2015 година са извършени ремонтни дейности по Национална програма „Модернизация на материалната база в училище”, модул „Подобряване на училищната среда”. Основният учебен корпус е изцяло саниран, заедно с актовата зала и физкултурния салон. Сменена е дограмата на 7-етажното общежитие с апартаменти, в които учениците пребивават на седмична база. Изцяло е сменена дограмата на кухненския блок и ученическия стол.

Таблица 46. Санирани/ремонтирани училища в периода 2014-2020 г.

Година	Населено място	Детска градина/ училище	Описани на вида на осъществените дейности
2018	гр. Разлог	ОУ „Никола Парапунов“	Прилагане на енергийна ефективност по Оперативна програма „Региони в растеж“
2015	с. Елешница	ОУ „Братя Миладинови”	Изграждане на многофункционална спортна площадка
2017	с. Елешница	ОУ ”Братя Миладинови”	Основен ремонт на покрив и тоалетни
2020	с. Елешница	ОУ ”Братя Миладинови”	Изграждане на пелетна инсталация
2016	с. Горно Драглище	ОУ „Неофит Рилски“	Укрепване на фасада, чрез допълнителни носещи колони
2014	с. Баня	ОУ „Паисий Хилендарски“	Текущ ремонт
2015	с. Баня	ОУ „Паисий Хилендарски“	Ремонт съгласно договор
2016	с. Баня	ОУ „Паисий Хилендарски“	Ремонт на осветление, класни стаи, отоплителна инсталация
2017	с. Баня	ОУ „Паисий Хилендарски“	Ремонт съгласно договор
2018	с. Баня	ОУ „Паисий Хилендарски“	Ремонт съгласно договор
2019	с. Баня	ОУ „Паисий Хилендарски“	Ремонт съгласно договор

2020	с. Баня	ОУ „Паисий Хилендарски“	Ремонт съгласно договор
2016	гр. Разлог	ПГ по МСС	Прилагане на енергийна ефективност по Оперативна програма „Региони в растеж“
2017	гр. Разлог	ПГ по МСС	
2018	гр. Разлог	ПГ по МСС	
2019	гр. Разлог	ПГ по МСС	
2015	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Ремонт на тавани и осветление
2016	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Ремонт на класни стаи
2017	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Ремонт на покрив
2018	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Ремонт на класни стаи
2019	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Саниране и смяна на радиатори
2020	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Смяна на радиатори
2014	гр. Разлог	ПГ по Транспорт	Саниране на учебен корпус

Източник: Анкетно проучване, община Разлог

Таблица 47. Информация за необходимите дейности за подобряване на образователната инфраструктура в община Разлог

Година	Населено място	Наименование на училището	Описание на вида на необходимите ремонтни дейности, вкл. доставка на ново оборудване
2020	гр. Разлог	НУ Св. Св. Кирил и Методий	Няма информация
2021	гр. Разлог	НУ Св. Св. Кирил и Методий	Асфалтиране на училищния двор
2022	гр. Разлог	НУ Св. Св. Кирил и Методий	Саниране на училището
2023	гр. Разлог	НУ Св. Св. Кирил и Методий	Ремонт на покрив
2024	гр. Разлог	НУ Св. Св. Кирил и Методий	Ремонт на гимнастически салон
2025	гр. Разлог	НУ Св. Св. Кирил и Методий	Ремонт на спортна площадка, подмяна на настилката
2026-2027	гр. Разлог	НУ Св. Св. Кирил и Методий	Няма информация
2020-2021	гр. Разлог	НУ „Яне Сандански“	Няма информация
2022	гр. Разлог	НУ „Яне Сандански“	Ремонт на класни стаи
2023	гр. Разлог	НУ „Яне Сандански“	Изграждане на спортна площадка
2024	гр. Разлог	НУ „Яне Сандански“	Смяна на ограда в училищния двор
2025-2027	гр. Разлог	НУ „Яне Сандански“	Няма информация
2020-2021	гр. Разлог	ОУ „Никола	Няма информация

		Парапунов“	
2022	гр. Разлог	ОУ „Никола Парапунов“	Полагане на асфалтова настилка на училищен двор
2023-2027	гр. Разлог	ОУ „Никола Парапунов“	Няма информация
2020-2021	с. Бачево	Св. Св. Кирил и Методий	Няма информация
2022	с. Бачево	Св. Св. Кирил и Методий	Саниране на училищната сграда
2023	с. Бачево	Св. Св. Кирил и Методий	Ремонт и оборудване на физкултурен салон
2024	с. Бачево	Св. Св. Кирил и Методий	Ремонт на спортната площадка в училищен двор
2025	с. Бачево	Св. Св. Кирил и Методий	Оборудване на класни стаи и кабинети
2026	с. Бачево	Св. Св. Кирил и Методий	Ремонт на ограда в училищния двор
2027	с. Бачево	Св. Св. Кирил и Методий	Ремонт на ел. инсталацията в училището
2020	с. Елешница	ОУ ”Братя Миладинови”	Няма информация
2021	с. Елешница	ОУ ”Братя Миладинови”	Основен ремонт на коридора на втория етаж-тавани , стени. Ремонт на училищния двор – полагане на нова и гладка настилка.
2020-2027	с. Елешница	ОУ ”Братя Миладинови”	Няма информация
2020-2021	с. Горно Драглище	ОУ „Неофит Рилски“	Няма информация
2022	с. Горно Драглище	ОУ „Неофит Рилски“	Основен ремонт на покривната конструкция, тавани, тоалетна Изграждане на открита спортна площадка с изкуствено покритие
2023-2027	с. Горно Драглище	ОУ „Неофит Рилски“	Няма информация
2020-2021	с. Баня	ОУ “Св. Паисий Хилендарски“	Няма информация
2022	с. Баня	ОУ “Св. Паисий Хилендарски“	Изграждане на физкултурен салон
2023-2027	с. Баня	ОУ “Св. Паисий Хилендарски“	Няма информация
2023	гр. Разлог	ПГ по МСС	Асфалтиране на училищния двор
2024	гр. Разлог	ПГ по МСС	Изграждане на открита спортна площадка
2025	гр. Разлог	ПГ по МСС	Закупуване на транспортни средства
2026-2027	гр. Разлог	ПГ по МСС	Няма информация

2020	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Няма информация
2021	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Саниране на училищния корпус
2022-2027	гр. Разлог	ПГ по Т и ХТ „Никола Стойчев“	Няма информация
2021-2021	гр. Разлог	ПГ по Транспорт	Няма информация
2022	гр. Разлог	ПГ по Транспорт	Газификация; ремонт на покриви на учебен корпус, общежитие и актова зала
2023	гр. Разлог	ПГ по Транспорт	Преасфалтиране на дворно пространство
2024	гр. Разлог	ПГ по Транспорт	Направа на спортна площадка зад физкултурен салон
2025-2027	гр. Разлог	ПГ по Транспорт	Няма информация

Източник: Анкетно проучване сред директори на училища

3.2.2. Детски градини

На територията на община Разлог има 1 обединено детско заведение (ОДЗ) и 13 филиала към него.

Таблица 48. Детски градини/филиали на територията на община Разлог

Детски градини				
ОДЗ “Радост“ с 13 филиала	ДГ „Д-р Елиза Астинова“	детска градина	гр. Разлог	общинска
	ДГ „Детелина“		гр. Разлог	
	ДГ „Незабравка“		гр. Разлог	
	ДГ „Ален мак“		гр. Разлог	
	ДГ „Здравец“		гр. Разлог	
	ДГ “Радост“		гр. Разлог	
	ДГ “Надежда“		с. Елешница	
	ДГ “Детство“		с. Добърско	
	ДГ “Кокиче“		с. Горно Драглище	
	ДГ “Иглика“		с. Долно Драглище	
	ДГ “Снежанка“		с. Баня	
	ДГ “Минзухар“		с. Бачево	
	ДГ “Еделвайс“		с. Годлево	

Източник: РУО област Благоевград и община Разлог

Таблица 49. Брой деца в детските градини (Източник: НСИ)

Учебна година	**2014/2015**	**2015/2016**	**2016/2017**	**2017/2018**	**2018/2019**	**2019/2020**	**2020/2021**
Община Разлог	771	740	712	711	670	658	672

Таблица 50. Педагогически персонал в детските градини, брой

Учебна година	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Община Разлог	65	64	62	62	60	60	60

Източник: НСИ

Таблица 51. Места, места на 100 деца и групи в детските градини, брой

Учебна година	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Места в детските градини	896	896	896	896	881	896	840
Места на 100 деца в детските градини	116	121	126	126	132	136	125
Групи в детските градини	30	30	30	30	30	30	30

Източник: НСИ

Таблица 52. Санирани/ремонтирани детски градини периода 2014-2020 г.

Година	Населено място	Детска градина/ училище	Описани на вида на осъществените дейности
2014-2015		ДГ „Радост“ и 13 филиала	Няма информация
2016	гр. Разлог	ДГ „Детелина“	Ремонт на покрив
2017	гр. Разлог	ДГ „Ален Мак“ ДГ „Здравец“	Ремонт на покрив на ДМК и част от ДГ Вътрешен ремонт на сградата
2018	-	-	-
2019	с. Баня с. Д. Драглище с. Г. Драглище	ДГ „Снежанка“ ДГ „Иглика“ ДГ „Кокиче“	Саниране на сградата Изграждане на парна инсталация Изграждане на парна инсталация и ремонт на тоалетни
2020	с. Елешница с. Годлево	ДГ „Надежда“ ДГ „Еделвайс“	Ремонт на стълбище Ремонт на покрив и частичен вътрешен ремонт
2021	гр. Разлог	ДГ „Радост“	Цялостен вътрешен ремонт на сградата

Източник: Данни от анкетно проучване

Таблица 53. Информация за необходимите дейности за подобряване на образователната инфраструктура – детски градини в община Разлог

Година	Населено място	Наименование на училището	Описание на вида на необходимите ремонтни дейности, вкл. доставка на ново

			оборудване
2022	с. Баня	ДГ „Снежанка“	Преустройство на кухнята в кухня-майка кетъринг
	Всички	Всички филиали	Поетапно подновяване на шкафчета на децата с пожаробезопасни Подновяване на врати съгласно противопожарните изисквания
	гр. Разлог	ДГ „Ален Мак“ ДГ „Незабравка“ ДГ „Елиза Астинова“	Поставяне на ламинат във всички занимални и спални Подмяна на част от съоръженията на двора
	гр. Разлог	ДГ „Незабравка“	Закупуване на нови готварски печки за КМК и ДМК Ремонт на терасите Подновяване на бетоновите пътеки на двора
	гр. Разлог	ДГ „Елиза Астинова“	Поставяне на ламинат в спалня и занималня
	с. Горно Драглище	ДГ „Кокиче“	
2023	с. Елешница	ДГ „Надежда“	Цялостен ремонт на сградата

Източник: Данни от анкетно проучване

За разглеждания период, политиката на общината е да реализира проекти за ремонт, обновяване на сградния фонд и прилежащи дворни пространства на образователната инфраструктура.

По програма ОПРР 2014-2020 г. са изпълнени следните проекти:

- Проект „Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в град Разлог – сгради на образователната инфраструктура“ за обновяване СОУ „Братя Каназиреви” и ОУ „Никола Парапунов” – Разлог на стойност 1 733 291 лева
- Проект „Осъществяване на инвестиции за подобряване на образователната инфраструктура за цялостно подобряване на учебния процес в Професионална

гимназия по механизация на селското стопанство, град Разлог“, на стойност 1 259 148 лева.

Материално-техническата база се развива непрекъснато, повече чрез адаптиране на помещения и опити за частично решаване на проблемите, според наличните ограничени финансови ресурси.

Във филиалите на ОДЗ „Радост“ със собствени средства периодично са извършвани текущи ремонти в помещенията на сградите. През 2016 г. са закупени и монтирани нови детски съоръжения и в 13-те филиала, включващи: люлки-единични и двойни, пързалки и пясъчници.

Подобрена е специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл.106, ал.4 от Наредба за приобщаващото образование). Обзаведени кабинети с мебели, дидактични средства и мултифункционални устройства за деца и ученици със специални образователни потребности и с емоционални и поведенчески проблеми има във всички образователните институции в града. Всички специалисти, които работят с деца и ученици със СОП, са обезпечени с преносими компютри и добра дидактична база за работа върху фината и обща моторика, логическото мислене, онагледяване, сензорни игри и други, които всяка година се допълват и обновяват. За работата на специалистите са подсигурени: мултимедия, тестове за наблюдателност, пространствена ориентация; пъзели Монтесори, методически ръководства, учебници, сборници, тестови книжки за всички възрастови групи и др.

През програмен период 2021-2027 г. са необходими концентрирани целеви средства и планирани действия за привеждането на материалните условия в съответствие с нормативните изисквания, включително финансовите механизми в делегираните бюджети, които дават възможност за подобряване на материално-техническата база.

Местната политика в областта на образованието следва да обхваща всички образователни равнища и да имат ясни териториални измерения, защото касаят мобилността и достъпността, качеството на средата за обучение, разположението на обектите на образованието, спецификата на териториалните единици и на населението в тях.

Устойчивото прилагане на мерки и дейности за обхващане и включване на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование цели намаляване на дела на преждевременно напусналите училище и повишаване на качеството на образованието.

За повишаването на приложимостта на училищното образование и постигане на професионална реализация, от огромно значение е разширяването на дуалното обучение и разнообразяването на броя на обхванатите професионални области, както и съобразяването с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво. Увеличаването на съгласуваността между потребностите на бизнеса и общество от една страна, и програмите в професионалното образование и обучение от друга ще се стимулира по-тясното сътрудничество и комуникацията между частния и публичния сектор в рамките на учебния процес.

По данни на МОН, приоритетните обекти за финансиране в сферата на образованието за периода 2021-2027 г. на територията на община Разлог включват: детска градина „Радост“, гр. Разлог; основно училище „Братя Миладинови“, с. Елешница; основно училище „Никола Парапунов“, гр. Разлог; начално училище „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Разлог; основно училище „Св. Паисий Хилендарски“, с. Баня; основно училище „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Бачево; основно училище „Неофит Рилски“, с. Горно Драглище; начално училище „Яне Сандански“, гр. Разлог; средно училище „Братя Петър и Иван Каназиреви“, гр. Разлог; Професионална гимназия по механизация на селското стопанство, Професионална гимназия по транспорт, Разложка

професионална гимназия „Никола Стойчев“, гр. Разлог; Център за специална образователна подкрепа „Рилска иглика“, с. Долно Драглище; общежитията на Професионална гимназия по механизация на селското стопанство, Професионална гимназия по транспорт и на Център за специална образователна подкрепа „Рилска иглика“.

Мерките, които са изведени като приоритетни и допустими за финансиране включат дейности по създаване на достъпна архитектурна среда; изграждане на площадки за безопасност на движението по пътищата; изграждане на открити спортни площадки в детските градини за ползване от всички групи и по една самостоятелна открита площадка за игри за всяка група, както и изграждане на спортни площадки в училищата; оборудване и обзавеждане на кътове и кабинети в детските градини и училищата; доставка на дидактически материали за детските градини при отглеждане, възпитание, социализация и обучение.

3.3. Здравеопазване и здравна инфраструктура

3.3.1. Здравни грижи

Обществено организираната система на здравното обслужване на населението в община Разлог се осъществява чрез предоставянето на извънболнична, болнична и спешна медицинска помощ.

Болничната медицинска помощ се оказва от Многопрофилната болница за активно лечение - Разлог. Лечебното заведение е разкрито през 1925 г. с предназначение за изолатор за инфекциозно болни с 25 легла, като до 1949 г. остава със същия обем. През 1944 г. част от леглата се профилират като хирургични, а през 1949-1951 г. се оформят два сектора – хирургичен и терапевтичен. През 1951 г. болницата се обединява с поликлиниката и става Обединена болница. През 1967 г. след построяване на новата сграда болницата разполага с 260 легла, разпределени по всички основни болнични отделение и специализирани кабинети. От 2000 г. в хода на реформата, лечебното заведение е преобразувано в търговско дружество. Собствеността върху капитала на дружеството е 100% общинска и е собственост на община Разлог.

Към настоящия момент „МБАЛ – Разлог” ЕООД е районно лечебно заведение, което обслужва населението от четири общини - Разлог, Банско, Белица и Якоруда, с общ брой на населението - над 56 хиляди души, както и временно пребиваващите български и чуждестранни туристи, посещаващи туристическите дестинации от района. Предметът на дейност е болнично лечение на лица, чиито диагностични, лечебни, рехабилитационни и медико-социални проблеми не могат да бъдат решени в лечебните заведения за извънболнична помощ:

- Диагностика и лечение на остри заболявания, травми, изострени хронични болести, състояния изискващи оперативно лечение в болнични условия по следните основни и профилирани медицински специалности: вътрешни болести, кардиология, пневмология, ендокринология и болести на обмяната, нефрология, гастроентерология, клинична токсикология, детски болести, акушерство и гинекология, неонатология, хирургия, ортопедия и травматология, ушно-носно гърлени болести, анестезиология и интензивно лечение, неврология, инфекциозни болести, клинична лаборатория, микробиология, обща и клинична патология, образна диагностика, хемодиализа;
- Диагностика и консултации поискани от лекар или стоматолог от други лечебни заведения;
- Клинични изпитвания на лекарства и медицинска апаратура;
- Експертиза за временна нетрудоспособност;
- Дейности по здравна промоция и профилактика, включваща профилактични прегледи и имунизации;
- Издаване на документи свързани с дейността;

- Насочване на пациенти за консултативна и болнична помощ, лабораторни и други видове изследвания

Лечебното заведение разполага със 147 легла. Персоналът на болницата се състои от 220 души, от които 40 лекари, 110 специалисти по здравни грижи, 70 друг персонал.

Таблица 54. Лечебни и здравни заведения на територията на община Разлог 2014-2020 г. (брой)

Година	Болнична помощ		Извънболнична помощ	
	заведения	легла	Медицински центрове	Самостоятелни медико-диагностични и медико-технически лаборатории
2014	1	133		5
2015	1	133		5
2016	1	120		5
2017	1	120	1	5
2018	1	131	1	5
2019	1	137	1	5
2020	1	147	1	5

Източник: НСИ

Таблица 55. Медицински персонал в лечебни и здравни заведения на територията на община Разград 2014-2020 г. (брой)

Година	Лекари	Лекари по дентална медицина	Медицински специалисти по здравни грижи
2014	83	17	130
2015	88	16	132
2016	87	17	122
2017	84	16	129
2018	88	15	126
2019	85	17	128
2020	83	18	138

Източник: НСИ

Амбулатории за индивидуална практика за първична медицинска помощ (АИППМП) и индивидуалните практики за първична медицинска помощ (ИППМП) са общо 9, от които:

- 5 с практика само в гр. Разлог,
- 1 с практика освен в гр. Разлог и в други в населени места от общината („Доктор Димитър Джупанов – АИППМП-ИППМП-„Здраве“ ЕООД има практика и в с. Долно Драглище)
- 3 с практика извън общинския център – едната с практика в с. Баня, другата с практики в селата Елешница, Черешово (община Белица) и с. Палатик (Община Белица) и третата с практика в с. Бачево.

В рамките на общината има общо 22 практики за първична дентална помощ, от които 2 са групови и 20 са индивидуални. От тях 19 функционират в гр. Разлог, а 3 имат кабинети в с. Елешница, с. Горно Драглище и с. Баня.

В 4 от населените места в общината няма постоянни общопрактикуващи лекари, а само в 4 има практики за специализирана дентална помощ.

Амбулаториите за индивидуална практика за специализирана медицинска помощ са общо 36 и всички функционират в гр. Разлог (кардиология и вътрешни болести – 5, гастроентерология - 2; очни болести – 3, неврология – 3, хирургия – 6, пулмология – 1, кожни и венерически болести – 2; АГ -7, детски болести – 5, УНГ – 2 психиатрия – 1, детска психиатрия - 1). Има и две групови практики за специализирана медицинска помощ – едната е за неврология, а другата за офталмология.

На територията на общината дейност осъществяват 3 самостоятелни медико-диагностични лаборатории („РЕНТГЕГ –Л.Р. - СМДЛ“ ЕООД, „ДНК - Разлог“ ЕООД и СМД „Д-ОРО-ЛАБ“ ЕООД) и 2 зъботехнически лаборатории („Самостоятелна медико-техническа лаборатория – Мариела“ ЕООД и („Самостоятелна медико-техническа лаборатория – СИБЕЛ“ ЕООД.

Специализирана извънболнична помощ се осъществява и от „Медицински център Хот Спрингс” ЕООД, който е разположен в хотелски комплекс в с. Баня. Центърът предлага медицински услуги в сферата на персонализирано лечение, рехабилитация и профилактика на заболявания и посттравматични и постоперативни състояния на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система и горните дихателни пътища.

В община Разлог има **филиал за спешна медицинска помощ** (ФСМП) към Центъра за спешна медицинска помощ-Благоевград.

Таблица 56. Население на един лекар по дентална медицина, 2014-2020 г. (брой)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо за страната	1007	999	964	945	967	942	946
Област Благоевград	1123	1125	1085	1065	1056	983	978
Община Разлог	**1180**	**1240**	**1159**	**1227**	**1286**	**1123**	**1054**

Източник: НСИ

Таблица 57. Население на един лекар, 2014-2020 г. (брой)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо за страната	250	246	242	238	236	235	233
Югозападен регион	241	234	229	225	225	224	212
Област Благоевград	346	326	335	334	335	336	333
Разлог	**242**	**226**	**226**	**234**	**219**	**225**	**229**

Източник: НСИ

3.3.2. Детски ясли

На територията на община Разлог към 31.12.2020 г. яслените групи в общината са разпределени както следва:

Таблица 58. Детски ясли, места/капацитет (брой) и обхват на децата (%) на територията на община Разлог, 2014-2020 г.

Година	Заведения (брой)	Места/капацитет (брой)	Брой деца	Обхват на децата (%)
2014	5	139	120	21,8
2015	5	139	105	19,1
2016	5	139	135	24,5
2017	5	139	108	18,6

2018	5	139	111	20,2
2019	5	139	111	20,7
2020	5	139	77	15,7

Съгласно националните стратегически документи, развитието на качествено здравеопазване за периода 2021-2027 г. ще бъде насочено към:

- Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване чрез осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градските центрове;
- Модернизация на материално-техническата база на лечебните заведения, чрез осигуряване на съвременна медицинска апаратура;
- Създаване на мобилни екипи към областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни места;
- Укрепване на капацитета на общественото здравеопазване и засилване ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение;
- Повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.
- Изграждането и управлението на справедлива, устойчива и ефективна здравна система, ориентирана към качество и резултати с навлизане на електронно управление в системата на здравеопазването.

3.4. Социални услуги и социална инфраструктура

Социалните услуги са сред основните приоритети на община Разлог. За осъществяване социалната политика на общината е създаден Обществен съвет за социално подпомагане. Членове на съвета са представители на общинска администрация, дирекция „Социално подпомагане”, Общинския съвет, ръководители на социални услуги и представители на неправителствения сектор. Общественият съвет оказва съдействие и помощ при извършване на дейностите по социално подпомагане и упражнява обществен контрол върху тяхното осъществяване.

Усилията на местната власт, неправителствените организации и местната общност са насочени към развитие на следните дейности и инициативи:

- утвърждаване и подкрепа на социалните услуги в общността и дома на потребителя;
- развитие на наличните услуги за социално включване на уязвими групи в неравностойно положение;
- активно участие в деинституционализацията на грижата за стари хора, настанени в специализирани институции и възрастни лица с умствена изостаналост и деменция;
- осигуряване на подслон и подкрепа за лица, временно или трайно лишени от дом;
- поддържане и подкрепа на професионалния капацитет на работещите в социалната сфера на територията на община Разлог;
- осигуряване на равен достъп до социални услуги на хората от отдалечените населени места на територията на общината;
- осигуряване на заетост на уязвимите групи чрез национални и други програми.

В периода 2014-2020 г. община Разлог увеличава и разширява пакетът на социалните услуги, които предоставя. Те са ситуирани основно в общинския център и отговарят на стандартите и критериите за предоставяне на социални услуги, а условията и материалната база са подходящи, както за предоставяните дейности, така и за целевите групи.

Таблица 59. Социални услуги, предоставяни на територията на община Разлог

Вид и капацитет	Описание на услугата	Ресурсно обезпечаване и финансиране
Център за обществена подкрепа Капацитет – 20 места	Психологическа подкрепа и консултиране на деца за възстановяване и подобряване на връзките им със семейството; развитие на умения за живот; справяне с агресия, трудно поведение, подобряване на взаимоотношенията с връстници; Педагогическа подкрепа на деца, които срещат трудности в училище; Подкрепа на семейството, информиране и консултиране на родителите за осигуряване на безопасна и сигурна среда за детето, повишаване на уменията им за полагане на добри грижи за детето, предотвратяване на риск от насилие; изготвяне и подаване на различни документи в местни и държавни институции; търсене и намиране на работа; получаване на здравни услуги – избор на личен лекар профилактични прегледи, необходимост от лечение в болница; възможностите за ползване на други услуги, необходими на детето.	Намира се в гр. Разлог. Разположен е на втория етаж в сградата на бившата „Туристическа спалня“ на ул. „Поп Богомил“ №2. ЦОП разполага със следните помещения: Зала за индивидуална работа с деца и семейства – обособена малка зала за индивидуални разговори и работа с психолог. Зала за групова работа с деца и семейства – голяма зала за групова работа между потребителите на ЦОП и специалистите. В залата са обособени три къта за работа – кът за учене с бюро и необходими ученически материали, кът за групова работа и кът за почивка и групови разговори Санитарно помещение съобразено с капацитета на ЦОП. ЦОП разполага с отделно санитарно помещение за ползване от потребителите. Финансирането за изграждането на ЦОП е по проект „Ремонт на помещения, предвидени за разкриване на Център за обществена подкрепа в гр. Разлог“ от Фонд „Социална закрила“ към МТСП. Финансира се като делегирана от държавата дейност
Дневен център за деца и младежи с увреждания Капацитет – 16 места	Дневен център за деца и/или младежи с увреждания е комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните, образователните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти; създават се условия за подпомагане, взаимопомощ, ефективна защита и социална	Намира се в гр. Разлог, ул. „Пирин“ №2, ет.1 Финансира се като делегирана от държавата дейност.

	интеграция на деца и младежи с увреждания; осъществяват се дейности за обучение и терапии, които улесняват и подпомагат развитието и могат в голяма степен да подобрят възможностите на децата и младежите; достъп до информация в лесно разбираем формат – за пълноценно участие в живота на обществото; професионално обучение; създаване на условия и достъп до интегрирано обучение; придобиване на социални умения и навици.	
Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания Капацитет – 8 места	Център за настаняване от семеен тип за деца без увреждания /ЦНСТДБУ/ е социална услуга от резидентен тип, която се предоставя на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Потребители на социалната услуга са: - деца до 18 години, за които до момента на настаняването им в Центъра няма възможност за отглеждане в биологичното им семейство, семейство на близки и роднини, приемно семейство; - лица до 18 години, за които не е възможно да бъдат подкрепени в семейството или да водят самостоятелен начин на живот. Услугата е 24 часова и се обезпечава от екип от специалисти – ръководител и от сътрудници социални дейности.	Намира се в гр. Разлог, ул. „Пирин“ №2 Финансира се като делегирана от държавата дейност.
Дневен център за пълнолетни лица с увреждания Капацитет – 20 места	Дневен център за пълнолетни лица с увреждания е комплекс от социални услуги, които създават условия за цялостно обслужване на потребителите през деня, свързани с предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните и рехабилитационните потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти; създават се условия за подпомагане, взаимопомощ,	Намира се в гр. Разлог, ул. „Пирин“ №2, ет.2 Финансира се като делегирана от държавата дейност.

	ефективна защита и социална интеграция на пълнолетни лица с увреждания; осъществяват се дейности за обучение и терапии, които улесняват и подпомагат развитието; достъп до информация за пълноценно участие в живота на обществото; професионално обучение; придобиване на социални умения и навици.	
Център за социална рехабилитация и интеграция за пълнолетни лица Капацитет – 24 места	„Център за социална рехабилитация и интеграция" е форма на почасова подкрепа на пълнолетни лица, свързана с извършване на рехабилитация и социални и психологически консултации, съдействие за професионално ориентиране и реализация, възстановяване на умения за водене на самостоятелен живот, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване, включително за хора със зависимости.	Намира се в гр. Разлог, пл. „Възраждане" №3 Финансира се като делегирана от държавата дейност.
Център за настаняване от семеен тип за пълнолетни лица с деменция Капацитет – 10 места	Комплекс от услуги и подкрепа за хора, които страдат от различни форми на деменция и се нуждаят от помощ за извършване на ежедневните си дейности и/или имат нужда от някои постоянни медицински грижи за продължителен период от време. Изграждането на алтернативна подкрепа в общността чрез предоставянето на качествени, достъпни, ефективни и устойчиви междусекторни услуги за дългосрочна грижа, съобразени с индивидуалните нужди на потребителите и реалните потребности на хората в общността.	Намира се в гр. Разлог, ул. „Гоце Делчев" №55 Финансира се като делегирана от държавата дейност.
Защитено жилище за лица с умствена изостаналост Капацитет – 8 места	„Защитено жилище за лица с умствена изостаналост" е форма на социална услуга за пълнолетни лица с умствена изостаналост с трайно намалена работоспособност, които подпомагани от специалисти, водят относително самостоятелен начин на живот в среда, близка до семейната. В защитеното жилище се настаняват лица, притежаващи	Намира се в гр. Разлог, ул. „Тодор Кондев" №2 Финансира се като делегирана от държавата дейност.

	ЕР на ТЕЛК.	
Защитено жилище за лица с физически увреждания Капацитет – 10 места	„Защитено жилище за лица с физически увреждания" е форма на социална услуга за пълнолетни лица с физически увреждания с трайно намалена работоспособност, които подпомагани от специалисти, водят относително самостоятелен начин на живот в среда, близка до семейната. Нарушаването на двигателната способност следва да е удостоверено с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК. В ЗЖ се предлагат условия за социална интеграция и нормален пълноценен живот на пребиваващи лица с тежки физически увреждания, изведени от специализирани институции	Намира се в с. Долно Драглище, ул. „Седма" №15 Финансира се като делегирана от държавата дейност.
Дом за пълнолетни лица с физически увреждания Капацитет – 50 места	„Дом за пълнолетни лица с физически увреждания" е специализирана институция за лица с физически увреждания, установени с експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК, в която са създадени условия за обслужване, отговарящи на ежедневните, социалните и терапевтичните потребности и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти на потребителите.	Намира се в с. Долно Драглище, ул. „Седма" №15 Домът се състои от едноетажна и двуетажна жилищни сгради масивно строителство в добро състояние с нова алуминиева дограма и топла връзка. Обособени са 22 спални помещения за потребителите разпределени в две крила. Стаите са с едно, две и три легла, оборудвани с телевизор, гардероб, лични шкафчета, холни масички. Домът е модерно обзаведен, с добре оборудвана столова с 13 маси за хранене, дневна стая, библиотека, компютър с интернет достъп. Вътрешна рампа отвежда към зала за рехабилитация, която предлага ултразвуков масажор за лице и тяло, масажор тангентор, вана за подводен масаж на краката, шведска стена, топки, гирички. Организирана е занимателна трудотерапия като рисуване с цветни моливи, флумастери, водни бои, изработване на картички, мартенички, бродиране на гоблени и плетене, изработване на цветя и животни от декоративна хартия. Финансира се като делегирана

		от държавата дейност.
Дом за стари хора „Свети Димитър“– Разлог Капацитет – 30 места	Домът предлага целогодишни социални услуги с откъсване от обичайната домашна среда на регионално и национално ниво. Обслужваните лица са над 60 годишна възраст, които сами не могат да организират живота си. Осигурява качествена и здравословна храна (закуска, обяд и вечеря) по диети, която се приготвя в добре обзаведена кухня и столова с телевизор. Изпиране на дрехи, гладене в перално помещение с професионални перални, сушилка, рафтове за дрехи и постелъчно бельо, изкърпване, шевна машина и маса за гладене. Денонощно качествено медицинско обслужване, съдействие при осигуряване на здравни грижи и закупуване на лекарства. Образователни услуги – вестници, списания, компютри, Интернет, дневна – обзаведена с дивани, маси, телевизор, кафе машина.	Намира се в гр. Разлог, ул. „Гоце Делчев“ №55 Домът е разположен в двуетажна сграда. Обособени са 15 спални помещение със собствени санитарни възли. Стаите са с две, три легла, индивидуални нощни шкафчета, гардероби и телевизори. Сградата е с топлоизолация, PVC дограма, локално отопление на течно гориво, както и постоянна топла вода. Създадена е просторна дневна с кожени дивани, телевизор, компютър с интернет достъп, библиотека, холни маси, кафе машина. Разполага със съвременна и добре оборудвана кухня и трапезария с 20 маси, телевизор; перално помещение, оборудвано с професионални машини, сушилки, маси за гладене, шевна машина; добре обзаведен медицински кабинет. Изграден е молитвен кът, носещ името на Свети Димитър. Приспособен за хора с увреждания – рампи, указателни табели, система за повикване снабдена с леснодостъпен бутон и алармен сигнал. Финансира се като делегирана от държавата дейност.
Приемна грижа	Алтернатива на специализираните институции за деца. Приемната грижа е една възможност за децата, лишени от грижите на собствените си родители да израснат в семейна среда, да усвоят социални модели на поведение и развият своя потенциал за независим живот	Доставчици на социалната услуга „Приемна грижа” са „Социално подпомагане” и Община Разлог.
Домашен социален патронаж Капацитет – 280 места	Услуги предоставяни по домовете, свързани с доставка на храна; поддържане на личната хигиена и хигиената на жилищните помещения, обитавани от ползвателя; съдействие за снабдяване с необходимите технически помощни средства при ползватели с увреждане; битови услуги и др. Основната цел на	Намира се в гр. Разлог, ул. „Поп Богомил“ №2 ДСП разполага с три кухни, в които се приготвя храната – основната се намира в гр. Разлог та ул. „Поп Богомил“ №2 и две спомагателни в с. Баня и в с. Бачево. Освен общинския център ДСП обслужва и с. Бачево, с.

	Домашен социален патронаж е общественият ангажимент към самотните възрастни хора, хората с увреждания и тежко болните и подпомагането им в естествена семейна среда	Годлево, с. Баня, с. Горно Драглище, с. Долно Драглище и с. Добърско. Финансира се като общинска дейност. За услугата се заплаща месечна такса, определена с Решение на ОбС, съгласно ЗМДТ.
Асистентска подкрепа Капаците 45 места	Услугата се предоставя на: - лица в надтрудоспособна възраст, в невъзможност за самообслужване, които нямат намалена по съответния ред степен на намалена работоспособност; - деца с трайни увреждания и пълнолетни лица с трайни увреждания с определена чужда помощ, които не ползват асистентска подкрепа или за които не се получава помощ за грижа в домашна среда по реда на друг закон	Гр. Разлог ул. "Стефан Стамболов" №1 Управлява се от екип на общината, определен със Заповед на кмета на община Разлог Финансира се като делегирана от държавата дейност
Личен асистент Капацитетът не е твърдо определен като бройка. В момента на изготвяне на ПИРО зает капацитет – 104 места	Услугата се предоставя от общината по Закона за личната помощ (ЗЛП) на: - лица с право на чужда помощ и определени 90 и над 90 процента трайна намалена работоспособност или вид и степен на увреждане; - лица с право на чужда помощ с определени 50 и над 50 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност - лица без право на чужда помощ с определени 90 и над 90 на сто вид и степен на увреждане или степен на трайно намалена работоспособност	гр. Разлог ул. „Стефан Стамболов“ №1 Управлява се от екип на общината, определен със Заповед на кмета на община Разлог

Източник на информация: община Разлог, АСП

От 2015 г. общината е бенефициент по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане по схемата **„Осигуряване на топъл обяд“,** в рамките на която, съвместно с ОП „Домашен социален патронаж“ е осигурена доставка на топъл обяд на над 170 потребители.

Социалните услуги, предоставяни в домашна среда чрез ОП „Домашен социален патронаж“, са предпочитана и търсена социална услуга, особено от уязвимите групи. Предоставянето на качествени услуги налага обновяването и модернизирането на кухненското оборудване.

През 2016 г. община Разлог реализира проект „Модернизиране на кухненско оборудване на Общинско предприятие „Домашен социален патронаж“, финансиран от Фонд „Социална закрила“ на стойност 24 000 лева. В резултат на изпълнение на

проектните дейности е осъвременена материалната база, което съкращава времето за приготвяне на храната за потребителите на патронажа. По проект „Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – сгради на социалната инфраструктура", финансиран от ОПРР 2014-2020 са извършени ремонтни дейности в сградата на намираща се на ул. „Богомил" №2, в която се помещават Общинско предприятие „Домашен социален патронаж", „Дневен център за стари хора", Общинска служба по земеделието. Изпълнените дейности включват топлинно изолиране на външните стени, подмяна на прозорци и врати със система от PVC профил и стъклопакет, конструктивно възстановяване на покрив, топлинно изолиране на покрив и под, изцяло е подменена водопроводната и канализационната инсталации. Освен тези мерки е осигурена достъпна среда за хора с увреждания, ремонтирана е и мълниезащитната инсталация на сградата.

С финансиране от ОПРЧР 2014-2020 г. общината реализира проект по процедура „**Патронажна грижа** за възрастни хора и лица с увреждания –Компонент 3", чрез който се осигурява мрежа от услуги в домашна среда с цел ограничаване контактите между хората, като са подкрепени лицата, които са застрашени в най-голяма степен от COVID-19., от който са се възползвали над 184 лица. От юли 2021 г. община Разлог стартира и изпълнението на проект „Патронажна грижа + в Община Разлог" по процедура BG05M9OP001-6.002 „Патронажна грижа +" на ОПРЧР, който надгражда предишните проекти и от изпълнението на който се очаква да се възползват 242 лица.

По процедура BG05M9OP001-2.002 „Независим живот" на ОПРЧР в периода 2016-2018 г. е изпълнен проект **„Подобряване достъпа до здравни и социални услуги - правото на независим живот на територията на община Разлог"** за подобряване качеството на живот на хора с увреждания и хора над 65 годишна възраст в невъзможност за самообслужване чрез осигуряване на достъп до основни здравни, социални и други услуги. Заложената стратегия за реализация на проектните дейности е насочена както към постигане на високо качество на предоставяните услуги, така и създаване на добри практики и тяхното устойчиво мултиплициране в условията на децентрализирано предоставяне на услугата. След приключване на проекта предоставянето на социалните услуги продължава да се осъществява, като финансирането е осигурено както следва:

- за срок от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. с ПМС №332/2017;
- за срок от 01.01.2019 г. до 31.08.2019 г. с ПМС №344/2018.

В периода 2015-2016 г. община Разлог е участвала като партньор в изпълнението на проект **„Нови възможности за грижа"** с бенефициент АСП, финансиран от ОПРЧР.

На територията на общината функционират 9 клуба на пенсионерите. Те са предназначени за пенсионери, които нямат здравословни проблеми и се обслужват сами. Основните дейности в тези клубове са свързани с осигуряване на лични и социални контакти; социално, здравно и правно информиране и консултиране.

На територията на общината, функционира Социално предприятие – защитена работилница за хора със затруднения за производство на приложните изкуства – МОГА, управлявано от Сдружение „Шанс-Разлог". Целта на развитието на социалното предприятие е да осигури условия за занимания на целевите групи, които да произвеждат предмети на приложните изкуства с търговска стойност, от чиято продажба да постъпват приходи, които да се реинвестират в закупуване на материали за работа, подобряване на условията на труд, разнообразяване на асортимента, изграждане на нови умения у целевите групи, както и да се използват в другите социални предприятия на Сдружение „Шанс", предоставящи социални услуги. Получаването на приходи от дейността на целевите групи има и социално въздействие – тези хора да получат липсващото им до момента внимание от общността.

От началото на 2015 г. до момента в Община Разлог се изпълнява Проект „Приеми ме“ по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG05M9OP001-2.003 „Приеми ме 2015“ на ОПРЧР. Като доставчик на услугата общината има 10 утвърдени професионални приемни семейства. С тях се сключват договори за грижа и договори за отглеждане на дете.

Община Разлог работи в партньорство и подкрепя развитието на НПО в предоставянето на социални услуги. Изпълняваната Стратегията за развитие на социалните услуги осигурява достъпни и качествени социални услуги, интеграция на общности и индивиди, пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

Налична е мрежа от социални услуги в общността за деца и младежи, която обхваща всички целеви групи и покриват основните потребности на децата, младежите и семействата с деца в риск от консултативни и грижи по настаняване и отглеждане. Положителни резултати дава и мобилната работа, която извършва екипа на ЦОП и която дава възможност услугите на центъра да се ползват и от деца, младежи и семействата им от всички населени места на общината. Мрежата за възрастни обхваща групата на хората с физически и ментални увреждания и самотно живеещите.

Анализът на наличната информация показва, че община Разлог:

- подготвя голям набор от ключови документи, като стратегии и планове към тяхното изпълнение за програмния период, което обезпечава, както задълбочения анализ на групите в риск, така и ефективното планиране на развитието на социалните услуги и отчитането им;
- има необходимия организационен капацитет да управлява финансови ресурси от европейски, държавни и общински фондове;
- действа активно за използване на европейските фондове и националните програми и тяхното съвместяване, с оглед реализация на стратегическите цели и планираните услуги в общината в полза на потребителите, които са представители на едни от най-уязвимите групи деца с/без увреждания, лица в нетрудоспособна възраст и хора с увреждания.
- демонстрира гъвкавост в търсене на решения и отговаря на непланирани потребности на групите в риск свързани с епидемиологичната обстановка с COVID 19;
- разполага с организационен капацитет на общинска администрация за подготовка и управление на проекти.

Въпреки целенасочената работа на общината за разширяване вида и обхвата на предоставяните социални услуги, налице са обективни фактори и обстоятелства, които налагат продължаване на усилията и в периода 2021-2027 г. Основните фактори**,** определящи групите в риск, които са предпоставка за подкрепа от социалната система са:

- демографски фактори свързани с намаляване и застаряване на населението;
- безработни лица от уязвимите групи (липса на образование или квалификация и/или с трайно намалена работоспособност);
- ниски доходи при хората в над трудоспособна възраст.
- здравното обслужване в отдалечените населени места и в кварталите с малцинствено население;
- липса на транспортни връзки и достъп до общинския център.

Следва да се предвидят мерки и проекти, насочени към поддържане нивото на качествена грижа при предоставянето на съществуващите социални услуги, които да продължат да поставят в своя център ползвателя и да задоволят в максимална степен потребностите на всички рискови групи, за да бъдат адекватни към нуждите на хората и общностите в риск, отчитайки динамичните промени в съвременното общество. Наличната мрежа от социални услуги трябва да се допълни с нови услуги от

резидентен тип за възрастни с увреждания и стари хора; ще се работи в посока разширяване обхвата на интегрираните услуги в домашна среда, които да гарантират равен достъп за социална подкрепа за нуждаещите се потребители.

С оглед постигането на по-добро качеството на живот на рисковите групи на територията на община Разлог е необходимо да се планират интервенции свързани с разширяване капацитета на съществуващите услуги и развитие на нови:

- изготвяне на план за реформиране на Дом за стари хора;
- разширяване капацитета на услуги в общността за деца с увреждания;
- услуги в домашна среда за възрастни хора с увреждания и стари хора;
- развитие на интегрирани здравно-социални услуги и образователно-социални за деца;
- партньорски проекти със съседни общини за предоставяне на социални услуги;
- разширяване обхвата на програми за социално включване на младежи и безработни.

Приоритетите и планирането на социалните услуги е в пряка връзка със Закона за социалните услуги в сила от 2020 г. Социалните услуги ще бъдат планирани на национално ниво, включително и чрез разработването на Национална карта на социалните услуги.

Община Разлог има капацитет, както за подготовка на проектни предложения, така и за тяхното изпълнение. Административният капацитет, както и експертизата на общинската администрация ще позволи да се осъществят междусекторни политики за социално включване на рисковите групи и приближаване на услугите максимално до потребностите им.

През програмен период 2021-2027 г. предмет на целенасочена интервенция от страна на МТСП ще бъде осигуряване на равен достъп до специализирана дългосрочна грижа вкл. здравна, и като цяло повишаване на качеството и разширяване на обхвата на предоставяните социални услуги и подкрепа и развитие на интегрирани услуги. Ще продължи да бъде поставян фокус върху подкрепа за деинституционализацията на грижа за деца, възрастни хора и хората с увреждания и за предоставяне на услуги в домашна среда, в специализирана среда, както и услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставяне на оборудване. В съответствия с Националната стратегия за дългосрочна грижа, ще продължат усилията за изграждане или рехабилитация на социалната инфраструктура, чрез която да се обезпечат потребностите от услуги за възрастните и хората с увреждания, като приоритетите са:

- Подобряване равния и навременен достъп до качествени, устойчиви и достъпни услуги;
- Подобряване на предоставянето на грижи в семейството и общността, деинституционализация и достъп до дългосрочни грижи;
- Насърчаване на социалното приобщаване на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, включително подкрепа за хората с увреждания други уязвими групи;
- Инвестиции в политиките за децата и тяхното благосъстояние; борба с първопричините за бедността сред децата и социалното изключване;
- Модернизация на институциите, квалификация на специалистите;
- Преодоляване на материалните лишения на най-нуждаещите се лица, включително съпътстващи мерки.
- Разработване на мерки за активно приобщаване за подобряване на пригодността за заетост на уязвимите групи чрез интегрирана подкрепа;
- Подобряване достъпа на уязвимите групи, включително ромите, до целенасочена подкрепа за активно включване и основни услуги и разработване на мерки за преодоляване на предразсъдъците и „жилищна“ дискриминация;

- Социални жилища за хора в риск и бедност или социално изключване;
- Повишаване на качеството и наличието на интегрирани социални услуги чрез оценка на индивидуалните нужди.

Политиката, насочена към възрастните хора, ще цели подобряване на достъпа им до интегрирани социални и здравни услуги чрез осигуряването на по-широка подкрепа в домашна среда и в общността за възрастните хора, зависими от грижа, както и повишаване на ефективността на системата за дългосрочна грижа.

Деинституционализацията на грижата за деца и възрастни хора също ще бъде обект на целенасочени усилия, както и предоставяне на услуги в домашна среда, в специализирана среда, услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждане на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване.

Ще продължи политиката на основно материално подпомагане на най-нуждаещите се лица, живеещи в най-висока степен на бедност и социална изолация.

Ще бъдат предприети стъпки за изграждане на общински жилища и настаняване в тях на най-нуждаещите се сред уязвимите групи.

3.5. Културна инфраструктура и дейности

Община Разлог се гордее с изключително богат културен живот и традиции. Общинската администрация е изключително ангажирана с културния живот като през последното десетилетие е изпълнила редица проекти за подкрепа на културата в т.ч. подобряване на материалната база, организиране, провеждане и финансиране на културни мероприятия, минимални или нулеви такси за посещение на културни занимания и прояви за определени групи от населението - деца, ученици, пенсионери и др.

Културните институти в община Разлог са представени от:

Исторически музей – гр. Разлог

Историческият музей в град Разлог е уреден в родния дом на Никола Парапунов през 1957 г. След дарение на съседната Астинова къща от известните благодетели на Разлог Елиза и Иларион Астинови през 1984-1985 г. се извършва основен ремонт и преустройство на музея и се укрепва Парапуновата къща. Дарената в съседство къща става място за хранилища, на мястото на стопанските постройки се изгражда нова сграда с голяма експозиционна зала, офис, хранилище и др.

През 2000 г. музеят е преобразуван от мемориален в общоисторически. В музея се съхраняват над 5 000 експоната от различни епохи. Ценни са колекциите от оръжие и старопечатни книги, традиционно местно облекло и произведения на местни майстори занаятчии. Богатият снимков и документален материал от XIX и XX век, съхраняван в музея, е основа за научни краеведчески изследвания и множество изложби за живота на местните хора. Фондът е разделен на три специализирани отдела – археология, нова и най-нова история и етнография.

Музеят развива изключително активна дейност свързана с краеведски изследвания и публикуване на сборници и организиране на изложби. Музеят провежда занимания за децата от общината свързани с дърворезба, опознаване на народни носии, народни шевици, занимания по народни танци, пресъздаване на народни обичаи и традиции, както и летни ученически програми за запознаване с миналото на общината и др.

Фигура 13. Исторически музей – гр. Разлог

Източник: Фейсбук профил на Исторически музей – гр. Разлог

Читалища

Читалищата лежат в основата на културната дейност на България, служейки като главен инструмент за поддържане на самосъзнанието през дългите векове под османска власт. Запазени и до днес са много читалища на територията на община Разлог. Според Регистъра на народните читалища, в общината са регистрирани общо 11 читалищни институции, които са представени в следващата таблица.

Таблица 60. Народни читалища на територията на община Разлог

Читалище	Населено място
НЧ „15.IX.1903“	гр. Разлог
НЧ „Развитие – 2004“	гр. Разлог
НЧ „Нов път“	гр. Разлог
НЧ „Слънце – 1938“	с. Горно Драглище
НЧ „Самообразование – 1928“	с. Бачево
НЧ „Просвета – 1927“	с. Добърско
НЧ „Просвета – 1908“	с. Баня
НЧ „Западнородопски лъч 1906“	с. Елешница
НЧ „Георги Тончев – 1927“	с. Долно Драглище
НЧ „Христо Ботев 1997“	с. Годлево
НЧ „Христо Ботев 2010“	с. Годлево

Всяко селище в общината развива читалищна дейност, като сред най-изявените са НЧ „15.IX.1903” в гр. Разлог и читалищата в с. Баня и с. Елешница, изградени в началото на миналия век.

НЧ „15.IX.1903” притежава богата материална база в т.ч. въртяща се сцена, която е подходяща за театрални представления. В читалището се провеждат школи по танци, различни музикални инструменти и др. В читалището се помещава библиотеката на гр. Разлог, като във фонда й се съхраняват над 80 000 тома, включително ценни издания, датиращи от XIX век. Библиотеката е участник в проекта „Глоб@лни библиотеки - България”, ориентиран към увеличаването на достъпността до информация, познание и техния обмен. Оборудвана е с компютърна зала и с WI-FI, които я превръщат в съвременен информационен център. Освен посочената библиотека, достъп до литература осигуряват още 6 читалищни и осем училищни библиотеки. През 2019 г. читалището празнува своя сто и десет годишен юбилей.

В НЧ „Западнородопски лъч 1906“ – с. Елешница е организирана музейна сбирка, на която са изложени праисторически селищни структури и прилежащите им артефакти от VI-IV хил. пр. Хр. открити до село Елешница.

НЧ „Самообразование“ – 1928 с. Бачево притежава обновена фасада и реставриран покрив след ремонтни дейности приключили през лятото на 2019 г. Чрез този ремонт се цели постигането на енергийна ефективност върху сградата, по-икономично отопляване и подобрена визия на сградата. В резултат на ремонта са подобрени и условията на работа на самодейците в читалището.

Читалището в с. Долно Драглище не разполага със своя собствена сграда. Преобладаващо е задоволителното състояние на сградния фонд на читалищата.

Таблица 61. Информация за дейността на читалищата на територията на общината

Населено място	Читалище	Дейности	Интернет клуб	Брой ползватели на услугите
с. Бачево	НЧ „Самообразование 1928“	Школи по тамбура и тарамбука; детска фолклорна певческа група; мъжка певческа група; женска фолклорна певческа група	не	Над 130
с. Баня	НЧ „Просвета-1908”	Развива библиотечна дейност, танцови и музикални школи	Да	Над 100
с. Горно Драглище	НЧ „Слънце -1938”	група за художест-вено слово; участие на самодейните групи в провеждане на националните празници, провеждане на местни, регионални и официални празници; участие в международни и национални фестивали и програми	Не	120

с. Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч-1906“	Ползване на книги от местното население; детски и юношески танцови състави ,,Илиопол“, танцов състав ,Илиопол“, женска фолклорна група ,,Зорница“		Около 100 бр.
гр. Разлог	НЧ ,,Развитие 2004“	5 клуба по танци 1 оркестър, кино клуб		33
с. Годлево	НЧ „Христо Ботев 1997“	Развива библиотечна дейност, танцови и музикални школи	Не	140
с. Добърско	НЧ „Просвета- 1927“	Развива библиотечна дейност, има 2 броя танцови школи и 2 броя музикални школи		60
с. Долно Драглище	„Георги Тончев-1927“	Танцова школа		30
гр. Разлог	„15.IX.1903-1909г.“	Развива библиотечна дейност, 8 броя танцови школи, 18 музикални школи, езикова школа, театрална школа и др.		250-300

Източник: Анкетно проучване за подготовка на ПИРО

Таблица 62. Информация за необходимите дейности за подобряване на читалищната инфраструктура

Година	Населено място	Читалище/ Библиотека	Описание на вида на необходимите ремонтни дейности, вкл. доставка на ново оборудване	Индикативна стойност в хил. лв.
2021	с .Бачево	Библиотека към НЧ „Самообразование – 1928“	За нуждите на библиотеката е необходимо закупуване на 1 бр. компютър, мултифункционално устройство (скенер, принтер и копир), 1 бр. лаптоп и 1 бр. телевизор минимум 60“.	3 800,00 лв.
2022	с. Бачево	НЧ „Самообразование – 1928“	Във връзка с привеждане на читалищната сграда към изискванията за достъпна градска среда е необходимо закупуването на 1 брой верижен стълбищен транспортьор за хора с увреждания модел	11 000.00 лв.

			Treppenkuli SA-S. Архитектурата на сградата не позволява изграждане на рампа и друг начин за осигуряване на достъпна среда.	
2023	с. Бачево	НЧ „Самообразование – 1928“	Ремонт на залата, в която се помещава музейната сбирка на читалището. Необходимо е да се подмени старата дограма, да се направи хидроизолация на помещението и да се закупят нови витрини. Ел. инсталацията в помещението е стара и се нуждае от подмяна.	25 000,00 лв.
2024	с. Бачево	НЧ „Самообразование – 1928“	Сградата се нуждае от външна топлоизолация, както и закупуване на нови отоплителни уреди.	60 000,00 лв.
2025	с. Бачево	НЧ „Самообразование – 1928“	Подмяна на обзавеждането на работните места с нови столове и бюра. Закупуване на гардероби за народните носии и шкафове за излагане на спечелените купи и медали.	4 200,00 лв.
2026	с. Бачево	НЧ „Самообразование – 1928“	Закупуване на нови музикални инструменти за самодейните състави на читалището. 1 бр. акордеон 4 бр. тамбури 1 бр. тъпан 1 бр. кавал	5 300,00 лв.
2027	с. Бачево	НЧ „Самообразование – 1928“	Цялостна подмяна на въжета, макари, драперии на сцената в салона на читалището както и основен ремонт на авантсцена.	15 000,00 лв.
2021	село Баня	НЧ”Просвета-1908”	Ремонт на помещения в читалището и закупени офис мебели. Ремонт на част от покривна конструкция и пълна подмяна на водостоци	4 500 25 000
2022	село Баня	НЧ”Просвета-1908”	Ремонт на библиотеката към читалището	5 500
2023	село Баня	НЧ”Просвета-1908”	Ремонт на балкона в големия салон на читалището	4 000
2024	село Баня	НЧ”Просвета-	Освежаване и ремонт на	3 000

		1908”	малката зала на читалището	
2025	село Баня	НЧ”Просвета-1908”	Освежаване на фасадата на читалищната сграда	6 000
2026	село Баня	НЧ”Просвета-1908”	Ремонт по инсталацията в читалището	4 500
2027	село Баня	НЧ”Просвета-1908”	Освежаване на помещенията в читалището	2 500
2022	с. Горно Драглище	НЧ”Слънце-1938”	Сградата се нужда е от основен ремонт – покрив, смяна на дограмата и вратите на библиотеката и репетиционната зала са за подмяна; отопление на салона, подмяна на прожекторите, въжета за завеси, тавани в салона. Библиотеката се нуждае от инсталация за отопление, тъй като сградата е без комини и не може да се ползва твърдо гориво; закупуване на компютри за интернет клуб и също така репетиционната зала се нуждае от оборудване с огледала и смяна на подовата настилка.	
2023 2024 2025 2026 2027 2020	Няма информация			
2021	с. Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч – 1906“	Смяна на дограма	
2022	с. Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч – 1906“	Обновяване на библиотеката	
2023	с. Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч – 1906“	Обновяване на сцената	
2024	с .Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч – 1906“	Създаване на съблекални	
2025	с. Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч – 1906“	Техника и оборудване за лятно кино на открито	
2026	с. Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч – 1906“	Осветление за сцена	

2027	с. Елешница	НЧ ,,Западнородопски лъч – 1906“		
2022	гр. Разлог	НЧ „Развитие 2004“	Смяна на покрив – належащ Външна изолация Ремонт на кино клуб Ремонт и подмяна на канализация и тръбопроводи	
2023	гр. Разлог	НЧ „Развитие 2004“		
2024	гр. Разлог	НЧ „Развитие 2004“		
2025	гр. Разлог	НЧ „Развитие 2004“		
2026	гр. Разлог	НЧ „Развитие 2004“		
2027	гр. Разлог	НЧ „Развитие 2004“		
2020	с. Годлево	Подменена дограма	Подменени 100% прозорци и врати	
2021	с. Годлево	Читалище	Подмяна покривна конструкция	60 000 лв.
2022	с. Годлево	Читалище	Отоплителна инсталация	15 000 лв.
2023	с. Годлево	Читалище	Компютър, озвучителна техника	20 000 лв.
2024	с. Годлево	Библиотека	Подмяна на библиотечния фонд и мебели	10 000 лв.
2025	с. Годлево	Читалище	Обновяване на сценични костюми	25 000 лв.
2026	с. Годлево	Читалище	Топлоизолация на сградата	15 000 лв.
2027	с. Годлево	Читалище	Подмяна подова настилка на сцената	3000 лв.
2021	с. Добърско	Читалище и библиотека	Подмяна на дограма – 1 бр. прозорци и 4 бр. веранди	9 000лв.
2022	с. Добърско	Читалище и библиотека	Подмяна на улуци. Закупуване на климатици за отоплителния сезон	3 000лв. 6 000лв.
2023	с. Добърско	Читалище и библиотека	Изливане на циментова площадка и изграждане на навес на входа. Ремонт на парапет на тераса и и облепване на пода на терасата с теракот/гранитогрес.	5 000лв. 4 000лв.
2024	с. Добърско	Читалище и библиотека	Няма информация	
2025	с. Добърско	Читалище и	Няма информация	

		библиотека		
2026	с. Добърско	Читалище и библиотека	Няма информация	
2027	с. Добърско	Читалище и библиотека	Няма информация	
2020	с. Добърско	Читалище и библиотека	Няма информация	
2021	с. Долно Драглище	„Георги Тончев-1927“	Ремонт на покрив Ремонт на сцена	15000
2022			Ремонт на гримьорни	6000
2023			Боядисване на салон	2000
2024			Смяна на врати 2 бр.	1300
2025			Ново отопление	1000
2021	Разлог	Читалище и библиотека	Ремонт на отводнителната инсталация и канализационна система не северното крило на сградата.	10 000 лв.
2022	Разлог		Ремонт на тротоарните площи на източната стена с цел превенция от дъждовни води в мазето. Подмяна на подова настилка в една от репетиционните зали	5 000лв 5 000лв.

Източник: Анкетно проучване за подготовка на ПИРО

Културен календар

Община Разлог има изключително богат културен календар. Той включва:

- Новогодишен кукерски фестивал „Старчевата“, провеждащ се на площада в град Разлог
- Ежегоден фестивал на традиционните хора „На армане с тъпане“
- Традиционни конни надбягвания по случай Тодоровден в с. Бачево
- Традиционно празнуване на Бабинден
- Национален мотосъбор „Предела“
- Ежегоден събор на народното творчество „Пирин пее“
- Ежегодни великденски празници в населените места на общината
- Ежегодни летни празници в населените места на общината
- Ежегодно честване на годишнината от Илинденско-Преображенското въстание
- Ежегодни коледни празници в населените места на общината

На територията на община Разлог няма обособена театрална сграда. Въпреки това, театралното изкуство достига до хората чрез театралните празници „Звездите на театъра“, които се провеждат от 2012 г. през месец юни в продължение на една седмица в големия салон на НЧ „15.IX.1903”. Фестивалът е от голяма значимост, защото представя известни пиеси, довежда познати на публиката актьори и популяризира театралното изкуство на територията на общината.

Фигура 14. Културен календар на община Разлог

Източник: Фейсбук профил на община Разлог

В общината има регистрирани 12 археологически недвижими културни ценности, чийто акцент са запазените следи от раннохристиянски и средновековни църковни сгради. От национално значение са 3 недвижими културни ценности - 2 църкви и 1 къща-музей. Църквите „Свети Свети Теодор Тирон и Теодор Стратилат" в с. Добърско, църквата „Свети Димитър" в с. Долно Драглище, намиращи се северно от град Разлог, в подножието на Рила, както и къща-музей „Никола Парапунов" в град Разлог.

Църквата „Св. Св. Теодор Тирон и Теодор Стратилат" е една от малкото изцяло съхранени в автентичния си вид български църкви от XVII век. Забележителната стойност на стенописите и иконостаса, определят нейното уникално значение за развитието на българското изобразително изкуство.

Църквата „Св. Димитър", построена през 1835 г., е с висока архитектурно-историческа стойност на църковната сграда и художествено-естетическа стойност на стенописите, иконостаса и иконите.

В община Разлог се намират над 80 сгради обявени за недвижими културни ценности, като половината от тях са разположени в град Разлог. Този нематериален ресурс провокира и задържа посетителите на община Разлог за по-дълго време и обогатява цялостния туристически продукт.

Впечатляващия брой религиозни храмове, параклиси и оброчища, изградени през последните петнадесет века и символизиращи българския дух и съчетанието от различни по вид и епоха свети места е предпоставка за превръщането на община Разлог в място на поклоннически пътища и посещения. Повсеместно разположените читалища, храмове, археологически обекти и места свързани с исторически събития, позволяват организирането на единна система от културни обекти и тяхното съвместно представяне – възможност за обособяването на общ културно-туристически продукт между отделните села при обвързването им с общинския център. Селищата от общината успешно са съхранили своите традиционни начин на живот и колоритни обичай, сред които се открояват януарски и великденски кукерски

фестивали, конските кушии на Тодоровден и осемте селищни празника на всяко едно от седемте села и град Разлог. Характерният фолклорен събор „Пирин пее" привлича изпълнителите и ценителите на автентичните български музика и танци.

Културното наследство в община Разлог представлява един от ценните ресурси на общината, със значение както за социално-икономическото й развитие, така и като елемент на физическата среда. Основният интерес е насочен към религиозните обекти (ранно християнски, средновековни и възрожденски), разположени в населените места и извън тях из цялата община и към архитектурно-строителните ценности в населените места. Друг основен ресурс са обектите на археологическото наследство, разположени почти изцяло в извънселищни територии.

Със своето многообразие и с познавателните, възпитателните и естетико-емоционалните си качества, културното наследство на общината е ценен ресурс на туризма. Това има особено значение за общината с приоритетно развитие на курортно-туристическите функции, каквато е община Разлог, защото представлява потенциал за диверсификация на туристическия продукт и стимулиране на целогодишен туризъм – необходимо условие за пълноценна реализация на ресурсите и за устойчив растеж

Приоритетите на общината в тази посока следва да са насочени към териториите със засилена туристическа активност в землището на гр. Разлог. По отношение обектите „Писаната църква", „Бялата църква", които са експонирани трябва да се предвиди приоритетно и проучване на прилежащите територии, консервиране и експониране на разкритите ценности съобразно техните характеристики и качества.

3.6. Спортни и младежки дейности

Община Разлог се слави с дългогодишни традиции в областта на спорта. Спортните клубове в общината са представени в следващата таблица.

Таблица 63. Спортни клубове в община Разлог

Наименование	Седалище	Спорт	Вид
Спортен клуб Авитохол АРМ спорт	с. Баня	Канадска борба	Обществена полза
Ски клуб - Разлог	гр. Разлог	Сноуборд, ски бягане, ски алпийски дисциплини и ски скок	Обществена полза
Футболен клуб „Пирин Разлог 1941"	гр. Разлог	Футбол	Обществена полза
Футболен клуб „Ураган – 1970"	с. Горно Драглище	Футбол	Обществена полза
Футболен клуб „Планинец"	с. Годлево	Футбол	Обществена полза
Футболен клуб „Миньор Елешница 2016"	с. Елешница	Футбол	Обществена полза
Футболен клуб „Авангард"	с. Бачево	Футбол	Обществена полза
Футболен клуб „Пирин сити Разлог"	гр. Разлог	Футбол	Обществена полза
Волейболен клуб „Пирин Разлог"	гр. Разлог	Волейбол	Обществена полза
Клуб по динамична стрелба „Шотгън мастърс"	гр. Разлог	Динамична стрелба	Обществена полза

Наименование	Седалище	Спорт	Вид
Голф клуб „Пирин голф енд кънтри клуб“	гр. Разлог	Голф	Частна полза
Спортен клуб „Чо елит таекуондо – спорт за всички“	гр. Разлог	Спорт за всички	Обществена полза
Спортен клуб по плуване „Перун Разлог – спорт за всички“	гр. Разлог	Спорт за всички	Обществена полза

Източник: Регистър на спортните клубове, Министерство на младежта и спорта

Град Разлог е известен като един от центровете, генериращи шампиони по волейбол. Волейболният клуб „Пирин-Разлог“ има изграден авторитет чрез изявените състезатели, които е подготвил. Сериозен проблем е остарялата волейболна база, която трябва да бъде обновена. Създаването на спортна инфраструктура, в частност на нова волейболна зала, ще допринесе много за развитието на клуба. Футболен клуб „Пирин Разлог 1941“ тренира широк възрастов спектър, притежавайки детско юношеска школа по футбол и представителен мъжки отбор. Ски клуб - Разлог организира и провежда обучение по ски за деца и младежи през зимния сезон. През останалата част от годината клубът организира летни тренировки и други спортни занимания за членовете на клуба и ангажираност на децата с подходящи за тях дейности.

Вело-клуб Олимп в Разлог и вело-клубът в с. Елешница, които не са регистрирани в регистъра към Министерството на младежта и спорта, често организират качване и спускане до хижа Яворов (1740 м). Създадена е вело-пътека с обозначения от с. Годлево до Рилския манастир. Създадени са условия за планинско колоездене и обиколки с различна трудност и дължина. Сред тях са маршрут „Пондероса“ с трудност 5 и дължина 42 км. Това е най-дългият и труден маршрут за колоездене. Друг маршрут е „Перфектен ден“ с трудност 4 и дължина 18 км и маршрут „Хитра Дама“ с трудност 3 и дължина 25 км. През последните години в община Разлог се провежда и международно колоездачно състезание „Пътят на римляните“.

На територията на община Разлог близостта до три от най-големите планини в България – Рила, Пирин и Родопите, благоприятства оригинални спортове като:

- Конна езда. Развитието на този спорт е изцяло частна инициатива. Създадени са Клуб по конен спорт „Русалиите“ в близост до с. Бачево с база от 15 коня, Конна база „Дворене“ на входа на гр. Разлог, където се отглежда най-голямото у нас племенно стадо хафлингери, Клуб по конна езда „Пирин“ и Конна база „Викора“.
- Планински туризъм и свързаните с него спортове като алпинизъм, скално катерене, планинско ориентиране и др. Туристическото дружество „Пирин – Разлог“ е създадено още през 1926 г. с цел развитие на организирано планинарство. С развитието на туристическото дружество, се създава Клуб по алпинизъм, който се превръща в гръбнак на Планинската спасителна служба, Клуб на жени – активни туристки „Планинарка“, Клуб ,,Ветерани“, Клуб „Прогледец“ и др.

Общината оказва активна подкрепа на спортните клубове, организира и провежда състезания и спортни празници, изгражда и поддържа спортна инфраструктура във всички населени места. Съществуващата спортна инфраструктура в общината съгласно Регистъра на спортните обекти към Министерството на младежта и спорта е следната:

- с. Баня – плувен басейн; детски плувен басейн; игрище; училищна спортна база към ОУ „Св. Паисий Хилендарски“
- с. Бачево – игрище; училищна спортна база към ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“

- с. Годлево - игрище
- с. Горно Драглище – игрище; физкултурен салон към ОУ „Неофит Рилски“; открита площадка към ОУ „Неофит Рилски“
- с. Добърско – игрище; физкултурен салон към ОУ „Св. Климент Охридски“; открита площадка към ОУ „Св. Климент Охридски“
- с. Елешница – игрище; открита спортна площадка; физкултурен салон към ОУ „Братя Миладинови“
- гр. Разлог – ски писта „Кулиното“; спортна зала „Септември“; стадион; спортна площадка; училищна спортна база към ПГ по транспорт; тренировъчно игрище; физкултурен салон към СУ „Братя Каназиреви“; открита спортна площадка към СУ „Братя Каназиреви“; плувен басейн към СУ „Братя Каназиреви“; фитнес зала към СУ „Братя Каназиреви“; зала за тенис на маса към СУ „Братя Каназиреви“; физкултурен салон към ОУ „Никола Парапунов“; открита спортна площадка към СУ „Никола Парапунов“.

Община Разлог работи активно в подкрепа развитието на спорта и младежките дейности на територията на общината. Общинският съвет и общинската администрация насърчават инвестициите за развитието на спорта и туризма, като предоставят при облекчени условия терени за изграждане на спортни и туристически обекти и съоръжения, както на спортни организации, така и на други юридически и физически лица и създават условия и възможности за изпълнението на мерки, като:

- утвърждаване на училищата като естествена база на системата за подготовка и развитие на спорта в общината;
- създаване на благоприятни условия за развитие и усъвършенстване на системата за спорт за всички;
- оказване подкрепа и помощ на спортните клубове на територията на общината.
- поддръжка, реконструкция и модернизация на спортната база в училищата и детските градини в рамките на бюджетните възможности и чрез привличане на допълнителни средства от други източници.
- подпомагане на спортните клубове, сдружения и организации с нестопанска цел, които организират и насърчават децата и младежите да се занимават с физически упражнения, спорт и туризъм.

Регистрираните туристически сдружения на територията на общината са две - Сдружение „Долината на Места“ (с регионално значение) и Дестинация Разлог (с местно значение).

Туристическо дружество „Пирин“ стопанисва: хижа „Добърско“, хижа "Яворов", заслон „Кончето“ и туристическа спалня „Перун“ в град Разлог.

Стадионът в Разлог е модернизиран и реконструиран през 2015 г. и е най-добрият стадион в Югозападна България. Направен е ремонт и реновация на съществуващите сгради, изградени са нови парапети и огради, реновирани са трибуните. Трибуните са разделени според изискванията на две зони - места за гости и такива за домакини, със съответната буферна зона между тях. Монтирани са нови пластмасови седалки с облегалки в зелено и оранжево, с които е изписано „Разлог”. Капацитетът на стадиона в Разлог е 6000 седящи места. Изградена е козирката над трибуните и е монтирано видео табло, които допълват модерния облик на стадиона в планинския град. Изградено е ново помощно тренировъчно игрище за целогодишно използване с подходяща настилка от изкуствена трева и осветление. Ремонтираните три сгради - съблекални и помещения за треньори, медицински кабинет и съблекалня съдии, помощно помещение, имат също изцяло нов вид. Създадена е достъпна среда за хора в неравностойно положение, като местата за инвалиди са пред трибуните, като достъпът до тях се осигурява от централния вход на стадиона, по съществуваща асфалтирана алея.

Общината непрекъснато поддържа, реконструира и модернизира спортната база в училищата и детските градини в рамките на бюджетните възможности и чрез привличане на допълнителни средства от други източници.

По ПРСР 2014 – 2020 г. са финансирани два проекта изцяло свързани със спортната инфраструктура:

- Проект „Ремонт и оборудване на спортна площадка в УПИ I, ПИ 61813.759.174, кв.100 по плана на гр. Разлог, община Разлог“ на стойност близо 40 000 лв;
- Проект „Изграждане и оборудване на Спортен център в град Разлог“, с бенефициент „ПРО ИНВЕСТ – РАЗЛОГ“ ЕООД на стойност 388 000 лв.

Със средства от МИГ – Разлог са финансирани следните проекти:

- Ремонт и оборудване на спортна площадка в УПИ I, ПИ 02960.501.372, кв. 1, с. Бачево, общ. Разлог, на стойност 48892,36 лв.;
- Ремонт и оборудване на спортна площадка в УПИ I, ПИ 61813.759.174, кв. 10, гр. Разлог, на стойност 48 869,99 лв.
- Изграждане на спортно игрище за мини футбол в УПИ XLIII, КВ. 14, ПИ 61813.752.324 ПО РП И КК НА гр. Разлог, на стойност 48798,89 лв.

През март 2019 г. стартира изграждането на мащабен спортен комплекс в общината. Съоръжението ще бъде разположено върху 103 дка в местността „Байова Борика“. Инвеститор е „Хидроенергийна компания“ АД-Благоевград, която печели концесия на обекта през 2017 г. за срок от 35 години. Компанията трябва да инвестира 24 млн. лв. в реализацията на проекта. Идейният проект на спортното съоръжение е разработен от Община Разлог и е одобрен от Общинския съвет.

Спортният комплекс ще включва:

- футболен стадион с капацитет 6000-8000 места (категория 3(4) според изискванията на УЕФА)
- покрити трибуни и размери на игрището 68/105 м
- 4 броя футболни игрища 68/105 м
- 4 броя игрища за тенис с размери 18 х 36 м
- 2 броя игрища за баскетбол с размери 16,50 х 30 м
- 2 броя игрища за волейбол с размери 13 х 24 м
- мултифункционална спортна зала с капацитет от 4000 места
- обслужващи съоръжения: открит паркинг обслужващ - 450 места за автомобили и 10 места за автобуси
- 2 обслужващи сгради
- външни трибуни към две от откритите футболни игрища, с - капацитет 2300 места, включващи и обслужващи помещения
- паркинги към откритите футболни игрища 4 броя по 10 паркоместа.

Фигура 15. Идеен проект на Спортен център – Разлог (Източник: Община Разлог)

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

4.1. Пътна мрежа и транспортна инфраструктура

Основните транспортни оси в общината са второкласни пътища II-19 и II-84, които се пресичат южно от Разлог.

Второкласен път II-19 южно от Разлог преминава през Банско, Добринище, Гоце Делчев и достига до границата с Гърция (ГКПП „Илинден"). На запад от Разлог, път II-19 свързва общината с гр. Симитли и осигурява достъп до международния път Е-79 (част от Общо-европейски транспортен коридор №4), достигащ отново до границата с Гърция (ГКПП „Кулата"). Пътят е с габарити 7/10,5 м, което затруднява неговата пропускливост особено предвид развитието на туристическата инфраструктура в района през последните години и увеличения туристопоток. На този път е разположен планинския проход „Предела", който поради специфичните климатични условия през зимата допълнително затруднява придвижването на автомобилите.

Второкласен път II-84 осъществява връзката на север с гр. Велинград и гр. Септември като достига до Автомагистрала „Тракия" (Е-80), която е част от Общоевропейски транспортен коридор №8. По този начин община Разлог се свързва с цяла южна и източна България.

Общата дължина на общинската пътна мрежа е 88,8 км, от които 30,3 км общински пътища I клас, 19 км общински пътища II клас и 38,5 км общински пътища III клас.

Състоянието на пътната мрежа е определящ фактор за обслужването на населените места и възможностите за развитие в региона. Териториалният анализ на обслужването на общините от региона с републиканска пътна мрежа дава база за определяне на техния потенциал за развитие. Пътищата от по-висок клас ситуират определената община в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респективно с повече други общини и центрове от по-висок ранг. И обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива" комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие.

Групата на ***пътищата с регионално значение*** се формира от пътищата втори и трети клас. Главните функции на този вид пътища са да осигуряват връзките между

големите административни и икономически центрове в регионите, както и между самите региони, като съдействат за интеграцията им. Връзките на по-голямата част от общинските центрове с областните градове също са част от функциите на пътищата II и III клас. Същевременно те имат за задача да доведат трафика до автомагистралите и пътищата I клас и служат като преразпределители на трафика по пътните артерии с национално и международно значение. В някои случаи обслужват гранични контролно-пропускателни пунктове със съседни страни и имат важна роля за развитието на трансграничното сътрудничество.

Съгласно анализа на ИТСР на ЮЗР, второстепенни оси на развитие се изявяват в направления, излизащи от основните оси или свързващи основните оси. Такива са: Симитли – Разлог – Банско– Гоце Делчев – Илинден. За повишаване на пропускателната способност и подобряване на транспортната достъпност в планинските райони е необходима модернизация на пътищата по направлението Гоце Делчев–Банско–Симитли, както и по направлението Банско–Якоруда–Велинград. По този начин Банско, Велинград, Разлог, Батак и Западните Родопи ще станат курорти с международно значение и достъпност.

Състоянието на пътната мрежа и транспортната инфраструктура е представено в следващата таблица.

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
/II-84, Баня-Разлог/ - Долно Драглище - Горно Драглище - Добърско	12,500	7,600-отлично 1,500-добро 3,400-задоволително	3,400	няма	ж.п. прелез-1 мостове - 4 1.400 км 5.450 км 7.600 км 12.400 км водостоци – 29 1.100 км 1.200 км 2.300 км 2.500 км 2.600 км 2.700 км 3.000 км 3.100 км 3.400 км 3.600 км 3.700 км 3.900 км 4.000 км	Добро Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Лошо Добро Задоволително Задоволително Лошо Лошо Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
					4.100 км 4.300 км 4.600 км 6.000 км 6.600 км 6.900 км 7.200 км 7.800 км 8.300 км 8.400 км 8.500 км 8.700 км 8.900 км 9.700 км 10.600 км 11.600 км	Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Добро Добро Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Задоволително Лошо Добро Задоволително
/BLG1203/ Разлог – Годлево	6,600	5,600-отлично 1,000-задоволително	1,000	няма	мостове - 3 0.480 км 2.300 км 4.000 км водостоци - 16	Задоволително Добро Добро Лошо Задоволително

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
					1.000 км 1.400 км 1.500 км 2.000 км 2.100 км 2.200 км 2.700 км 2.900 км 3.100 км 3.200 км 3.400 км 3.600 км 3.800 км 3.900 км 4.500 км 4.800 км	Задоволително Задоволително Задоволително Лошо Лошо Лошо Задоволително Задоволително Лошо Лошо Лошо Задоволително Лошо Задоволително
/BLG1203/ Разлог – Бачево	4,400	1,200-незадоволително 2,300-добро 0,900-задоволително	0,900	работен проект	мостове - 2 2.800 км 3.900 км водостоци - 3 1.300 км 2.300 км	задоволително лошо лошо

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
					3.200 км	задоволително лошо
/II-19, Предела-Банско/ - Разлог - /II-84/	4,300	1,600-отлично 0,500-добро 2,200-отлично	0,100	няма	надлез – 1 4.2500 км мостове - 2 1.000 км 3.300 км водостоци - 4 0.500 км 1.380 км 1.410 км 3.700 км	добро добро задоволително задоволително задоволително задоволително добро
/II-84, Якоруда-Разлог/ - Баня /III-1901/	1,300	добро		няма	мост – 1 0.050 км водосток - 1 0.800 км	задоволително задоволително
/II-19/ п.к. II-84 – Разлог	1,200	1,150-отлично 0,050-добро	0,050	няма	мост - 1 1.000 км водосток - 1 1.200 км	лошо задоволително
/III-8406/ Белица	4,400	задоволително	4,400	няма	водостоци - 5	задоволително

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
- Граница общ. (Белица - Разлог) - Долно Драглище /BLG1192 /					5.200 км 5.600 км 6.900 км 7.700 км	
/II-19, Предела-Разлог/ - м. Бетелевото	5,200	4,000-отлично 1,200-незадоволително	1,200	няма	водостоци - 2 бр. 2.800 км 3.900 км	 добро добро
/III-1903/ - Елешница - Граница общ. (Разлог - Белица) - Палатик - Черешово /BLG2022/	5,000	0,200-добро 0,955-задоволително 3,845-лошо	4,800	работен проект	1	лошо
/II-19, Предела - Разлог/ - хот. к-с Катарино	2,400	добро		няма	мостове – 2 1.200 км 2.300 км водостоци – 4 1.600 км 1.800 км 2.010 км 2.200 км	 добро задоволително задоволително задоволително задоволително лошо

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
/BLG1193, Разлог-Годлево /II-84/	2,000	задоволително	2,000	няма	мост - 1 1.150 км водостоци – 3 0.200 км 0.300 км 3.200 км	 задоволително лошо лошо задоволително
/BLG1194, Разлог - Бачево/- м. Катарино	7,000	2,500-добро 4,500-незадоволително	4,500	няма	водостоци – 7 0.600 км 0.900 км 1.500 км 2.400 км 3.300 км 3.500 км 3.800 км	 добро задоволително лошо добро лошо лошо лошо
/BLG1194, Разлог-Бачево/Бачево-Годлево /BLG1193/	4,000	0,350-задоволително 3,450лошо (черен път) 0,200-задоволително	3,800	няма		
/II-19, Предела-Разлог/ - м. Кулиното	5,000	0,700-задоволително 4,300-лошо	5,000	няма	водостоци – 3 1.600 км 1.800 км	 задоволително задоволително задоволително

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
					2.010 км	
/II-19/Разлог - кантон на ОПУ	5,000	лошо	5,000	няма	мост - 1 3.250 км водостоци - 6 0.600 км 1.380 км 1.410 км 3.100 км 3.300 км 4.500 км	 задоволително задоволително задоволително задоволително добро добро добро
/II-19, х. Предел-Предела/ - м. Паланковото - м. Шипоко - /II-19/	5,000	3,500-незадоволително 1,500-лошо	5,000	няма	мостове - 2 1.400 км 1.800 км водостоци - 5 0.600 км 1.100 км 1.300 км 3.200 км 4.800 км	 задоволително задоволително лошо задоволително лошо лошо лошо
/II-19, х. Предел-Предела/ - м. Сулището -	1,000	0,050-задоволително 0,050-	0,950	няма		

Наименование	Дължина (км)	Състояние на трасето (км)	Ориентировъчна дължина на трасето за реконструкция/ ремонт (км)	Проектна готовност	Брой съоръжения по пътното трасе	Състояние на съоръженията
/BLG3206 /		незадоволително				
/BLG2190, Разлог - м. Бетелевото/ - м. Кьошката	2,000	0,700-добро 1,300-незадоволително	1,300	работен проект	1	задоволително
/II-19, Предела-Банско/ - м. Круше - /BLG2190 /	5,200	5,150-лошо 0,050-добро	5,150	работен проект	5	лошо
/BLG2211, п.к. II - 84 - Годлево /депо ТБО	1,800	незадоволително	1,800	няма	4	лошо
/BLG1194/ Бачево - мах. Ръждавец	3,500	лошо	3,500	няма		

Източник: База данни НСОРБ (по информация от община Разлог)

Данните от таблицата показват, че в преобладаващата си част, общинските пътища и съоръженията към тях са в незадоволително и лошо състояние, като около половината от трасетата се нуждаят от ремонт, но същевременно няма проектна готовност за това.

Понастоящем община Разлог изпълнява проект „Реконструкция и рехабилитация на съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях в гр. Разлог и с. Елешница". Проектът е на стойност 3 277 772 лв. и се финансира от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020. Обхванати са следните пътища:

- път BLG1194/BLG1203/ Разлог-Бачево от км.0+000 до км. 1+188.20, L=1188,20 м
- път BLG1194/BLG1203/ Разлог-Бачево от км.1+188.20 до км. 2+460, L =1271.80м.
- път BLG2191/III-1903/-Елешница-граница общ. (Белица-Разлог) – Палатик - Черешово/BLG2022/ от км.0+000 до км.2+000 L=2000м, общ. Разлог.

Общинската пътна мрежа се нуждае от подобрение и усъвършенстване в две направления: по отношение на експлоатационното ѝ състояние и за реализиране на някои липсващи връзки между урбанизирани територии и отделни обекти. Необходимо е подобряване на напречните връзки между селата в полите на Рила. Необходимо е също така да се изградят, респ. реконструират основно пътни връзки до съсредоточията за рекреация, спорт и туризъм.

Железопътна мрежа

Предвид спецификата на жп транспорта, наред с териториалното развитие на жп мрежата, определящо значение за транспортната достъпност има броят на жп гарите и спирките, обслужващи отделните региони.

Жп отклоненията също подобряват възможностите за развитие на обслужваните общини, добавяйки предимствата на жп транспорта към автомобилния. Поради най-често тупиковия им характер, тези възможности са по-ограничени в сравнение с обслужването с главни жп линии, икономическата и транспортна активност също.

Железопътната мрежа е представена единствено от теснолинейната Септември-Добринище, която на територията на общината преминава през гарите Разлог и Баня. Това е единствената функционираща жп линия с междурелсие 760 мм в България. Тя свързва Горнотракийската низина, Родопите, Рила и Пирин. От Септември до Велинград линията минава по дефилето на Чепинска река. Линията пресича Чепинското корито и се насочва към Аврамовата седловина, която разделя Рила и Родопите. Тук се намира и най-високата гара на Балканския полуостров - гара Аврамово, разположена на 1276 м. над морското равнище. От там по поречието на река Места, теснолинейката достига до Разложката котловина, в полите на Пирин, където е и крайната ѝ гара Добринище. Линията е с обща дължина 124,7 км като по нея са разположени 27 спирки. Влакчетата изминават разстоянието между първата и последната спирка за 5 часа. Понастоящем ежедневно по линията пътуват 5 влака, като всеки от тях си има име – Вихрен, Пирин, Родопи, Места и Клептуза. Теснолинейката играе важна роля като свързващо звено на общините в района на Рила, Пирин и Родопите. Същевременно линията притежава потенциала да изпълнява атракционни функции, като има заявени интереси от страна на чуждестранен инвеститор.

Фигура 16. Железопътна мрежа в България

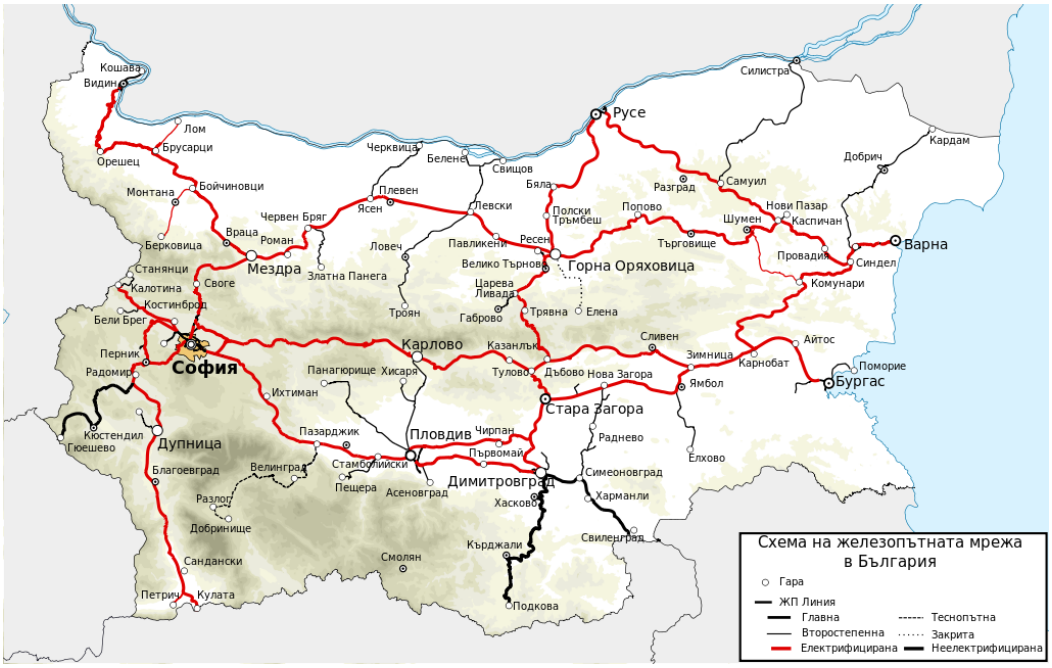

Източник: НКЖИ

Фигура 17. Транспортна инфраструктура в община Разлог

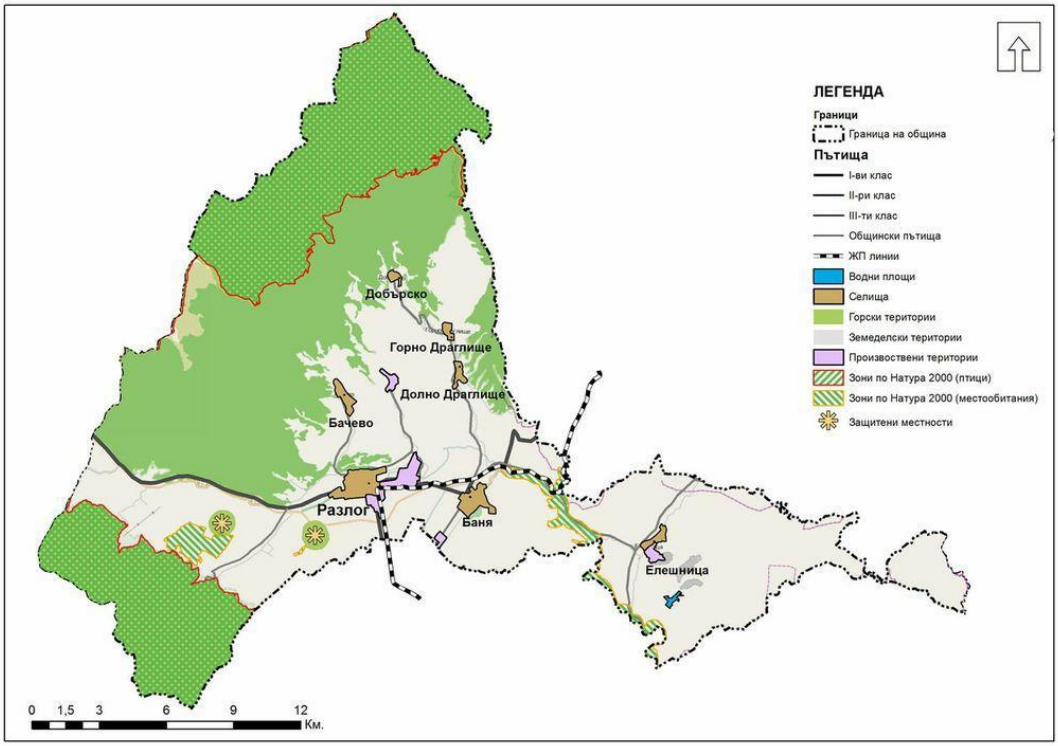

Състоянието на уличната мрежа в град Разлог е сравнително добро. В периода 2018-2021 г. е изпълнен проект „Рехабилитация на съществуващи улици и тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях в гр. Разлог“ на стойност 1 910 277,45 лв, от които безвъзмездна финансова помощ 1 785 405,88 лв и собствено финансиране от общината - 124 871,57 лв. Финансирането по проекта е предоставено от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. Проектът обхваща:

- ул. „Христо Ботев” от О.Т. 337 до О.Т. 328 L = 387м.
- ул. „Опълченска” от О.Т. 328 до О.Т. 76 L = 370м.
- ул. „Черна Река” от О.Т. 76 до О.Т. 83 L = 249м.
- ул. „Стара планина” от О.Т. 83 до О.Т. 359 L = 1096м.
- „Кръгово кръстовище в участъка между ул. „Черна река“, „Св. Св. Кирил и Методий“ и ул. „Опълченска“ гр. Разлог
- „Кръгово кръстовище в участъка между ул. „Христо Ботев“ и „Александър Стамболийски“ гр. Разлог

Извършени са: рехабилитация на пътна настилка и прилежащи към нея тротоари и отводнителни съоръжения, изграждане на тротоари, подмяна на пътни знаци, хоризонтална маркировка, ремонт и боядисване на парапет, реконструкция на кръстовище и изграждане на съоръжения при кръстовище на ул. „Христо Ботев” и ул. „Александър Стамболийски”, както и реконструкция и изграждане на кръгово кръстовище пред Многопрофилна болница за активно лечение в гр. Разлог, където се пресичат улиците „Черна река”, „Опълченска” и „Св. Св. Кирил и Методий”. На всички новоизградени кръстовища е поставено енергоспестяващо улично осветление.

Уличната мрежа по селата е с асфалтова настилка, но тя е в незадоволително състояние, което налага спешната ѝ рехабилитация, за да отговори на очакванията от страна на туристите и местното население.

Съгласно ИТСР на ЮЗР оптимизацията и реконструкцията на пътищата като непрекъсната транспортна ос ще интегрира периферните крайгранични територии по южната граница на България и ще подобри достъпа на общините до съответния им областен център в зоните с регистрирана най-влошена достъпност в страната. Изграждането на такава ос с подобрени параметри ще създаде по-добри условия за развитие на туризма и разгръщане на потенциала на планинските райони, включително за предлагане на съвместни регионални туристически продукти с граничните райони на съседните държави.

4.2. Водоснабдителна мрежа

Фигура 18. Водоснабденост на населението

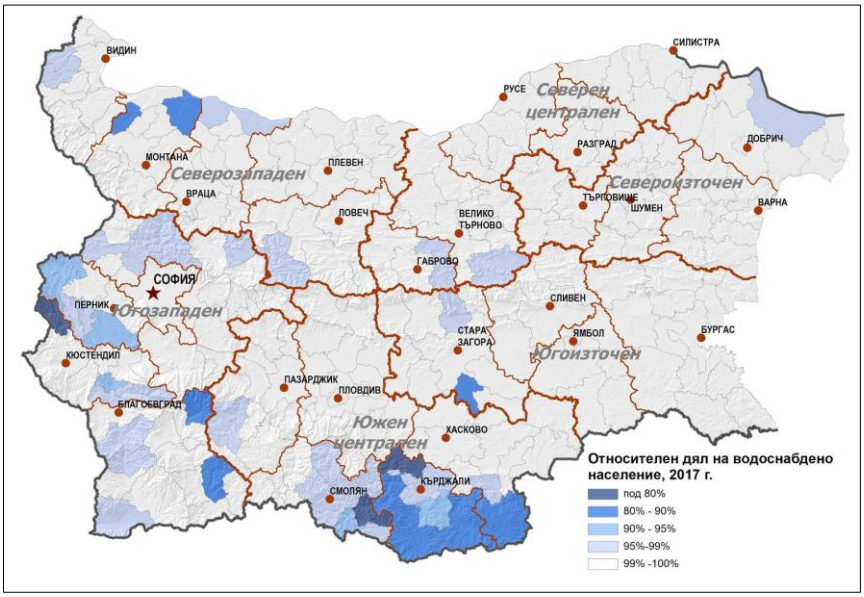

Източник: НСИ, обработка на данни, НЦТР

100 % от населението и от населените места на община Разлог са с осигурено водоподаване. Състоянието на водопроводната мрежа на територията на общината е следното:

- гр. Разлог - 2 броя водохващания (водохващане „Извора” – подземен и водохващане „Калугерица” – подземен). Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с дължина 16450 м; стоманени тръби Ф с дължина 14440 м. Напорни резервоари - напорен резервоар V = 1500 м³, напорен резервоар V = 1000 м³; напорен резервоар V = 500 м³. На площадката на ВС „Извора” има изградена хлораторна станция, в която се извършва обеззаразяването на водата. Вътрешната разпределителна мрежа е от етернитови тръби с обща дължина 27451 м.; стоманени тръби с обща дължина 8736; полиетиленови тръби с обща дължина 11115 м.; поцинковани тръби с обща дължина 221 м.
- с. Баня –Водоснабдяването на населеното място се осъществява от водовземно съоръжение „Извора”. Водохващане „Свети Иван” – подземен, което е отпаднало от водоснабдителната схема на с. Баня и се използва за водоснабдяване на зона за отдих в местност „Свети Иван”, гр. Банско. Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с обща дължина 8343; стоманени с дължина 390 м. Напорни резервоари - напорен резервоар с. Баня с V = 1000 м³, изграден на кота терен 836,00 м., правоъгълен, двукамерен. За нуждите на водоснабдителната система се използва и НВ на ЗСР с обем 1000 м³. Хлораторната станция е на площадката на водоизточника за обеззаразяване на водата. Вътрешна разпределителна мрежа е от етернитови тръби с обща дължина 10032 м.; стоманени тръби с обща дължина 1252 м.; полиетиленови тръби – 2661 м-; PVC тръби - 297 м.; поцинковани тръби - 60 м.
- с. Бачево –Водоснабдяването се осъществява от 4 водовземни съоръжения в коритото на река Перивол. Има изградено едно речно водохващане на река Стране за допълнително водоснабдяване, което понастоящем дружеството не експлоатира. Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с обща дължина 8728 м.; стоманени тръби – 3790 м.; полиетиленови тръби – 239 м. Напорен резервоар V = 300 м³, изграден през 1960 г. на кота 956,00 м., кръгъл, двукамерен; напорен резервоар V = 500 м³, изграден на кота 987,90 м., правоъгълен, двукамерен. Захранва се с питейна вода от речно водохващане. Хлораторната станция е на кота 981,10 м., в непосредствена близост до напорен резервоар V=500 м³. Вътрешната разпределителна мрежа е от етернитови тръби с обща дължина 4718 м.; стоманени тръби – 3680 м.; полиетиленови тръби – 1054 м.; поцинковани тръби – 760 м.
- с. Годлево – Водохващане „Лажова падина” - подземен и Водохващане „Студената вода” – подземен. Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби – 3834 м.; полиетиленови тръби - 666 м.; PVC тръби - 476 м. Напорен резервоар V = 500 м³ , и за село Бачево. Изграден на кота 987,90 м., правоъгълен, двукамерен. Захранва се с питейна вода от речно водохващане. 3.2. Напорен резервоар V = 35 м3 4. Хлориране на водата Хлораторна станция на кота 981,10 м., в непосредствена близост до напорен резервоар V=500 м3 , и за село Бачево. Хлораторна сграда до резервоар V=35 м³. Вътрешната разпределителна мрежа е от етернитови тръби с обща дължина 3087 м.; стоманени тръби - 1000 м.; полиетиленови тръби – 1447 м.; поцинковани тръби - 322 м.
- с. Горно Драглище - водоснабдяването на населеното място е от групово водоснабдяване на с. Добърско, с. Горно Драглище и с. Долно Драглище. Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с дължина 3543 м., полиетиленови тръби – 100 м. Напорен резервоар V = 380 м³ . Вътрешната разпределителна мрежа е от етернитови тръби с дължина 5146 м., стоманени тръби – 837 м.; полиетиленови тръби – 766 м.
- с. Добърско – водоснабдяването на населеното място е от част от групово водоснабдяване на с. Добърско, с. Горно Драглище и с. Долно Драглище. Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с дължина 13580 м. Напорен резервоар V = 500 м³. Вътрешната разпределителна мрежа е от

етернитови тръби с дължина 26553 м.; стоманени тръби – 160 м.; полиетиленови тръби – 898 м.; поцинковани тръби - 104 м

- с. Долно Драглище –Водоснабдяването на населеното място е част от групово водоснабдяване на с. Добърско, с. Горно Драглище и с. Долно Драглище. Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с дължина 1152 м., стоманени тръби - 492 м. Напорен резервоар V = 500 м³ и напорен резервоар V = 35 м³. Вътрешната разпределителна мрежа е от етернитови тръби с дължина 1494 м., стоманени тръби – 1907 м.; полиетиленови тръби - 308 м.; поцинковани тръби - 713 м.
- с. Елешница –Населеното място се водоснабдява от част от водоизточниците за гр. Банско (Водохващане „Усипа" – подземен водоизточник, изграден в подножието на левия бряг на р. Дамяница; Тръбни кладенци и дренажи в местност „Мъртва поляна"). Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с дължина 11265 м., стоманени тръби -7079 м. Напорен резервоар V = 1000 м³. Хлорирането на водата за с. Елешница се осъществява в хлораторна станция на за гр. Банско на кота 1050,00, южно от съществуващия резервоар V=5000 м³ за гр. Банско. Сградата е строена и оборудвана през 1979 г. Вътрешната разпределителна мрежа е от етернитови тръби с дължина 11835 м., стоманени тръби - 2546 м.; полиетиленови тръби – 321 м.; поцинковани тръби - 1926 м.
- Курорт Предел – Водохващания „Реката" – подземен; Водохващане „Засеците" – подземен. Външните довеждащи водопроводи са от етернитови тръби с дължина 2318 м.; полиетиленови тръби - 6321 м.; PVC тръби – 1000 м. Напорен резервоар V = 500 м³. Резервоара е правоъгълен, двукамерен, на кота 1317,00 м. Хлорирането на водата се осъществява в хлораторна сграда. Вътрешната разпределителна мрежа е от полиетиленови тръби с дължина 916 м., стоманени тръби - 1250 м.

На територията на община Разлог не функционира пречиствателна станция за питейни води. ВиК оператора поддържа и експлоатира 1 брой пречиствателна станция за отпадъчни води – ПСОВ-гр. Разлог.

Таблица 64. Справка за качеството на водата за периода 2016-2020 г. (%)

Населено място	2016	2017	2018	2019	2020
гр. Разлог	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
с. Баня	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
с. Бачево	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
с. Елешница	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
с. Горно Драглище	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
с. Долно Драглище	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
с. Добърско	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
с. Годлево	88,89 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Източник: „Водоснабдяване и канализация" ЕООД – Благоевград

Таблица 65. Справка за загубите на водни количества по населени места в община Разлог за периода 2016-2020 г (в проценти)

Населено място	2016	2017	2018	2019	2020
гр. Разлог	73,64	69,05	70,30	76,46	82,35
с. Баня	78,04	77,38	77,77	80,24	79,46
с. Бачево	71,29	72,96	76,32	78,22	77,91

с. Елешница	79,80	61,19	80,44	78,90	81,94
с. Горно Драглище	42,49	61,09	61,42	60,58	64,26
с. Долно Драглище	59,97	70,91	69,12	68,32	62,10
с. Добърско	53,74	67,15	89,86	69,68	74,73
с. Годлево	15,52	84,25	84,88	83,12	83,79
ОБЩО	55,56	70,50	76,26	74,44	75,82

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград

Таблица 66. Справка за дължината на довеждащите водопроводи на територията на община Разлог за периода 2016-2020 г.

Населено място	2016	2017	2018	2019	2020
гр. Разлог	30890,00	30890,00	30890,00	30890,00	30890,00
с. Баня	8733,00	8733,00	8733,00	8733,00	8733,00
с. Бачево	12757,00	12757,00	12757,00	12757,00	12757,00
с. Елешница	18344,00	18344,00	18344,00	18344,00	18344,00
с. Горно Драглище	3643,00	3643,00	3643,00	3643,00	3643,00
с. Долно Драглище	1644,00	1644,00	1644,00	1644,00	1644,00
с. Добърско	13580,00	13580,00	13580,00	13580,00	13580,00
с. Годлево	5976,00	5976,00	5976,00	5976,00	5976,00
ОБЩО	95567,00	95567,00	95567,00	95567,00	95567,00

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград

Таблица 67. Справка за инкасирани водни количества ВиК на територията на община Разлог за периода 2016-2020 г. (куб.м)

населено място	2016 г.		2017 г.		2018 г.		2019 г.		2020 г.	
	вода	канал	вода	канал	вода	канал	вода	канал	вода	канал
гр. Разлог	680574	664622	710830	978761	670241	626148	656944	623466	627827	602658
с. Баня	158514	136849	164337	239614	164639	526400	176997	643710	169911	600382
с. Бачево	71287	52909	75506	56842	67733	50445	66808	50384	67756	51405
с. Елешница	36748	16184	38552	1305	36044	0	36281	24786	35888	32300
с. Горно Драглище	21964	19170	21927	19488	23405	21155	24783	22515	23790	21116
с. Долно Драглище	25581	0	26662	0	23958	0	26359	14	25939	73
с. Добърско	29563	0	29611	0	24869	0	28308	0	26527	15
с. Годлево	65256	63135	66486	65246	66863	65551	71509	70349	61213	60315
ОБЩО	**1089487**	**952869**	**1133911**	**1361256**	**1077752**	**1289699**	**1087989**	**1435224**	**1038851**	**1368264**

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград

Таблица 68. Обща справка за инкасирани водни количества ВиК на територията на община Разлог за периода 2016-2020 г. (куб.м)

населено място	2016-2020 г.		
	вода	канал	пречистване
гр. Разлог	3346416	3195625	3193601
с. Баня	834398	2146955	0
с. Бачево	349090	261985	0
с. Елешница	183513	74575	0
с. Горно Драглище	115869	103444	0
с. Долно Драглище	128499	87	0
с. Добърско	138878	15	0
с. Годлево	331327	324596	0

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград

Таблица 69. Информация за осъществените инвестиционни дейности за подобряване на инфраструктурата на ВиК мрежите в община Разлог от „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД - Благоевград

година	населено място	наименование на обекта	мярка, дължина	стойност (лева)
2014	с. Елешница	Ремонт на водопровод по ул. „Г. Димитров“	PE Ф 125-210 м	13890,37
	с. Горно Драглище	Ремонт на водопровод по ул. „3-та“	PE Ф 75-185 м	2757,21
	с. Годлево	Ремонт на водопровод по ул. „14-та“	PE Ф 75-110 м	2844,05
	с. Годлево	Ремонт на канализация по ул. „14-та“	PVC Ф315 67 м	3846,83
	гр. Разлог	Ремонт на водопровод по ул. „Черна река“, от о.т. 76 до о.т. 87	PE Ф 160-397 м	22951,69
	гр. Разлог	Монтаж на водомер		1499,00
	с. Баня	Монтаж на водомер		1070,00
2015	гр. Разлог	Ремонт на водопровод по ул. „Хр. Ботев“	PE Ф 200-817 м; PE Ф 160-10 м; PE Ф 910-139 м	74359,70
	гр. Разлог	Монтаж на водомер - 3 бр.		3260,00
2016	гр. Разлог	Ремонт на водопровод от о.т. 215 до о.т. 374, Промишлена зона	PE Ф 90-1390 м	41911,22
	гр. Разлог	Ремонт на водопровод, стопански двор	PE Ф 110-192 м	12039,25
	гр. Разлог	Измервателни устройства - 3 броя		4070,00
2017	гр. Разлог	Ремонт на уличен водопровод, ул. „Братя Каназиреви“	PE Ф 90-320 м	15101,33
	гр. Разлог	Ав. Ремонт на външен водопровод от ВС „Извора“ до НВ „Голак“ - горен стопански двор	PE Ф 280-94 м	8531,89

	с. Добърско	Ремонт на водопровод по ул. „5-та“	РЕ Ф 75-190 м	7412,94
	с. Бачево	Ремонт на водопровод по ул. „Оборище“	РЕ Ф 75-165 м	6523,21
	с. Бачево	Ремонт на водопровод по ул. „В. Левски“	РЕ Ф 90-158 м	7901,31
	с. Бачево	Ремонт на водопровод по ул. „П. Яворов“	РЕ Ф 90-115 м	5394,68
	гр. Разлог	Ремонт на уличен водопровод по ул. „Опълченска“	РЕ Ф 110-401 м	31227,57
	с. Добърско	Изграждане на шахта и редуцил вентил на ул. „3-та“		5423,80
	с. Добърско	Изграждане на шахта и редуцил вентил на ул. „5-та“		6370,23
	с. Добърско	Монтиране на водомер на резервоар		716,22
	гр. Разлог	Изграждане на шахта - м. Предел		7218,05
	гр. Разлог	Изграждане на шахта - м. Голак		19318,45
	с. Елешница	Изграждане на шахта		5253,39
	гр. Разлог	Монтиране на водомер, м. Извора		2560,67
	гр. Разлог	Помпа за ПСОВ		2700,00
2018	гр. Разлог	Ремонт на ул. водопровод по ул. „Хр. Ботев“	РЕ Ф 90-485 м	35394,19
	с. Годлево	Ремонт на ул. водопровод по ул. „9-та“	РЕ Ф 75-132 м	7084,47
	с. Годлево	Ремонт на ул. водопровод по ул. „13-та“	РЕ Ф 75-110 м	5634,71
	с. Годлево	Ремонт на ул. водопровод по ул. „8-ма“	РЕ Ф 75-78 м	4796,27
	с. Долно Драглище	Ремонт на ул. водопровод по ул. „5-та“	РЕ Ф 90-435 м	18209,95
	с. Добърско	Ремонт на ул. водопровод по ул. „13-та“	РЕ Ф 90-298 м	14313,67
	гр. Разлог	СВО за община Разлог		6421,25
2019	гр. Разлог	Ремонт на ул. водопровод по ул. „Братя Каназиреви“	РЕ Ф 90-188 м	16737,54
	гр. Разлог	Ремонт на ул. водопровод по ул. „Т. Александров“	РЕ Ф 200-227 м	35324,02
	гр. Разлог	Ремонт на ул. водопровод по ул. „Стара планина“	РЕ Ф 140-515 м; РЕ Ф 90-150 м	49521,79
	гр. Разлог	Ремонт на ул. водопровод по ул. „Братя Кулини“	РЕ Ф 160-160 м	14318,27
	гр. Разлог	Ремонт на ул. водопровод по ул. „Братя Кулини“	РЕ Ф 315-135 м	15061,99

	с. Бачево	Ремонт на ул. водопровод по ул. „Св. Св. Кирил и Методи“ и ул. „Яне Сандански“	РЕ Ф 75-311 м	19469,06
	гр. Разлог	Ремонт на ул. канал по ул. „Опълченска“	РЕ Ф 400-93 м	9367,42
	гр. Разлог	Авариен ремонт на ел. водопровод по ул. „Предел“	РЕ Ф 90-20 м	901,93
	гр. Разлог	Авариен ремонт на ел. водопровод по ул. „Цар Самуил“	РЕ Ф 110-46 м	1575,62
	с. Елешница	Авариен ремонт на ел. водопровод по ул. „Иван Вазов“	РЕ Ф 75-30 м	2148,64
	гр. Разлог	ПСОВ - ремонт на 2 броя потопяеми помпи на вход на ПС		8417,00
	гр. Разлог	Измерително устройство в к. Бетеловото		1144,94
	гр. Разлог	Измерително устройство в хотел Катарино		777,25
	гр. Разлог	Измерително устройство в град Разлог		1597,52
	гр. Разлог	СВО за община Разлог		6872,56
	гр. Разлог	СВО за община Разлог		4685,38
2020	гр. Разлог	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „Бр. Миладинови“ от о.т. 497 до о.т. 446	РЕ Ф 90-163 м; РЕ Ф 200-12 м; РЕ Ф 150-145 м	44557,53
	с. Добърско	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „2-ра“, от ул. „6-та“ до ул. „5-та"	РЕ Ф 75-18 м; РЕ Ф 90-30 м; РЕ Ф 110-170 м	14523,47
	гр. Разлог	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „Бр. Кулини“ от о.т. 233 до о.т. 228	РЕ Ф 160-165 м	14228,46
	гр. Разлог	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „Бр. Каназиреви“ от о.т. 440 до ул. „Шаркьой“	РЕ Ф 90-179 м	15388,73
	гр. Разлог	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „Шаркьой“ от о.т. 229 до о.т. 172	РЕ Ф 90-144 м; РЕ Ф 160-75 м	17677,69
	гр. Разлог	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „Отец Пайсий“ от о.т. 476 до о.т. 500	РЕ Ф 200-98 м	11530,43
	гр. Разлог	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „Тодорица Попова“ от о.т. 498 до о.т. 458	РЕ Ф 90-123м	8150,86
	гр. Разлог	Ремонт на съществуващ ул. водопровод по ул. „Братя Юрукови“ от о.т. 227 до о.т. 528	РЕ Ф 90-275м	29649,59
	гр. Разлог	Монтиране на нови водомери в съществуващи шахти в м. Изворите		14463,22

	с. Елешница, с. Добърско, с. Годлево с. Баня	Изграждане на 4 броя ДМА зони за населени места в община Разлог		3450,00
	гр. Разлог	ПСОВ - мълниезащитна инсталация		1595,26
	гр. Разлог	ПСОВ - актуализация на система SKADA		28300,00
	гр. Разлог	ПСОВ - ремонт борд на вторични радикални уплътнители		6800,00
	гр. Разлог	СВО за община Разлог		6954,67
	гр. Разлог	СВО за община Разлог		3586,34
Общо				**816784,75**

Източник: „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград

За 2021 г. „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград предвижда следните инвестиционни и ремонтни дейности на територията на община Разлог на обща индикативна стойност в размер на 228 700 лева, както следва:

- гр. Разлог: ремонти на улични водопровод на ул. „Дълга махала“ (18400 лева); ул. „Възраждане“ (10400 лева); ул. „Гоце Делчев“ (6400 лева); ул. „Христо Ботев“ (11200 лева); ул. „Яне Сандански“ (11600 лева); ул. „Иван Вазов“ (12000 лева)СВО община Разлог (9000 лева)ПСОВ Разлог- ремонт административна сграда, топлинно изолиране на покрив и външни стени, система за климатизация (47400 лева); миксер за разпределително устройство на утайкоуплътнителите (2500 лева); миксер биобасейн (7500 лева)
- с. Горно Драглище – ремонт на уличен водопровод – ул. „14-та“ (17600 лева)
- с. Баня – ремонт на уличен водопровод – ул. „10-та“ (21600 лева); ремонт канализация ул. „Ангел Даракчиев“ (15000 лева)
- с. Долно Драглище - ремонт на уличен водопровод – ул. „4-та“ (21000 лева)
- с. Бачево - ремонт на уличен водопровод – ул. „П. Хилендарски“ (8100); ул. „Ат. Попстоянов“ (6000 лева).

За годините от 2022 до 2027 г. няма разработена подробна инвестиционна програма. „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – Благоевград ще се придържа към определените нива на инвестиции за община Разлог в Договор за стопанисване, експлоатация и поддръжка на ВиК системи и съоръжения и предоставяне на ВиК услуги, сключен с Асоциация по ВиК Благоевград.

През следващите години ще продължат дейностите по зониране на водопроводните мрежи, като ще се работи за обособяването на напорни зони приоритетно в големите населени места (Благоевград, Разлог, Гоце Делчев, Банско и др.), за които загубите от високото налягане са респективно по-големи. Дружеството планира да монтира устройства за понижаване на напора и в по-малки населени места, в които е възможно да бъдат обособени напорни зони с по-малки промени в схемата на водоснабдяването.

4.3. Телекомуникационна мрежа, интернет свързаност и дигитализация

На територията на общината оперират всички национални доставчици на телефония, кабелната/сателитна телевизия и интернет - А1, Виваком, Теленор и др. С по-малки дялове са представени и някои локални оператори.

От гл. т. на интернет свързаност на общината, може да се направи заключението, че са налице всички предпоставки за отлична интернет свързаност. Няколко основни оптични трасета преминават през региона. Национални и международни доставчици

на интернет предоставят модерна мрежа и бърза и надеждна свързаност. Важни предпоставки за това са наличието на точки за достъп в региона и пряка свързаност към международни оптични магистрали.

Информационните и комуникационни технологии са един от водещите фактори за изграждане на конкурентоспособна икономика, основана на знанието и иновациите, за иновативно и приобщаващо информационно общество, осигуряващо високо качество на живот на гражданите. Ефектите и въздействието от развитието и широкото прилагане на ИКТ обхващат всички социално-икономически сектори.

Фигура 19. Относителен дял на населението, попадащо в „бели“ зони

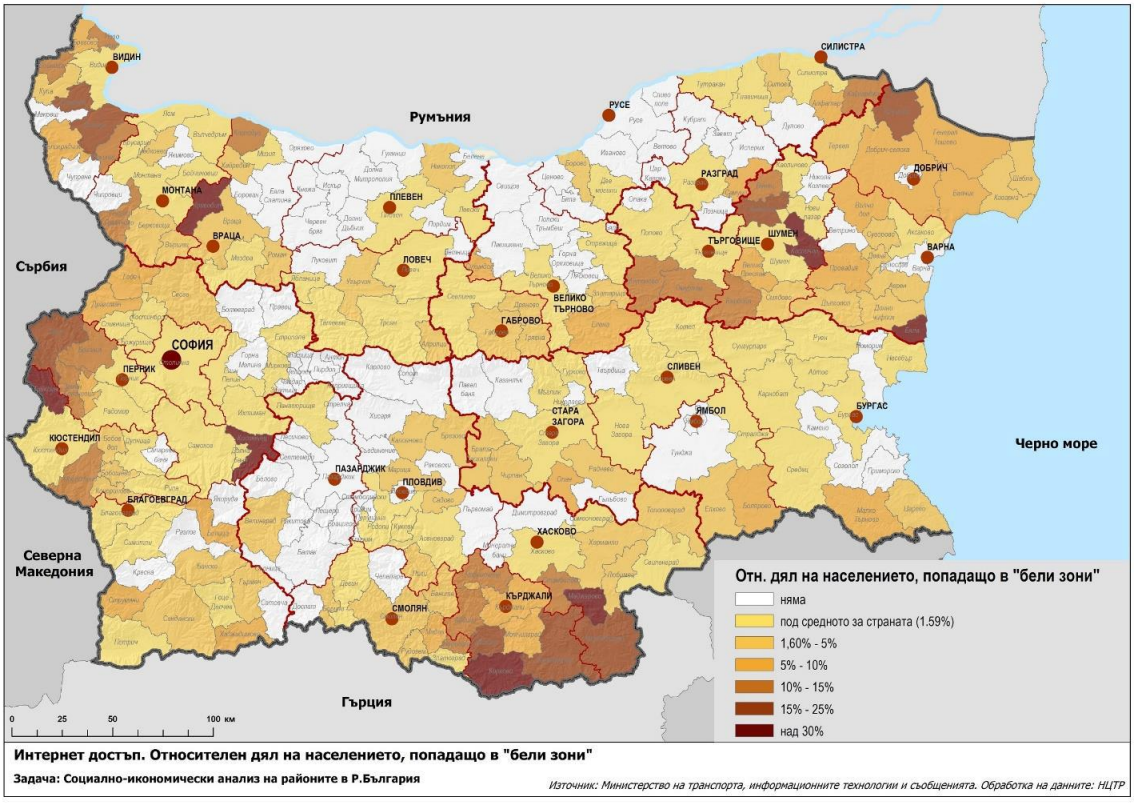

Източник: МТИТС, Обработка НЦТР

Класификацията на Европейската комисия в „Насоки на Общността за прилагане на правилата за държавна помощ във връзка с бързото разгръщане на широколентови мрежи“ дефинира три типа райони в зависимост от вече съществуващото равнище на широколентов достъп, а именно:

- „Бели райони“– без инфраструктура за широколентов достъп или без вероятност такава да бъде развита в период от три години, поради което е необходима държавна подкрепа.
- „Сиви райони“ – необходимост от по-подробна оценка при наличие само на един доставчик на широколентов достъп в района, което се отразява на качеството на услугата, нарушава се пазарната динамика и ефективност.
- „Черни райони“ – не е необходима държавна намеса – два или повече доставчика на широколентов достъп, услугите се предоставят при конкурентни условия, ограничени възможности за държавна намеса.

За периода 2021-2027 г. проектите за изграждане на **цифрова свързаност** в Югозападен регион ще бъдат фокусирани върху:

- осигуряване на високоскоростен и свръхвисокоскоростен Интернет чрез NGA инфраструктура;

- развитие и разширяване на зоните за безплатен интернет; свързване чрез WIFI- услугите. Изграждане на безплатен високоскоростен безжичен Интернет достъп на обществени места WiFi4EU по Механизма за свързаност на ЕС;
- надграждане и поддръжката на оптичните високоскоростни инфраструктури, осигуряването на свързаност на идентифицирани общини към единната електронна съобщителна мрежа (EECM) на държавната администрация са действия в положителна посока за постигане на по-висока степен на дигитална грамотност на населението и разширяване приложното поле за ползване на електронни услуги;
- разширяване на дигиталните услуги, в това число достъпа до интернет в средно големите и малките населени места;
- надграждане и поддръжка на оптичните високоскоростни инфраструктури, обслужващи земеделските стопани;
- осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (EECM) на държавната администрация;
- изграждане на системи за административни услуги на гражданите и бизнеса в общинските администрации, включително информационно обслужване на гражданите и населението чрез мобилни приложения.

4.4. Енергийна мрежа (вкл. възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и енергийна ефективност)

Община Разлог има сравнително добре развита електропреносна система, като доставчик на електроенергия е електроразпределителното дружество ЧЕЗ АД. Всички населени места са електрифицирани, а доставката се осъществява по система от електропроводи 20 кV и 110 кV до трафопостовете в населените места. Съществуват райони, в които електропреносната мрежа не е добре оразмерена и не може да поеме допълнителни консуматори. В тези райони доставяната електроенергия не притежава необходимите параметри и затруднява крайните потребители. Техническото състояние на използваните съоръжения е сравнително добро. Мощността в мрежата от трансформаторни постове е достатъчна за осигуряване на необходимото натоварване, както и за покриване на аварийни ситуации. Електроснабдяването на общината се осъществява от една районна подстанция с напрежение 110 кV с инсталирана мощност 2х25 MW. От подстанция Разлог осем кабелни извода и девет въздушни захранват община Разлог с електроенергия. Общата дължина на кабелите 20kV е 41 980 м, а на въздушните – 116 190 м.

Наличието на районна подстанция 110/20 kV на територията на дадена община повишава качеството и сигурността на електрозахранването и позволява по-големи възможности за икономическо развитие. Подстанциите работят в общ режим на работа, като най-често всяка от тях е свързана посредством електропроводи 110 kV със съседни подстанции в други общини, което при необходимост позволява превключване в авариен режим и това повишава сигурността на захранването.

Състоянието на сградите, оборудването и инсталациите в повечето общински и обществени обекти налагат провеждането на мерки за намаляване разхода на енергия. В резултат на това, през програмен период 2014-2020 г. са изпълнени следните проекти за подобряване на енергийната ефективност на обществени сгради:

- „Повишаване на енергийната ефективност на административни сгради на РУ - гр. Разлог и РСПБЗН - гр. Разлог” на стойност 794 950.19 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г.
- „Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в град Разлог – сгради на образователната инфраструктура” на стойност 1 830 015.25 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г. В рамките на проекта са изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност на: СОУ "Братя Петър и Иван Каназиреви" в гр. Разлог и ОУ "Никола Парапунов" в гр. Разлог .

- „Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – сгради на социалната инфраструктура” на стойност 384 508.00 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г. В рамките на проекта са изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност на обществена сграда за административни и социални дейности в гр. Разлог, ул. „Богомил” №2.
- „Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – сгради на културната инфраструктура” на стойност 1 025 480.61 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г. В рамките на проекта са изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност на сградата на НЧ „15 септември 1903-1909г.“, гр. Разлог.
- „Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – административни сгради” ” на стойност 322 375.30 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г. В рамките на проекта са изпълнени мерки за повишаване на енергийната ефективност на административната сграда на ул. „арх. Александър Баров“ №2, гр. Разлог.

В допълнение към повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради, общината е изпълнила и проекти за повишаване на енергийната ефективност на жилищни сгради:

- Проект „Повишаване енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в град Разлог – първа група (СС "Предел" - ул. "Опълченска" 2, СС "Блок Гоце Делчев"- ул. "Гоце Делчев" 1, СС "Голак" - ул. "Христо Ботев" 10, СС "Старата Аптека" - ул. "Христо Ботев" 9)” на стойност 1 081 575.45 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г. В рамките на проекта са изпълнени мерки в 4 броя многофамилни жилищни сгради в град Разлог, в които живеят 42 домакинства.
- Проект „Повишаване енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Разлог – втора група”(СС „Многофамилна сграда Язо 13“ - ул. „Георги Бенковски“ 1, СС „Многофамилна сграда Надежда“ - ул. „Шейново“ 4, СС „Град Разлог, Община Разлог, улица Шейново, вх. А и Б” - ул. „Шейново" 6, СС "Блок Илинден" - ул. "Илинден" 10, СС "15 Ятака" - ул. "Цар Иван Асен" II, бл. 1)” на стойност 1 297 408.59 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г. В рамките на проекта са изпълнени мерки в 5 броя многофамилни жилищни сгради в град Разлог, в които живеят 86 домакинства.
- Проект „Повишаване енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Разлог – трета група”(СС "Розовия блок" - ул. "Изворите" 99, СС "Блок Александър Стамболийски" - ул. "Александър Стамболийски" 86, СС "Военния Блок" - ул. "Цар Иван Асен II бл. 2", СС "Мехомия" - ул. "Иконом Никола Ангелов бл. 1", СС "Надежда блок 4" - ул. "Иконом Никола Ангелов бл. 4")” на стойност 1 266 942.49 лв. с финансиране по ОПРР 2014-2020 г. В рамките на проекта са изпълнени мерки в 5 броя многофамилни жилищни сгради в град Разлог, в които живеят 106 домакинства.

В община Разлог уличното осветление е недостатъчно и технологично остаряло. Уличното осветление в град Разлог и селата в общината се осъществява с осветителни тела, в които са монтирани натриеви лампи с високо налягане (НЛВН), живачни лампи или металхалогенни лампи с мощност, 250W, 125W, и 70W. Тези светлоизточници са неикономични, тъй като се характеризират с много нисък коефициент на полезно действие. Преобладаващата част от осветителните тела са остарели и не могат да покрият нормативните критерии за осветеност на уличното платно.

Град Разлог е газифициран, като от услугата се ползват всички обществени сгради. Изграждането на газопроводните отклонения Разлог – Банско ще даде възможност повече потребители да бъдат газифицирани. Проблем е ниската заинтересованост на битовите потребители за включване, дори при осигурена възможност за

газоснабдяване, което изисква внимателно стимулиране чрез подходящи програми и действия от страна на държавата.

Изграждането на мощности за производство на енергия от ВЕИ за търговски цели продължава, макар и с по-ограничени темпове след 2013 г., но съществуват много резерви в производството за собствени нужди. Общините имат нужда от поощрителни мерки за оценка на наличния и прогнозния потенциал на местните им ресурси за производство на енергия от ВИ и неговото оползотворяване.

На територията на общината има построени 6 броя ВЕЦ – „Евклипс инвест“ ООД, с. Бачево с инсталирана мощност от 1254 кW; „АКВ- ВАК“ ООД, с. Бачево, с инсталирана мощност 1028 кW; „Разлог БИОЕНЕРДЖИ“ ООД, гр. Разлог с инсталирана мощност 120 кW; „АКВА ФОРС“ ЕООД, гр. Разлог с инсталирана мощност 200 кW; „Погледец лесинвест“ ЕООД, гр. Разлог с инсталирана мощност 750 кW; „ИРИТА“ ЕООД, с. Елешница с инсталирана мощност 860 кW.

Към момента на територията на община Разлог има изградени 5 фотоволтаични централи с инсталирана мощност над 30 кW - „Р- Груп” ЕООД, гр. Разлог с инсталирана мощност от 150 кW; „РЕП ТРИ” ЕАД, гр. Разлог с инсталирана мощност 4918 кW; „Разлог енерджи парк“ ЕАД с инсталирана мощност от 9000 кW; „Разлог солар“ ЕООД, гр. Разлог с инсталирана мощност 197,4 кW; „С Проджект 3“ ЕООД, гр. Разлог с инсталирана мощност от 3700 кW.

Изградени са 37 бр. фотоволтаични централи на територията на община Разлог до 30 кW с обща мощност от 1100 кW.

Територията на община Разлог е с нисък ветрови потенциал и няма реализирани инсталации за използване на енергия от вятър.

Таблица 70. Обекти в експлоатация за производство на ел.енергия и видове ВИ

Населено място	Вид ВИ	Брой обекти	Инсталирана мощност
гр. Разлог	Водна енергия	3	1.1900000000
гр. Разлог	Слънчева енергия	31	13.9677400000
с. Бачево	Водна енергия	2	2.3000000000
с. Бачево	Слънчева енергия	2	0.0447600000
с. Годлево	Водна енергия	1	3.6000000000
с. Годлево	Слънчева енергия	1	0.0300000000
с. Горно Драглище	Слънчева енергия	3	0.0647000000
с. Долно Драглище	Слънчева енергия	2	0.0600000000
с. Елешница	Водна енергия	1	0.8600000000
с. Елешница	Слънчева енергия	1	0.0300000000

Източник АУЕР Агенция за устойчиво енергийно развитие

На територията на общината са регистрирани 47 обекта в експлоатация за производство на ел. енергия (7 обекта – за водна енергия; 40 обекта – за слънчева енергия.

Инсталираната мощност (MW) е общо 22.147200, от които 7.950000 от водна енергия и 14.197200 от слънчева енергия.

Общо произведената енергия (MWh) е 181 844.269750, от които 115 836.687000 от водна енергия и 66007.582750 от слънчева енергия.

Съгласно Краткосрочната Програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива на община Разлог с хоризонт до 2024 г. са предвидени следните индикативни проекти за въвеждане на мерки за ЕЕ и използване на ВЕИ:

- Изграждане на солна инсталация за производство на топлинна и електрическа енергия на покрива на обществени сгради: СУ „Братя Каназиреви“; ОУ „Никола Парапунов“; ПГ по МСС; Социален дом „Блян“; ОДЗ „Елиза Астинова“; ОДЗ „Незабравка“; ОДЗ №4; НЧ гр. Разлог; МБАЛ- гр. Разлог; Административна сграда (бивш Интернат)
- Проект 300 ВЕИ къщи - Въвеждане на ВЕИ чрез PVT (*комбинирано производство на топлинна и електроенергия*) технология в частни жилищни сгради на територията на община Разлог
- Изграждане на фотоволтаични централи върху имоти общинска собственост с мощност над 1MW и система за съхранение на ел. енергия - 02693.107.59; 02693.107.60; 02693.107.63; 02693.108.295; 61813.242.188
- Изграждане на фотоволтаичен паркинг и зарядна станция за електроавтомобили в МБАЛ – гр. Разлог.
- Инсталиране на ВЕИ инсталации, фотоволтаични и слънчеви системи в производствени предприятия, складове, търговски и офис сгради.
- Създаване на информационна система за ВЕИ в община Разлог, включваща база данни за инвестиционните разходи и количествата произведена енергия
- Обучение на специалисти от Общинската администрация, работещи в сферата на ВЕИ
- Провеждане на ежегодни информационни кампании за ползите от въвеждането на ВЕИ

В програмата за реализация на ПИРО на община Разлог следва да се предвидят мерки за:

- използване на енергия от възобновяеми източници и мерки за енергийна ефективност при реализация на проекти за реконструкция, основно обновяване, основен ремонт или преустройство на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска;
- Изграждане на енергийни обекти за производство на енергия от възобновяеми източници върху покривните конструкции на сгради общинска собственост или сгради със смесен режим на собственост – държавна и общинска;
- Подмяна на общинския транспорт, използващ конвенционални горива с транспорт използващ биогорива при спазване на критериите за устойчивост по чл.37, ал.1 от ЗЕВИ и/или енергия от възобновяеми източници;
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане и реконструкция на мрежите за улично осветление на територията на общината;
- Мерки за използване на енергия от възобновяеми източници при изграждане и реконструкция на парково, декоративно и фасадно осветление на територията на общината.

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Състояние на атмосферния въздух

Под „Качество на атмосферния въздух” се разбира състоянието на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) се оценява чрез норми, т.е. определени нива (стойности) за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 час, 8 часа, 24 часа, 1 година),

установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Основните вредни за човешкото здраве замърсители в атмосферния въздух, дефинирани от МОСВ са: азотен диоксид, серен диоксид, общ прах и фини прахови частици (ФПЧ10), бензен, олово, кадмий, арсен, полиароматни въглеводороди (ПАВ), толуол, стирол, амоняк, фенол и серовъглерод.

Основните източници на замърсяване на атмосферния въздух са транспортния трафик; битовото отопление; селскостопанските дейности и промишлеността.

Трафикът от леки и товарни автомобили, автобуси, селскостопанска и строителна техника допринася в голяма степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделяните от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, сажди, леки органични съединения) както и фини прахови частици са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в градската част на територията. Пътната мрежа в община Разлог има обща дължина 75,5 км, като 35 км от тях са от републиканската пътна мрежа – второкласна и третокласна, а 40,5 км са общински пътища. Средната гъстота на общинската пътна мрежа в община Разлог е 75,2 км/1000 кв. км., като не малка част от нея не е в добро експлоатационно състояние и се нуждае от текущ ремонт. Характерно за транспортния трафик е, че той е линеен тип източник, при които замърсяването е сравнително ограничено – 50-100 м. от пътната мрежа.

Селското стопанство също е източник на замърсяване. Основно замърсяването от селското стопанство в региона е свързано със запрашване и прашни бури от земеделски земи, ентерична ферментация, третиране на оборски тор, емисии на N2O от селскостопански земи, изгаряне на селскостопански отпадъци на полето. От значение за качеството на атмосферния въздух е и горенето на стърнища и други непотребни остатъци

Източник на замърсяване е и населението и по-точно вредните емисии, отделяни от отоплението през зимния период - прах, серен диоксид, сажди. Нискокачествените горива, използвани в домакинствата и някои предприятия, са точкови източници на замърсяване на атмосферния въздух със серен диоксид, най-вече през зимния сезон. Конкретни данни за използваните горива в домакинствата в общината не са налични, но е известно, че по-голямата част от жителите използват твърди и течни горива за отопление.

Замърсяване на атмосферния въздух съществува и от промишлени източници. В общината няма големи производствени или преработващи предприятия от сектор, характеризиращ се с отделяне на големи количества замърсяващи ингридиенти. На територията на гр. Разлог са разположени фабрика за производство на мебели от дърво, дървопреработващи предприятия, цехове за производство на пелети; шивашко предприятие, обекти за съхранение и търговия с петролни продукти (бензиностанции). По-значими обекти с неподвижни източници на емисии от промишлен характер на територията на общината са „Пирин пеллет“ ЕООД; „Матанд“ ООД, с. Елешница; „Фабрика Хамефа“ ЕООД; „Коген Юзина“ ЕООД, гр. Разлог; „Филипополис-РК“ ООД, гр. Разлог.

Като част от територията на област Благоевград, Община Разлог попада в район за оценка и управление на КАВ – „Югозападен“.

Оценка на КАВ на територията на страната, се извършва от Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух на МОСВ, която е част от Националната система за мониторинг на околната среда. Наред със стационарните станции, системата разполага и с 6 броя мобилни автоматични станции (МАС), които

се използват за извършване на допълнителни измервания в райони, в които липсват или е ограничен броя на стационарните пунктове, както и при аварийни ситуации, поръчки от държавни и общински организации, за проследяване ефекта от изпълнението на общинските програми за намаляване нивото на атмосферните замърсители.

В населените места КАВ се регулира с Наредба №12/15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух.

През 2020 г. гр. Разлог, определен като „зона“ от Район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – „Югозападен“, е проведено изследване на качеството на атмосферния въздух с мобилна автоматична станция (МАС) на ИАОС - София, съгласно утвърден годишен график от министъра на околната среда и водите.

С МАС - София е извършено наблюдение в гр. Разлог по следните показатели за КАВ: ФПЧ10, серен диоксид, азотни оксиди (азотен оксид и азотен диоксид), въглероден оксид, озон, сероводород и метеорологични параметри - посока и скорост на вятъра, температура на въздуха, относителна влажност, налягане.

При изследването не са регистрирани превишения на приложимите норми за КАВ за измерените газообразни замърсители: серен диоксид, азотни оксиди, въглероден оксид, озон. По отношение на ФПЧ10 са отчетени 12 бр. превишения на средноденонощната норма (СДН 50 µg/m3) - над 20 % от всички измерени стойности. Проведеният анализ на представените от ИАОС - София резултати от горепосочените измервания на ФПЧ10, показва ниво при 90,4-тия персентил 63.02 µg/m3, което надхвърля нормата от 50 µg/m3.

Поради липсата на актуални данни от постоянен мониторинг не може да се прецени дали, колко често и за кои райони при пикови моменти на замърсяване стойностите достигат над критичните. В тази връзка се препоръчва извършване на замервания с мобилните станции през определен интервал или настъпване на рискови събития като много ниски температури.

За подобряване КАВ и намаляване вредното влияние на водещите фактори, в програмата за реализация на ПИРО следва да се предвидят мерки и дейности, в това число:

- Редовно почистване на улиците, ограничаване на ръчното метене и замяна със специализирана техника, позволяваща отстраняване на замърсяванията без разпрашаване.
- Създаване на „зелени пояси“ покрай пътните платна с растителност, както за пътищата от републиканската мрежа, така и за пътните артерии в населените места, където това е възможно.
- Създаване на условия за повишен контрол и спазване на ограниченията в населените места по отношение на транспортния трафик и контрол върху товарни автомобили превозващи строителни отпадъци;
- Контрол и по-високи санкции при нарушения като горене на гуми, изхвърляне на отпадъци на нерегламентирани места.
- Благоустрояване на зелените площи, в това число допълнително затревяване и поставяне на бордюри.
- Контрол и санкции за предприятията нарушаващи нормите за КАВ

5.2. Канализация и пречистване на отпадъчни води

Изграждането на канализационната мрежа на гр. Разлог започва през 50 - 60-те години на миналия век и до настоящия момент мрежата непрекъснато е разширявана. Канализационната мрежа на града е изпълнявана по проект „Реконструкция на вътрешната канализационна мрежа на гр. Разлог”, изработен от Водоканалинженеринг

ЕООД през 1994 год. Вътрешната канализационна мрежа е смесена, с изключение на малка част от града. Изградена е почти изцяло с кръгли бетонови тръби (L = 50633 м), незначителна част е изпълнена с бетонов яйцевиден профил 60 / 80см (L = 882 м) и с PVC тръби.

През 2008 год. е изградена Градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ) с капацитет 19000 е.ж. Проектът на ПСОВ – Разлог дава възможност за изграждане на станцията в два етапа, като в крайния етап максималният капацитет е 30000 е.ж. Към настоящия момент е изграден първия етап. Изградени са два биобасейна всеки с обем 2 500 m³. Биобасейнът е снабден със система за аерация от дифузори за фини мехурчета, а захранването с въздух става от 3 въздуходувки. На биобасейните са монтирани оксиметри, отчитащи количеството разтворен кислород, който се поддържа в границите 0.9 – 1.6 mg/l. Потокът пречистена вода от изходната камера на биобасейна се насочва към вторичния утаител. Там активната утайка се отделя от пречистената вода, която се оттича в радиална посока към периферията на утаителя. От изходящата камера на вторичния утаител пречистената вода навлиза в буферния резервоар на сградата за производство на техническа вода и се насочва към резервоара за хлориране. Сградата за производство на техническа вода е снабдена с пясъчен филтър и устройство за UV дезинфекция. За ПСОВ – гр. Разлог няма въведено третично пречистване на отпадъчните води.

Осъществява се непрекъснат контрол на количеството и качеството на входящите и изходящите потоци отпадъчни води. От извършения мониторинг – дневен и средномесечен, на вход и изход на ПСОВ, както върху количеството, така и върху качеството на пречистваните отпадъчни води и предвид броя на извършените проби на входящите и изходящи потоци е видно че са налице съответствия по основните наблюдавани показатели – БПК5, ХПК, НВ с нормите заложени в разрешителните за заустване. За ПСОВ – гр. Разлог, един от големите проблеми е при обилни валежи и голямо снеготопене, цялото количество вода влиза в пречиствателната станция и затруднява нейният нормален работен цикъл.

Степента на изграденост на канализационната мрежа на град Разлог е 78%. Типът на системата е комбинирана. В централната част на града е смесена, а разделна система е изградена в западната част. Диаметрите на главните колектори достигат до Ø800 и Ø1000, със средна дълбочина на полагане 3 м. Има изграден довеждащ колектор до ПСОВ. Има изградена ПСОВ. ПСОВ – гр. Разлог поема отпадните води на гр. Разлог и вилни зони Разлог – Катарино, Бетеловото и др. Конфигурацията на терена и двете реки - р. Бяла река и р. Язо определят наличието на осем главни клона. В централната част има изградени преливници по мрежата, които заустват в р. Бяла река. Връзката с канализацията от южната част на града е осъществена чрез преминаване с дюкер под река Язо. Главните колектори се събират извън града в източна посока. След тяхното обединяване има изграден дъждопреливник и от него започва довеждащият колектор до ПСОВ Разлог. В канализационната мрежа на гр. Разлог са включени битовите отпадъчни води от вилните зони около града, ски пистите (Кулиното) и курортната зона в м. Бетеловото, Църнака и др.

Таблица 71. - Регистър на издадените разрешителни за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти

Титуляр	Наименование на обекта	Населено място	Воден обект	Поречие	Количество на заустваните отпадъчни води, m^3 /год.
„Пиринхарт“ АД	„Пиринхарт“ АД	гр. Разлог	№1-от ПСОВ-кв.72, парцел 5; №2-дъждовни води- на 500м. след ПСОВ, р. Бела-II кат.	Места	5 694 000
„Звезда“ ЕООД	Пречиствателна станция - Елешница	с. Елешница	Вълчо дере-II кат.	Места	
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационен колектор	гр. Разлог	р. Изток/Бела река/-II кат.	Места	852000
Община Разлог	Пречиствателна станция за отпадъчни води	гр. Разлог	р. Изток-II кат.	Места	
„Ем-ойл“ ЕООД	Бензиностанция „Бяла река“	гр. Разлог	р. Бела-II кат.	Места	500
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационен колектор	с. Бачево	р. Бачевска-II кат.	Места	77000
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационен колектор 1	с. Баня	р. Глазне-II кат.	Места	41000
„ВиК“ ЕООД,	Канализационен колектор 2	с. Баня	р. Конещица-II кат.	Места	12000

гр. Благоевград					
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационен колектор 1 Канализационен колектор 2	с. Елешница	р. Златарица-II кат.	Места	№1 23000 №2 37000
„Инкомс телеком холдинг“ АД	Завод за слаботокови релета	с. Баня	р. Глазне, чрез канал-II кат.	Места	37000
„Хамефа България“ ЕООД	Фабрика за мебели	гр. Разлог	р. Изток-II кат.	Места	7560
„Инкомс телеком холдинг“ АД	Завод за слаботокови релета	с. Баня	р. Глазне, чрез канал-II кат.	Места	37000
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационен колектор	гр. Разлог	р. Изток/Бела река/-II кат.	Места	835369
„Екоинженеринг-РМ“ ЕООД, гр. София	ПСОВ-с. Елешница	с. Елешница	Вълчо дере-II категория, ляв приток на р. Места	Места	173 000
„Екоинженеринг-РМ“ ЕООД, гр. София	ПСОВ-с. Елешница	с. Елешница	Вълчо дере-II категория, ляв приток на р. Места	Места	173 000
„Пирин-строй“ ЕООД	ТМСИ-с. Баня	с. Баня	р. Изток-II кат.	Места	30000
„Инкомс телеком холдинг“ АД	Завод за слаботокови релета, с. Баня	с. Баня	р. Глазне, чрез канал-II кат.	Места	37000
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационни колектори I и II	с. Елешница	р. Златарица-II кат.	Места	№1 26700 №2 43590

„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационни колектори I и II	с. Баня	р. Глазне-II кат. Р. Конещица-II кат.	Места	№1 35800; №2 10700
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	Канализационен колектор	с. Бачево	р. Бачевско-II кат.	Места	57780
Община Разлог	ГПСОВ-гр. Разлог	гр. Разлог	р. Изток-II кат.	Места	2190000
„Буллес строй“ ООД	Бетонов възел-2	гр. Разлог	р. Изток-II кат.	Места	7300
„Белар антик“ ООД	Мебелна фабрика	гр. Разлог	р. Изток	Места	8000
„Лесо трейдинг“ ООД	Бетонов възел	гр. Разлог	р. Бела река-II кат.	Места	7300
„Екоинженеринг-РМ“ ЕООД	ПСОВ „Звезда	с. Елешница	Вълчо дере- II кат.	Места	251840
„Ем-строй“ ЕООД	Бензиностанция „Бяла река“	гр. Разлог	р. Бяла река-II кат.	Места	500
Община Разлог	Проектиране и строителство на ПСОВ	с. Баня	р. Глазне-II кат.	Места	372300
„Пирин-строй“ ЕООД	ТМСИ	с. Баня	р. Изток-II кат.	Места	30000
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	ПСОВ-гр.Разлог	гр. Разлог	р. Изток-II кат.	Места	2190000
„ВиК“ ЕООД, гр. Благоевград	ПСОВ-гр.Разлог	гр. Разлог	р. Изток-II кат.	Места	1412391
ЕТ „Векир-Радка Бележкова“	Предприятие за преработка на мляко	с. Годлево	р. Радоновец-II кат.	Места	2100

Община Разлог	„Изграждане на регионално депо за неопасни отпадъци за общините Разлог, Банско, Белица и Якоруда“	с. Баня	р. Драглишка-II кат.	Места	292
„Белар антик“ ООД	„Мебелна фабрика“	гр. Разлог	р. Изток	Места	8000
Община Разлог	Канализационна система	гр. Разлог	р. Изток-II кат.	Места	2190000
„Русалиите“ ООД	Проектиране на обект „Монтаж на модулно пречиствателно съоръжение за нуждите на обект къща за селски туризъм“	с. Бачево	р. Стране	Места	3413
ЕТ „Векир-Радка Бележкова“	Експлоатация на Предприятие за преработка на мляко	с. Годлево	р. Радоновец-II кат.	Места	2100
„Русалиите“ ООД	Експлоатация на обект МПСОВ, обслужваща къща за селски туризъм	с. Бачево	р. Седрач/Бачевска/	Места	1863,68
Община Разлог	Канализационна система	с. Баня	р. Глазне р.Койнещица	Места	№1 1150115 №2 767960
Община Разлог	Канализационна система	с. Бачево	р. Седрач/ Бачевска/	Места	54914
Община Разлог	Канализационна система	с. Елешница	р. Златарица	Места	99 827

„Фабрика Хамефа“	Мебелна фабрика	гр. Разлог	р. Изток	Места	8000
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 1- 1 725
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 2 - 627,32
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 3 - 57,37
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 4 - 2 383
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 5 - 1317
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 6 - 55,81
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 7 - 627,32
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 8 - 1 317,37
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 9 - 15,8
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 10 - 2 728,84
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 11 - 15,87
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 12 - 14,3

Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 13 - 2 227
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 14 - 2 572
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 15 - 7 527
Община Разлог	Канализационна система	с. Горно Драглище	р. Драглишка	Места	Поток № 16 - 9 862
Община Разлог	Канализационна система	с. Годлево	р. Старата река	Места	16 091

Услугите по пречистване на отпадъчните води се осигурява от „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – гр. Благоевград.

Основните замърсители са “Магнетик хет технолоджис” АД- гр. Разлог, „Балканстрой” АД - гр. Разлог, „Месокомбинат Разлог” ООД - гр. Разлог, както и повечето от големите хотели и заведения за обществено хранене, където се приготвят готвени храни, също така и всички бензиностанции и сервизи като стриктно се следи за стойностите на показател нефтопродукти от Наредба № 2 от 14.11.2000 г.

В землището на града са разположени курортни зони и местности с интензивно развитие, като места за отдих и туризъм, изграждат се хотели, спортни и туристически комплекси, ски-писти, заведения за хранене и др., за функционирането на които има изградена техническа инфраструктура, в т.ч. канализационна мрежа. Събраната от курортните зони отпадна вода е насочена към гр. Разлог с цел пречистването в ГПСОВ. Към настоящия момент има изградена външна канализация, както следва:

- външна канализационна мрежа от м. „Кулиното“ – „Предел“ - с обща дължина L = 6433 м бет. тр. Ф400 до регулацията гр. Разлог;
- външна канализационна мрежа от местност „Бетеловото” до включване в канализацията от м. „Кулиното“ – „Предел“, респ. във вътрешната канализационна мрежа на гр. Разлог. Тя е с обща дължина L = 5275 м, от които PVC тръби ф315 – 3085 м и PVC тръби ф400 – 2190 м.
- външна канализационна мрежа от м. „Катарино“ до включване във вътрешната канализационна мрежа на гр. Разлог, която е изпълнена с бет. тр. ф400

Селата в община Разлог са частично канализирани, с различна степен на изграденост. Канализацията, с малки изключения, е с недостатъчни диаметри. Няма изградени пречиствателни съоръжения и директно се заустват във водоприемници. Техническото им състояние е лошо, намалена е хидравличната проводимост и капацитет на канализацията. Изграждането на канализацията в село Баня е започнало в края на 70-те години на миналия век, като изградената мрежа обхваща на 80% от населението на селото. След 2004 година са правени разширения и реконструкция на някои участъци от мрежата, въз основа на Работен проект за реконструкция на вътрешната канализационна мрежа на с. Баня. Канализационната система е от смесен тип, като второстепенните клонове отвеждат водите до главни клонове, които се заустват в реките Конещица и Глазне. В село Бачево през последните години е реализиран проект за реконструкция и доизграждане на канализацията на селото. Канализационният колектор се зауства в р. Бачевска.

По отношение развитието на канализационната система ОУП на община Разлог предлага включване на всички отпадъчни води от населените места в пречиствателни станции, като:

- отпадъчните води от с. Годлево и с. Бачево – се отвеждат в ГПСОВ Разлог. Отвеждането на отпадъчните води от двете села в ГПСОВ е предложено като алтернатива в РГП на обособена територия на ВиК ЕООД Благоевград. Присъединяването на двете села е свързано с изграждането на около 6.0 км гравитачни канализационни колектори, една канализационна помпена станция и около 3.5 км напорен канализационен колектор. ГПСОВ на гр. Разлог има капацитет да поеме отпадъчните води от двете села и селищните образувания (вилни зони) западно от с. Бачево;
- отпадъчните води от селата Добърско, Горно Драглище и Долно Драглище - в ПСОВ Баня. Изграждането на ПСОВ с. Баня и отвеждащ колектор са залегнали в „Прединвестиционни проучвания за водоснабдителна, канализационна мрежа и ПСОВ на територията на с. Баня”. Площадката на бъдещата ПСОВ е определена в поземлен имот с № 000877, местност „Килията и имот № 319001, местност „Янов мост“, землище на с. Баня и е с площ 3 038 м2 . Площадката се

намира на брега на р. Глазне. Проектният капацитет е 4893 е.ж. (прогноза 2043 г.)

Няма изградени пречиствателни съоръжения за отпадъчните води преди точката на заустването им на останалите населени места.

За решаване на проблемите с канализационните мрежи следва да се реализират мерки като:

- Рехабилитация на старата мрежа и подмяна на участъци от съществуващата канализацията, които се намират в лошо физическо състояние поради недобра експлоатация или компрометиране на материалите;
- Реконструкция на съществуващи канализационни участъци, които имат недостатъчна хидравлична проводимост с по-голям диаметър, за облекчаване на претоварени места и предотвратяване на наводнения и нанасяне на материални щети;
- Реконструкция на стара мрежа с диаметър по-малък от минималния DN 300, за да се улесни експлоатацията и да се изпълнят изискванията на Наредбата за проектиране на канализационни системи;
- Разширяване на мрежата, чрез изграждане на нови клонове, така че да отведат отпадъчните води от зони, които подлежат на бъдещи разширения и да насочат прогнозираните количества към ПСОВ;
- Прекъсване на съществуващи зауствания на непречистени отпадъчни води директно в реките;

5.3. Управление на отпадъците

5.3.1. Битови отпадъци

Към 31.12.2018 г., 100% от населението в община Разлог е обхванато от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване. Към 31.12.2018 г. на територията на общината са образувани 6764 тона битови отпадъци, като 6486 тона са директно депонирани и само 164 тона отпадъци са предадени за предварително третиране и и 109 тона отпадъци са предадени за рециклиране.

Община Разлог попада в РСУО Разлог заедно с общините Банско, Якоруда и Белица. На територията на РСУО функционира Регионално депо за неопасни отпадъци, което обслужва 4-те общини. Регионалната система е разположена в местността „Кривосер“, в землището на с. Баня, община Разлог. Изградена е с финансиране по ОПОС 2007-2013 г. като проектът е на стойност 12 486 515.34 лв. и включва: регионално депо за обезвреждане на отпадъците, отговарящо на нормативните изисквания и притежаващо комплексно разрешително; 1 бр. компостираща инсталация с капацитет 3500 т/год. разделно събрани зелени отпадъци на вход инсталация и стационарно оборудване и съоръжения за депото. На площадката на регионалната система няма сепариращата инсталация за битови отпадъци. Съгласно НПУО 2021-2028 г., РСУО - Разлог попада в индикативния списък на регионите, в които може да се изграждат инсталации за предварително третиране на битови отпадъци, компостиращи инсталации за разделно събрани биоразградими отпадъци и допълнителни клетки на регионалното депо.

До пускането в експлоатация на регионалната система за управление на отпадъците, община Разлог депонира отпадъците си на депото за неопасни отпадъци в м. „Седръч“, разположено на 3 км. от гр. Разлог. През 2009 г. Директорът на РИОСВ-Благоевград издава Заповеди за преустановяване на експлоатацията на общинските депа за общините Банско (гр. Банско и гр. Добринище), Белица и Якоруда, които не отговарят на нормативните изисквания и от този момент нататък до пускането в експлоатация на регионалната система трите общини също депонират отпадъците си

на депото на община Разлог. Всичко това създава условия за замърсяване на околната среда, в резултат от липсата на съоръжения, които да гарантират охраната на подземните и повърхностните води.

След въвеждането в експлоатация на новата регионална система, старото депо е закрито. Извършена техническа рекултивация с площ 40 дка. Предстои изпълнение на проект за биологична рекултивация.

5.3.2. Масово разпространени отпадъци (МРО)

По информация от Годишен доклад за състоянието на околната среда през 2020 г. на РИОСВ - Благоевград, в община Разлог функционират следните системи за събиране на МРО:

- Отпадъци от опаковки. Общината има сключен договор с „Екопак България“ АД. Поставени са 231 броя контейнери с вместимост 1 500 л., разположени в 77 точки в общината. организацията има сключен договор с подизпълнител - „Унитрейд Благоевград“ ЕООД. Дружеството извършва дейностите по събиране, транспортиране и последващо третиране на отпадъци на територията на общината. Отпадъците от опаковки се транспортират до площадка за последващо третиране (сепариране – сепарираща инсталация за РСО), с местонахождение в с. Зелен дол, община Благоевград.
- Негодни за употреба батерии и акумулатори. Извършва се кампанийно на територията на общината.
- Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване в т.ч. луминисцентни лампи и други лампи, съдържащи живак. Извършва се кампанийно на територията на общината.

5.3.3. Строителни отпадъци

Общините от РСУО Разлог нямат отредени самостоятелни депа за депониране и инсталации за третиране на строителни отпадъци. Към настоящият момент в повечето случаи строителните отпадъци се изхвърлят в контейнерите за общ битов отпадък и чрез системите за сметосъбиране и сметоизвозване постъпват за депониране на регионалното депо заедно с останалите битови отпадъци. Общините от региона не разполагат с информация за генерираните отпадъци от строителство и разрушаване. Не са изключение и случаите на нерегламентирано изхвърляне на този тип отпадък. За изпълнение на целите и изискванията свързани със строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване е необходимо да бъде изградена нужната инфраструктура за това. Прилагането на нормативната уредба на местно ниво е трудно осъществимо, поради липса на собствени финансови средства от общините. За предприемане на такава стъпка на местно ниво се разчита единствено на привличането на частна инвестиция. За това е необходимо да се търсят алтернативни варианти и решения за оползотворяване на строителните отпадъци на регионален принцип.

5.4. Състояние на почвите

Преобладаващият планински релеф обуславя и значителния дял на горските територии в общия баланс на територията на общината – 75,19%. Почвена покривка в равнинната част на общината се състои от излужени канелени горски почви, алувиално ливадни и делувиални почви, а в подножията на Рила и Родопи - от плитки ерозирани канелени горски почви, склоновете на Рила и Пирин - кафяви горски почви и над 2 000 м н.в планински ливадни почви. На територията на община Разлог има 1 пункт на РИОСВ - Благоевград за мониторинг на замърсяванията на почвите - в с. Горно Драглище. Последните измервания през 2019 г. показват, че концентрацията на всички наблюдавани замърсители са в рамките на фоновите концентрации.

По информация от Годишен доклад за състоянието на околната среда през 2020 г. на РИОСВ - Благоевград, на територията на общината има 2 склада за съхраняване на излезли от употреба препарати за растителна защита - в гр. Разлог и в с. Баня. Всяка година се провежда планов и извънпланов контрол с представители на общината, Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ - Благоевград и Областна дирекция по безопасност на храните - Благоевград по заповед на Министъра на околната среда и водите. В резултат на дадените предписания са предприети необходимите мерки от общината за обезопасяване на складовете. Няма констатации за наличие на складове в аварийно състояние с реална опасност за живота и здравето на хората и риск за околната среда. Не са констатирани замърсявания на почвите с препарати за растителна защита. Няма реализирани проекти през годината за събиране, преопаковане, транспортиране и обезвреждане на препарати.

5.5. Акустична среда

В община Разлог не се наблюдават сериозни проблеми свързани с шумово замърсяване на околната среда. Неблагоприятна акустична обстановка в общината се наблюдава най-вече край оживени пътища в общината. Резултатите от измерванията на шума, проведени от РИОСВ - Благоевград в общината, показват спазване на граничните стойности на нивата на шум (дневни, вечерни и нощни).

5.6. Природна и техногенна активност

Край с. Елешница, община Разлог в миналото е било разположено едно от двете най-важни предприятия за уранодобив в България. След закриването на уранодобива в България, хвостохранилището на обекта е рекултивирано и е изградена ПСОВ с цел недопускане на разлив на незамърсени дренажни води. ПСОВ се експлоатира от държавното дружество „Екоинженеринг РМ“ ЕООД. На обекта има пункт за радиологичен мониторинг на РИОСВ - Благоевград. Измерените стойности се сравняват с фоновите величини, определени от дългогодишни наблюдения.

Радиологичният мониторинг на руднични води от бивши уранодобивни обекти се изразява в контрол на радиологичните показатели, съгласно Наредбата за норми за целите на радиационната защита и безопасност при ликвидиране на последствията от урановата промишленост в Р България. (Наредба № 1/15.11.1999 г.)

За водните обекти в близост до такива обекти се прилага Наредба № 1/15.11.1999 г. за норми за целите на радиационната защита и безопасност при ликвидиране на последствията от урановата промишленост – обща бета активност (2 Bq/l), обща алфа активност (0,5 Bq/l), съдържание на общ уран (0,3 mg/l) и специфична активност на радий-226 (0,5 Bq/l).

По информация от Годишен доклад за състоянието на околната среда през 2020 г. на РИОСВ - Благоевград:

- изследванията на водите от реките протичащи в района на контролирания обект са с показатели под допустимите норми
- повече от анализираните през годината проби (12 бр.) от необработваеми почви и дънни утайки, взети от обект Елешница, показват характерни фонови стойности на изследваните естествени радионуклиди. Завишени съдържания на радий-226, уран-238 и олово-210 (от 5 до 10 пъти над фоновата стойност) са установени при проби от кариера „Копитото”, „Вълче дере след хвостохранилището“ и района на завод „Звезда”.

5.7. Радиационно състояние

Радиологичният мониторинг на повърхностни и радиологичният мониторинг на необработваеми почви не установява изменение на характерните за отделните

пунктове стойности на естествените и техногенните радионуклиди в анализираните през 2018 г. проби.

Община Разлог – при кариера „Копитото“ и бившия завод „Звезда“ от обект „Елешница“ са измерени активности на U-238 (213–745 Bq/kg), Ra-226 (768–618 Bq/kg) и Pb-210 (472– 340 Bq/kg), които превишават съответно от 4 до 12 пъти фоновите стойности за уран, 12 пъти за радий, 7 пъти фоновите стойности за олово. Измереният радиационен гама-фон е от 0,21 до 0,27 μSv/h.

5.8. Биоразнообразие

Територията на община Разлог попада в обхвата на **6 защитени зони по НАТУРА 2000**, както следва:

Изворо BG0000625- Защитена зона по директивата за местообитанията

Зоната обхваща територията на област Благоевград. Площта се равнява на 7 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землището на гр. Разлог.

Круше BG0000626- Защитена зона по директивата за местообитанията

Зоната обхваща територията на област Благоевград и е с площ от 291 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землището на гр. Разлог.

Пирин BG0000209- Защитена зона по двете директиви (за местообитанията и за птиците)

Зоната обхваща област Благоевград, общините Банско, Кресна, Разлог, Гоце Делчев, Сандански, Симитли, Струмяни. Площта се равнява на 40382.38 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землището на гр. Разлог. Припокрива се с национален парк Пирин, природна забележителност Орлите, резерват Баюви дупки-Джинджирица и резерват Юлен.

Река Места BG0001021- Защитена зона по директивата за местообитанията

Зоната обхваща общини от територията на област Благоевград. Това са общините Банско, Белица Гоце Делчев, Гърмен, Разлог. Площта се равнява на 19401.69 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землищата на с. Баня и с. Елешница.

Рила BG0000495-Защитена зона по двете директиви

Зоната обхваща територии на области Благоевград, Кюстендил, Пазарджик, София. Площта се равнява на 77927.17 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землищата на с. Баня, с. Бачево, с. Годлево, с. Горно Драглище, с. Добърско, с. Долно Драглище.

Рила буфер BG0002129- Защитена зона по директивата за птиците

Зоната обхваща територии на областите Благоевград, Кюстендил, Пазарджик, София. Площта се равнява на 38400.4 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землищата на гр. Разлог, с. Бачево, с. Годлево, с. Горно Драглище, с. Добърско.

Фигура 20. Карта на защитените територии по Натура 2000, в които попада територията на община Разлог

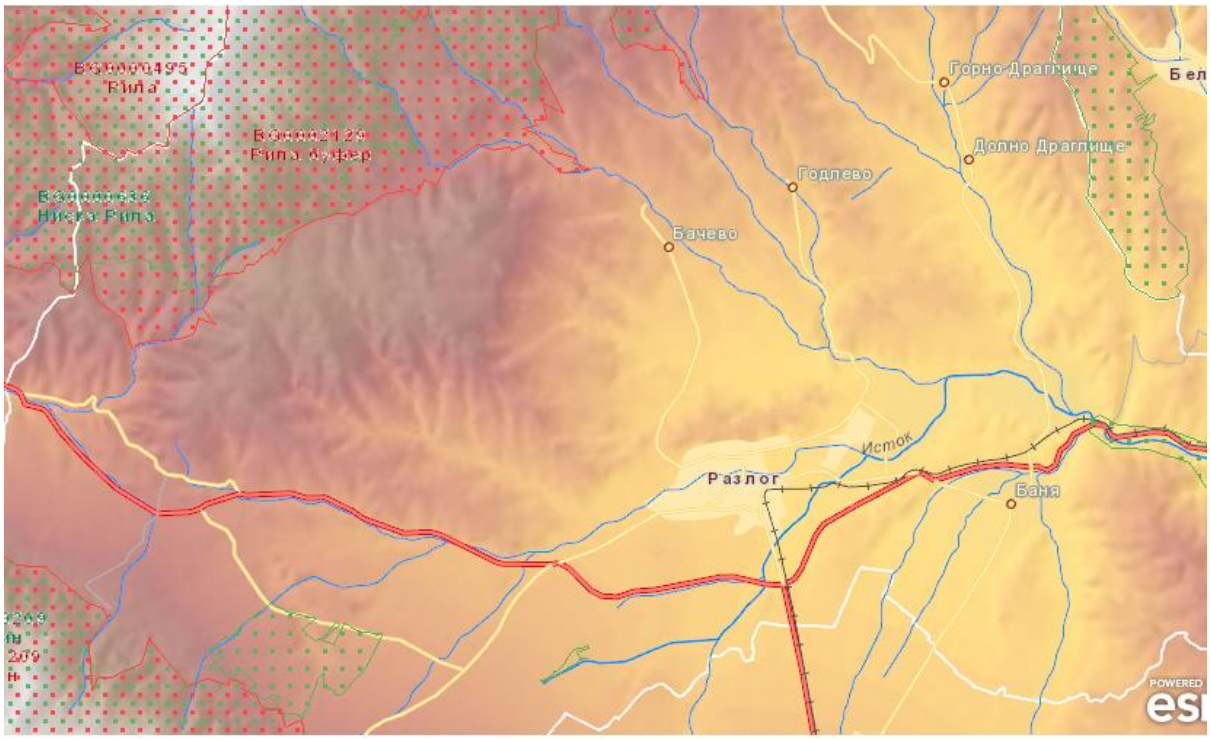

Източник: Информационна система на защитените зони от екологична мрежа Натура 2000, МОСВ

Територията на община Разлог попада в обхвата на **5 защитени територии съгласно Закона за биоразнообразието**, както следва:

Пирин – категория „Национален парк“

Защитената територия обхваща части от територията на общини Банско, Гоце Делчев, Кресна, Разлог, Сандански, Симитли, Струмяни. Площта се равнява на 40356 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землището на гр. Разлог.

Рила- категория „Национален парк“

Защитената територия обхваща части от територията на общини Белица, Благоевград, Разлог, Симитли, Якоруда, Дупница, Сапарева баня, Белово, Долна баня, Костенец, Самоков. Площта се равнява на 81 046 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землищата на с. Бачево, с. Годлево, с. Горно Драглище, с. Добърско, с. Долно Драглище.

Баюви дупки- Джинджирица – категория „Резерват“

Защитената територия обхваща части от територията на общини Банско и Разлог с площ от 2873 хектара. От територията на община Разлог, защитената зона обхваща землището на гр. Разлог.

Кьошката – категория „Природна забележителност“

Защитената територия обхваща части от територията на област Благоевград, землището на гр. Разлог с площ от 5 хектара.

Находище на лазерпициум Архангелика в местност Круше- категория „Защитена местност“

Защитената територия обхваща части на територията на област Благоевград, община Разлог, землището на гр. Разлог с площ от 0.8 хектара.

6. Административен капацитет

Анализът и оценката на административния капацитет на община Разлог са необходими във връзка с ангажиментите и отговорностите на ръководството на общината и общинската администрация по реализацията на ПИРО – Разлог 2021-2027 г. От тази гледна точка следва да се преценят компетенциите и задълженията на отделните звена в структурата на общинската администрация, произтичащи от ЗРР по изпълнение на ПИРО.

Община Разлог е шеста по територия и пета по брой на населението в Благоевградска област. С оглед предоставяне на качествени административни услуги на гражданите и бизнеса общинската администрация прилага утвърдени модели и механизми в своята работа и се стреми да надгражда капацитета на своите служители.

В състава на общината влизат 8 населени места, заедно с общинския център. И седемте села са с кметове на кметства (Баня, Бачево, Годлево, Горно Драглище, Долно Драглище, Добърско и Елешница).

Общински съвет Разлог (мандат 2019-2023) се състои от 21 общински съветника. Той се ръководи от председател и има сформирани 5 постоянни комисии:

- Бюджет, финанси, икономика, нормативна уредба, приватизация и следприватизационен контрол;
- Местно самоуправление, законността, обществения ред и контрол по дейността на местната администрация и евроинтеграция;
- Устройство на територията, благоустрояването, комуналните дейности, земеделието, горите, водите и екологията;
- Социални дейности, здравеопазване, социални грижи, образование, култура, вероизповедания, спорт и работа с младежта;
- Противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество;

Организацията на дейността на общинска администрация Разлог, функциите и организационната структура на основните административни звена, както и взаимодействието ѝ с гражданите и с другите органи на власт се определят от **Устройствен правилник на общинска администрация Разлог**. Правилникът цели да осигури ефективната дейност на общинската администрация в съответствие с Конституцията на Република България, Европейската харта за местно самоуправление, ЗМСМА и законите на страната.

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на Общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той е първостепенен разпоредител с бюджета на общината, упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината като юридическо лице. При осъществяване на дейността си той се подпомага от заместник-кметове, които назначава за срока на мандата си, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация.

Секретарят на общината организира, координира и контролира функционирането на общинската администрация за точното спазване на нормативните актове. Звеното за „Вътрешен одит” е на пряко подчинение към кмета на Общината, съгласно

изискванията на Закона за вътрешен одит в публичния сектор. Финансовият контрольор осъществява предварителен контрол за законосъобразността на всички документи и действия, свързани с финансовата дейност на общината.

Наред с функциите си, произтичащи от ЗМСМА и другите закони, кметът има ангажименти и по ЗРР, отнасящи се към ПИРО. По отношение на ПИРО, кметът на общината:

- организира разработването на ПИРО и го внася за обсъждане и приемане от общинския съвет;
- представя (в тримесечен срок след приемане от Общинския съвет) ПИРО – Разлог 2021-2027г. в Областния съвет за регионално развитие;
- ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината;
- възлага за изработване на годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината и го внася за одобряване от общинския съвет;
- осигурява публичност и прозрачност на Плана за интегрирано развитие на общината.

При изпълнение на тези си отговорности, кметът се подпомага от членовете на неговия екип и от общинската администрация.

Общинската администрация извършва административни услуги при спазване на принципите на законност, бързина, достъпност, комплексност и икономичност на производството по предоставянето на тези услуги и спазва изискванията за качествено и удобно за физическите и юридическите лица административно обслужване.

Общинската администрация е обща и специализирана. Общата администрация осигурява технически дейността на органите на местната власт и на специализираната администрация и извършва дейности по административното обслужване на гражданите физическите и юридическите лица. Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на органите на местната власт. Дирекциите и отделите са структурни звена за ръководство, организация, координация и контрол в съответните сфери от работата на общинската администрация и осъществяват дейност в рамките на предоставените правомощия и функции, определени в нормативните актове и Устройствения правилник.

Структура на Общинска администрация – Разлог е представена в следващата таблица.

Структурни звена и длъжностни наименования
Кмет
Заместник-кмет по ИПВС
Заместник-кмет по СД
Секретар на община
Главен архитект
Одитно звено
А. ОБЩА АДМИНИСТРАЦИЯ

Структурни звена и длъжностни наименования
I. Дирекция „Административно обслужване и финанси“, в това число „директор на дирекция“
I.1. Отдел „Канцелария“
I.2. Отдел „Финансово счетоводни дейности“
I.3. Отдел „Административно и информационно обслужване“
I.4. Отдел „Връзки с обществеността“
Б. СПЕЦИАЛИЗИРАНА АДМИНИСТРАЦИЯ
II. Дирекция „Икономически дейности, благоустрояване и екология“, в това число „директор на дирекция“
II.1.Отдел „Обществени поръчки”
II.2.Отдел „Общинска собственост и транспорт”
II.3.Отдел „Екология, чистота и земеделие ”
II.4.Отдел „Териториално и селищно устройство”
II.5..Отдел „Евроинтеграция ”
III. Дирекция „Хуманитарни дейности“, в това число „директор на дирекция“
III.1.Отдел „Социални дейности ”
III.2.Отдел „Образование, култура, младежки дейности и спорт”
IV. Дирекция „Приходи” – численост“, в това число „директор на дирекция“
В. ДРУГИ – Кметове на кметства

Източник: община Разлог

Някои от посочените структурни звена ще имат повече ангажименти и отговорности по прилагане на ПИРО Разлог 2021-2027 г. Такива са дирекция „Икономически дейности, благоустрояване и екология“, отдел „Евроинтеграция“ и отдел „Финансово счетоводни дейности” от общата администрация, както и двете дирекции от специализираната администрация.

През анализирания период, общинската администрация е подготвила или възложила изработване, а кметът е представил за приемане от Общинският съвет не малко на брой стратегически, планови и програмни документи. Те имат пряко отношение към комплексното икономическо, социално, инфраструктурно развитие на общината и опазването на околната среда, като:

- Устройствен правилник на общинска администрация- гр. Разлог

- Годишни програми за управление и разпореждане с имотите -общинска собственост
- Общинска програма за повишаване на енергийната ефективност и използване на възобновяеми енергийни източници на Община Разлог за периода 2014-2020 год.
- Програма за овладяване популацията на безстопанствените кучета на територията на община Разлог
- Правилник за устройството и дейността на общинско предприятие „Регионално депо Разлог“
- Общ устройствен план на община Разлог
- Общинска стратегия за развитие на социалните услуги 2016 - 2020
- Общинска стратегия и план за действие за развитие на социалните услуги (2016 – 2020)
- Програма за енергийна ефективност на община Разлог
- План за действие за общинските концесии на община Разлог (2020 – 2023 г.)
- Стратегия за управление на общинската собственост на община Разлог 2019 – 2023 г.
- Регионална програма за управление на отпадъците на територията на общините Разлог, Банско, Белица и Якоруда 2016 – 2020 г.
- Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на община Разлог 2018-2020 г.
- Правилник за устройство и дейността на Общински съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси към Община Разлог.
- Общинска стратегия по етнически и интеграционни въпроси на Община Разлог за периода 2014-2017 година.
- План за защита при бедствия в община Разлог
- Общинска програма за закрила на детето
- Правилник за устройство на дейността на общинско предприятие "ПАРКИНГИ И ГАРАЖИ" гр. Разлог
- Правилник за устройство и дейността на исторически музей гр. Разлог

В допълнение към Устройствения правилник, дейността на общинската администрация се основава на следните нормативни документи:

Етичен кодекс - определя правилата за поведение на служителите в Общинска администрация Разлог и има за цел да повиши общественото доверие в техния професионализъм и морал.

Вътрешни правила за поведение на служителите в държавната администрация и процедиране при констатиране на нарушения в общинска администрация Разлог - уреждат организацията, реда, начините за установяване и докладване на нарушенията, както и за предприемане на последващи мерки за прилагането на Кодекса за поведение на служителите в държавната администрация и Етичния кодекс за поведение на служителите в общинска администрация – Разлог.

Вътрешни правила за дейността и организация на човешките ресурси в община Разлог - определят правата (компетентностите), задълженията и отговорностите на служителите в отдел „Канцелария“, свързани с цялостната й дейност при изготвяне на актове, касаещи правоотношенията на служителите на Община Разлог, съгласно действащото законодателство.

Вътрешни правила за прилагане на физиологични режими на труд и почивка по време на работа на работещите в общинска администрация - Разлог

Вътрешни правила за заплатите на община Разлог - уреждат правилата за определяне, изменения и изплащане на заплатите на работещите по служебни и по трудови правоотношения в делегираните от държавата и местни дейности на община

Разлог, които са включени в структурата на администрацията, приета с решение на Общински съвет Разлог и не заемат изборни длъжности, в съответствие с Кодекса на труда, Закона за държавния служител, Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация и нормативните актове, уреждащи въпросите свързани със заплатите в бюджетните организации и дейности.

Вътрешни правила за организацията и реда за проверка на декларации и за установяване на конфликт на интереси в община Разлог - уреждат организацията и редът за извършване на проверка на декларациите по чл.35, ал.1, т.1-4 от Закона за противодействие на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ) и за установяване на конфликт на интереси на следните лица: секретарят на общината; служителите в местната администрация на Община Разлог, с изключение на служителите, които заемат технически длъжности; представители на общината в органите на управление или контрол на търговски дружества с общинско участие в капитала или на юридически лица с нестопанска цел, когато не попадат в обхвата на чл. 6, ал. 1 от ЗПКОНПИ и са назначени с акт на кмета на общината; управителите или членовете на органите на управление или контрол на общински предприятия и ръководителите на техните териториални поделения, както и на други юридически лица, които са бюджетни организации по смисъла на §1, т.5 от допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси, когато не попадат в обхвата на чл.6, ал.1 от ЗПКОНПИ и са назначени с акт на кмета на общината. С правилата се уреждат също и работата на комисията по §2, ал.5 от ДР на ЗПКОНПИ, във връзка с чл.11, ал.1, т.2 от Наредбата за организацията и реда за извършване на проверки на декларации и установяване на конфликт на интереси (НОРИПДУКИ) при Община Разлог, съхраняването, обработването на данните и унищожаването на декларациите на лицата.

Етичен кодекс на вътрешните одитори – определя принципите и правилата за поведение на вътрешните одитори.

Вътрешни правила на звено за вътрешен одит - регламентират организацията на работа в Звеното, процедурите за изпълнението на дейностите и задачите, както и основните права и задължения на служителите.

Харта на клиента – основните цели на хартата са:

- Предоставяне на ясна и точна информация в услуга на гражданите, относно предоставяните от администрацията услуги
- Подпомагане на гражданите да разбират и защитават правата си и да изискват по-добро обслужване
- Предоставяне на качествено административно обслужване
- Осигуряване на максимална достъпност на услугите
- Ограничаване на условията и предпоставките за корупционни действия и прояви от страна на служителите.

Община Разлог прилага принципите на системата за финансово управление и контрол (СФУК) на бюджетните и извънбюджетните средства, съгласно изискванията на закона за държавния вътрешен финансов контрол и правилника за приложението му, като в действие са въведени основните процедури, работни инструкции и документи, регламентиращи основните административни процеси, принципи на управление, организационна структура на общината, взаимовръзките между отделните контроли, свързани с финансовото управление.

Интернет страницата на Община Разлог - https:// www.razlog.bg е сравнително добре структурирана и съдържа изчерпателна и актуална информация в следните рубрики – за общината, администрация, общински съвет, новини, предстоящи събития.

Община Разлог традиционно поддържа интензивни контакти с редица международни партньори. В основата на международното сътрудничество стоят дългогодишни връзки с побратимени и партньорски на общината градове. В рамките на установените контакти се реализират различни съвместни инициативи. Тя е побратимена със следните градове: Тотана и Камбре (Испания); Каламбаки и Доксато (Гърция); Пинето (Италия), Шибеник (Хърватска), Кочани (Македония).

Община Разлог има изключително голяма активност в областта на изпълнение на проекти, насочени към изпълнение на политиките на общината в различни области.

За периода 2014-2020 г, както за по-голямата част от българските общини, основният източник на финансиране са оперативните програми. Общината има сключени 17 договора, на обща стойност над 10 млн. лева. Разпределението на проектите/договорите по оперативни програми е представено в следващата таблица.

Таблица 72. Проекти на община Разлог по оперативните програми за програмен период 2014-2020 г

Програма	Проект	Обща стойност лева)
Развитие на човешките ресурси, 1 334 749,85 лв.	Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания в община Разлог	125 895,00
	Подобряване достъпа до здравни и социални услуги - правото на независим живот на територията на община Разлог	488 596,48
	Патронажна грижа + в Община Разлог	475 119,14
	Проект: „Нови възможности за грижа” Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, Бюджетна линия 2014BG05M9OP001-2.2015.001 „Нови алтернативи” От 26.03.2015 г. до 29.02.2016 г.	68374,37
	Проект: „Приеми ме 2015” Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, Бюджетна линия BG05M9OP001-2.003 „Приеми ме 2015” от 2015 до момента	176 764,86
Региони в растеж, 9 079 265.84 лв. лв.	Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – административна сграда	322 375,30
	Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – сгради на културната инфраструктура	994 966,09
	Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – сгради на социалната инфраструктура	384 508,00
	Повишаване на енергийната ефективност на обществените сгради в гр. Разлог – сгради на образователната инфраструктура	1 746 389,48
	Повишаване енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в град Разлог – първа група (СС "Предел" - ул. "Опълченска" 2, СС "Блок Гоце Делчев"- ул. "Гоце Делчев" 1, СС "Голак" - ул. "Христо Ботев" 10, СС "Старата Аптека" - ул. "Христо Ботев" 9)	1 041 896,76
	„Повишаване енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Разлог – втора група”(СС "Многофамилна сграда Язо 13" - ул. "Георги Бенковски" 1, СС "Многофамилна сграда Надежда" - ул. "Шейново" 4, СС "Град Разлог, Община Разлог, улица Шейново, вх. А и Б” - ул.	1 264 708,16

Програма	Проект	Обща стойност лева)
	"Шейново" 6, СС "Блок Илинден" - ул. "Илинден" 10, СС "15 Ятака" - ул. "Цар Иван Асен" II, бл. 1)	
	Повишаване енергийната ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Разлог – трета група"(СС "Розовия блок" - ул. "Изворите" 99, СС "Блок Александър Стамболийски" - ул. "Александър Стамболийски" 86, СС "Военния Блок" - ул. "Цар Иван Асен II бл. 2", СС "Мехомия" - ул. "Иконом Никола Ангелов бл. 1", СС "Надежда блок 4" - ул. "Иконом Никола Ангелов бл. 4")	1 231 083,74
	Подобряване на административния капацитет на община Разлог - бенефициент по Приоритетна ос 2 „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ на ОПРР 2014-2020 г.	39 239,67
	Осъществяване на инвестиции за подобряване на образователната инфраструктура за цялостно подобряване на учебния процес в ПГ по МСС, град Разлог	1 259 148,48
	Повишаване на енергийната ефективност на административни сгради на РУ - гр. Разлог и РСПБЗН - гр. Разлог	794 950,19
Храни 533 777,83 лв.	Осигуряване на топъл обяд в община Разлог	346 459,93
	Подпомагане с топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19 в община Разлог	187 317,90

Източник: ИСУН 2020

През периода 2014-2020 г. община Разлог е изпълнила следните проекти и по **Програмата за развитие на селските райони:**

- Проект „Реконструкция и рехабилитация на съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях в гр. Разлог и с. Елешница“, на стойност 3 201 016,52 лв.
- Проект „Рехабилитация на съществуващи улици и тротоари, и съоръженията и принадлежностите към тях в гр. Разлог“ на стойност 1 737 980,99 лв.
- Проект „Ремонт и оборудване на спортна площадка в УПИ I, ПИ 61813.759.174, кв.100 по плана на гр. Разлог, община Разлог", на стойност 40 031,16 лв.
- Проект „Изграждане на спортно игрище за мини футбол в УПИ XLIII , ПИ 61813.752.324, кв.14 по плана на гр. Разлог, община Разлог", на стойност 119 158,97 лв.
- Проект „Съхраняване и възстановяване на материални и духовни образци на древното културно наследство в Разлог, финансиран по ос 4 ЛИДЕР на стойност 73 180,38 лв.
- Проект „Изграждане на автоматизирана напоителна система в централния градски парк на град Разлог, финансиран по ос 4 ЛИДЕР на стойност 59 287,71 лв.
- Проект „Рехабилитация на квартален парк в град Разлог – детски съоръжения и паркови елементи, финансиран по ос 4 ЛИДЕР на стойност 32 202,00 лв.
- Проект „Рехабилитация на детски площадки и съоръженията към тях в населените места на територията на община Разлог“, финансиран по ос 4 ЛИДЕР на стойност 55672,00 лв.

Извън оперативните програми и ПРСР община Разлог изпълнява проекти и по други национални и трансгранични програми, като по-значимите от тях са:

- Проект „Мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда - Белият блок", финансиран от НПЕЕМЖС, на стойност 2 078 154,20 лв.
- Проект „Мерки за енергийна ефективност в многофамилна жилищна сграда – Синия блок", финансиран от НПЕЕМЖС, на стойност 821 349,00 лв.
- Проект „Ремонт на сградата на Детска градина "Детелина" град Разлог, община Разлог" с финансиране по „Красива България" на обща стойност 70 937,24 лв., от които 39 015,48 лв. са собствен принос.
- Проект „Ремонт на сградата на ОУ "Братя Миладинови", с. Елешница, Община Разлог" с финансиране по „Красива България" на обща стойност 110 363,00 лв., от които 60 700,00 лв. са собствен принос.
- Проект „Повишаване на енергийната ефективност на сграда на социалната инфраструктура в гр. Разлог, община Разлог (Дневен център за деца/младежи с увреждания и Дневен център за пълнолетни лица с увреждания „БЛЯН")" с финансиране по „Красива България" на обща стойност 124 135,00 лв., от които 68 274,00 лв. са собствен принос.
- Проект „Повишаване на енергийната ефективност на сграда на здравеопазването в гр. Разлог, община Разлог" с финансиране по „Красива България" на обща стойност 213 585,00 лв., от които 117 472,00 лв. са собствен принос.
- Проект „Подобряване на качеството на инфраструктурата за минерални води на територията на община Разлог, НДЕФ" с финансиране от НДЕФ на обща стойност 281 881,00 лв., от които 140 940,50 лв. са собствен принос.
- Проект „Регионално депо за неопасни отпадъци - гр. Разлог и предприятие за предварително третиране на отпадъци находящо се в УПИ I, PI № 000295, местност Кривосер, землището на с. Баня, община Разлог, област Благоевград", финансиран от ПУДООС, на стойност 2 780 519,39 лв.
- Проект „Управление на повърхностните води, укрепване на нестабилни откоси и доизграждане на дренажа на клетка 1 към обект: „Регионално депо за неопасни отпадъци - град Разлог и предприятие за предварително третиране на отпадъци находящо се в УПИ I, ПИ №000295, местност Кривосер, землището на село Баня, община Разлог, област Благоевград", финансиран от ПУДООС, на стойност 839 825,86 лв.
- Проект „Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци на община Разлог, област Благоевград", финансиран от ПУДООС, на стойност 2 460 164,32 лв.
- Проект „Реконструкция и доизграждане на инфраструктура за питейни и отпадъчни води на град Разлог - I етап по проект "Изпълнение на инвестиционен проект за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води на град Разлог, община Разлог, област Благоевград", финансиран от ПУДООС, на стойност 794 396,36 лв.
- Проект „Изграждане на водопроводна мрежа по ул. „Изворите" в гр. Разлог, включващо клон 75, клон 118, клон 120, клон 124, клон 123 и клон 126", финансиран от ПУДООС, на стойност 119 373,43 лв.
- Проект „Реконструкция и изграждане на канализационна и водопроводна мрежа в град Разлог - водопроводен клон 80, клон 72, клон 71, клон 109 и главен клон III", финансиран от ПУДООС, на стойност 309 830,00 лв.
- Проект „Реконструкция на съществуващ водопровод "Палатик" от каптаж "Палатик" до вътрешна водопроводна мрежа на с. Елешница, община Разлог", финансиран от ПУДООС, на стойност 600 000,00 лв.
- Проект „Изграждане на корекция на река Пихла от профил № 12 до профил № 20 по разработения проект, в регулацията на с. Баня, община Разлог, област Благоевград", финансиран от ПУДООС, на стойност 154 005,90 лв.
- Проект „Implementation of "learning by doing" education for practical utilization of solar energy in primary schools (Изпълнение на образователни методи - "учене

чрез правене" при обучението за оползотворяване на слънчевата енергия в основните училища),, финансиращ орган: Erasmus +, на стойност 11 000,00 евро.

- Проект „Promotion and Development of YMC(H)A-Youth Mobilization-Cultural Heritage and Athletic Valorization/PROMO-YMC(H)A“ (Насърчаване и повишаване на мобилизацията на младежта – културно наследство и спортна валоризация), финансиращ орган: Програма за трансгранично сътрудничество "Гърция-България 2014-2020", на стойност 65 347,50 евро. Проектът обединява четири партньори „Младежка Християнска Асоциация“ от Солун, Гърция; Югозападен университет „Неофит Рилски”, Благоевград, България; Община Корделио – Евозмос, Гърция и Община Разлог, България с цел да се промотира и валоризира спортния туризъм в трансграничната зона като част от нематериалното културно наследство.
- Проект „AGROLABS - AgroFood Innovation Clusters (КЛЪСТЕРИ ЗА ИНОВАЦИИ В АГРО-ПРОДУКТИТЕ) финансиращ орган: Програма за транснационално сътрудничество „Балкани – Средиземно море 2014-2020“, на стойност 112 140,00 евро. Целта на проекта е чрез създаване на клъстери, да се насърчи производството и разпространението на иновативни агрохранителни продукти в Гърция, Кипър, България и Албания, като се подпомагат малки и средни предприятия и производителите в своите проекти за развитие и създаване на нови пазари за своите продукти
- Проект „Internet of Things as a policy instrument for the city change, IotXchange“ („Интернет на нещата като инструмент на политиката за промяна в града“) финансиращ орган: URBACT III, на стойност 63 662,00 евро. Проекта обединява Община Фундао (Португалия), която е водещ партньор, общините Разлог (България), Додони (Гърция), Неверс (Франция), Местна община Йелгава (Латвия), Онге (Швеция) и Кежмарок (Словакия) и финландския университет „Åbo Akademi“. Целта на проекта е да се даде възможност за ускорено приемане на нови дигитални технологии, които да модернизират инфраструктурата и услугите в града.
- Проект „WiFi4EU, Споразумение за отпускане на безвъзмездни средства в рамките на механизма за свързване на Европа (MCE): WiFi4EU, на стойност 15 000 евро.
- Проект „Нови възможности за грижа в община Разлог“ в партньорство с АСП.

Осигуряването на съответен финансов ресурс е едно от основните условия за изпълнението на ПИРО. Финансовото осигуряване на голяма част от мерките (проектните идеи, готови проекти и други дейности) с публичен характер се очаква да бъде със средства от програмите, които ще действат през програмния период 2021-2027 г. Друга, и то немалка част от мерките ще бъдат финансирани със средства от общинския бюджет, тъй като се предвижда все по-голямо участие на общините със собствени средства за съфинансиране на мерки с публичен характер, финансирани със средства от Европейския съюз.

Бюджетната политика на община Разлог е насочена към ефективно, ефикасно и законосъобразно разходване на публичните финансови ресурси. Създаването на условия за висока събираемост на собствени приходи с данъчен и неданъчен характер създава условия за финансиране на част от местните дейности, които са с бюджетен характер. Бюджетната стабилност се влияе и от степента на просрочените задължения. С осигуряването на обективно разчетени бюджетни приходи от собствени и привлечени от държавата бюджетни средства - основно за издръжка на делегирани от държавата дейности (ДДД) се осигуряват условия за дейностите, за които общината има законово определени ангажименти, като:

- ефективно функциониране на всички бюджетни структури;
- поддържане и развитие на социалната и техническа инфраструктура;

- преструктуриране и разширяване обхвата и качеството на публичните услуги, съобразени с потребностите на населението;
- подобряване на материално-техническата база и условията за обучение в общинските училища и детски градини;
- поддържане чистотата, уличното осветление и озеленяването на града и населените места и др.

Анализът на бюджетна политика за последните 4 години (2017-2020 г.) показва, че при определяне на размера на бюджетните приходи и на бюджетните разходи за отделните години, са спазени изискванията на Наредбата за условията и реда за съставяне на бюджетна прогноза за местните дейности за следващите три години. Планираните средства в проектите на бюджетите показват тенденция на увеличаване на техния размер.

Анализите и оценките на бюджетната политика и на параметрите на бюджетите дават основание да бъдат направени следните изводи:

- Провежданата бюджетна политика е съобразена с указанията на МФ и на действащата към съответната година нормативна уредба.
- Увеличението в приходната част се дължи основно от увеличените приходи по линия на делегираните от държавата дейности.
- В разходната част е отчитана приоритетността на функции с по-голяма социална значимост – образование, социални дейности, култура, държавно управление и др., така и за благоустрояване на публични пространства, и опазване на околната среда.
- В капиталовите разходи за съответната година също е прилаган принципът за приоритетност и концентрация на финансов ресурс за реализация на важни за общината инвестиционни проекти.

На основата на информацията относно структурата и дейността на общинската администрация, както и финансовата политика, могат да бъдат формулирани следните основни изводи:

- В структурата на общинска администрация функционират подходящи звена (дирекции и отдели), които ще имат отношение към подготовката и последващата реализация на Плана за интегрирано развитие на община Разлог за периода 2021-2027 г.
- В практиката на администрацията се прилагат принципите за доброто управление - изразяващи се в откритост, прозрачност, ефективност и ефикасност.
- Траен е процесът за .повишаване на личните професионални, организационни и управленски умения на служителите в общинската администрация чрез, обучение, квалификация и развитие на човешките ресурси.
- Постигната е ефективна координация между отделните административни звена и подобряване на организацията за работа на общинската администрация с цел по-добро обслужване на гражданите.

В периода 2014-2020 г. административният капацитет на община Разлог за подготовка и управление на проекти е значително повишен. Доказателство за това са изпълнените проекти, като финансов ресурс за това е привлечен от структурните и инвестиционни фондове на ЕС, както чрез действащите оперативни програми в България, така и по трансгранични програми, програми за международно сътрудничество и др. Общината успешно управлява целия проектен цикъл (разработване, кандидатстване и изпълнение на проекти, спечелени чрез конкурентен подбор), като това е атестат за високата експертиза за управление на европейски средства на администрацията, високия професионален опит и отдаденост на експертите в общинската администрация, пряко ангажирани с работата по проекти.

Община Разлог има приет ОУП, който е основа за цялостното устройство на територията и с който се определят общата структура и преобладаващото предназначение на териториите, видът и предназначението на техническата инфраструктура и опазването на околната среда и обектите на културно-историческото наследство;

Община Разлог провежда активна политика на взаимодействие с неправителствения сектор и спазва добрите практики свързани с активно и реално включване на гражданите и организациите на гражданското общество в процесите на вземане на решения на местно ниво чрез обществени обсъждания на нормативни документи, приемани от местната власт; публично обсъждане на общинския бюджет; обществени обсъждания и консултации във връзка с изготвянето на стратегически документи и др. Участието на всички заинтересовани страни се гарантира от общинската администрация чрез регулярното и своевременно публикуване на информация на официалната интернет страница на общината.

В рамките на следващия програмен период 2021-2027 г. Община Разлог следва да активизира взаимодействието си със съседните и с общини със сходни проблеми и да засили партньорския подход за реализирането на интегрирани проекти.

7. Културно-историческо наследство

Анализ на културната инфраструктура и свързаните с нея културни дейности, предоставяни от общината, както и нейния културен календар, е представен в по-горе. В настоящата точка анализът е фокусиран върху културно-историческото наследство включващо нематериалните и материалните културни ценности.

7.1. Нематериални културни ценности

Нематериалните културни ценности са тези, свързани с: устни традиции и форми на изразяване, включително и езикът като носител на нематериално културно наследство; художествено-изпълнителско изкуство; социални обичаи, обреди и празненства; знания и обичаи, които се отнасят до природата и вселената; знания и умения, свързани с традиционните занаяти.

Община Разлог се гордее с изключително богато нематериално културно наследство свързано с кукерските обичаи, народните песни и танци и свързаните с тях носии и музикални инструменти, знания и умения свързани с дърворезба, приготвяне на вкусни традиционни ястия и др.

Всяка година на 1 януари в гр. Разлог се провежда новогодишния кукерски фестивал „Старчевата“. В Разлог кукерите се наричат „чауши“ и „старци“, което отново е белег на уникалността на този обичай. Кукерите са облечени в кози кожи, а главите са украсена с кози рога, накичени са със сушени зеленчуци и пъстри текстилни орнаменти. Мъжете се обличат в специални костюми от козя кожа, слагат качулки с височина над 1 метър и обичайната препаска с тежки чанове. Украсата определя мястото на кукера в йерархията на празничното хоро. В ръцете си кукерите държат украсени бичове от волска опашка и пазят хорото. Фестивалът започва от седемте квартала на град Разлог, от които тръгват сборни групи от кукери, моми и ергени в народни носии, сурвакарски групи, мечкари с мечки, смешници и оркестър от зурни и тъпани. Те се събират на площада, където се извива голямо хоро. Фестивалът е известен както в България, така и отвъд пределите и, като всяка година се радва на все по-голям интерес. Уникалността на кукерския обичай, предизвиква интерес сред журналисти и изследователи от целия свят, като те му посвещават редица проучвания и публикации.

Фигура 21. Кукерски обичаи в община Разлог

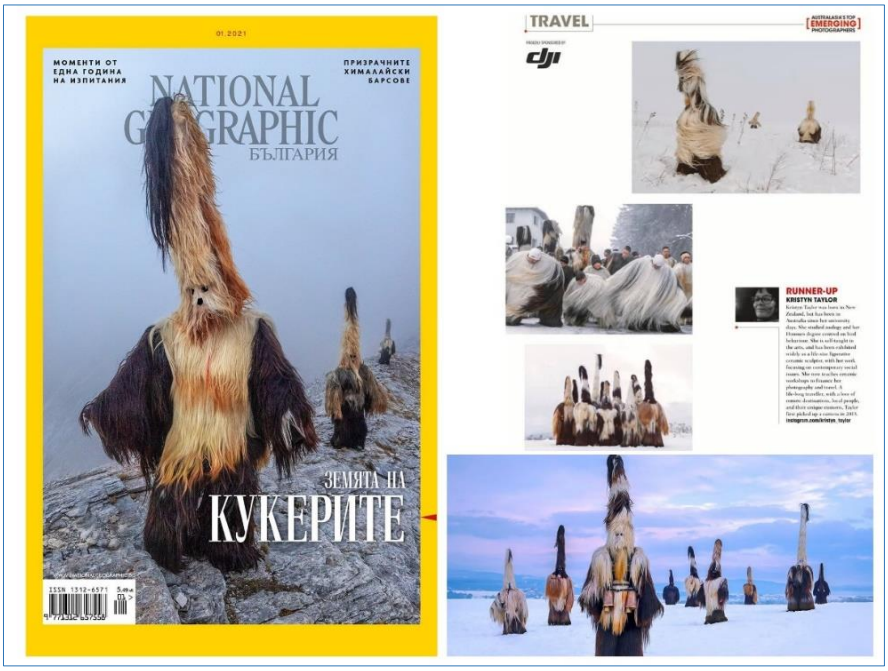

Народните обичаи, народните песни и танци и традиционните умения и занаяти, са изключително важен елемент от нематериалното културно наследство на община Разлог. Общинската администрация заедно със служителите на историческия музей и местната общественост полагат огромни усилия за тяхното съхранение и популяризиране. През лятото на 2021 г. в Историческия музей в Разлог бе представена изложбата „Културно многообразие на национални костюми от Разлога“ по проект „Изследване на спецификата и богатство на национални костюми от Разложкия край, в светлината на културното многообразие“, организиран и финансиран от Национален фонд „Култура“ към Министерството на културата.

Фигура 22. Народни носии от Разложкия край

Източник: Фейсбук профил на община Разлог

7.2. Материални културни ценности

Територията на община Разлог е богата на културно-исторически паметници, които могат да се обединят в няколко групи: археологическо наследство; архитектурни паметници и храмове.

Археологическите обекти на територията на общината включват:

- Късноантична крепост „Калята“. Останките от крепостта са разположени на възвишение, естествено защитено от коритото на р. Бяла река и е трудно достъпна за посетители. Видим е крепостният зид от варовик и мрамор, ограничавал триъгълното вътрешно пространство на крепостта.
- Късноантично и средновековно селище в землището на гр. Разлог. Селището е разположено в местността „Круше” на 8 км югозападно от град Разлог, в подножието на Пирин. На терена се очертават основи на постройки, като са открити фрагменти от домашни съдове, характерни за периода III-V век. Проучванията показват, че това е било сравнително голямо и добре населено селище по поречието на р. Места. Археологическият комплекс е частично консервиран и позволява да се разгледат останките от селището.
- „Писаната църква“. Църквата е разположена на територията на късноантичното и средновековно селище, описано в предходната точка. Представлява раннохристиянска еднокорабна базилика от края на античността, като според някои източници тя е била част от ранен манастирски комплекс.
- Късно средновековна църква „Бялата църква“. Църквата е разположена на територията на късноантичното и средновековно селище както и „Писаната църква“. В непосредствена близост до нея могат да бъдат видени и руините от по-малка средновековна църква – „Св. Никола“.
- Средновековна църква „Света Троица” – гр. Разлог. Това е кръстокуполна църква от XIII век. Специфичната планова схема и значителните и размери (около 62 кв. м), правят църквата изключително ценен исторически обект.
- Късно средновековна църква „Света Катерина“ – на 7 км. от гр. Разлог. Църквата е изградена в началото на османското робство, като е реставрирана и достъпна за посетители.

Архитектурното наследство на община Разлог включва сгради в специфичния разложко-чепински стил, както и градска архитектура от първите десетилетия на XX век. Преборени са над 80 къщи обявени за недвижими културни ценности като голяма част от тези къщи се намират в град Разлог. Съхранени са отделни единични сгради като изключение прави архитектурната група около историческия музей. Основната забележителност в тази група е Парапуновата къща (родна къща на Никола Парапунов), в която понастоящем се помещава историческия музей. Сградата е модел разложко – чепинска къща „братов” тип от края на IX век. Този тип къща се счита за продължител на т. нар. „симетрични къщи”, които се появяват първоначално в Пловдив през втората половина на IX век. Опожарена е през въстанието от 1903 г. и е построена отново по стария план през 1905 г. Други обекти в тази група са Патоковата къща, къщата на Мирчо Кипров; Захова мааза и др.

Сред храмовете, обявени за културни ценности в общината, попадат:

- Църквата „Свети Теодор Тирон и Теодор Стратилат” – с. Добърско. Църквата е изградена през 1614 г. и е най-забележителният образец на иконографията по българските земи след края на средновековието. В сцената „Слизането в ада” Христос е изобразен в своеобразна ракета. Акцентът на иконостаса са пет големи икони, на които са изобразени Христос, Богородица, Йоан Кръстител, Архангел Михаил и символите на църквата – Теодор Тирон и Теодор Стратилат.
- Църква „Св. Сретение Господне”– с. Добърско, построена през 1860 г.

- Църква „Св. Георги“ – гр. Разлог. Църквата датира от 1834 г. и е първото духовно средище на българите християни от Мехомия. През 1835 г. до църквата е изградено и първото местно килийно училище.
- Църква „Св. Димитър“ – с. Долно Драглище. Църквата датира от 1835 г. и е образец на църковната архитектура от този период. Отличава се със своите стенописи и иконостас, както и с тавана си, инкрустиран със звезди.
- Църква „Св. Георги Победоносец“ – с. Баня. Църквата датира от 1834 г., като в последствие е разширена.
- Църква „Св. Димитър“ – с. Бачево. Църквата е известна със своята висока камбанария.
- Църква „Успение Богородично“ – с. Годлево. Църквата датира от 1835 г. и е ценна заради вътрешното си художествено оформление.

Църквата „Свето Благовещение“ – гр. Разлог е най-голямата църква в града, като е построена след освобождението на България от османско робство.

Фигура 23. Храмове в община Разлог

Източник: Фейсбук профил на община Разлог

Находищата на топла минерална вода в общината са причина за развитието и запазването на традиции свързани с балнеолечението още от дълбока древност. Запазена и до днес е сградата на старата римска баня в с. Баня. Тази къпалня е строена през времето на Римската империя. Постройката е в типичния римски стил с много сводове и орнаменти, зидовете са ред камъни - после три-четири реда червени тухли. В селото е запазена и старата турска баня, свидетелство за устойчивото развитие на балнеоложките традиции в района и през османския период.

Фигура 24. Балнеоложки традиции в с. Баня, община Разлог

8. Състояние на селищната мрежа и жилищния сектор

8.1. Селищна мрежа

Община Разлог е съставена от 8 населени места - град Разлог, който е общински център и 7 села: Баня, Бачево, Годлево, Горно Драглище, Долно Драглище, Добърско и Елешница. Предвид планинския релеф на общината, гъстотата на селищната мрежа е значително по-ниска от средната за страната – 1,8 селища на 100 км² при 4,8 средно за България.

Структурата на селищната мрежа е повлияна от особеностите на релефа, спецификата на историческите процеси и преобладаващия традиционен поминък. Повечето селища са разположени в котловинната част на общината, в южното подножие на Рила – предпланинските масиви с южно изложение. Всички населени места в тази част са в диапазона 800 - 900 м н. в., с изключение на Добърско, което е с надморска височина над 1000 м. Само с. Елешница попада в родопската част на общината. Общинският център и най-голямото село Баня са разположени в непосредствено съседство с основните автомобилни пътища и жп линията. Село Елешница също е с добра транспортна достъпност по общински път BLG 1903, който осъществява връзка с РП II-84 и РП II-19 (в границите на община Банско). Достъпът до останалите села в рилската част е през града (Бачево, Годлево), съответно по отклонение от РП II-84 (Долно Драглище, Горно Драглище, Добърско). Няма преки пътни връзки между тази група села и останалите в рилската част поради насечения релеф на предпланината, прорязан от многобройни водни течения и суходолия.

Фигура 25. Селищна мрежа в община Разлог

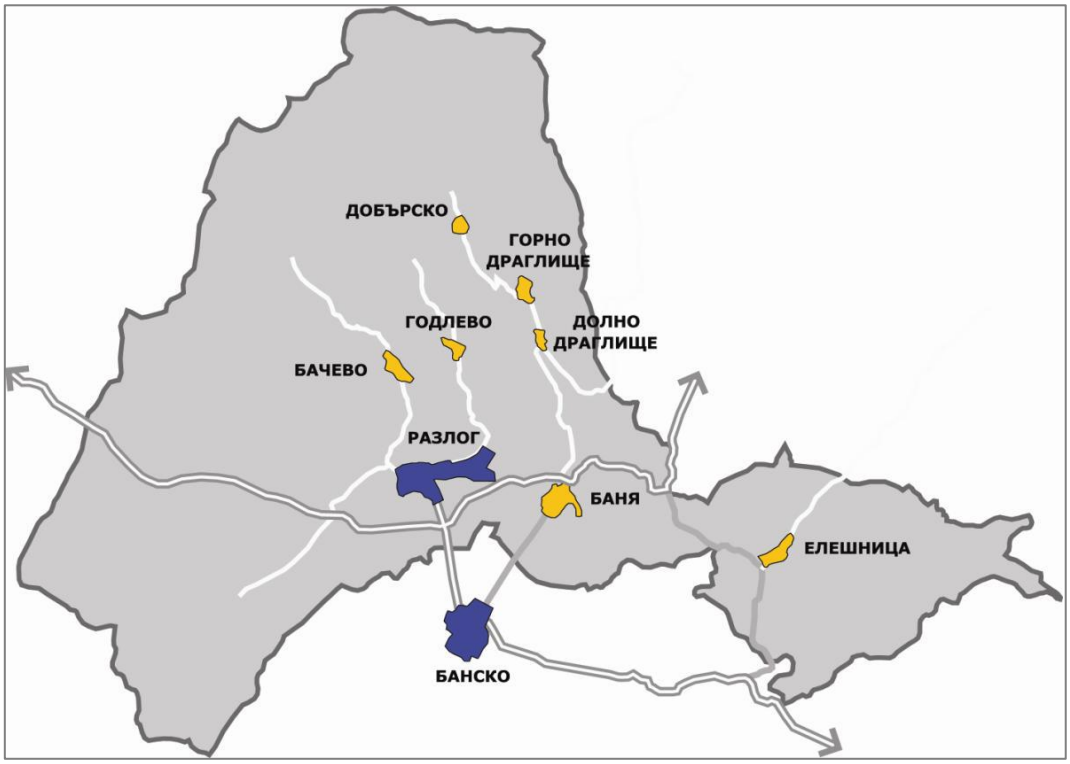

Общинският център – гр. Разлог, е с многофункционална структура. През втората половина на XX век се развива като промишлен център, което се отразява на градоустройствения му облик. През последните 20-25 години ръст бележи туризмът, но основната част от туристическата инфраструктура е разположена в землището, извън границите на града. Курортно-туристическата функция (балнеолечебен ресурс, както и благоприятно географско разположение и връзки към туристическите ресурси на Банско), е повлияла инвестициите и развитието и на с. Баня. Все пак, в значителна степен е съхранен ценният земеделски поземлен фонд в землището на селото. Развитието и обликът на с. Елешница е повлияно в най-висока степен от миннодобивната и преработвателна промишленост, понастоящем почти изцяло закрити. В останалите села традиционно са утвърдени функции, свързани със селското стопанство – земеделие и животновъдство, както и с горското стопанство. Частично са застъпени първични обслужващи функции като постепенно навлиза курортно-туристическата функция. По-добри възможности в това отношение има с. Бачево (благоприятно разположение спрямо града и туристическите локализации в Пирин и Рила, собствени ресурси, в т.ч. лечебни минерални води и др.) и Добърско – за културен туризъм и връзка с туристическите атракции в Рила. Очертава се дисбаланс, както в моментното състояние, така и по отношение на тенденциите в икономическото развитие на селата спрямо град Разлог и с. Баня.

В следващата таблица са представени данни за категорията, площта на населените места в община Разлог, населението им и брутната площ на жилищната територия на жител и са съпоставени с нормите съгласно чл.14 на Наредба №7/2003 г. на МРРБ.

	Брой население (2020 г.)	Жилищна територия (ха)	Жил. територия/1 жит. (кв.м.)	Категория*
гр. Разлог	5857	246,89	421,53	много малки градове
с. Баня	2683	117,20	436,82	големи села

с. Бачево	1454	76,50	526,13	средни села
с. Елешница	1154	43,67	378,42	средни села
с. Горно Драглище	829	40,85	492,76	малки села
с. Долно Драглище	610	46,82	767,54	малки села
с. Добърско	521	38,55	739,92	малки села
с. Годлево	448	40,00	892,86	малки села

*По § 1, ал.1 от Допълнителните разпоредби на Наредба № 7/2003 на МРРБ

Изчисленията показват, че осигуреността на населението в общината с жилищна площ е много по-висока от средните норми, зададени от чл.14 на Наредба №7/2003 г. на МРРБ: 100-200 кв²/жител за много малките градове, 220-320 кв²/жител за големите села, 250-350 кв²/жител за средните села и над 350 кв²/жител за много малките села. Това показва, че в границите на всички населени места е налице свободен териториален капацитет.

Наличните данни за броя на сградите в общината са от Преброяване 2011 г. и те не могат очертаят актуална картина. Въпреки това те могат да дадат относително точна картина.

	Всичко	**До 1919 г.**	**1919-1945 г.**	**1946-1960 г.**	**1961-1970 г.**	**1971-1980 г.**	**1981-1990 г.**	**1991-2000 г.**	**След 2001 г.**
Община Разлог	6103	74	439	1892	1398	1044	855	253	146
Гр. Разлог	3107	38	223	964	712	531	435	129	74

Данните от таблицата показват, че 63 % от сградите в общината са изградени в периода 1950-1979 г. С всяко следващо десетилетие, броят на изградените жилищни сгради намалява (за периода 2014-2020 г. новите сгради са 40), което може да се обясни както с достигане на оптималния брой сгради, така и с негативните демографски тенденции, които не водят до необходимост за строителство на нови сгради.

8.2. Жилищен сектор и жилищна инфраструктура

Състоянието на жилищния сектор и жилищната инфраструктура се анализира въз основа на данни от НСИ, като някои данни се набират само при преброявания на населението, а други, текущо за всяка година.

Показател	**Мерна единица**	**2014 година**	**2015 година**	**2016 година**	**2017 година**	**2018 година**	**2019 година**	**2020 година**
Жилищни сгради	брой	9160	9160	9160	9160	9160	9184	9213
По материал на външните стени на сградата								
Панелни	брой	29	29	29	29	29	29	29
Стоманобетон	брой	135	135	135	135	135	143	152
Тухлени	брой	5570	5570	5570	5570	5570	5575	5578
Други	брой	369	369	369	369	369	377	384
Жилища	брой	6103	6103	6103	6103	6103	6124	6143
По форма на собственост								

Държавни и общински	брой	97	97	97	97	97	97	97
Частни на юридически лица	брой	71	71	71	71	71	77	86
Частни на физически лица	брой	8992	8992	8992	8992	8992	9010	9030
По брой на стаите								
Едностайни	брой	781	781	781	781	781	781	787
Двустайни	брой	2460	2460	2460	2460	2460	2461	2462
Тристайни	брой	2602	2602	2602	2602	2602	2607	2613
Четиристайни	брой	1725	1725	1725	1725	1725	1738	1747
Петстайни	брой	749	749	749	749	749	754	761
С 6 и повече стаи	брой	843	843	843	843	843	843	843
Полезна площ								
общо	кв. м	751 770	751 770	751 770	751 770	751 770	755 151	759 398
в т.ч. жилищна	кв. м	565 288	565 288	565 288	565 288	565 288	661 078	664 097
Спомагателна	кв. м	93 021	93 021	93 021	93 021	93 021	94 073	95 301
площ на кухни	кв. м	94 461	94 461	94 461	94 461	94 461	N/A	N/A
Въведени в експлоатация сгради, жилища и полезна жилищна площ								
Сгради общо	брой	0	0	0	0	0	21	19
в т.ч. нови сгради	брой	0	0	0	0	0	21	16
разширени сгради	брой	0	0	0	0	0	0	3
Жилища	брой	0	0	0	0	0	24	29
Полезна площ общо	кв. м	0	0	0	0	0	3381	4247
в т.ч. жилищна	кв. м	0	0	0	0	0	2329	3019
Обслужваща	кв. м	0	0	0	0	0	1052	1228

Източник: НСИ, Регионална статистика

От общия брой на жилищните сгради на територията на общината над 91 % са тухлени. За периода 2014-2020 година броят на панелните сгради остава непроменен, а този на стоманобетонните нараства с приблизително 11 %.

Броят на жилищата също остава почти непроменен, като над 98 % са собственост на частни физически лица. Броят на държавните и общински жилища остава непроменен и представлява едва 1 % от общия брой на жилищата.

За периода 2014-2020 г. е налице незначително увеличение на общата полезна площ на жилищата (около 1%), като по-голям е само ръста на чистата жилищна площ - 14,9 %.

За периода от 2014 до 2018 година няма въведена в експлоатация нито една сграда. Последните 2 години (2019 и 2020 г.) въведените в експлоатация нови сгради са общо 40 броя, както следва: 2019 година – 21 сгради и 2020 година – 19 сгради.

Броят на жилищата за периода от 2014 до 2018 година остава също непроменен. Въведените в експлоатация нови жилища през 2019 и 2020 г. са общо 53, като е налице незначително увеличение. Същинската полезна жилищна площ е близо 60 % от общата полезна площ на новите жилища (30 % е обслужващата площ).

По показател брой жилища/1 жител община Разлог изпреварва средните за областта и стойности, но е по-нисък от средните стойности за страната. През 2020 г. стойността на показателя за община Разлог е 0,49 жилища/1 жител, при 0,47 средно за областта и 0,57 средно за страната, което се обяснява с непроменящия се брой на жилищата и негативните демографски тенденции в общината.

Таблица 73. Характеристики на жилищния фонд към 31.12.2020 г.

Дял на жилищата по брой стаи	Община Разлог	Област Благоевград	България
Едностайни	8,5 %	8,3 %	9,0 %
Двустайни	26,7 %	27,3 %	32,8 %
Тристайни	28,4 %	30,9 %	33,3 %
Четиристайни	19,0 %	18,1 %	15,6 %
Петстайни	8,3 %	7,3 %	4,9 %
С шест и повече стаи	9,2 %	8,1 %	4,4 %

Източник: НСИ

Структурата на жилищата от гледна точка на броя на стаите при община Разлог е близка до средните за страната и областта - с най-голям дял са двустайните и тристайните жилища, съответно с най-нисък дял са едностайните, петстайните и жилищата с шест и повече стаи.

Таблица 74. Брой жилища на 1000 души от населението и брой лица на 1 жилище за периода 2014-2020.

Показател	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г
жилища на 1000 души от населението (брой)	456,52	461,55	465,05	466,70	474,76	481,19	485,76
лица на 1 жилище (брой)	2,19	2,17	2,15	2,14	2,11	2,08	2,06

Източник: НСИ, Регионална статистика

За разглеждания период се наблюдава нарастване на броя жилища на 1000 души от населението и съответно намаляване на броя на лицата спрямо едно жилище, което е обяснимо предвид относително постоянния брой жилища и намаляването на населението.

В периода 2014-2020 г. увеличението на площта на едно жилище е минимална.

Наличните данни за разпределението на броя на сградите в населените места в общината са от преброяване през 2011 г. и макар данните да не са актуални към момента, те могат да дадат относително точна картина.

Населено място	Брой сгради	Обитавани	Необитавани	Временно обитавани (вили)
гр. Разлог	3106	2388	271	445
с. Баня	837	709	125	3
с. Бачево	584	449	102	33
с. Годлево	207	151	48	8
с. Горно Драглище	359	292	27	40
с. Добърско	212	175	33	4
с. Долно Драглище	212	175	34	1
с. Елешница	584	437	127	20
Общо за община Разлог	6101	4776	767	554

Източник: НСИ, Преброяване на населението и жилищния фонд, том 3, Области

По данни от преброяването през 2011 г. в община Разлог близо 13 % от жилищните сгради са необитавани. Най-много са жилищните сгради в гр. Разлог, с. Елешница и с. Баня. Като процентно съотношение към общия брой на сградите в населените места най-голям дял на необитаеми сгради има в с. Елешница (близо 22%) и в с. Годлево (над 23%).

Жилищният фонд на Община Разлог се състои от 11 апартамента (старо строителство), в които са настанени крайно нуждаещи се от жилище граждани и техните семейства . Физическото състояние на общинските жилища в момента е добро. По-голямата част от тях са на последни и партерни етажи в едропанелни блокове. Блоковете през последните години са санирани и с подменени покриви. Проблем създава факта, че основната част от общинските жилища са разположени в сгради със смесена собственост - частна и общинска, с преобладаващ съществен дял на частната собственост. На територията на отделните кметства, общината не е строила и не притежава общински жилища.

През 2006-2007 г. със средства на общината в гр. Разлог са построени две жилищни кооперации общинска собственост - жилищна сграда с магазини и заведение, 20 апартамента с мазета към тях (6 от тях са продадени, а в останалите са настанени граждани по пазарен наем); подземен гараж с 14 паркоместа; жилищна сграда, състояща се от 40 апартамента с мазета към тях – 20 от тях са продадени и 20 апартамента са отдадени под наем; 14 гаража, 3 магазина – един от тях е продаден, другите 2 са отдадени под наем; 2 офиса – единият е продаден, другият е празен към момента. Има учредено право на строеж за жилищна кооперация срещу, което общината е получила 6 апартамента, като 4 от тях са продадени, а 2 са отдадени под наем.

Отчитайки състоянието на общинските жилищни имоти могат да бъдат направени следните изводи:

- общинските жилища са недостатъчни, за да осигурят задоволяване на потребностите на крайно нуждаещите се, което налага ускорено придобиване от общината, чрез различни практики (ново строителство, замяна на общински имоти, отстъпване право на строеж срещу определен брой жилища, право на строеж върху общински имоти) за построяване жилища със социално предназначение;
- наличните общински жилища намиращи се в старите панелни кооперации са физически и морално износени и се нуждаят от основен ремонт.

- необходими са промени в начина на стопанисване, поддържане, събиране и разходване на наемите от общинските жилища и на контрола по своевременното заплащане на наемите.

Съгласно Стратегията за управление на общинската собственост общината трябва да предприеме стъпки за:

увеличаване на жилищния фонд чрез извършване на замени на терени срещу жилища.

учредяване на право на строеж върху общински имоти срещу жилища като обезщетение.

определяне на терени със социално предназначение за учредяване право на строеж на крайно нуждаещи се от жилище граждани и техните семейства .

актуализация на наемната цена в съотношение с наемните цени на свободния пазар, доходите на семейството и според вида на жилищата - стари и новопостроени

изготвяне на общинска програма за подобряване на жилищните условия на ромската общност въз основа на приоритетите и предвижданията на Националната програма за подобряване жилищните условия на ромите в Република България и в контекста на общинската жилищна стратегия.

- изграждане на общински социални комплекси с жилища за настаняване под наем със статут „непродаваеми“ за домакинства с доказани жилищни нужди и ниски доходи.
- Възлагане на нови процедури по изработване на ПУП-ПР с цел привеждане в съответствие регулационните граници с кадастралните кв. „Нов път”- гр. Разлог, както и в населените места на общината.

9. Връзка на общината със съседните територии и потенциал за развитието на населените места и териториите в рамките на общината

Община Разлог е традиционно отворена към съседните й и по-отдалечени общини в следните направления: по линията на периодичното и епизодично обслужване, икономиката, както и в някои комунални дейности. В този контекст особена тежест имат връзките и потенциалите за сътрудничество в сферата на туризма,

- Социалната инфраструктура е с надобщинско значение. В сферата на образованието, здравеопазването, културата, спорта, административната и финансово-кредитната сфери Разлог обслужва още общините Банско, Белица и Якоруда.
- В учебните заведения на Разлог с държавно финансиране - Професионална гимназия по туризъм и хранителни технологии „Никола Стойчев“, Професионална гимназия по механизация на селското стопанство, Професионална гимназия по транспорт, се обучават и ученици от съседните и други общини.
- „Многопрофилна болница за активно лечение – Разлог” ЕООД е с надобщински функции. Неговият капацитет (брой отделения, болнични легла, медицински персонал) е оразмерен за обслужване на населението от четирите общини в горното поречие на р. Места и Разложката котловина - Разлог, Банско, Белица и Якоруда. Те участват солидарно в съфинансирането за издръжката на болнично заведение.
- Богатите културен и спортен календари на общината съдържат редица утвърдени прояви с надобщинско значение, които привличат населението и гостите на съседните и други общини. В този контекст е достатъчно да бъдат споменати Събор за народно творчество „Пирин пее”, Кукерски фестивал

„Старчевата", Театралните празници „Звездите на театъра", традиционните конски кушии, състезанията по мотоспорт.

- Институциите на съдебната система (районен съд, районна прокуратура и районната следствена служба) също са локализирани на територията на гр. Разлог. Също тук са разположени Районното полицейско управление, както и Дирекцията „Бюро по труда", обслужващи общините Разлог, Банско, Белица и Якоруда.
- През територията на общината се осъществяват транспортните комуникации на съседните общини с областния център, със столицата, както и трансгранични връзки. През последните няколко години се реализират външни взаимноизгодни връзки между съседните общини по линия на големи надобщински (регионални) проекти в сферата на екологията. Такъв проект е регионалното депо за твърди битови отпадъци, което се изгражда на територията на община Разлог.

Особено въздействие върху регионалното развитие оказва туризмът. Община Разлог е разположена на трасето на Европейски туристически маршрут Е4. В икономическия профил на съседните общини, на първо място Банско, туризмът има водеща позиция. По отношение междуобщинското сътрудничество във формирането на регионални туристически продукти и осъществяване на регионален маркетинг и реклама следва да се отбележи, че община Разлог попада в Рило-Пиринския туристически район9. Туристическото обслужване създава работни места, част от които се заемат от жители на други общини.

Собственият потенциал на общината за развитие на зимен, балнео, СПА и уелнес, културно-познавателен, поклоннически, еко, селски и други видове туризъм се обогатява чрез разработените връзки със съседните и с по отдалечени общини, притежаващи изявени туристически ресурси. Поради териториалната близост и удобния достъп, подобни връзки с най-висока степен на активност се осъществяват с община Банско.

Нереализирана все още е възможността за развитие на интеграционните връзки между община Разлог и съседните и по-отдалечени общини чрез създаване на регионален туристически клъстер. В такъв могат да бъдат обхванати туристическите ресурси на общините Разлог, Банско, Белица, Рила, Благоевград, Симитли, Кресна, както и на Якоруда, Велинград, Сърница, Гърмен, Гоце Делчев. Връзките в този контекст ще увеличат възможностите за развитие на комплекс от различни форми на туризъм – зимни спортове (ски туризъм), културен, планински, познавателен, балнеоложки и други.

Принос в посока междуобщинско взаимодействие в сферата на регионалното развитие осъществява дейността на Сдружение с нестопанска цел „Долината на Места. Целите и дейността на организацията са насочени към насърчаване развитието на успешни модели на междуобщинско сътрудничество и прилагане на нов модел на партньорство между публичните власти, бизнеса и гражданските организации в посочената сфера. Отнася се за териториите на общините Разлог, Банско, Белица, Гоце Делчев, Гърмен, Сатовча, Хаджидимово, Якоруда. Сред основните дейности е изработване на Стратегия за интегрирано регионално развитие на общините по долината на река Места за периода 2014 - 2020 година. Документът съдържа дейности и проекти с отношение към устройството на територията, които са взети предвид в настоящия ОУПО

Резултатите от проведеното анкетно проучване във връзка с разработване на ПИРО показват, че за гражданите партньорството с други общини за реализиране на съвместни проекти и области на сътрудничество е важно. Посочените от тях предпочитани „партньори" са следните:

- Повече от половината от отговорилите (57 %) посочват община Банско като най-подходяща за партньорство, съвместна работа и общи проекти най-вече в сферата на туризма, но също така и в сферата на образованието, здравеопазването, икономиката, както и създаването на съвместно предприятие с депо за разделно събиране на отпадъците от двете общини.
- Община Белица, от съседните, също е посочена като предпочитан партньор за развитието на туризма в региона, в сферата на образованието, здравеопазването и културата
- Благоевград и Гоце Делчев, като по-големи общини са предпочитани партньори за съвместни проекти и инициативи в подкрепа на икономическото развитие, опазването на околната среда, подпомагането на малкия и средния бизнес, подкрепа и развитие на културата, здравеопазването, образованието
- Съседните общини, като партньори за развитие на туризма и културата, също преобладава като отговор
- Общини, които развиват туризъм – съседните, но също така и Варна, Сандански, Велинград
- Контакти с общини от страната и чужбина със сходен мащаб и население, с близки природни дадености и климат
- Общини с добър опит в туризма и развитието на местно производство и занаяти, общини с опит в привличането на външни инвестиции;

За отбелязване е, че има близо 10 % от отговорилите, които посочват с. Баня като партньор на общината за развитие на туризма.

Фигура 26. Възможности за сдружаване на общини за прилагане на интегрирани териториални инвестиции

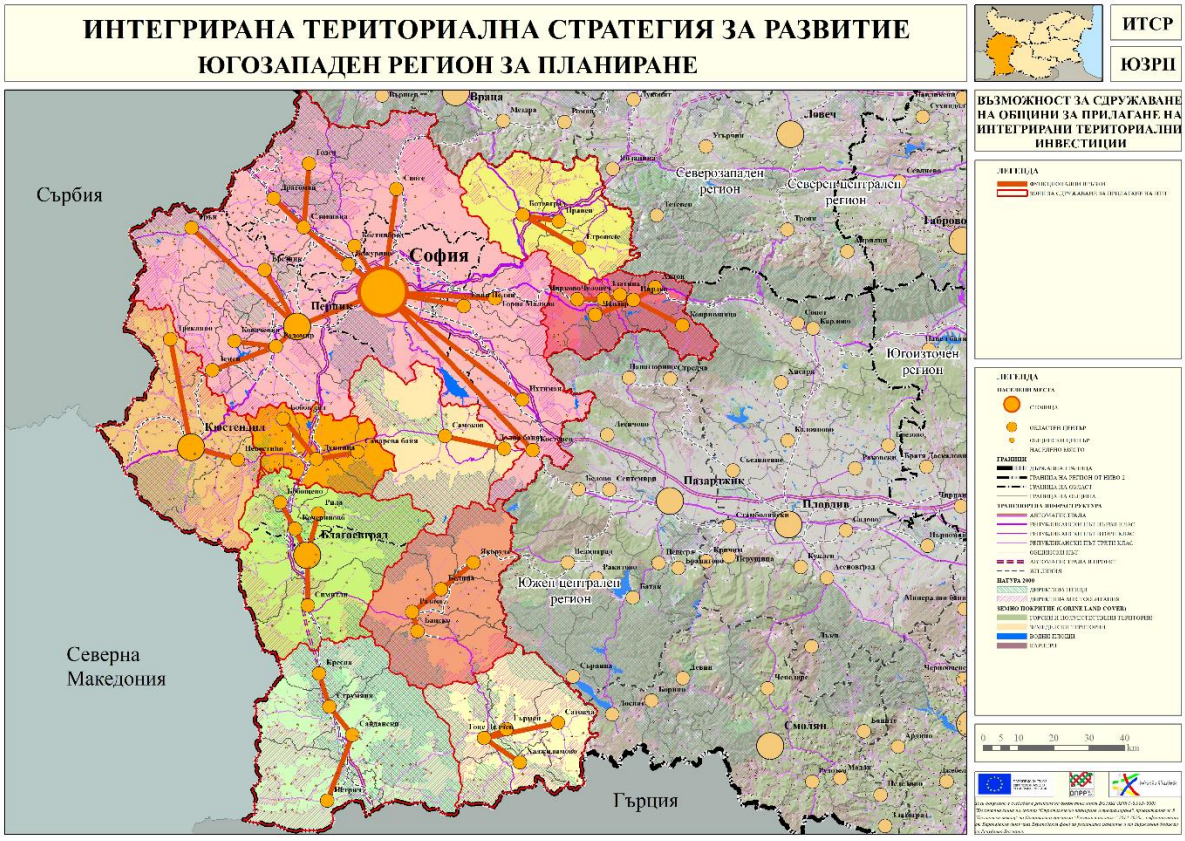

Източник: ИТСР на ЮЗР

10. Влияние на големи инфраструктурни проекти

Към настоящия момент в ИТСР на ЮЗР по-големите и важни приоритети, които пряко или косвено засягат община Разлог и чието изпълнение ще повлияе благоприятно развитието на общината в дългосрочен план включват:

- Подкрепа за изграждането на елементите на транспортната и инженерната инфраструктура в населените места, като основна предпоставка за повишаване на инвестиционната активност в региона, областите, общините и селищата в него.
- Подкрепа за развитие на туризма в региона, което включва дейности насочени към:
  - повишаване привлекателността на населените места с туристически потенциал с цел увеличаване дела на всички видове туризъм: балнео (медикъл спа), SPA & Wellness, културно-познавателен (исторически, археологичен, фолклорен, фестивален, етнографски и поклоннически), еко и селски туризъм, приключенски туризъм, велотуризъм, спортен, конгресен, ловен, голф, винен и гурме туризъм и др.;
  - съчетаване на отделни видове туризъм в интегрирани пакети, например зимния туризъм в Банско с културно-познавателна обиколка в региона или гурме туризъм. Реализиране на туристически културни маршрути; реставриране на манастири и други религиозни обекти с познавателна ценност;
  - промотиране на туризма чрез национални и регионални кампании, включително чрез максимално използване на медиите, разработване на мобилни приложения, представящи туристическите услуги и др.
- подкрепа за проекти за оползотворяването на потенциала на богатите ресурси на минерални води и използването им като ВЕИ, в това число насърчаване на научно-изследователски и проучвателни дейности за идентификация и очертаване на регионалните резервоари (находища) на минерални води в хидротермалните басейни на територията, включително и използването им за стопански цели – оранжерии и други или разработване и изпълнение на проекти за нови и реновиране на съществуващи балнеоложки центрове за физикално лечение, рехабилитация, профилактика и активен отдих и спорт.
- Подкрепа за подобряване на качеството на образователната инфраструктура и качеството на образованието, в това число обновяване и модернизация на учебни програми в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, в съответствие с нуждите на регионалния и местния пазар на труда;
- Подкрепа за повишаване на пропускателната способност и подобряване на транспортната достъпност в планинските райони и модернизация на пътищата, като за община Разлог важни са следните 2 направления, предвидени в ИТСР като приоритетни: Гоце Делчев–Банско–Симитли и Банско–Якоруда–Велинград.
- Разработване на РПИП ВиК за район Благоевград
- Осигуряване на инсталация за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителните отпадъци на РСУО Разлог
- Изграждане „Високотехнологичен производствен парк - Симитли“.

11. Взаимовръзка на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво

Социално-икономическият анализ на районите в страната очертава основните изводи и тенденции в тях и дава прогнози за развитие до 2027 г. Той обхваща цялата страна и всички административно-териториални и статистически единици. Извършено е сравнение в развитието на общините, областите, районите и страната, както и сравнение спрямо аналогични райони в ЕС. От населените места са анализирани само онези, които имат специфични характеристики и функции и играят важна роля в провеждането на политиката за регионално и пространствено развитие, за икономическото, социалното и териториалното сближаване.

Социално-икономическият анализ на районите в страната е разработен в три основни части:

- Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по три основни тематични направления - урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.
- Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Сред най-сериозните проблеми са отчетени намаляването и застаряването на населението, което се отразява неблагоприятно върху икономическия растеж и потенциала за иновации, пазара на труда и социалните системи и изисква промени не само в социалните политики, но дори и в подходите в регионалното, пространственото и градско планиране;
- Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две части и ги надгражда с интегриран национален профил, допълвайки базовата информация за актуализирането и разработването на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие от ново поколение.

Изводите от Анализа на регионите и заключенията в ПИРО очертават обвързаността между двата документа.

- В територията на общините в повечето случаи е налице подчертан моноцентризъм, тъй като в повечето общини има един град и той е центърът на общината, който осигурява покриване на първичните потребности от услуги. Този град концентрира население, икономически, социални и културни функции. При по-голям град център на община той осигурява услуги и на съседни общини и има ролята на център от по-високо йерархично ниво. Тези градове са центрове, предлагащи работни места и основни услуги със значение за повече от една община. Повечето от тях в миналото са били околийски центрове и в тях са запазени някои деконцентрирани служби като районен съд и прокуратура, болница, спешна медицинска помощ, общо образователно училище с пълен курс на обучение, някои специализирани и професионални училища.
- Демографската ситуация не предполага оптимистични прогнози. Населението продължава да намалява, което е резултат на намалената раждаемост, повишената смъртност, емиграционните процеси, променения семеен модел и поведение след 1989 г. Това има дълготрайно въздействие и се отразява върху развитието на всички социални системи и услуги и всички сектори на икономиката.
- Продължава процесът на застаряване на населението в страната, характерен за по-голямата част от страните в Европа. Неблагоприятни са тенденциите в

структурата на населението, като това в трудоспособна възраст (между 15 и 64-годишна възраст) намалява значително, а абсолютният и относителен дял на населението на възраст над 65 години нараства. Влошаването на възрастовата структура на населението рефлектира върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот.

- Пазарът на труда в страната показва известно подобрение. Налице е нарастване на коефициента на икономическа активност и на коефициента на заетост.
- Добре развита мрежа от училища с добра материална база в училищата. Като проблем се очертава неадекватните на пазара на труда умения на завършилите висше и професионално образование. Потенциал има в преструктурирането на професионалните училища и разширяване на дуалната форма на обучение в тях, повишаване качеството на висшето образование и неговата приложимост на пазара на труда, въвеждане на ИКТ в образователния процес и разширяване обхвата на продължаващото образование.
- За 2019 г. най-голям брой продължават да бъдат микро- предприятията (от 0-9 заети), което е 92.47% (2017г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор. Наблюдава се непрекъснат темп на нарастване броя на МСП и на заетите в тях, както и тенденция на повишаване на обема на ЧПИ с натрупване на национално ниво, макар и бавно.
- Най-ускорен темп на нарастване на производителността на труда се отчита в индустрията, като 70% от всички разходи за НИРД на национално ниво са в производствената сфера. Потенциал има в насочването към високотехнологични производства в първичния и вторичен сектори на икономиката, обвързване на бизнес-наука и образование в модерни центрове за стимулиране на стартиращи компании за иновации, експортно ориентирани и с висока добавена стойност на продукцията.
- Атрактивността на българския туризъм се формира от богатото културно – историческо наследство, природни ресурси, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра транспортна достъпност/свързаност..
- Добре развитата мрежа от обекти на здравеопазването и осигурения 30 минутен изохрон за спешна помощ на всички населени места в страната гарантират равнопоставен достъп до здравни услуги на населението. Има недостиг на медицински специалисти и сестри в здравните заведения, нисък е делът на общопрактикуващи лекари.
- Увеличаващи се разходи в сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижа. Социалната система покрива широк спектър от услуги, предоставени в общността и в специализирани институции за нуждаещите се групи от населението и ориентирани към пълноценно удовлетворяване на потребностите им в среда, по-близка до домашната.
- Ниският дял на населението, занимаващо се със спорт или друг вид физическа активност, неравномерно изградената мрежа от спортни обекти и съоръжения в страната и в големите градове, ниското качество на предлаганите услуги в достъпни за широката публика спортни центрове, недостатъчното финансиране на спортните обекти, събития и дейности за поддържане на укрепваща здравето физическа активност затрудняват постигането на целите за подобряване на жизнеспособността и здравето на нацията.
- Културните прояви и културните институции са с богати традиции, а ролята на културата като фактор за подобряване качеството на живота и за постигане на устойчиво развитие непрекъснато нараства.

- Добре развитата електропреносна мрежа с междусистемни връзки със съседните страни, постигнатите позиции по целите за повишаване на енергийната ефективност са предпоставка за енергийната сигурност на страната.
- Степента на отвеждане на отпадъчните води е сред най-ниските в Европа; има сериозно изоставане в пречистването на отпадъчните води и постигане на съответствие с изискванията на ДПГОВ. Изключително високо ниво на загуби на вода, сред най-високите в Европа. Възможностите са в изграждане на нови, подмяна и/или реконструкция и модернизация на мрежите и съоръженията на водоснабдителната система и доизграждане и/или реконструкция и модернизация на канализационните системи и ПСОВ;
- Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Използването на ВЕИ да се насочи към децентрализирано производство на енергия от ВИ, предимно за собствени нужди и присъединяване към мрежите с по-ниско напрежение, което ще намали разходите за пренос.
- Газопроводната мрежа има нужда от развитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% до 2020 г..
- Широколентовият достъп до интернет е един от основните инструменти за подобряване на икономическото и социално благосъстояние на населението и за преодоляване на териториалните дисбаланси в страната и в общината. Разпространението на широколентовия достъп позволява и прави лесно достъпни икономическите и социалните ползи от информационните и комуникационните технологии (ИКТ), свързани и с преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на по-отдалечените населени места. Като проблем се очертава, че малка част от населението притежава основни умения в областта на цифровите технологии; ограничено внедряване на цифровите технологии в дейностите на МСП, изоставане в развитието на цифровата икономика поради недостатъчни цифрови, комуникационни и предприемачески умения на гражданите и задълбочаване проблема с недостига на квалифицирана работна сила във високотехнологични дейности.
- Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.

С оглед на определяне на приоритетите и въздействията, в ИТСР на ЮЗРса изявени факторите, които са с важно въздействие върху икономическия и социалния растеж и устойчивостта и териториалната свързаност на региона.

Местоположението на региона и на отделните области и общини в него е един от важните фактори за неговото позициониране и интегриране в националните, регионалните, европейските и глобалните икономически мрежи, вериги и пазари. Мястото и ролята на ЮЗР в националното пространство са формирани в резултат от историческите процеси и развитието на икономическите и транспортните връзки. Като пространствени елементи и възли значителни части от територията на региона попадат в основните и второстепенните урбанизационни оси в страната, което определя тяхната роля като основни регионални носители на икономическо развитие и растеж.

Като основно предизвикателство в ЮЗР се очертава съчетаването на дългосрочното осъществяване на **прехода към неутрална по отношение на климата икономика** с икономически действия в краткосрочен и средносрочен план. Основните проблеми са свързани с оскъдните ресурси за модернизиране на технологичния парк и реализирането на другите необходими мерки за преструктуриране на икономиката, съпроводени с мерки за предотвратяване на загуба на работни места от закриване на тези индустрии.

Предвиждат дейности за повишаване на ефективното използване на ресурсите чрез преминаване към чиста, кръгова икономика, мерки за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове, инвестиции в изследвания и иновации, в зелени технологии, устойчиви решения и нов бизнес, финансова система, която подкрепя устойчиви решения.

Ще бъдат стимулирани производствени инвестиции в МСП, включително стартиращи предприятия, водещи до икономическа диверсификация и преструктуриране на икономиката на областите, и свързаното с процеса на преструктуриране повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците; съдействие при търсене на работа за търсещите работа. Дейностите по тази специфична цел ще се насочат както към обновяване на съществуващи производствени зони и терени, така и към изграждане на съвременните форми на индустриални зони, паркове и др. Необходимостта от създаване на нови индустриални зони/паркове и бизнес пространства произтича от тяхното значение за подобряване на инвестиционната среда и привличане на нови инвеститори, както и за разширяване на дейността на местните инвеститори. Предвижда се индустриалните зони/паркове да бъдат изграждани чрез различни подходи, включително чрез интегрирани териториални инвестиции (ИТИ).

Планираните дейности за развитие на туризма в региона се насочват към:

- оптимално използване на наличния туристически потенциал – природен, културен, исторически в съответствие с пазарните изискванията и потребителските очаквания за устойчиво развитие на туристическия сектор и инфраструктура;
- повишаване привлекателността на населените места с туристически потенциал с цел увеличаване дела на всички видове туризъм: балнео (медикъл спа), SPA & Wellness, културно-познавателен (исторически, археологичен, фолклорен, фестивален, етнографски и поклоннически), еко и селски туризъм, приключенски туризъм, велотуризъм, спортен, конгресен, ловен, голф, винен и кулинарен туризъм и др.; Изграждане на веломаршрутна мрежа в района, свързана с културно-познавателен туризъм в природна и урбанизирана среда;
- съчетаване на отделни видове туризъм в интегрирани пакети, например зимния туризъм в Банско с културно-познавателна обиколка в региона или гурме туризъм; реализиране на туристически културни маршрути; реставриране на манастири и други религиозни обекти с познавателна ценност;
- промотиране на туризма чрез национални и регионални кампании, включително чрез максимално ,,използване на медиите, разработване на мобилни приложения, представящи туристическите услуги и др.

Дейностите за подкрепа на развитието на селскостопанския сектор включват:

- активизиране на инвестиционния процес, насочен към модернизиране на производствените структури – фермерски стопанства и преработватели на селскостопанска продукция, както и внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура;
- приоритетни инвестиции в производството на плодове, зеленчуци, както и в животновъдството и биологичното производство, пчеларството и лозаро-винарския сектор, в които страната има традиции и потенциал за развитие;
- приоритетно инвестиране в подобряване на съществуващата хидромелиоративна инфраструктура за напояване, отводняване и защита от вредното въздействие на водите;
- подкрепа за навлизане на цифровите технологии;
- стимулиране на инвестициите за модернизация и технологии за прецизно земеделие;

- опазване на природните ресурси и предпазване от риска от климатичните промени.

В ЮЗР има добре и равномерно развита мрежа от 16 малки градове от 4-то ниво, един от които е Разлог. Предвидените мерки за интегрираното развитие на малките градове включват:

- Активизиране на бизнеса чрез насърчаването на предприемачество.
- Създаване на предпоставки за диверсифициране на икономическите активности.
- Развитие на образователната инфраструктура.
- Подобряване на услугите.
- Подкрепа за развитието на цифровите умения.
- Изграждане на свързващата инфраструктура, с което да се подобри достъпът до услуги, качеството на живот и капацитетът на територията.
- Развитие на туристическия профил с фокус върху културно-историческия, алтернативният и познавателния туризъм.
- Дейности за модернизиране на селското стопанство, биоземеделие, изграждане на напоителни системи, въвеждане на иновации и др.

За да развият определените им функции и да повишат и подобрят своя ареал на влияние, всички градове от региона се нуждаят от използване на интегрирани политики за насърчаване на социално-икономическото развитие в тях (ИТИ и ВОМР).

Разпространението на процесите на развитие в по-широк териториален обхват ще бъде подобрено и от подкрепата, насочена към селските райони. Такива проекти ще включват разширяване и модернизиране на инфраструктурата, особено на транспорта, осигуряване достъп до широколентов интернет, мерки за подобряване и развитие на публичните услуги и други функции в предоставянето на обществени услуги, които са необходими за започване на процеси на развитие на местно ниво, въвеждане на модела „умно село“.

Основни изводи и заключения от анализа в ПИРО на община Разлог

- Географското местоположение и климата са потенциал, който благоприятства развитието на община Разлог и я прави привлекателна за живеене и инвестиции;
- Важен фокус на политиката на общината за периода 2021-2027 г. трябва да е задържане и привличане на млади хора в общината. Освен професионална реализация, младите хора очакват по-добри алтернативи за свободното си време, спорт, култура, образование;
- Естественият прираст е отрицателен и коефициентите на възрастова зависимост в общината показват тенденция на застаряване на населението, което би могло да създаде проблеми във функционирането на социалната система и пазара на труда;
- Гъстотата на населението благоприятства използването и развитието на местния потенциал на цялата територия на общината;
- Политиката за икономическо развитие на общината трябва да се насочи едновременно към модернизиране и технологично обновяване на производствата и повишаване на професионалната квалификация на работната сила в съответствие с нуждите на конкретното предприятие;
- Големият брой на микро- предприятията ги определя като важни за икономическата и социалната стабилност на общината;
- Необходимо е индустриалните дейности да се ориентират към внедряване на иновации и разработване на нови продукти, конкурентни на европейския и световния пазар. В тази връзка следва да се търси взаимодействие между образователните институции, научните институти и университетите и индустриалните предприятия;

- Предприятията които са инвестирали в ДМА като основа за технологично обновяване следва да се подкрепят за придобиване на професионална квалификация на работещите за адаптиране към промените в производствения процес;
- В сферата на образованието е направена важна крачка с въвеждането на дуалното образование. Очакванията са дуално образование да се въведе и за други сфери на местната икономика, които изпитват проблеми с кадрите.
- Прилагането на интегрирани инвестиции за градско развитие е довела до видими и значими резултати в центъра на град Разлог, които могат да се надградят в бъдеще, като обхванат нови зони в града;
- Общинската администрация е натрупала административен капацитет за управление на мащабни проекти и този опит следва да се използва ефективно и в периода 2021-2027 г.

Приоритетите за развитие на община Разлог следва да се фокусират върху изпълнението на следните мерки и дейности, които ще подпомогнат интегрираното й развитие:

- Създаване на благоприятни условия за развитие и стимулиране на бизнеса, в това число разработване на ефективна стратегия за привличане на инвеститори и развиване на производства, създаване на картов материал на общинските имоти и търсене на инвеститори, чрез гъвкава рекламна и инвестиционна политика.
- Създаване на туристически продукти, утвърждаване и реклама на общината като туристическа дестинация.
- Изграждане на нови туристически обекти.
- Благоустрояване на зелените площи, площадните и междублокови пространства, парковете;
- Изграждане на модерни спортни и детски площадки в населените места.
- Изграждане и опазване на зелените системи на територията на общината и прилежащите площи към сградите в режим на етажна собственост, включително създаване на публичен регистър на зелените площи.
- Развитие и модернизация на инженерно-техническата и транспортна инфраструктура.
- Изграждане на инфраструктурата в индустриалните зони с цел подобряване на бизнес средата и разширяване на зоните
- Доизграждане и подобряване инфраструктурата на градската среда.
- Изграждане и поддържане на материалната база за спорт и свободно време.
- Интеграция на лица и групи в неравностойно социално положение
- Подобряване на училищната среда
- Обособяване на терени за трайни насаждения, овощни градини, етерично маслени култури, билки и др. за развитие на земеделското производство.
- Обособяване на терени за животновъдни ферми и пасища
- Промяна на регулационните граници на населените места на територията на общината с цел увеличаване на свободните терени, подходящи за бизнес инициативи или задоволяване на обществени потребности;
- Използване на ресурса на минералните води изключително държавна собственост, предадени на общината за ползване (находище „Гулийна Баня”, с. Баня и „Света Варвара”, с. Елешница), както и минералната вода общинска собственост(Златарица, с. Елешница и „Ръждавец”, с. Бачево) и разработване на проекти за спа–туризъм, оранжерийно производство, консервно производство, отоплителни проекти на сгради – публична общинска собственост и др.
- Ефективност в управлението и разпореждането с общинско имущество с цел увеличаване на собствените приходи на общината.

12. SWOT Анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
▪ Развит сектор на туризма и голям потенциал и условия за продължаващото му развитие; ▪ Климат и природни дадености (в разложката котловина се срещат 3 планини Рила, Пирин и Родопа); ▪ Включва територии от 2 национални парка; ▪ Количество и качество на водните ресурси, „изобилие на минерални води“ – край Разлог, с. Баня, с. Бачево и с. Елешница ▪ Богат културен живот и множество културни и исторически забележителности ▪ Екологично чист район ▪ Възможности за производство на биопродукти (земеделие и животновъдство) ▪ Средното разстояние между населените места благоприятства формирането и функциониране на жизнена териториално-селищна общност. ▪ Наличие на железопътна връзка с потенциал за развитие на интегриран туристически продукт с другите общини по линията ▪ Изградена енергийна инфраструктура и наличие на природо-климатични условия за развитие на ВЕИ (слънчева енергия, вода, термални извори); ▪ Икономиката на общината заема важно място в регионалната икономика на област Благоевград и на съседните общини; ▪ Обособени производствени зони с потенциал за привличане на нови инвеститори; ▪ Развита преработвателна промишленост и сектор на малки и средни предприятия. ▪ Оптимизирана и материално обновена общинска образователна мрежа.	▪ Неблагоприятни демографски тенденции - застаряване на населението и миграция в други региони на страната и в чужбина. ▪ Тенденция на намаляване на наличния трудов ресурс, която ще продължи и в перспектива; ▪ Съществува разминаване между потребностите на реалната икономика в региона от работна сила от една страна и професионалния профил на специалистите, които се създават от професионалните гимназии; ▪ Относително ниски доходи на населението, водещи до намалена покупателна способност. ▪ Сравнително високо равнище на безработицата (над средните стойности за страната) ▪ Недостатъчно развитие на високотехнологични и иновативни производства в общината. ▪ Недостиг на висококвалифициран персонал. ▪ Липса на цялостна визия за развитието на туристически продукти. ▪ Недостатъчно ефективно използване на наличното природно и културно наследство. ▪ Необходимост от рехабилитация на общинската пътна и улична мрежа ▪ Необходимост от рехабилитация на водопроводната и канализационната мрежа ▪ Недостатъчно инвестиции в енергоефективно улично, парково и друго външно осветление, имайки предвид сериозните разходи и нарастващите цени на електрическа енергия. ▪ Мерките за повишаване на енергийната ефективност на обществените обекти и сградния фонд все още не постига

- Изградени и действащи съвременни общински социални услуги.
- Натрупан значителен административен капацитет в общинската администрация в разработване и изпълнение на политики за местно развитие.
- Богато и добре съхранено културно-историческо наследство
- Добра обезпеченост от гледна точка на наличието на планови и стратегически документи, определящи приоритетите за развитие на общината в ключови направления (ВЕИ, интеграция и социални услуги, управление на общинската собственост, териториално развитие и др.).
- Изграден капацитет за привличане и реализиране на проекти с европейско финансиране.
- Изградени успешни партньорства, вкл. международни.
-

достатъчен ефект.

- Влошено качество на въздуха в гр. Разлог
- Недостатъчно инвестиции в подобряване на сградния фонд и наличното оборудване на здравните заведения на територията на общината.
- Липса на медицински кадри и от там недостъпно или недостатъчно качествено здравеопазване
- Необходимост от по-целенасочена и по-активна реклама на природни, археологически, исторически и културни дадености, поддържане на еко-пътеките
- Недобра организация по сметосъбирането и сметоизвозването, почистването на обществените площи
-

ВЪЗМОЖНОСТИ

- Развитие на съществуващите производствени зони е предпоставка и възможност за изграждане на нови предприятия, част от които с инвестиции от чуждестранни инвеститори.
- Участие на общината в международни мрежи за сътрудничество и изпълнение на проекти.
- Много висок потенциал за използването на ВИ на енергия.
- Достъп до национални и европейски програми за финансиране на политики за местно развитие, както за публичния така и за частния сектор.
- Възможности за привличане на инвестиции в сектори и дейности с висока добавена стойност.
- Възможност за укрепване на връзката между образование и бизнес.
- Възможност за подобряване на качеството на образованието и адаптиране на предлаганите в училищата профили към развитието на региона и създаване на условия за директна

ЗАПЛАХИ

- Задълбочаващи се национални проблеми – политически, демографски, социални и икономически
- Негативно променящи се климатични условия, създаващи заплахи за земеделската дейност и застрашаващи зимните спортове
- Конкуренция от страна на съседни общини в сферата на туризма
- Сезонна зависимост на местните производства
- Неблагоприятни тенденции в международен аспект, вкл. военни конфликти и потенциална бежанска вълна.
- Нарастващи темпове на инфлация и ръст на цените на основни ресурси (вкл. енергийни) и продукти, несъответстващи на доходите на населението.
- Нарастващи цени на основни суровини и ресурси, които могат пряко да засегнат конкурентоспособността на местната икономика
- Влошаващо се състояние на общинската инфраструктура, вкл.

реализация, стажове в институции, фирми и предприятия ▪ Съвместни проекти със съседните общини за развитие на туристическия потенциал на региона ▪ Развитие на интегрирани туристически продукти на базата на богатото природно и културно-историческо наследство и съхранената идентичност. ▪ Осигуреност с достатъчна площ за жилищни нужди и развитие на бизнеса. ▪ Възможности за прекарване на свободното време в реновирана градска среда и поддържани паркови пространства. ▪ Възможност за по-ефективно управление на отпадъците. ▪ Надграждане на съществуващите партньорства и създаване на нов с цел реализиране на проекти с висока добавена стойност. ▪ Активизиране и подобряване на диалога между общинските власти и местния бизнес ▪ Създаване на условия (хранителни хъбове), които да подпомагат късите вериги от ферми-производители до потребителите (ресторанти, хотели, фермерски пазари и т.н.) ▪ Изграждане на допълнителни съоръжения за развлечение в районите с хотелски комплекси и създаване на нови туристически атракции, ▪ Консервация, реставрация и експониране на археологически обекти на територията на община Разлог, включително и изграждане на техническа инфраструктура до обектите. ▪ Изграждане на велоалеи, пешеходни маршрути и зони за отдих, в т.ч. по протежението на реките на територията на общината	транспортна и недостиг на финансови ресурси. ▪ Неоползотворяване на възможностите и ресурсите за развитие на туризъм, вкл. културен, екологичен и др. ▪ Растящо потребление на енергия. ▪ Висока енергоемкост на публичните обекти и сгради. ▪ Влошаване на качеството на обществените услуги. ▪ Застаряване на населението и постоянна тенденция на намаляване на населението на община Разлог. ▪ Риск от загуба на културно-историческо наследство и неусвояване на наличния туристически потенциал. ▪ Влошаване на качеството на предлаганите публични и административно услуги

III. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА РАЗЛОГ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ГОДИНА

1. Европейска и национална рамка

При определянето на стратегическите цели и приоритетите за развитие на община Разлог в периода 2021-2027 г. са отчетени промените в законодателството на ЕС за периода 2021-2027 г., залегнали в общия регламент за прилагане на европейските структурни и инвестиционни фондове, както и целите и областите на подпомагане от ЕФРР, ЕСФ+ и Кохезионния фонд.

Стратегията за развитие на общината е синхронизирана с Европейската стратегическа рамка на кохезионната политика, с което изпълнението ѝ ще има принос както за намаляване на икономическите, социалните и териториалните различия между българските и европейските региони, като същевременно ще допринася за опазване на културното наследство и традиции, като част от културното разнообразие в ЕС.

Взети са предвид промените в националното законодателство за регионално развитие като е предложена стратегия за интегрирано развитие на общината при засилен териториален подход. Отчетени са наличните местни потенциали, включително като основа за прилагане на интегрирани териториални инвестиции. Изготвеният анализ за икономическото, социалното и екологичното развитие е послужил за основа от една страна за определяне на силните страни и сравнителни предимства по отношение на бъдещото развитие, както и на слабите страни и актуалните проблеми и техните териториални измерения, които ще бъдат решавани с приетата стратегия за развитие.

Отчетено е изпълнението на стратегическите цели и приоритетите на Общинския план за развитие на община Разлог за периода 2014-2020 г., както и очертаната необходимост от запазване на някои цели и приоритети за развитие и през периода 2021-2027 г., с цел надграждане и устойчивост на постигнатите резултати.

Интегрираното градското развитие е определено като ключов фактор за развитието на общината, като се отчита ролята на Разлог като градски център. На основа на постигнатото в периода 2014-2020 г. по отношение развитието и утвърждаването на град Разлог като административен, икономически, образователен и културен център е отбелязан значителен напредък, който рефлектира положително върху икономическото, социалното развитие и услугите за населението. Надграждането на постигнатото в предстоящия планов период при прилагане на интегриран подход и отчитане на териториалните аспекти би очертало дългосрочна устойчива перспектива за запазване жизнеността на общината, редуциране на негативните демографски процеси, привличане на инвестиции и повишаване конкурентоспособността на местната икономика.

Съответствието на ПИРО с изискванията, залегнали в стратегическите насоки на национално ниво и законодателството на ЕС в областта на регионалната политика, най-общо се насочват към намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравновесия и подобряване на жизнения стандарт. В по-широк контекст, ПИРО адаптира на местно ниво ключови теми за развитие от Кохезионната политика на ЕС, като е постигната съгласуваност и с общите цели на Стратегията „Към устойчива Европа 2030“, Териториалният дневен ред на ЕС 2030 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2050.

ПИРО е част от общата система от стратегически документи, установена със законодателни актове и в рамките на националната политика за регионално развитие, интегрираща регионалното и пространствено развитие. При разработването му са отразени предвижданията на Националната програма за развитие „България 2030 г.“, ИТСР на ЮЗР 2021-2027 и други секторни стратегии, планове и програми на

национално ниво. Това води до постигане на по-значим ефект и ефикасност на стратегическите цели за развитие на общината, обусловено от подхода на планиране, от използването на механизмите за партньорство и координация между заинтересованите страни и общи инструменти за финансово подпомагане.

Специфичните цели на ЕФРР и КФ за периода 2021-2027 г., застъпени в новите регламенти са:

Цел 1. *По-интелигентна Европа, чрез иновации, дигитализация, икономическа трансформация и подкрепа на малкия и средния бизнес* - целта е насочена към насърчаване и развитие на капацитета за проучвания, иновации и въвеждане на нови технологии, дигитализация, повишаване конкурентоспособността на МСП, интелигентна специализация и икономическа трансформация. Необходимост от ориентация към иновации, технологично обновяване, научна и изследователска дейност е отчетена в направения анализ по отношение икономическото развитие на община Разлог.

Цел 2. По-зелена Европа без въглерод, прилагаща Парижкото споразумение и инвестираща в енергийно преструктуриране, възобновяеми източници, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, адаптиране към климатичните промени, превенция и управление на рисковете - целта е свързана с прилагане и подкрепа на мерки за енергийна ефективност, използване на енергия от възобновяеми енергийни източници, развитие на интелигентни енергийни мрежи и системи, складиране на енергия на локално ниво, адаптиране към климатичните промени, превенция на рисковете и устойчивост на бедствия, устойчивото управление на водите, преход към кръгова икономика, развитие на зелената инфраструктура в градската среда и намаляване на замърсяването. Мерки и приоритети в тази посока са включени и в програмата за реализация на ПИРО на община Разлог.

Цел 3. *По-свързана Европа чрез повишаване на мобилността и регионална ICT свързаност* - дейностите, които ще се подпомагат от европейските фондове са повишаване на дигиталната свързаност, развитие на устойчива, интелигентна и интермодална национална, регионална и местна мобилност, включваща подобрен достъп до TEN-T и трансгранична мобилност, устойчива мултимодална градска мобилност. Одобряването на местната мобилност, развитието на екологични форми на транспорт, дигиталната свързаност са част от очертаните нужди по отношение на бъдещото развитие на община Разлог.

Цел 4. По-социална Европа, осигуряване на европейския стълб на социални права и подкрепяне на качествената заетост, образование, умения, социално включване и равен достъп до здравни грижи - целта е насочена към засилване на ефективността на пазарите на труда и достъпа до качествена заетост, чрез развитие на социални иновации и инфраструктура, подобряване на достъпа до качествени услуги в образованието, засилване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности, чрез мерки за интеграция, включващи жилищни и социални услуги, достъп до здравни услуги чрез развитие инфраструктура, включваща първична помощ.

Цел 5. Европа по-близо до гражданите, чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните зони и местни инициативи - по тази цел фондовете на ЕС ще подпомагат дейности за интегрираното социалното, икономическото и екологичното развитие, културното наследство и сигурността в градските зони, местно развитие, културно наследство и сигурност, включително за селските ареали, водено от общността местно развитие;

Цели Европа 2030

Важен документ на ЕС, определящ политиката в областта на борбата с климатичните промени и енергийната ефективност. Поставените цели за 2030 г. на ЕС, свързани с климатичните промени, енергетиката и енергийната ефективност са:

- Намаляване най-малко с 40% на емисиите на парникови газове от нивото през1990 г.;
- Дял на енергията произведена от ВЕИ най-малко 32%;
- Повишаване на енергийната ефективност най-малко с 32,5%;

Тези цели насочват ЕС по пътя на трансформация към нисковъглеродна икономика и са в сърцето на Европейската зелена сделка във връзка с ангажиментите на ЕС към глобални действия за климата в рамките на Парижкото споразумение. Поставените цели са ориентир при определянето на политиките за регионално и местно развитие, които трябва също да дадат принос за постигане на общите цели на ЕС.

Национална програма 2030:

- Стратегически цел 1 - Ускорено икономическо развитие
- Стратегическа цел 2 - Демографски подем
- Стратегическа цел 3 - Намаляване на неравенствата

За реализирането на стратегическите цели са предвидени целенасочени интегрирани политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани **оси на развитие:**

Ос 1. Иновативна и интелигентна България - Основният фокус на тази ос на развитие е повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж, както и възприемането и прилагането принципите на кръговата икономика. Осигуряването на качествено образование за всички през целия живот, засилването на професионалното образование, повишаването на ролята на науката в икономиката на страната, паралелно с осигуряването на благоприятна среда за реализиране на нови продукти на пазара и развитието на иновативни предприятия, има потенциал да създаде високотехнологична индустриална база и да изведе икономиката на нова и по-добра пазарна позиция. Важен фокус на политиката е повишаването и развитието на качеството на човешкия капитал. В нея са включени следните приоритети:

- Приоритет 1 Образование и умения
- Приоритет 2 Наука и научна инфраструктура
- Приоритет 3 Интелигентна индустрия

Ос 2. Зелена и устойчива България - Основният фокус на тази ос на развитие е устойчивото управление и опазването на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост и качеството на средата, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани в дългосрочен план. Включва следните приоритети:

- Приоритет 4 Кръгова и нисковъглеродна икономика
- Приоритет 5 Чист въздух и биоразнообразие
- Приоритет 6 Устойчиво селско стопанство

Ос 3. Свързана и интегрирана България - Основният фокус е осигуряване на предпоставки за повишаване конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал. Усилията за подобряване на качеството на пътната инфраструктура в страната, както и за осигуряването на по-ефективни транспортни услуги и безопасна универсална мобилност, ще бъдат продължени. Включва следните приоритети:

- Приоритет 7 Транспортна свързаност
- Приоритет 8 Цифрова свързаност
- Приоритет 9 Местно развитие

Приоритетът „Местно развитие“ има изключително териториална насоченост, в основата на която стои конкретната територия със своите специфични дадености и потребности. Основната цел на приоритета е използване и развитие на местния потенциал и дадености за решаване на проблемите и задоволяване на специфичните местни нужди. Ще се прилагат механизми за териториално фокусиране на интервенциите, които чрез интегриран подход ще позволят да бъде оползотворен местният потенциал по-най-добрия начин. Реализирането на интегрирани териториални инвестиции, както и прилагането на воденото от общността местно развитие ще позволи да се постигнат синергични ефекти от реализираните интервенции.

Ос 4. **Отзивчива и справедлива България -** Оста на развитие е фокусирана върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции, чувствителни към нуждите на бизнеса и потребностите на гражданите. Включва следните приоритети:

- Приоритет 10 Институционална рамка
- Приоритет 11 Социално включване

Ос 5. Духовна и жизнена България - Тази ос на развитие е ориентирана към отделния индивид и повишаването на качеството му на живот. Основен фокус се поставя върху подобряването на здравния статус на населението, като ключова характеристика на качеството на живот и условие за включването в заетост и социална активност. Приоритетите са:

- Приоритет 12 Здраве и спорт
- Приоритет 13 Култура, наследство и туризъм

Интегрираният подход е ключов за политиките, които ще се прилагат в периода 2021-2027 г. Синергията на политиките прилагани в различни сектори ще допринася за постигане на по-осезаем териториален ефект и ще насърчава сътрудничество за преодоляване на проблемите.

Актуализирана Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., която включва следните стратегически цели:

- Териториално сближаване чрез подобряване на свързаността на всички нива, укрепване на мрежата от градове-центрове и развитие на трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество.
- Икономическо сближаване чрез подкрепа за развитие и подобряване качествата на регионалните потенциали и опазване на околната среда.
- Социално сближаване чрез създаване на равностойни условия за развитие и реализация на човешкия капитал.

Интегрираната териториална стратегия за развитие (ИТСР) на Югозападен регион за планиране от ниво 2

ИТСР на ЮЗР определя общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в новия програмен период 2021-2027 г. Стратегията отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. Отчетени са определените насоки за бъдещо развитие в регионален аспект, публикувани в европейски и национални стратегически документи за периода след 2020 г.

Приетата визия, която определя рамката за реализация на ИТСР на ЮЗР е - Югозападен регион – развиващ своите потенциали за достойно място сред европейските региони.

В документа са определени следните стратегически приоритети специфични цели:

Стратегически приоритет 1: Подкрепа на регионалните потенциали за устойчив растеж

Специфична цел 1.1 - Насърчаване на интелигентен и иновативен икономически преход и преход към неутрална по отношение на климата икономика

Подкрепата ще бъде съобразена със специализацията на ЮЗР и съставните области, определени в Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2021–2027 г. Приоритет ще се дава на проекти, които са част от приоритетните вериги на стойността на ЕС - чисти, свързани и автономни превозни средства; интелигентно здраве; индустрия с ниски емисии на CO2; водородни технологии и системи; индустриален интернет на нещата; киберзащита. Подкрепата по отношение на МСП ще бъде съгласно приоритетите по отношение на икономическите дейности (идентифицирани и изведени в Националната Стратегия за МСП 2021–2027) и ще включва:

- адаптиране на предприятията и работещите към промените на икономическата среда, вкл. реакции при криза;
- ускоряване на цифровата трансформация и усвояване на ползите от цифровизацията за бизнеса и институциите, с акцент върху технологии, въвеждащи Индустрия 4.0. Предвижда се изграждане на регионален дигитален иновационен център, който ще стимулира широкото приемане на модерни цифрови технологии от промишлеността, от публичните организации и академичните среди;
- насърчаване участието в проекти за междурегионално сътрудничество и интернационализация на местните предприятия и клъстери в приоритетни области на интелигентна специализация от общ интерес с други европейски региони.

Специфична цел 1.2 - Подкрепа за включване в растежа на специфичните природни и културни потенциали на ЮЗР

Югозападен регион е сравнително хомогенен като културно пространство и притежава забележителен културен потенциал. Като основни дейности, свързани с опазване, развитие и популяризиране на културното наследство се предвиждат: реализиране на мерки за опазване на паметниците на културното наследство, регламентирани в нормативната база, включително мерки за реставрация и консервация; цялостни инфраструктурни проекти при археологически разкопки на значими обекти – от проучване до изграждане на пътища, посетителски центрове, музеи, места за отдих; изграждане на международни отношения с чужди общини и области.

Стратегически приоритет 2: Инвестиране в човешкия капитал и преодоляване на регионалните дисбаланси в осигуряването на достъп до качествени услуги

Специфичните характеристики и съществените различия в условията на възпроизводство на човешкия капитал между областите и общините в ЮЗР определят важната роля на този приоритет. Подобреното качество на и достъп до публичните услуги от първостепенно значение – образование, здравно обслужване, социални услуги, активното социално приобщаване на уязвимите групи, както и ефективно реализиране на пазара на труда, водят до съхраняване на регионалните демографски ресурси и подобряване качеството на живот, социално сближаване и повишаване привлекателността за обитаване на всяка териториална общност.

Специфична цел 2.1 - Образование и обучение за квалифицирана работна сила

Осигуряването на равен достъп до предучилищно и училищно образование с необходимото качество се очертава като ключов проблем и ще фокусира реализирането на редица интервенции, голяма част от които в интегрирани пакети от инвестиции. Планираните интервенции в предучилищното и училищното образование включват: изграждане на нова и подобряване на качеството на изградената образователна инфраструктура; мерки за повишаване качеството на образованието и за подобряване постиженията на учениците в образователната подготовка; обновяване и модернизация на учебни програми в приоритетни професионални направления, в партньорство с бизнеса, в съответствие с нуждите на регионалния и местния пазар на труда; създаване на предпоставки за финансиране на професионални училища с национално и регионално значение, защитени професии, съобразно потребностите на общините, както и за внедряване на обучение чрез работа (дуално обучение); подкрепа за достъп до образование на учениците от специфични целеви групи; инвестиране в производствен потенциал чрез създаване и поддържане на професионални училища или паралелки, осигуряващи подготовка и възпроизвеждане на качествена работна сила; целенасочена подкрепа за осигуряване на заетост за младежите, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, стажове, обучение на работното място; подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в труднодостъпните райони; мерки за преодоляване на ниското ниво на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, което препятства широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги.

Специфична цел 2.2 - Осигуряване на равен достъп до качествени здравни и социални услуги

Системата на здравеопазването в ЮЗР е сравнително най-добре развита в страната и покрива нуждите от здравна помощ на региона. Във вътрешнорегионален план голяма част от здравната мрежа се концентрира в София, относително по-малка – в област София и област Благоевград, и най-малка в областите Перник и Кюстендил. Ще продължи подобряването на материално-техническата база на държавните болници в областните градове и в общинските градове, обслужващи група общини.

Специфичните потенциали на региона, свързани с оползотворяване на неговите минерални води, следва да доведат до разработване и изпълнение на проекти за нови и реновиране на съществуващи балнеоложки центрове за физикално лечение, рехабилитация, профилактика и активен отдих и спорт.

Деинституционализацията на грижата за деца и възрастни хора ще бъде обект на целенасочени усилия наред с предоставянето на услуги в домашна среда, в специализирана среда, услуги, които се предоставят мобилно, включително изграждането на необходимата инфраструктура и доставка на оборудване

Стратегически приоритет 3: По-добре свързан и устойчив регион

Специфична цел 3.1 - Подобряване на свързаността на региона в национален и международен план и на вътрешнорегионалната достъпност

Отчитайки основната роля на транспортната инфраструктура като базово условие за развитие на икономиката, привличане на инвестиции, улесняване мобилността на населението и достъпа до услуги с периодичен и епизодичен характер и приобщаване на всички населени места в ЮЗР, е необходимо нейното подобряване и оптимизиране. Оптимизацията и реконструкцията на пътищата като непрекъсната транспортна ос ще интегрира периферните крайгранични територии и ще подобри достъпа на общините до съответния им областен център; ще създаде по-добри условия за развитие на туризма и разгръщане на потенциала на планинските региони,

включително за предлагане на съвместни регионални туристически продукти с граничните региони на съседните Гърция, Република Северна Македония и Турция.

От съществено значение през плановия период е реализирането на мерки за устойчива градска мобилност, в т.ч. пътни мрежи между основния град и околните населени места на територията на общината.

Специфична цел 3.2 - Инвестиции за екологичната инфраструктура и биоразнообразие

В областта на водоснабдяването мерките ще бъдат насочени към:

- реконструкция на магистралните водопроводи и разпределителната водопроводна мрежа с оглед намаляване броя на авариите и загубите на вода;
- реконструкция на съществуващите резервоари или изграждане на нови резервоари, които да осигурят достатъчно водни количества за задоволяване на питейно-битовите нужди, намаляване броя на авариите и загубите на вода;
- реконструкция и модернизация на водоснабдителните мрежи и съоръжения и търсене и разкриване на нови водоизточници, както и изграждане на нови станции за пречистване и обеззаразяване на питейни води следва да се предприемат и за решаване на проблемите с качеството на питейните води.

Предвижда се изграждането на нови канализационни системи за обхващане на повече населени места и реконструкции, особено в случаите, когато има липса на съответствие между степента на изграденост на канализационната мрежа и проводимостта на главните колектори и капацитета и изградеността на ПСОВ. Предвижда се да продължи изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура въз основа на регионални прединвестиционни проучвания в съответствие с нормативната база, приоритетно в агломерации с над 10 000 екв. ж., а там където е възможно – и в агломерации с над 2 000 екв. ж.

Ще продължат проектите за изграждане на системи за третиране на отпадъците и изпълнението на мерките и дейностите по оптимизация на системата за управление на отпадъците. Ще бъде поставен фокус върху преминаването от депониране към предотвратяване, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на голямата част от формираните отпадъци в индустриалните процеси и бита. В управлението на отпадъците ще бъде увеличен делът на компостираните био отпадъци и рециклираните битови, производствени и строителни отпадъци за сметка на тяхното изгаряне и депониране. Ще бъдат предприети мерки за подобряване на достъпа на гражданите и бизнеса до системите за разделно събиране и рециклиране на отпадъци

Ще бъдат финансирани и мерки от ПУРБ и ПУРН за подобряване на състоянието на водите, разработването на съвместни политики, процедури и проекти за намаляване на риска от бедствия и подобряване нивото на реагиране на съставните части на единната спасителна система, особено свързани с риска от наводнения в урбанизирани и неурбанизирани територии.

Специфична цел 3.3 - Териториално развитие и сближаване

Устойчивото териториално развитие означава хармонично и свързано развитие на целия регион, чувствително към териториалното многообразие и неговите силни страни, провеждане на политики за укрепване на ендогенните местни потенциали, засилване разпространението на процесите на развитие от основните центрове за растеж към заобикалящата среда и осигуряване на сравнително високо качество на живот на цялото общество.

Специфична цел 3.4 - Укрепване на трансграничните перспективи

Мерките в трансграничното сътрудничество с очакван най-осезаем положителен ефект от регионална гледна точка включват: планиране и реализиране на съвместни

проекти за опазване на природата и биологичното разнообразие и инвестиране в съвместни действия за смекчаване на изменението на климата, със силен акцент върху устойчиви и екологични мерки; Подпомагане на съвместни трансгранични действия за подобряване на процента на рециклиране и насърчаване на прехода към нисковъглеродна икономика, включително кампании за повишаване на осведомеността за насърчаване на устойчиви практики и поведение; възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство; подобряване на конкурентоспособността и стимулиране на растежа на МСП в трансграничната област с цел разширяване на тяхната икономическа активност към търговия и инвестиции; инвестиране в проекти за повишаване на свързаността в региона, включително изграждане на нови/ремонт и реконструкция на съществуващи гранично-пропускателни пунктове; инвестиране в общи продукти и услуги, свързани с историческото, природното и културното наследство, със силен акцент върху създаването на заетост за малките и семейните предприятия; насърчаване на инвестиции, свързани с предлагането на местни продукти (кулинарен туризъм и др.); разработване на съвместни политики, процедури и проекти за намаляване на риска от бедствия и подобряване нивото на реагиране на съставните части на единната спасителна система; съвместни мерки за предотвратяване замърсяването на въздуха чрез по-ефективно използване на ресурсите.

2. Визия, стратегически цели и приоритети за развитие на община Разлог

Визията на общината за периода 2014-2020 г. е: ***Община Разлог е цветущата котловина, където се срещат Рила, Пирин и Родопите, дарена с уникална природа, съхранила традиции и богато културно наследство – обичан и желан дом на предприемчиви и гостоприемни хора, привлякла интереса на инвеститори и гости от цяла Европа.***

От изготвените доклади за наблюдение на изпълнението е видно, че индикаторите за оценка изпълнението на стратегическите цели и приоритети в по-голямата си част се изпълняват. От социално-икономическия анализ, извършен в процеса на подготовка на ПИРО се налага изводът, че по отношение на някои от поставените цели и приоритети в ОПР 2014-2020 г., протичащите процеси не са достигнали своята крайна цел в дългосрочен план и ще продължат и през плановия период 2021-2027 г.

В допълнение, резултатите от проведеното анкетно проучване в рамките на подготовката на ПИРО, очертават следната картина:

Основни ресурси за развитие на територията
Добре развити пътно-транспортни връзки с региона и страната
15.20%
Подготвени и квалифицирани работници
16.50%
Работещи предприятия и наличие на работни места
22.80%
Добре развит малък и среден частен бизнес
30.40%
Възможности за производство на биопродукти (земеделие и животновъдство)
44.30%
Екологично чист район
45.60%
Богат културен живот и множество културни и исторически забележителности
49.40%
Природни дадености и климат
63.30%
Подходящи условия за развитие на туризъм
81%
0%
10%
20%
30%
40%
50%
60%
70%
80%
90%

Негативни фактори
Липса на места и заведения за развлечения
11.40%
Няма пазар за продукцията
7.60%
7.60%
15.20%
Висока безработица
19%
Изолираност на селата в общината
19%
Неефективно управление в общината
22.80%
Недостатъчно поддържане на чистотата
22.80%
Липса на детски площадки, на места за спорт и отдих
27.80%
Недостъпно или недостатъчно качествено…
29.10%
Няма достатъчна и квалифицирана работна ръка
32.90%
38%
Миграция и емиграция на младите хора
55.70%
Липса на предприятия и работни места
59.50%
0.00%
20.00%
40.00%
60.00%
80.00%

Приоритетни отрасли на икономиката
Транспорт и логистика
16.50%
Услуги
16.50%
Търговия
16.50%
Преработвателна промишленост
24.10%
Информационни технологии
26.60%
Строителство
26.60%
Горско стопанство (дърводобив и...
36.70%
Хранително-вкусова промишленост
41.80%
Селско стопанство (земеделие, животновъдство)
53.20%
Туризъм (хотелиерство, ресторантьорство)
91.10%
0.00%
20.00%
40.00%
60.00%
80.00%
100.00%

Проблеми на икономиката
Остаряла и амортизирана производствена база
17.70%
Неконкурентни и замиращи производства в местната икономика
26.60%
Сезонна зависимост на местните производства
32.90%
Недостатъчно разнообразие на икономическите сектори
35.40%
Няма условия за стартиране на нови предприятия
44.30%
Недостиг на квалифициран персонал
46.80%
Недостатъчно развитие на високотехнологични и иновативни производства
48.10%
0.00%
10.00%
20.00%
30.00%
40.00%
50.00%
60.00%

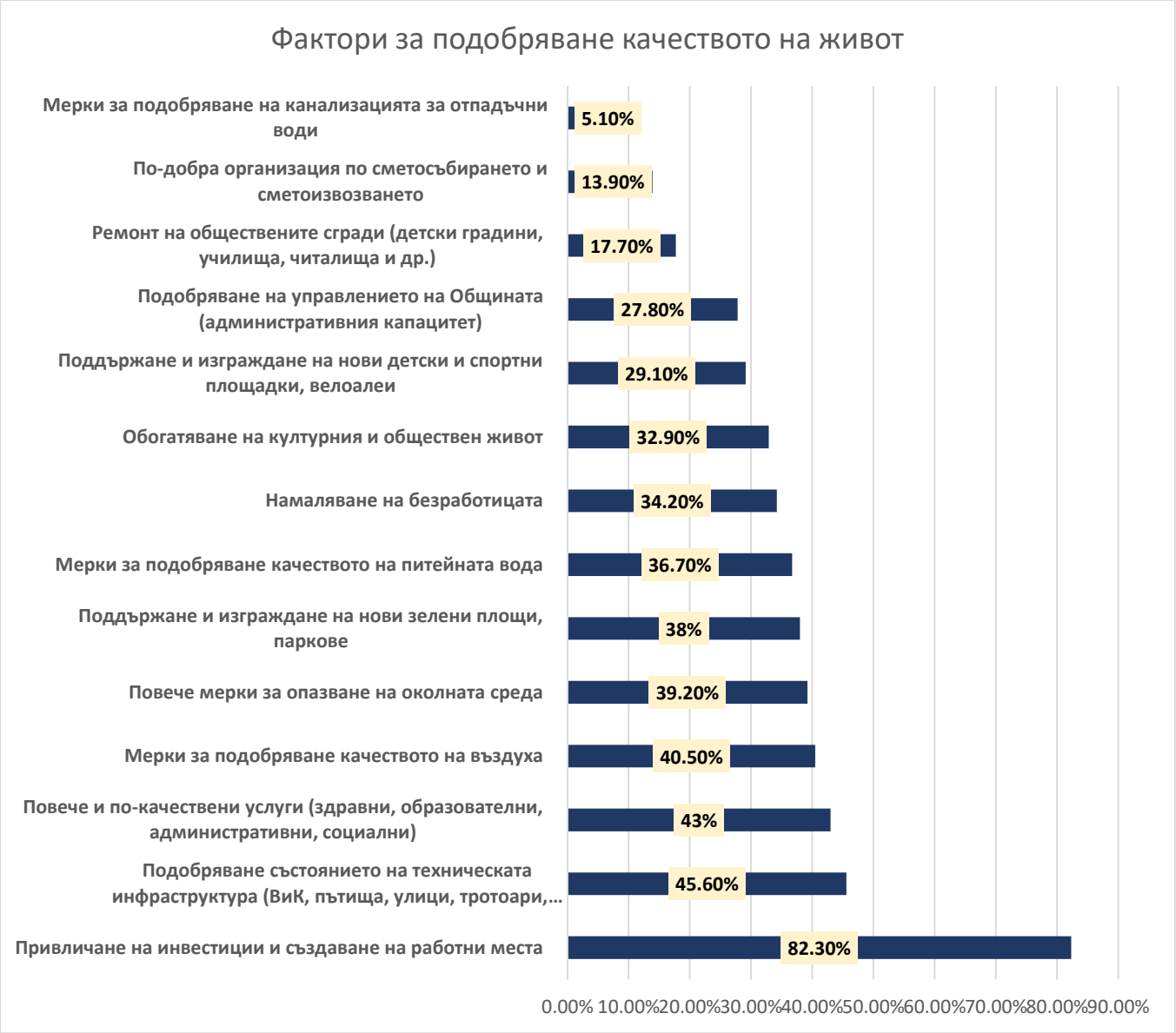
Фактори за подобряване качеството на живот
Мерки за подобряване на канализацията за отпадъчни води
5.10%
По-добра организация по сметосъбирането и сметоизвозването
13.90%
Ремонт на обществените сгради (детски градини, училища, читалища и др.)
17.70%
Подобряване на управлението на Общината (административния капацитет)
27.80%
Поддържане и изграждане на нови детски и спортни площадки, велоалеи
29.10%
Обогатяване на културния и обществен живот
32.90%
Намаляване на безработицата
34.20%
Мерки за подобряване качеството на питейната вода
36.70%
Поддържане и изграждане на нови зелени площи, паркове
38%
Повече мерки за опазване на околната среда
39.20%
Мерки за подобряване качеството на въздуха
40.50%
Повече и по-качествени услуги (здравни, образователни, административни, социални)
43%
Подобряване състоянието на техническата инфраструктура (ВиК, пътища, улици, тротоари,...
45.60%
Привличане на инвестиции и създаване на работни места
82.30%
0.00% 10.00% 20.00% 30.00% 40.00% 50.00% 60.00% 70.00% 80.00% 90.00%

Близо 1/3 от отговорилите (33 %) са посочили, че нямат предложения за конкретни проекти. Останалите са дали предложения за реализирането на проекти в различни сфери, които в обобщен вид са следните:

- Изграждане на велоалеи, пешеходни маршрути и зони за отдих, в т.ч. по протежението на река Бяла река - в западна посока, която да бъде продължение на пешеходната и велоалеята по ул. "Изворите" и да се свърже с пешеходната и велоалея за Пирин голф и Катарино и по протежението на река река Язо, с прилежащи детски и спортни площадки и места за отдих, наблюдателници за птици и др.; велоалеи свързващи Разлог със съседните населени места
- Проекти за използване на ВИ, в т.ч. изграждане на фотоволтаична централа собственост на общината; изграждане на газопровод и газификация на гр. Разлог
- По-добро управление на наличните ресурси, в т.ч. на минералните води на територията на общината - изграждане на отоплителна система на село Баня чрез използване на отпадната минерална вода - с термопомпи или топлообменници, с финансиране от НПВУ и други европейски фондове; оползотворяване на минералната вода в с. Елешница, в подкрепа развитието на туризма;
- Проекти в подкрепа развитие на културата и културния туризъм;
- Проекти в подкрепа развитие на еко туризма;
- Повече средства за организиране на културни събития и подкрепа за читалищата на територията на общината
- Привличане на инвестиции за развитие на икономиката на общината
- По-активна работа с децата и младите хора и създаване на условия за тяхното развитие и задържане в общината – разкриване на нови клубове, състезания на открито, практикуване на различни видове спортове;
- Подобряване на образователната инфраструктура – ремонт на сградите и физкултурните салони, изграждане на спортни площадки и терени в дворовете на училищата, физкултурни салони;

- Подобряване на инфраструктурата и благоустрояване на населените места, в т.ч. ремонт на улици и тротоари; изграждане и поддържане на зелените площи; изграждане и поддържане на спортни и детски площадки и зони за отдих; изграждане на водохващане и довеждащ водопровод за водоснабдяване на с. Елешница; ремонт и използване на сградата на бившия Универмаг
- Саниране на недостроени сгради (належащо в района на Пирин Голф)
- По-активна реклама на общината като туристическа дестинация, изграждане на допълнителни съоръжения за развлечение в районите с хотелски комплекси и създаване на нови туристически атракции, като въжен парк в Бетоловото; туристическо влакче с маршрут Баня – Разлог – Банско – Добринище; модернизация и обновяване на ски-пистите
- Създаване на условия (хранителни хъбове), които да подпомагат късите вериги от ферми-производители до потребителите (ресторанти, хотели, фермерски пазари и т.н.)
- Възстановяване на поливното земеделие в общината.
- Консервация, реставрация и експониране на археологически обекти на територията на община Разлог, включително и изграждане на техническа инфраструктура до обектите. Обновяване и експониране на архитектурно-строителни културни ценности - Парапунова, Астинова, Кипрева и Патокова къща и създаване на интерактивни експозиции. Обновяване и доизграждане на балнео-рекреационните центрове в с. Елешница, с. Баня, с. Бачево и с. о. Пирин.

Предложения за конкретни проекти, които приоритетно да бъдат изпълнени в следващите 5-7 години

Близо 1/3 от отговорилите (33 %) са посочили, че нямат предложения за конкретни проекти. Останалите са дали предложения за реализирането на проекти в различни сфери, които в обобщен вид са следните:

- Подобряване на инфраструктурата и благоустрояване на населените места, в т.ч. ремонт на улици и тротоари; изграждане и поддържане на зелените площи; изграждане и поддържане на спортни и детски площадки и зони за отдих; изграждане на водохващане и довеждащ водопровод за водоснабдяване на с. Елешница; ремонт и използване на сградата на бившия Универмаг
- Изграждане на велоалеи, пешеходни маршрути и зони за отдих, в т.ч. по протежението на река Бяла река - в западна посока, която да бъде продължение на пешеходната и велоалеята по ул. „Изворите“ и да се свърже с пешеходната и велоалея за Пирин голф и Катарино и по протежението на река река Язо, с прилежащи детски и спортни площадки и места за отдих, наблюдателници за птици и др.; велоалеи свързващи Разлог със съседните населени места
- Проекти за използване на възобновяеми източници, в т.ч. изграждане на фотоволтаична централа собственост на общината; изграждане на газопровод и газификация на гр. Разлог
- По-добро управление на наличните ресурси, в т.ч. на минералните води на територията на общината - изграждане на отоплителна система на село Баня чрез използване на отпадната минерална вода - с термопомпи или топлообменници, с финансиране от НПВУ и други европейски фондове; оползотворяване на минералната вода в с. Елешница, в подкрепа развитието на туризма;
- Проекти в подкрепа развитие на културата и културния туризъм;
- Проекти в подкрепа развитие на еко туризма;
- Повече средства за организиране на културни събития и подкрепа за читалищата на територията на общината
- Привличане на инвестиции за развитие на икономиката на общината

- По-активна работа с децата и младите хора и създаване на условия за тяхното развитие и задържане в общината – разкриване на нови клубове, състезания на открито, практикуване на различни видове спортове;
- Подобряване на образователната инфраструктура – ремонт на сградите и физкултурните салони, изграждане на спортни площадки и терени в дворовете на училищата, физкултурни салони;
- Саниране на недостроени сгради (належащо в района на Пирин Голф)
- По-активна реклама на общината като туристическа дестинация, изграждане на допълнителни съоръжения за развлечение в районите с хотелски комплекси и създаване на нови туристически атракции, като въжен парк в Бетоловото; туристическо влакче с маршрут Баня – Разлог – Банско – Добринище; модернизация и обновяване на ски-пистите
- Създаване на условия (хранителни хъбове), които да подпомагат късите вериги от ферми-производители до потребителите (ресторанти, хотели, фермерски пазари и т.н.)
- Възстановяване на поливното земеделие в общината.
- Консервация, реставрация и експониране на археологически обекти на територията на община Разлог, включително и изграждане на техническа инфраструктура до обектите. Обновяване и експониране на архитектурно-строителни културни ценности - Парапунова, Астинова, Кипрева и Патокова къща и създаване на интерактивни експозиции. Обновяване и доизграждане на балнео-рекреационните центрове в с. Елешница, с. Баня, с. Бачево и с. о. Пирин.

Планът за интегрирано развитие на община Разлог включва:

Визия за развитие на общината, която формулира стратегията за неговото развитие в кратко послание, включващо стремежа на общинската администрация и заинтересованите страни за постигане на желано бъдещо състояние в рамките на програмирания период.

Стратегически цели, които обосновават конкретните елементи на визията по основни области за развитие на общината;

Приоритети за развитие, които фокусират и формулират изпълнението на стратегическите цели върху територията на общината

Мерки към приоритетите, организирани по тематичен обхват и области на подкрепа;

Проектни предложения, които са конкретните инструменти за постигане на целите за интегрирано развитие, като изразяват преките действия на територията на общината.

Определените стратегически цели и приоритети са продължение на тези през периода 2014-2020 г., като се залага на по-динамичното интегрирано развитие и надграждане на постигнатите резултати, при отчитане на настъпилите промените в националната стратегическа рамка за периода 2021-2027 г. и стратегическите документи на ниво ЕС.

Визията за развитие на община Разлог отразява специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие**.** Тя задава целите, в рамките на които са дефинирани различни приоритети за постигане на желаното състояние на икономиката, физическата среда и обществените отношения. В допълнение, с оглед осигуряване на последователност в усилията на местната власт и надграждане на постигнатото през изминалия програмен период, дефинираната визия в рамките на периода 2014-2020 остава непроменена:

Община Разлог е цветущата котловина, където се срещат Рила, Пирин и Родопите, дарена с уникална природа, съхранила традиции и богато културно

наследство – обичан и желан дом на предприемчиви и гостоприемни хора, привлякла интереса на инвеститори и гости от цяла Европа.

Визията на общината очертава желано бъдещо състояние, което следва да бъде постигнато в резултат на изпълнението на интегрирани мерки за развитие на територията. Наред с това, визията поставя фокус върху основните стълбове на устойчивото развитие: **икономически, социален и екологичен**, като за нейното постигане са дефинирани следните стратегически цели и приоритети:

Стратегическа цел 1	Стратегическа цел 2	Стратегическа цел 3
Икономическо развитие: Развитие на местната икономика, насърчаване на предприемачеството и новациите чрез оползотворяване на специфичния местен потенциал	**Човешки капитал:** Подобряване на жизнената среда и качеството на живот посредством облагородяване на обществените и публични пространства и осигуряване на качествени публични услуги, предоставяни от компетентна и подготвена общинска администрация	**Опазване на околната среда и развитие на техническата инфраструктура:** Постигане на екологосъобразно развитие на територията, чрез опазване на околната среда, развитие и модернизиране на техническата инфраструктура и реализиране на мерки за справяне с климатичните промени

Изведени са следните основни приоритети за постигане на стратегическите цели:

Приоритет	Формулировка на приоритета
Приоритет 1	Развитие на благоприятна бизнес среда, привличане на инвестиции, насърчаване на предприемачеството и иновациите
Приоритет 2	Развитие на туризма и опазване на местното културно-историческо наследство
Приоритет 3	Благоустрояване на град Разлог и населените места в състава на общината
Приоритет 4	Подобряване на инфраструктурата за предоставяне на публични услуги и повишаване на тяхното качество и обхват
Приоритет 5	Повишаване на капацитета на общинската администрация и ефективно управление
Приоритет 6	Развитие на екологосъобразна техническа инфраструктура
Приоритет 7	Опазване на околната среда, качество на въздуха и превенция на природни бедствия
Приоритет 8	Енергийна ефективност

Стратегическите цели са обвързани с Визията и подпомагат нейното осъществяване. Те отразяват спецификата на общината и са съобразени с предназначението на плана да бъде инструмент за управление и да отразява действителните нужди на местната общност в рамките на плановите документи от регионално, национално и европейско ниво.

Стратегическа цел 1 - Икономическо развитие
Развитие на местната икономика, насърчаване на предприемачеството и новациите чрез оползотворяване на специфичния местен потенциал

Приоритет 1 – Развитие на благоприятна бизнес среда, привличане на инвестиции, насърчаване на предприемачеството и иновациите

Мярка 1.1.1. Подкрепа за технологично обновяване, модернизация, трансфер на иновации и развитие на бизнес инфраструктурата

- Насърчаване на прехода към зелена икономика, използването на енергийно-ефективни технологии в производствените предприятия и енергия от ВЕИ
- Привличане на инвестиции за технологична модернизация на предприятията и иновации
- Обновяване на производствени сгради в индустриалните зони на Разлог при внедряването на мерки за енергийна ефективност
- Изграждане на предприятия от хранително-вкусовата и преработвателната промишленост
- Развитие на оранжерийното производство
- Стимулиране на биоземеделие и биоживотновъдство на територията на Община Разлог, чрез предоставяне на терени и маркетинг
- Осигуряване на устройствена основа като предпоставка за обновяване и изграждане на индустриални и логистични зони в община Разлог
- Разработване на бизнес справочник за община Разлог и представянето на местни производители на бизнес изложения
- Създаване на стратегия за насърчаване на инвестициите в община Разлог

Мярка 1.1.2. Развитие на професионалното дуално образование в приоритетни за общината сектори и отрасли и повишаване на професионалната квалификация и преквалификация на кадри

- Повишаване на квалификацията на заетите в МСП
- Създаване на паралелки за дуално образование в приоритетни за общината сектори и отрасли
- Подпомагане на достъпа до програми за активиране, ориентиране, обучение и заетост
- Развитие на човешките ресурси за осигуряване на заетост

Приоритет 2: Развитие на туризма и опазване на местното културно-историческо наследство

Мярка 1.2.1. Развитие сътрудничеството и формирането на клъстери в туризма

- Оптимизиране на капацитета и увеличаване на конкурентоспособността на клъстер "В подножието на Рила"
- Рекламно представяне и ориентиране на "В подножието на Рила" към страната и Гърция Инициране и подкрепа за създаване на туристически клъстер
- Инициране и подкрепа за създаване на туристически клъстер

Мярка 1.2.2. Изграждане и развитие на туристическа инфраструктура

- Изграждане на туристическа зона "Пирин-Кулиното"-I етап
- Изграждане на туристическа зона "Пирин-Кулиното"-II етап

Мярка 1.2.3. Развитие на алтернативни форми на туризъм

- Обновяване и доизграждане на балнео-рекреационните центрове в с. Елешница, с. Баня, с. Бачево, с. о. Пирин
- Изграждане на туристически атракции в м. "Саровица", м. "Голак"-гр. Разлог и др.
- Изграждане на туристически маршрути и екопътеки
- Изграждане на пътека и пространство за отдих до водопад "Щрокалото", "Джерджева скала" -с. Бачево, "Събиците"- НП Пирин и др.
- Изработване на туристическа карта с GPS координати, интегрираща природните и историческите ценности в общината
- Създаване на рекламна и маркетингова стратегия за развитие на туризма в община Разлог

Мярка 1.2.4. Опазване и представяне на местното културно-историческо наследство

- Паспортизация на културните ценности в община Разлог
- Археологическо проучване на обекти на територията на община Разлог
- Консервация, реставрация и експониране на археологически обекти на територията на община Разлог, включително и изграждане на техническа инфраструктура до обектите
- Обновяване и експониране на архитектурно-строителни културни ценности - Парапунова, Астинова, Кипрева и Патокова къща и създаване интерактивни експозиции
- Обновяване и експониране на архитектурно-строителни културни ценности от XIX и началото на XX век в община Разлог
- Реновиране на църковни сгради
- Символично представяне на разложката история в рамките на централния градски площад. Разполагане на средства за туристическа информация и ориентация
- Обвързване на отделни исторически обекти в система от културни маршрути
- Организиране на фестивали за популяризиране и изява на местните дадености /история, природа, фолклор, традиции/
- Развитие на дейността и обновяване на материално-техническата база на читалищата в община Разлог
- Създаване на междуобщински културен маршрут и информационно представяне "Преплитане на епохите и културите по Долината на Места"

Стратегическа цел 2 - Човешки капитал
Подобряване на жизнената среда и качеството на живот посредством облагородяване на обществените и публични пространства и осигуряване на качествени публични услуги, предоставяни от компетентна и подготвена общинска администрация

Приоритет 3 – Благоустрояване на град Разлог и населените места в състава на общината

Мярка 2.3.1. Благоустрояване на гр. Разлог и населените места в общината

- Реконструкция на улична мрежа и открити публични пространства в община Разлог и въвеждане на енергоспестяващо улично осветление
- Изграждане на фронт - офис в ПИ61813.759.257 по КК на гр. Разлог
- Изграждане на довеждащ път, кътове за отдих и свободно време в м. "Голак", гр. Разлог
- Изграждане и Реконструкция на паркове, зелени площи и детски площадки в гр. Разлог

- Изграждане на зелени площи, паркоместа и кътове за отдих и игра в междублоковите пространства в гр. Разлог
- Изграждане на обществен център и зона за отдих и рекреация в м. "Средорек", гр. Разлог
- Изграждане на мост на р. "Бяла река"
- Изграждане на достъпна градска среда
- Изграждане на велоалеи

Приоритет 4 – Подобряване на инфраструктурата за предоставяне на публични услуги и повишаване на тяхното качество и обхват

Мярка 2.4.1. Подобряване на качеството на здравните услуги

- Създаване на медицински диагностично -консултативен център в МБАЛ Разлог
- Подобряване на материално-техническата база на здравните заведения и прилежащите паркови пространства
- Функциониране на мобилни кабинети за здравно обслужване на селата в община Разлог

Мярка 2.4.2. Инвестиции в образование

- Подобряване и модернизиране на материално-техническата база на образователната инфраструктура
- Прилагане на мерки за енергийна ефективност на сгради на образователната инфраструктура

Мярка 2.4.3. Развитие на социалните услуги на територията на общината

- Създаване на центрове за социални услуги от нов тип
- Подобряване на материално техническата база на дом за възрастни хора - гр. Разлог
- Подобряване и разширяване на материално -техническата база на Домашен социален патронаж
- Изграждане на социални жилища и подобряване на средата на живот на маргинализирани групи на територията на община Разлог

Мярка 2.4.4. Развитие на спорта и младежките дейности

- Възстановяване на плувен басейн и изграждане на физкултурен салон в детска градина "Елиза Астинова"
- Изграждане на спортна площадка и реконструкция на училищен двор на ОУ "Никола Парапунов"-гр. Разлог.
- Изграждане на спортен комплекс върху общински имот в с.о. "Пирин"

Приоритет 5 – Повишаване на капацитета на общинската администрация и ефективно управление

Мярка 2.5.1. Ефективно управление и политики

- Изработване на Регулационен и застроителен план на селища: "Бойков рид", "Предел", "Шипока", "Перивол", кв. "Средорек"
- Създаване на ГИС платформа за планиране и управление на община Разлог
- Изработване на подземен кадастър на гр. Разлог
- Формиране на мрежа за комуникация и координация между Община Разлог, частния сектор и образованието за планиране на учебните програми и насърчаване на образованието в приоритетните области на местната икономика
- Създаване на стратегия и Програма за развитие на образованието и оптимизиране на образователната система в община Разлог

Мярка 2.5.2. Повишаване на капацитета на администрацията и качеството на услугите

- Изготвяне на функционален анализ и повишаване на квалификацията на общинската администрация Разлог
- Въвеждане на електронно управление в община Разлог

Стратегическа цел 3 - Опазване на околната среда и развитие на техническата инфраструктура

Постигане на екологосъобразно развитие на територията, чрез опазване на околната среда, развитие и модернизиране на техническата инфраструктура и реализиране на мерки за справяне с климатичните промени

Приоритет 6 – Развитие на екологосъобразна техническа инфраструктура

Мярка 3.6.1. Развитие на транспортната инфраструктура на територията на общината

- Рехабилитация и разширяване на общински път в участък между с. Горно Драглище и с. Добърско-BLG1192
- Рехабилитация на път Разлог-Бачево - BLG 1194
- Реконструкция на път "Белица - Долно Драглище"-BLG2026
- Изграждане на път с. Бачево - м. "Ръждавец" - BLG 3213
- Реконструкция на път "Предела- Кулиното"-BLG3198
- Реконструкция на път "Предел- Шипока, Солището" BGL3206, BLG3207
- Реконструкция на път /BLG2190,Разлог-Бетоловото/-м. Кьошката -BLG3208
- Реконструкция на път "Предел-с. о. "Пирин"-Банско
- Реконструкция на път /11-19, Предела- Разлог/-м. Бетоловото-BLG 2190
- Изграждане на път "Разлог - Катарино" - 11етап-BLG3195
- Изграждане на път с. Бачево- м. Перивол
- Изграждане на път "Годлево-Добърско"
- Реконструкция на път Бетоловото - х. Яворов
- Създаване на собствен междуселищен екологичен транспорт с прилежаща инфраструктура -зарядни станции, спирки и др.

Мярка 3.6.2. Инвестиции в развитието на ВиК инфраструктурата и инфраструктура за пречистване на отпадни води

- Изграждане на ПСОВ в населените места на Община Разлог
- Рехабилитация и изграждане на водоснабдителна и канализационна система в гр. Разлог
- Рехабилитация и изграждане на водоснабдителна и канализационна система и съоръжения в общински населени места и селищни образувания и вилни зони
- Изграждане на допълнително водохващане от м. „Усоето“, напорен резервоар и външно водоснабдяване -водопровод от водохващането до резервоара
- Проучване и изготвяне на проект за водоем „Голям Чурулец“, землище гр. Разлог
- Реконструкция на довеждащи водопроводи и съоръжения за гр. Разлог
- Реконструкция на довеждащи водопроводи и съоръжения за населените места в община Разлог

Мярка 3.6.3. Развитие на системата за управление на отпадъците

- Въвеждане на общинска система за разделно събиране на отпадъци и провеждане на информационна кампания за разделното събиране и оползотворяване на битовите отпадъци
- Изграждане на регионално депо за битови отпадъци -II етап

- Изграждане на инсталация за предварително третиране (сепариране) на смесено събрани битови отпадъци в Регионално депо за неопасни отпадъци – Разлог
- Изграждане на инсталация за механично и биологично третиране на подситова фракция от сепариращата инсталация и оползотворяване на стабилизираната органична фракция;
- Надграждане на компостираща инсталация в Регионално депо за неопасни отпадъци – Разлог. Разширяване обхвата на биоразградимите отпадъци, приети за компостиране, техническо обезпечаване;
- Разширяване на системата за разделно събиране на битови отпадъци, задължително отделяне на биоотпадъците от общия поток битови отпадъци.
- Закупуване на съоръжения и техника за транспортиране на разделно събрани битови отпадъци за общините Разлог, Банско, Белица, Якоруда;
- Площадка за разделно събиране и третиране на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване, подготовка за повторна употреба и/или оползотворяване, техническо обезпечаване;
- Въвеждане в експлоатация на площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата – едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и др.;
- Мобилни пунктове за предаване на разделно събрани отпадъци от текстил и обувки с цел повторно оползотворяване и/или рециклиране.

Приоритет 7: Опазване на околната среда, качество на въздуха и превенция на природни бедствия

Мярка 3.7.1. Управление на природните ресурси

- Управление и стопанисване на общински гори
- Каптиране на минерални извори и изграждане на разпределителни мрежи в с. Баня и в с. Елешница
- Изготвяне на доклад за експлоатационните ресурси и устройство на санитарно охранителна зона за находище на минерална вода „Ръждавец“, „Катарино“

Мярка 3.7.2. Превенция на природни бедствия

Изграждане на съоръжения за управление на риска от горски пожари

- Укрепване и възстановяване на речни корита. Озеленяване и благоустрояване на пространствата около реките на гр. Разлог

Приоритет 8: Енергийна ефективност

Мярка 3.8.1. Подобряване на енергийната ефективност в сградния фонд в общината

- Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради и обществени сгради в община Разлог.
- Изграждане на солна инсталация за производство на топлинна и електрическа енергия на покрива на обществени сгради
- Проект 300 ВЕИ къщи - Въвеждане на ВЕИ чрез PVT(комбинирано производство на топлинна и електроенергия) технология в частни жилищни сгради на територията на община Разлог

Мярка 3.8.2. Инвестиции във ВЕИ

- Изграждане на фотоволтаични централи върху имоти общинска собственост с мощност над 1MW и система за съхранение на ел. енергия.
- Изграждане на фотоволтаичен паркинг и зарядна станция за електроавтомобили в МБАЛ – гр. Разлог.

- Инсталиране на ВЕИ инсталации, фотоволтаични и слънчеви системи в производствени предприятия, складове, търговски и офис сгради.

Мярка 3.8.3. Развитие на газопреносната мрежа

- Изграждане на довеждащ газопровод "Симитли-Разлог"
- Изграждане на газоразпределителна мрежа в гр. Разлог

IV. КОМУНИКАЦИННА СТРАТЕГИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВОТО В ПРОЦЕСА НА ПОДГОТОВКА И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПИРО НА ОБЩИНА РАЗЛОГ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 ГОДИНА

През новия програмен период 2021-2027 г. Европа поставя акцент върху политиката за сближаване чрез цел „Европа по-близо до гражданите“, което изисква ангажираност на местна власт и гражданско общество, изграждане на сътрудничество между заинтересованите страни и изпълнение на съвместни действия за посрещане на местните предизвикателства.

Осигуряването на гражданско участие в процеса на формулиране, разработване, прилагане, наблюдение и контрол на регионални политики са регламентирани в ЗРР, ППЗРР и Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО.

ПИРО на община Разлог може да бъде ефективен инструмент за управление и пълноценно развитие на територията при условие, че се гарантира спазването на принципа на партньорство и сътрудничество и е налице активен обмен на идеи и координирани действия между всички заинтересовани страни по време на двата условно разграничими етапи от ПИРО – разработването и изпълнението на целите, приоритетите и мерките, заложени в него. Коректното публично представяне на пълният набор информация е предпоставка за формирането на партньорства и повече възможности за съвместно действие.

За постигане на качествен и пълноценен процес на стратегическо планиране и устойчиво регионално и местно развитие изключително важно е заинтересованите страни да бъдат привлечени за участие на всички нива и етапи. Основната цел е да се гарантира прилагането на принципа на партньорство и да се осигури прозрачност на процеса по изготвяне на ПИРО, в това число:

- Популяризиране на подхода за интегрирано териториално развитие и ролята на ПИРО за развитието на общината;
- Повишаване участието и ангажираността на различни групи заинтересовани страни към процесите на планиране на общинското развитие.
- Осигуряване на партньорство и сътрудничество между администрация и заинтересованите страни при изпълнение на плана.

Принципите за прилагане на регионалната политика включват:

- Стратегически подход на планиране;
- Програмиране и концентрация на ресурсите;
- Допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от фондове на ЕС, частни източници и от международни финансови институции;
- Междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- Съгласуваност с другите секторни и хоризонтални политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- Партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Кметът на общината и Общинският съвет са органите, които осигуряват информация и публичност за дейностите по подготовка и реализация на ПИРО и които са отговорни за навременното информиране на гражданското общество и планирането на адекватни мерки и подходи, създаващи оптимални условия за активно участие на заинтересованите страни.

В рамките на разработването на документа, следва да се представят и популяризират работните предвиждания на ПИРО, начините за тяхната реализация и очакваните конкретни ползи за развитието на общината и нейната общност. Различните механизми за представяне на работата по ПИРО насърчават публичното участие и провокират идеите на заинтересованите групи. Отчитането на разнообразните интереси и съображения отвежда до балансиран, реалистичен и отразяващ местната специфика документ. Правилното и навременно идентифициране на заинтересованите страни, специфичните им нужди и интереси по отношение на ПИРО, както и постигането на широка обществена ангажираност спрямо ПИРО, включително припознаването на неговите предвиждания гарантират създаването на подходящи условия за неговото успешно изпълнение.

1. Цели на Комуникационната стратегия

Основната цел на комуникационната стратегия е насочена към осигуряване адекватното прилагане на принципа на партньорство и сътрудничество в цялостния процес на подготовка, съгласуване и изпълнение на ПИРО на община Разлог.

Конкретните цели на настоящата комуникационна стратегия включват:

- Идентифициране на партньорите, заинтересованите страни и потенциалните участници в процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО и тяхното последващо ангажиране в процеса на формиране и прилагане на местните политики за устойчиво развитие.
- Осигуряване на публичност и прозрачност за очакваните резултати и ползите за местната общност от ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г.
- Стимулиране интереса и мотивацията на широката общественост за активно участие в процеса на подготовка и най-вече при реализацията на ПИРО.
- Прилагане на механизми за комуникация и координация със заинтересованите страни, с оглед осигуряване на тяхната подкрепа, както при формулирането на местната политика, така и при нейната реализация.
- Очертаване цялостния подход на партньорство и сътрудничество със заинтересованите страни и предлагане на конкретни стъпки и дейности, включително план за тяхната реализация в процеса на разработване, одобрение, актуализация (в случай на необходимост) и изпълнение на ПИРО.

2. Целеви групи на Комуникационната стратегия

Целева аудитория на комуникационната стратегия са всички жители на общината и най-вече икономическите и социални партньори; организациите ангажирани с местното и регионално развитие, както и с отношение към опазването на околната среда, социалното включване и защитата на гражданските и човешки права; представители на културата, образованието, селското стопанство и др.

Предвид демографските и социално-икономически характеристики на общината, можем да откроим следните основни целеви групи на комуникационната стратегия, (които са партньори и заинтересовани страни в процеса на подготовка и реализация на ПИРО за периода 2021-2027):

- Местна власт и институции: представители на общинската администрация и общинския съвет, на областните и регионални структури на централната власт, както и на експлоатационните дружества на територията на общината;
- Местен бизнес: ръководители на големите предприятия в общината, предприемачи, работодатели, търговци, малки и средни предприятия, представители на туристическия бранш, земеделски стопани и производители, представители на местни структури на браншови и синдикални организации, селскостопански кооперации и др.;

- Социални дейности, образование, култура: представители на институции и организации, работещи в социалната сфера, културни институции, читалища и художествени състави, учебни заведения, училищни настоятелства, детски градини, пенсионерски клубове и др.;
- Неправителствени организации, младежки дейности, спорт и туризъм: представители на НПО, на младежки организации и групи, на спортни клубове и туристически сдружения, активни граждани и др.

3. Етапи на Комуникационната стратегия.

3.1. Начален (предварителен) етап

Началният етап обхваща периода (1-2 месеца) непосредствено преди стартиране на процеса по разработване и обсъждане на ПИРО, когато местната общност трябва да бъде информирана за това, което предстои и да бъде приканена да вземе участие. Този етап съдържа информационно-разяснителна кампания, която цели да:

- разясни необходимостта и значението на стратегическото планиране на местното развитие за повишаване ефикасността на публичните разходи и за осигуряване на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване стандарта на живот на населението;
- привлече вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция в подкрепа на ръководството на общината при подготовката и реализацията на плана;
- допринесе за идентифициране на партньорите и заинтересованите страни и за включването им в бъдещия процес на планиране;
- даде обратна връзка за мнението и нагласите на партньорите и заинтересованите страни относно постигнатите до момента положителни резултати в развитието на общината, както и относно съществуващите нерешени проблеми, потребности и приоритети в бъдеще;

3.2. Етап на анализ и оценка

Този етап е насочен към осигуряване на включване на партньорите и заинтересованите страни в анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние на общината и в оценката на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите за развитие в периода 2021-2027 г. Главната цел на този етап е да предостави възможност на партньорите и заинтересованите страни за участие в анализа на състоянието и в SWOT-анализа и най-вече в изводите, оценките и препоръките за бъдещото развитие на общината. За стимулиране и мотивиране на участието, следва да бъдат дадени разяснения и информация в следните насоки:

- разяснения за съдържанието и възможностите на ПИРО, за ролята на гражданите и бизнеса при определяне и реализиране на приоритетите за развитието на общината и очакваните резултати в икономиката, социалната сфера, техническата инфраструктура, околната среда и др.;
- фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
- изясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана.

3.3. Етап на стратегическо планиране и определяне на зони за въздействие

В рамките на този етап се цели включване на партньорите и заинтересованите страни във формулиране на визия, стратегически цели и приоритети за развитието на община Разлог в периода 2021-2027 г. и в определянето на зони за прилагане на интегриран подход. Това е етапът, на който всички заинтересовани страни споделят своите мнения и коментари относно проекта за стратегическата част на ПИРО. За стимулиране и мотивиране на участието, следва да бъдат положени усилия в следната посока:

- създаване на условия и предпоставки за активно включване на местната общност в анализа на заобикалящата среда, в идентифициране на проблемите и нуждите и в предлагането на решения за реална промяна и просперитет;
- постигане на широк обществен диалог и консенсус относно визията, стратегическите цели и приоритети за развитието на общината и относно зоните за прилагане на интегриран подход в периода 2021-2027 г.
- насърчаване на междуобщинското сътрудничество и включване на представители на съседни общини (от администрацията, бизнеса и гражданското общество) в обсъжданията на стратегическата част на ПИРО и на предложените зони за въздействие и интегриран подход.

3.4. Етап на програма за реализация и предварителна оценка

Етапът е насочен към включване на партньорите и заинтересованите страни в обсъждане на Програмата за реализация, на мерките за ограничаване изменението на климата и адаптиране към климатичните промени, на действията и индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО и на предварителната оценка, съгласно условията на ЗРР. На този етап партньорите, заинтересованите страни и широката общественост се приканват да дадат своя принос и да споделят своите мнения и препоръки както към Програмата за реализация на ПИРО, така и към мерките за климата, системата за наблюдение и оценка и към предварителната оценка на плана. За стимулиране и мотивиране на участието следва да бъдат предприети следните действия:

- кампания за идентифициране на проектни идеи, чрез прилагане на подхода „отдолу - нагоре” при анализа и оценката на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения;
- консултиране на предложените от експертния екип мерки и системата за наблюдение и оценка на ПИРО с партньорите и заинтересованите страни;
- публикуване на резултатите от предварителната оценка на ПИРО с цел получаване на обратна връзка от страна на местната общност.
- организиране на обществено обсъждане на завършения проект на ПИРО с акцент върху Програмата за реализация - разгласяване на обсъждането чрез сайта на общината, изпращане на покани до партньорите и заинтересованите страни; публикуване на резюме от дискусията на сайта на общината, както и на справка за получените писмени предложения и коментари във връзка с подготовката на ПИРО от страна на гражданите и позицията на общината.

3.5. Етап на обсъждане на ПИРО в Общински съвет

Това е заключителният етап от подготовката на ПИРО, когато завършеният проект на документа се внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет.

Независимо, че партньорите и заинтересованите страни не участват пряко в тази процедура, те, както и широката общественост, следва да бъдат подробно информирани за случващото, тъй като то е от първостепенно значение за живота и бъдещето на общината и нейните жители. Информацията е навременна и изчерпателна и се предоставя на всяка стъпка от процеса, както следва:

- преди внасяне на проекта на ПИРО в Общински съвет - една седмица преди заседанието на Общинския съвет се разгласява, че на това заседание ще се обсъжда проекта на ПИРО;

- след провеждане на заседанието на Общински съвет своевременно се публикува информация за резултата от обсъждането: дали ПИРО е приет или не, какви са оценките и препоръките на Общински съвет и т.н.;
- в случай, че ПИРО е приет от Общински съвет, това се съобщава на обществеността и документът се публикува на сайта на общината във вида, в който е приет;
- в случай, че Общински съвет е предложил промени или допълнения в ПИРО, след като те бъдат отразени, документът отново се представя на местния парламент и едва след като бъде приет, се публикува на сайта на общината;
- Одобреният от Общинският съвет документ се представя от кмета на общината пред съответния Областен съвет за развитие в срок до 3 месеца от неговото приемане.

3.6. Етап на изпълнение, наблюдение и оценка на ПИРО

Този етап обхваща целия период на изпълнение на ПИРО (2021 -2027 .), както и годината след приключването му, в която, съгласно изискванията на ЗРР, следва да бъде извършена последваща оценка на изпълнението.

Реализацията на ПИРО започва непосредствено след приемането му от Общински съвет, като в същото време стартира и процесът на наблюдение/мониторинг на изпълнението. Съгласно разпоредбите на Правилника за приложение на ЗРР, Кметът на общината организира наблюдението чрез изготвянето на Годишен доклад за всяка година от действието на ПИРО, а не по-късно от една година след изтичане на периода на изпълнение, се извършва последваща оценка. Това означава, че приложението на настоящата Комуникационна стратегия продължава в следните насоки:

- своевременно информиране на партньорите, заинтересованите страни и широката общественост за всяко действие и събитие, свързани с реализацията на ПИРО и най-вече за резултатите от наблюдението, представени в Годишния доклад за изпълнението;
- публичност на екипа, определен от Кмета за наблюдение/мониторинг на ПИРО и обявяване на координати, на които гражданите могат да съобщават своите впечатления, наблюдения и въпроси, касаещи реализацията на плана; същото се отнася и за екипа, който ще бъде избран за последващата оценка на изпълнението на ПИРО;
- представяне на резултатите от наблюдението на публични срещи с местната общност и организиране на широко обществено обсъждане на резултатите от междинната оценка и последващата оценка.

3.7. Етап на изменение и актуализация на ПИРО

Този етап не може да бъде точно определен във времето, тъй като съгласно Правилника за приложение на ЗРР изменение и актуализация на ПИРО се допуска в следните случаи:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- във връзка с изводите и препоръките от Годишните доклади с цел осигуряване на ефективност и ефикасност на изпълнението (при нужда);
- периодична актуализация на Програмата за реализация на ПИРО и приложенията с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране (при необходимост).

Проектът за изменение/актуализация на ПИРО се приема при същите условия и ред, по които се разработва и приема планът за новия програмен период (2021-2027). Същото важи и за изменение/актуализация на Програмата за реализация на ПИРО - извършва се при стриктно спазване на принципа на партньорството и прилагане на мерките на настоящата комуникационна стратегия. И в двата случая партньорите и заинтересованите страни се включват в процеса на изготвяне, обсъждане и приемане на наложилите се изменения посредством изброените вече канали и средства за комуникация.

Настоящата комуникационна стратегия се реализира посредством провеждането на следните дейности/събития:

- Информиране на жителите на общината за предстоящото разработване и обсъждане на ПИРО за периода 2021-2027 г. - публикуване на информационно съобщение на интернет-страницата на общината;
- Провеждане на анкетно проучване сред гражданите и бизнеса относно състоянието на общината и съществуващите нужди, проблеми и перспективи - разработване на анкетни карти, публикуване на картите на сайта на общината и изпращане на писма до идентифицираните заинтересовани страни, организации и институции;
- Организиране на фокус - групи със заинтересованите страни за обсъждане на резултатите от анкетата и от социално -икономическия анализ на общината и на проекти за включване в ПИРО с представители на местната власт, гражданското общество;
- Организиране на публично обсъждане на проекта за ПИРО с акцент върху програмата за реализация - публикуване на информация и материали на сайта на общината, изпращане на покани до партньорите и заинтересованите страни; публикуване на резюме/протокол от обсъждането на сайта на общината и справка за получените писмени предложения и препоръки към ПИРО от страна на гражданите, както и позицията на общината;
- Запознаване на местната общност с проекта на ПИРО, одобрен от публичното обсъждане - публикуване на проекта (с нанесените допълнения и корекции след обсъждането) на сайта на общината и на резюме на плана;
- Внасяне на ПИРО за обсъждане в Общинския съвет, както и публикуване на резултатите от обсъждането и евентуално приемането на ПИРО.
- Окончателно завършване на ПИРО след обсъждането в Общинския съвет - отразяване на направените корекции и коментари и публикуване на окончателния вариант, заедно с решението за приемането му от Общинския съвет на сайта на общината и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.
- Периодично информиране на всички жители на общината, партньори и заинтересовани относно реализацията на ПИРО и Годишните доклади за изпълнението - публикуване на информационни съобщения, интервюта, репортажи и на самите Доклади за изпълнението.
- Своевременно информиране на жителите на общината, партньорите и заинтересованите страни относно необходимите изменения и актуализации в съдържанието на ПИРО и Програмата за реализация - публикуване на предварителна информация, организиране на обществено обсъждане и публикуване на одобрения от общественото обсъждане вариант за промени.
- Своевременно информиране на жителите на общината, партньорите и заинтересованите страни относно Последващата оценка на изпълнението на ПИРО - публикуване на предварителна информация за оценката, провеждане на анкетно проучване сред гражданите и бизнеса, организиране на фокус групи и на широко обществено обсъждане; публикуване на резултатите от

проучването и от обсъждането и на Доклада от оценката на сайта на общината и в резюме в регионалните медии.

Канали и средства за комуникация

- Интернет страница на Община Разлог - ключов инструмент за осигуряване на прозрачност и информиране на заинтересованите страни и потенциални бенефициенти относно ПИРО, подготовка и реализация на проектни предложения; планирани/изпълнявани мерки, напредък и резултати е интернет страница на Община Разлог.
- Информационни събития - важен компонент в комуникацията със заинтересованите страни. Целта им от една страна е да се разяснят възможностите за реализиране на конкретни проектни идеи, от друга разпространение на информация, свързана с изпълнението на ПИРО. Информационните събития са добро комуникационно средство за директно дебатиране и комуникиране/споделяне на проблеми, нужди и мнения за развитието на общината.
- Публични консултации и публични обсъждания - организиране на публични обсъждания чрез интернет страница на Община Разлог, както и присъствено събития. Тези събития ще осигурят обществена подкрепа за концепциите, което е задължителни условие при прилагане на интегрирания териториален подход.
- Организиране на фокус групи и анкетни проучвания
- Използване на социални медии - поддържане на профил на общината в социалните медии Facebook, Instagram и/или Twitter за да се достигне до младата аудитория.
- Средства за масова информация (печатни и електронни) - утвърдено средство за масово комуникиране и разпространение на информация с възможности да обхване широк кръг заинтересовани страни, без изключение и сегрегиране по възраст и социален статус. Необходимо е активно да се използват възможностите на средствата за масова информация. Да се установят контакти с редактори и журналисти и поддържат активни взаимоотношения с тези лица, като им се изпраща информация, свързана с ПИРО. Ръководството на общината, представители на общинския съвет, както и експерти от общинска администрация да участват в предавания или публикации в съответните медии под формата на интервюта, платени публикации.
- Печатни материали – листовки и брошури, които не бива да се подценяват, защото си имат своята аудитория.

V. ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД, ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ

Зоните за прилагане на интегриран подход (Зони за въздействие) представляват обособени териториални структури (или сбор от обособени територии) с характерни черти и потенциал за развитие, в рамките на които е възможно да се насочат целево усилия и ресурси.

Определянето на зоните за въздействие в ПИРО на община Разлог за периода 2021 – 2027 г. е извършено на база извършения анализ на социално-икономическото развитие, изводите от SWOT-анализа и идентифицираните потенциали за развитие, както на местно ниво, така и по отношение на възможните връзки със съседни територии.

При определянето на зоните за въздействие в ПИРО на община Разлог са взети предвид следните условия:

- Отчитане на постигнатото при изпълнение на ОПР 2014-2020 г. с оглед осигуряване на последователност и интегриран подход насочен към продължаване на усилията за развитие на общината.
- Обособяване на зони, притежаващи еднородни характеристики/функции, пряко свързани с идентифицираните нужди на местното население.
- Обособяване на зони, включващи елементи, имащи сериозен потенциала за прилагане на интегриран подход за развитие на територията.

Това са зоните, чието подсилване ще донесе най-голям прогрес по линия на цялостното развитие на общината.

В Анкетно проучване във връзка с разработването на ПИРО, на въпроса **кои зони в града и в общината са с най-сериозни проблеми и следва да се работи за решаването им с приоритет,** обобщените резултати дават следната картина:

- Обществени и публични пространства в гр. Разлог и селата – парковете, детски и спортни площадки, нови и ремонт на съществуващи тротоари, ремонт на улици, детски градини; околно пространство и двор на МБАЛ, автогара и околното пространство; централната градска зона;
- Оформяне на зони за паркиране, особено в централната градска част
- Обновяване и модернизация на промишлени зони
- Повече зони за развлечение и социално споделени места
- Развитие на зоните и пространствата извън централната градска част/зона
- Ромската махала и районът около нея;
- Квартали „Изток“, „Бел път“ и „Нов път“
- Крайградски и вилни зони
- Зоните около реките – да се почистват и поддържат
- Зоната около градския стадион и ремонт на подпорната стена на малкото игрище
- Местности Бетоловото и Изворите и инфраструктурата на курортните зони
- Крайните квартали и крайните улици в града и в селата
- Селата

Съгласно НКПР 2015-2025 г. община Разлог е от 4-то йерархично ниво и в съответствие с това и съгласно „Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“ за общината се определят зони за въздействие със специфични характеристики.

Определените в ПИРО на община Разлог зони за въздействие не са приоритизирани, тъй-като те са различни по своя характер, но същевременно е налице допълняемост

между планираните мерки и дейности, които биха засегнали определена зона и влиянието им върху населението, живеещо на територията на общината.

1. Зони за въздействие

1.1. Зона за въздействие „Общински център“ (ЗВОЦ)

Зоната за въздействие, представлява по своята същност градска зона за въздействие и обхваща територията на общинския център гр. Разлог, заедно с прилежащите му територии. Зоната се характеризира с еднородни проблеми свързани с незадоволително състояние на публичните пространства, необходимост от инвестиции в енергийна ефективност в жилищни и публични сгради, необходимост от облагородяване на публични, междублокови и паркови пространства, инвестиции в енергийно ефективно осветление и т.н.

Потенциалите за развитие на зоната, включват мерки насочени към развитие на градската среда, прилагане на мерки за достъпност, енергийна ефективност и реконструкция и обновление на публични сгради, облагородяване на публични пространства, зони за отдих и развлечения и други.

1.2. Зона за въздействие „Населени места извън общински център“ (ЗВНМОЦ)

Зоната за въздействие обхваща цялата територия на общината извън общинския център. В обхвата на зоната се включват съставните на общината населени места, предвид сходните проблеми и потенциали за развитие. В рамките на зоната следва да бъдат реализирани мерки за облагородяване на малките населени места, обособяване и подобряване на състоянието на публичните пространства и обособяване на зони за отдих.

1.3. Зона за икономическо развитие, земеделие и предприемачество (ЗИРЗП)

Зоната за а въздействие е функционална и обхваща цялата територия на община Разлог, с фокус върху зони и територии за развитие на индустрия, промишленост, предприемачество, земеделие и др.

Основните проблеми са свързани с високата енергийна интензивност на бизнеса, липсата на ясна стратегия за привличане на инвестиции, незадоволително състояние на инфраструктурата, както и необходимостта от целенасочени действия за развитие на човешкия капитал и квалификация на кадри.

В рамките на зоната се предвиждат мерки за въвеждане на енергоспестяващи технологии в местния бизнес, мерки за насърчаване на местни традиционни и био производства, мерки за развитие на човешките ресурси, разработване на стратегия за привличане на инвестиции в общината и създаване на по-добри условия за развитие на предприемачеството и иновациите.

1.4. Зона за въздействие за образование, здравеопазване и социални дейности (ЗВОЗСД)

Зоната обхваща образованието, здравеопазването и социалните услуги на територията на цялата община, вкл. подобряване на сградния фонд и оборудването, както и развитието на капацитета на администрацията и подобряване на административните услуги.

Зоната се характеризира с проблеми свързани с незадоволителното състояние на сградния фонд, необходимостта от инвестиции в специализирано оборудване, вкл. а образователни, здравни и социални институции, необходимост от подобряване на качеството на образованието, мерки за развитие на съществуващите и разкриване на нови социални услуги, както и мерки за енергийна ефективност в сградния фонд.

1.5. Зона за въздействие за спорт и младежки дейности (ЗВСМД)

Зоната обхваща територията на цялата община и включва обектите за спорт и развитие на младежки дейности.

Зоната се характеризира с нужди, свързани с необходимостта от инвестиции в спортна инфраструктура, вкл. разкриване на нови спортни обекти и рехабилитация/реконструкция на съществуващи, включително в рамките на образователни институции.

1.6. Зона за въздействие за опазване на културно-историческото наследство, развитието на културата и туризма (ЗВКИТ)

Зоната обхваща територията на цялата община и включва обектите за туризъм, обектите на културно-историческото наследство, културните институции, археологически обекти и др.

В рамките на настоящата зона се реализират мерки, насочени към развитието на туризма, вкл. алтернативния, както и опазването, развитието и демонстрацията на местното културно-историческо наследство. Конкретните мерки включват инвестиции в развитие на нови туристически обекти и инфраструктура, разработването на нови маршрути, развитието на обекти – паметници на културата, разработването на специализирани политики за развитие на туризма, маркетинг и насърчаване на местното сътрудничество.

1.7. Зона за въздействие за транспорт, инфраструктура и околна среда (ЗВТИОС)

Зоната обхваща територията на цялата община и включва обекти от пътната и улична мрежа, прилежащи пространства, предгарово пространство, автогари и спирки на обществения градски и междуселищен транспорт, таксиметрови местостоянки, транспортна инфраструктура и съоръжения към нея (мостове, тунели, надлези, подлези и др.), системи за защита от шум, пешеходни зони, велосипедни алеи, паркинги, организация на движението, маркировка, пътни знаци, светофарни уредби, подвижен състав за обществен превоз на пътници, информационни и билетни системи, смарт технологии, видеонаблюдение, зарядни станции и други елементи на интегрирана и устойчива система за градска мобилност, телекомуникационната мрежа, както и обекти на техническата инфраструктура, вкл. екологична, ВиК, електроснабдяване, газоснабдяване и други.

В рамките на зоната следва да се реализират потенциалите за развитие, вкл.:

- Реконструкция и модернизация на съществуваща и изграждане на нова пътна мрежа и съоръжения.
- Благоустрояване и модернизиране на уличната мрежа.
- Мерки за подобряване качеството на въздуха.
- Управление на защитените местности на територията на общината.
- Предотвратяване на риска от наводнения и свлачища.
- Подобряване на ВиК инфраструктурата в общината и изграждане на пречиствателни съоръжения.
- Подобряване на управлението на отпадъците в общината.
- Залесяване на общински терени и възстановяване на горските територии.
- Инвестиции във ВЕИ и енергийна ефективност.

VI. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация на ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г. има задачата на основата на избраната стратегия за развитие на общината, да осигури вътрешната и външна съгласуваност на факторите въздействащи върху развитието и използването на наличните ресурси и финансови инструменти за реализация на плана.

Програмата за реализация оптимизира съчетаването на финансиране от различни финансови източници, както и институционалната подкрепа и техническата помощ за изпълнение на плана. Тя определя конкретните дейности и проекти, чрез които ще бъдат постигнати стратегическите цели и приоритети на плана. Определя бюджета за изпълнението на мерките и проектите, периода в който ще бъдат изпълнени, източниците на финансиране, както и отговорните звена в общинската администрация, които отговарят за изпълнението им. При определянето на приоритетите и мерките за изпълнението им са взети предвид направените заключения от социално-икономическия и екологичен анализ, извършените в изпълнение на комуникационната стратегия анкети и обсъжданията във фокус групите.

Програмата за реализация на ПИРО има 7 годишен период на действие и е отворен документ, който може да бъде актуализиран периодично в зависимост от промените във вътрешните и външни фактори, влияещи върху развитието, постигнатата ефективност и ефикасност при изпълнението на целите и приоритетите за развитие. Тя зависи от констатациите и направените изводи от междинни и годишни отчети за изпълнението на плана, които са част от действията по мониторинг и оценка на изпълнението на плана.

Прилагането на интегриран териториален подход е в основата на изпълнението на плана, като чрез него ще се получи по-силно въздействие и резултати. Програмата предвижда концентрация на инвестициите в дефинирани зони за въздействие за интегрирано градско развитие и за интегрирани териториални инвестиции. Определените зони допринасят не само за развитието и утвърждаването на Разлог като значим градски център от 4-то ниво, а и създадат условия за по-интензивно развитие и по-добър достъп до услуги на населението във всички населени места в общината.

Интегрираните териториални инвестиции са тясно свързани с реализацията на стратегическите цели и определените приоритети за развитие, като ще насочат инвестиции в териториални зони, чиито потенциал за развитие е най-голям и за по-кратък период от време ще се реализират значими резултати и висок темп на икономически растеж. Програмата за реализация на ПИРО съдържа свързани помежду си мерки и проекти, които са приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране.

В *Приложение 1* към плана е представен в таблична форма интегрирания подход, целите, приоритетите, мерките и проектите, планирани да се реализират в периода 2021-2027 г. Списъкът с проекти, които са от голяма важност за развитието на община Разлог и са ключови за постигането на стратегическите цели на плана са неразделна част от програмата за реализация на ПИРО.

В настоящия програмен период фокусът на планирането е прехвърлен от стимулиране на развитието на населените места към стимулиране на развитието на територии и от секторни инвестиции към интегрирани инвестиции. Това е и подходът, който е основа за формиране на настоящия план. По отношение на секторните

политики за планиране, дейностите в тези сфери следва да се съобразят с резултатите от националната оценка на нуждите.

Екологичните, социалните и икономическите аспекти са неразделна част от формулираните цели и приоритети и намират конкретен израз и в планираните мерки. Отчита се и необходимостта от смекчаване на и адаптиране към климатичните промени, намаляване на риска от бедствия, подсигуряване на възможности за развитие на населението и стабилен икономически растеж в балансирана и добре развита градска и природна среда.

Мерките обхващат всички аспекти на околната среда, кръговата икономика и зелените инвестиции и инфраструктура – техническа и транспортна, социални, културни и градоустройствени аспекти, управление, туризъм, здравеопазване и всички аспекти на икономиката и образованието.

В списъчен формат, придружени с кратко описание на примерни дейности към тях и с индикативни бюджети мерките са представени в *Приложение 1.*

Индикативният бюджет на Планът за интегрирано развитие на община Разлог е представен в Индикативната финансова таблица, съгласно *Приложение 2* от Методически указания на МРРБ.

Индикативният бюджет представлява обща рамка на необходимите ресурси за реализация на плана и включва всички ангажименти по изпълнението ѝ, поети от всички страни на местното развитие с водеща роля на местното самоуправление. Ресурсите включват всички планирани средства за осъществяването на идентифицираните като важни за развитието на общината мерки, действия и идейни проекти и ИТИ.

В бюджета са включени всички очаквани и възможни източници за финансиране в периода. В това число, средствата по новите програми за периода, Националния план за възстановяване и устойчивост, както и частни средства, собственото и държавно финансиране.

Средствата са прогнозирани на базата на досегашния опит в ползването на подобни източници, както и на базата на потенциално необходимия и реалистично достъпния наличен ресурс.

Предвижда се основният източник на средства за финансиране на предвидените мерки да са средства от ЕС. Големият процент на финансиране със средства от ЕС се дължи на факта**,** че през следващите години освен програмите, финансирани от ЕСИФ, ще се прилага и Националния план за възстановяване и устойчивост Тук влизат също така и средствата, които могат да се използват по линия на финансовите инструменти, както и директните програма на ЕК. В предвидения индикативен бюджет са включени и средства директно насочени към частния бизнес, както и други структури и бенефициенти извън община Разлог.

Важно е да се отбележи, че посочената сума, включително по отделните приоритети е индикативна. Тя може да се променя в зависимост от степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети въз основа на актуализация на програмата в частта на предвидените мерки и проекти.

Съгласно Методическите указания на МРРБ неразделна част на Програмата за реализация е Индикативен списък на важни за общината проекти, които се разработват и изпълняват в рамките на Програмата, изготвен по образец от Методическите указания. Проектите включени в индикативния списък следва да се реализират приоритетно, като за целта е необходимо общината да има известна степен на проектна готовност и общината заедно с партньорите да е преценила, че

съответният проект е от особена важност за развитието ѝ. Важен и обективен фактор за определяне на приоритетните проекти е възможността за определяне на източника за финансиране, което към изготвяне на настоящия момент е индикативно. Включените в списъка проекти са тясно обвързани с ключовите приоритети за развитие, като в Програмата за реализация е обоснован приноса им към тях. Съгласно ППЗРР при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от ЕС Програмата за реализация и съответно Списъка с приоритетните проекти могат да се актуализират, при спазване на принципа на партньорство.

Програмата за реализация на Планът се разработва в съответствие с концепцията за интегриран подход при планирането, която залага комплексни интервенции с по-широк обхват на действие, които с изпълнението си постигат повече от една цел и по-комплексно подпомагат изпълнението на заложените стратегически цели и по-специално Визията за развитие на община Разлог.

Заложените мерки, дейности и проектни идеи надскачат секторното планиране и очертават преки и индиректни връзки с други сектори. Както за дефинирането им, така и за изпълнението им много важен фактор са различните заинтересовани страни, както в ролята им на целеви групи на политиките и интервенциите, така и в ролята им на потенциални партньори и инициатори на промяна. Така дефинираните комплексни мерки подлежат на финансиране от различни източници с комбиниране на секторни финансови средства и други възможни източници, включително и собствено финансиране.

Планът цели и планира постигане на устойчиво развитие чрез интегриран подход, който поставя фокус върху опазването на околната среда и връзките ѝ със социалните, културни и икономически аспекти на планиране. Това се осъществява чрез:

- оценка и анализ на икономическите, социални, културни и управленски аспекти на средата, отчитайки потенциалите и връзките между тях и свързаните с тях секторни политики в съответните сфери на европейско, национално, регионално и местно ниво;
- отчитане на местните специфики и потенциали за развитие, като са интегрирани в предложените решения под формата на мерки, свързани с тях действия, проектни идеи и интегрирани териториални инвестиции;
- дефинирането на всички цели и мерки е направено с цел търсене и планиране на различни аспекти на отделните политики на общината по начин, по който те в максимална степен допринасят за изпълнението на визията на общината за периода 2021-2027 г.

VII. МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ ПРИРОДНИ БЕДСТВИЯ

Изменението на климата е глобално предизвикателство, което изисква глобален отговор. Държавите от ЕС са одобрили целта до 2050 г. да бъде постигната неутралност по отношение на климата в съответствие с Парижкото споразумение. Постигането на тази цел ще изисква трансформация на обществото и икономиката на Европа, която ще трябва да бъде икономически ефективна и справедлива, а така също и социално балансирана.

Анализи, оценки и сценарии на национални и международни институции и експерти поставят България сред страните със завишен риск от изменението на климата. Сред факторите, които се очаква да повлияят отрицателно върху човешкото здраве, околната среда, биоразнообразието и икономическия растеж, са **екстремните температури**, **повишената честота и интензивност на валежите**, както и свързаните с това процеси и природни бедствия.

Рисковете, причинени от събития, свързани с изменението на климата, могат да доведат до загуба на човешки живот или да причинят значителни щети, засягащи икономическия растеж и просперитета, както на национално, така и на трансгранично равнище. Съществува консенсус, че изменението на климата вероятно ще увеличи честотата и величината на екстремните метеорологични явления, като се очаква през следващите десетилетия в страната средната годишна температура на въздуха да се увеличи и да се променят типовете валежи.

Ограничаване изменението на климата може да бъде разгледано в два аспекта: **въздействие** (смекчаване) и **адаптиране** към изменението на климата:

- Въздействието (смекчаване) на изменението на климата е термин използван за описание на процеса на намаляване на емисиите на парникови газове, които допринасят за изменението на климата. Процесът включва стратегии за намаляване на емисиите на парникови газове и увеличаване на абсорбентите на парникови газове.
- Адаптиране към изменението на климата е процес или система от действия и мерки, целящи намаляване уязвимостта на природните и човешките системи срещу действителните или очакваните ефекти от изменението на климата. Адаптацията може да бъде считана за метод, обучаващ ни как да живеем с последствията породени от климатични промени. Последствията от изменението на климата вече може да се видят в Европа и по света, и тези въздействия се очаква да се засилят през идните десетилетия. Температурите се покачват, валежите се изместват, ледниците се топят, нивото на моретата става все по-високо и екстремни метеорологични условия, водещи до рискове като наводнения и засушавания става все по-често срещани явления.

Правната рамка и политиките за адаптация към изменение на климата (АИК) в България се разбират в контекста на нейните ангажименти по международните конвенции и законодателството на ЕС.

През декември 2015 г. е прието Парижкото споразумение, предоставящо рамка за глобални действия за справяне с изменението на климата след 2020 г. В Парижкото споразумение се установява *„глобална цел за адаптация: подобряване на адаптивния капацитет, укрепване на устойчивостта и намаляване на уязвимостта от изменението на климата“* и се настоява финансовата помощ за адаптиране в развиващите се страни да бъде значително увеличена. Чрез планирания национално определен принос (INDC) ЕС и държавите-членки са поели ангажимент за

постигане като задължителна цел намаляването на емисиите на парникови газове най-малко с 40 % към 2030 г. в сравнение с 1990 г.

Освен това, България е страна по редица други конвенции, отнасящи се до АИК в различни сектори, като Конвенцията за биологичното разнообразие, Конвенцията за защита на архитектурното наследство на Европа, Конвенцията за международна търговия със застрашени видове от дивата флора и фауна и Конвенцията за сътрудничество за опазване и устойчиво използване на река Дунав.

В Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г. е представена визията, стратегията и планът за действие за адаптация към изменението на климата, разработени въз основата на оценката на климатичните рискове и уязвимости за всеки сектор.

Анализите разглеждат проблемите в национален контекст и поставят основа за определяне на общите стратегически цели за адаптиране към изменението на климата за страната. Те са формулирани както следва:

- Приобщаване и интегриране на АИК, което включва подобряване на политиките за адаптиране и включването на съображенията за адаптация в съществуващите национални и секторни планове и програми.
- Изграждане на институционален капацитет за АИК, което включва изграждане на експертни знания, обучение, база от знания, мониторинг и изследвания, за да се осигурят и подкрепят действията за адаптиране.
- Повишаване на осведомеността относно АИК, което включва повишаване на образованието и осведомеността на обществеността по въпросите, свързани с АИК и необходимостта от действия за адаптиране, които да бъдат изпълнени в България, за да се постигне обществена подкрепа и участие в политиките и действията, свързани с адаптацията.
- Изграждане на устойчивост към изменението на климата, което включва укрепване управлението на инфраструктурата и материалните активи и защита на природните богатства като обхваща инфраструктурата на водната система, инфраструктурата за енергоснабдяване, както и защита и подобряване на екосистемните услуги (включително тези, предоставяни от горските ресурси).

Основните инвестиционни насоки на ЕС относно финансирането по линия на политиката на сближаване за периода 2021-2027 г. за България по Цел на политиката 2: **Нисковъглеродна и по-зелена Европа** (чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, адаптиране към изменението на климата и превенция на риска) са във връзка с набелязани нужди от инвестиции с висок приоритет с цел насърчаване на **мерките за енергийна ефективност, подобряване на ефективността на ресурсите и управлението на отпадъците и насърчаване на прехода към кръгова икономика** и по-специално:

- Подкрепяне на мерките за енергийна ефективност, насочени предимно към намаляване на замърсяването на въздуха;
- Подобряване на енергийната ефективност в промишлените малки и средни предприятия, включително техните помещения, инсталации и процеси;
- Подобряване на енергийната ефективност на сградите - с основен акцент върху обществените сгради;
- Преминаване към най-високите стъпала на йерархията на управление на отпадъците, включително инфраструктурата: предотвратяване на генерирането на отпадъци, повторно използване и рециклиране на отпадъците и разширяване на системата за разделно събиране на отпадъци;
- Повишаване на ефективността на ресурсите и насърчаване на кръговата икономика, включително разработване на алтернативи на суровините и използване на рециклираните материали като суровини;

- Подобряване на базата от знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали;
- Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, както и относно съпътстващите ги мерки с акцент върху икономическите инструменти.

Стремежът на ЕС е да се осигури устойчиво развитие, при което се „*задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволят своите нужди*“. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта - социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. **устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при вземането на решения - наднационално, национално, регионално и местно.**

Изменението на климата е важна част от темата за устойчивото развитие. В тази връзка е и приетият от ЕС ***Европейски зелен пакет,*** който е своеобразна пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС и цели превръщането на съюза в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която **през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж няма да зависи от използването на изкопаеми ресурси**. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от ООН цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

През декември 2020 г. в контекста на необходимостта от повишаване на амбициите в областта на климата, както се изисква и от Парижкото споразумение, ЕС одобри нова цел за намаляване на емисиите до 2030 г. Лидерите от ЕС постигнаха съгласие по обвързваща цел за ЕС за постигането на нетно намаление на равнището на Съюза на емисиите на парникови газове до 2030 г. с най-малко 55% спрямо равнищата от 1990 г. За целта 30% от общите разходи от бюджета на ЕС за периода 2021-2027 г. и Next Generation EU ще бъдат насочени към проекти, свързани с климата. Разходите по линия на двата бюджета ще бъдат съобразени с целта на ЕС за неутралност по отношение на климата до 2050 г., целите на ЕС за 2030 г. в областта на климата и Парижкото споразумение. ЕС ще повиши амбициите си в областта на климата, за да се стимулира устойчивият икономически растеж; да се създадат работни места; да се повиши дългосрочната конкурентоспособност в световен план на икономиката на ЕС чрез насърчаване на иновациите в зелени технологии.

Националната програма за развитие на БЪЛГАРИЯ 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всеки сектор на държавното управление, включително техните териториални измерения.

При изготвянето на Програмата е отделено специално внимание на Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на (ООН) „*Да преобразим света*“ и на включените в нея 17 глобални цели за устойчиво развитие. Програмата и Целите са разгледани като рамка на националните политики за развитие, а самата Национална програма като отговор на правителството за изпълнението им. В документа подробно са разписани областите на въздействие, които ще бъдат обект на целенасочени интервенции до 2030 г., подредени по приоритети (13 приоритета) и подприоритети.

Споразумението за партньорство е националният стратегически документ, очертаващ рамката за управление на средствата от европейските фондове в България за периода 2021-2027 г. Това е документът, в който се определя стратегията на държавата и нейните приоритети за изпълнение на Кохезионната политика на ЕС.

Документът очертава основните направления на инвестициите с европейско финансиране през следващия програмен период: иновативен и интелигентен икономически преход чрез иновации и приложна наука; чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика; подобряване на мобилността и регионалната свързаност; развитите на човешките ресурси и образование; устойчиво и интегрирано развитие на регионите в страната.

Национален план за действие по изменение на климата (НПДИК) очертава рамката за действия по изменение на климата в съответствие с политиката на ЕС и международните споразумения. Документът определя също така задълженията на съответните субекти (министерства, агенции и местни органи) и се фокусира главно върху смекчаването на климатичните промени.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има **Национална стратегия за адаптация към изменението на климата** и План за действие с хоризонт 2030 година. Тя отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са:

- „Селско стопанство“ - изменението на климата в селскостопанския сектор обхваща широк кръг междусекторни въпроси, свързани с водоснабдяването и енергийните доставки, качеството на въздуха и почвата, земеползването, биоразнообразието и горското стопанство. Тези въздействия могат да доведат например до повишаване цените на хранителните продукти, което след това оказва влияние както върху макроикономиката, така и върху конкретни сектори като общественото здраве и туризъм. В България се очаква по-ранно цъфтене на дърветата, по-дълъг сезон за лозята и промени в другите естествени цикли на културите, което оказва влияние върху крайните добиви. В случая на зърнените култури се очакват по-нататъшно свиване на междуфазовите периоди от цъфтежа до узряването. Прогнозират се промени в обема на добивите от основните култури (зимна пшеница, царевица и слънчоглед) поради предвижданото покачване на температурата и намалените валежи. Животновъдството ще бъде неблагоприятно засегнато от по-големия топлинен стрес вследствие повишаването на температурата и влажността на въздуха, което засяга здравето и доброто физическо състояние на животните. По-честите и интензивни суши вероятно ще увеличат сухотата на почвата, което в комбинация с горещите ветрове ще увеличи риска от вятърна ерозия и деградация на почвата. Сушата може да доведе до понижени водни нива, които представляват сериозна заплаха за системите за отглеждане на риба и може също така да понижат нивата на по-малките планински реки и водни потоци, което може да доведе до загуба на видове. По-високите температури също водят до промени в периода на хвърляне на хайвера на видовете.
- „Биологично разнообразие и екосистеми“ - Основните уязвимости от изменението на климата на различните нива на биологичното разнообразие и екосистемите в България могат да бъдат свързани със загуба на генетично разнообразие, както и да окажат съществено влияние върху уязвими/застрашени видове, които може да бъдат загубени завинаги. Съществуват и непреки последици от изменението на климата, дължащи се на конкуренцията за ресурси между биоразнообразието и човешките дейности, които водят до увеличаване на други видове натиск (например добив на вода, промяна в земеползването и фрагментиране чрез инфраструктура); промените в климата могат да засегнат жизнения цикъл и размножителните периоди на видовете в екосистемите, да повлияят върху популациите и процесите в екосистемата, включително чрез навлизането на инвазивни видове, които се

конкурират с местните видове и може да ги изместят от традиционните ниши, като по този начин променят целостта на екосистемата; влошаване на местообитанията - възможна последица от изменението на климата е влошаването на местообитанията в категориите критично застрашени, застрашени, уязвими и почти застрашени, както са включени в Червената книга на Република България „Местообитания“ (БАН 2011 г.).

- „Енергетика“ - изменението на климата се очаква да промени интензитета, честотата и разпространението на екстремно високи температури, валежи и бури, което увеличава уязвимостта на енергийната инфраструктура. Силните валежи представляват риск за функционирането и може да повредят инфраструктурата и оборудването, което води до прекъсване на производството. Състоянието на минните обекти може да бъде засегнато от повишен риск от наводняване, потъване, свлачища, ерозия на почвата и променящи се нива на подпочвените води. Изменението на климата може да промени енергийните изисквания за жилищно и промишлено охлаждане и отопление, времето и мащаба на пиково търсене и корекциите в енергопотреблението за транспортни, строителни и селскостопански дейности.
- „Гори“ - прогнозите за повишаване на температурата поради изменението на климата, по-топлите зими и повече летни засушавания, заедно с по-големия брой и величина на екстремни климатични явления като топлинни и студени вълни, силни бури, мокър сняг и натрупване на лед, ще влошат здравето на горите и растежа на дърветата, ще увеличат атаките от патогенни насекоми и гъби, включително инвазивни видове, и ще причинят сериозни загуби вследствие на пожари и щети, причинени от бури. Изменението на климата е потенциален причинител на значителни промени в горите на България и основните уязвимости включват: големи площи с иглолистни насаждения на твърде малки надморски височини и свързания с това потенциален риск за намаляване на растежа им; повишена вероятност от големи пожари и други нарушения като повреди от силен вятър, поражения от мокър сняг и лед, атаки от насекоми. Това е потенциално най-важният фактор за горите, предвид факта, че природните нарушения често водят до значителни промени в структурата им и в околната среда; доминиране на употребата на дървесина като дърва за огрев, което има малък принос за икономическата устойчивост на сектора и неговата способност да самофинансира дейностите по повишаване на устойчивостта.
- „Човешко здраве“ - климатичните промени в България се проявяват чрез повишаване на средните годишни температури на въздуха и водата, увеличаване на горещите и студени вълни, промяна в режима на годишните валежи, нарастване броя на интензивните валежи, увеличаване на екстремните метеорологични явления (ветрове, циклони, наводнения и суши) и промени в интензитета на ултравиолетовото (UV) излъчване. Всички тези промени засягат здравето по сложен и индивидуален начин, в зависимост от различните социално-икономически, здравни, лични и други фактори. Влиянието на температурата и влажността върху здравето включва увеличение на броя на смъртните случаи от сърдечно-съдови заболявания и инсулти в големите градове през лятото, дължащи се на горещи вълни и на ефекта на градския топлинен остров; заболявания от преносители; респираторни заболявания, дължащи се на посилното влияние на CO2, прах и ФПЧ в по-топлия въздух; увеличение на смъртността вследствие на екстремни метеорологични явления и пожари, като това нарастване е по-голямо при уязвимите групи.
- „Транспорт“ - в средносрочен и дългосрочен план основните рискове за българската транспортна система, очаквани в резултат на прогнозираните климатични промени са свързани с очакването честотата и въздействието на наводненията да се увеличат при всички сценарии за изменението на климата.

Наводненията причиняват значителни щети на пътната и железопътната инфраструктура. Валежите са основен фактор за възникването на свлачища и въпреки, че се очаква общият средногодишен обем на валежите да намалее, свлачищата ще продължават да бъдат сериозен проблем поради очакваната по-висока честота на екстремни валежи. В дългосрочен план се очаква годишният обем на снеговалежите да намалее, но в краткосрочна и средносрочна перспектива виелиците и силните снеговалежи ще продължат да бъдат основен източник на смущения в услугите на всички видове транспорт. Екстремните горещини увреждат пътищата с асфалтобетонова настилка като размекват свързващия компонент - битума. Това намалява товароспособността на настилката и, в комбинация с натоварването от автомобилното движение, води до деформацията ѝ и образуване на коловози, което увеличава рисковете от пътнотранспортни произшествия.

- „Туризъм“ - климатът е ключов фактор, определящ привлекателността на дестинацията, който влияе и върху периода за почивки, както и върху избора и разходите за туристическа дейност. Поради своя пространствено концентриран, зависим от времето и с изключително сезонен характер, туризмът в България е уязвим от изменението на климата. Екстремните събития, наблюдавани в миналото, се очаква да станат по-чести при сценариите на изменението на климата, включително топлинни вълни, интензивни валежи, наводнения и бури. Зимният туризъм вече страда от по-високи температури и в краткосрочен до средносрочен план ски зоните вероятно ще станат все по-икономически нежизнеспособни; в дългосрочен план се очаква летните температури да надвишават биофизично допустимите прагови нива, докато покачването на морското равнище и наводненията ще доведат до загуба на крайбрежни зони. Основните рискове, свързани с очакваното изменение на климата и екстремните метеорологични явления, пред които е изправен българският туристически сектор, могат да бъдат свързани с намаляването броя на туристите, по-кратък зимен сезон; по-кратък среден престой.
- „Градска среда“ - основните констатации за оценката на рисковете и уязвимостта към изменението на климата в сектор „градска среда“ са: по-високите температури, водещи до формирането на топлинни острови, които ще се появяват по-често и ще траят по-дълго, ще имат най-голямо въздействие върху големите градове с повишена плътност и интензивност на застрояването; наводненията ще се увеличават по честота и ще засегнат всички населени места като нанесат щети както в големите, така и в малките градове; градушките, които често се комбинират с интензивни валежи, също ще причинят наводнения в градовете и ще повредят сгради, автомобили, обществен транспорт и инфраструктура.
- „Води“ - очаква се изменението на климата да има значителен ефект върху хидрологията на реките. За някои райони на басейново управление общият годишен дебит се очаква да намалее с около 10 процента за период от 30 години в сравнение с референтния период 1976–2005 г. Рисковете от изменението на климата и уязвимостта в сектор „води“ са: опасности от наводнения и суша; претоварена, застаряваща, слабо поддържана инфраструктура и следователно силно уязвима и най-вероятно, неадекватна за справяне с изменението на климата; уязвими водноелектрически централи при суша, както и предоставяните водни услуги (водоснабдяване, канализация, мелиорация.

Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема. Понастоящем България не прилага енергийни мерки/действия, изрично насочени към адаптацията за изменение на климата. Въпреки това, редица дейности и инициативи в сектора, които са свързани главно с усилията за смекчаване на последиците, осигуряват синергия с адаптацията - Интегриран план в областта на

енергетиката и климата на Р България до 2030 г. и Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Р България до 2030 г. с хоризонт до 2050 г.; Национална програма за развитие: България 2030 г. (с основен приоритет „Кръгова и нисковъглеродна икономика“); Диверсифициране на енергийните източници (по-специално развитие на газовата мрежа) и енергийна ефективност (ЕЕ).

Климатичните сценарии за България са разработени в НИМХ-БАН в рамките на проекта CECILIA. Проведени са симулации на регионалния климат за бъдещето, за два интервала – „близко бъдеще“ (2021-2050 г.) и „далечно бъдеще“ (2071-2100 г.), като резултатите за тенденциите (т.е. изменението спрямо сегашния референтен климатичен период 1961-1990 г.) са за средната годишна температурата на въздуха и средната годишна валежна сума. По отношение на температурата се очаква положителен тренд, т.е. очаква се увеличение на средногодишната температура, като това увеличение е с около 1,5–2 C° за близкото и между 2,5 и 3,5 C° за далечното бъдеще. При валежите се очаква отрицателна тенденция, като и в двата периода изменението е средно между 5 и 10 mm (в отделни части до 15–20 mm). Най-чувствителните сектори към климатичните изменения са селското стопанство, туризмът, управлението на водните ресурси и горския фонд.

Пътят към неутралната спрямо климата икономика изисква съвместни действия в седем стратегически области:

- енергийна ефективност,
- внедряване на възобновяеми енергийни източници,
- чиста, безопасна и свързана мобилност,
- конкурентоспособна промишленост и кръгова икономика,
- инфраструктура и междусистемни връзки,
- биоикономика и естествени поглъщатели на въглерод,
- улавяне и складиране на въглерода с цел справяне с оставащите емисии.

Според изчисленият индекс на уязвимост от климатичните промени за регионите по NUTS 2 за целия ЕС, Югозападният регион попада в четвърта група от общо 6 групи с висока уязвимост. Най-чувствителните сектори към климатичните изменения са селското стопанство, туризмът, управлението на водните ресурси и горският фонд.

Влиянието на глобалните климатични промени е най-отчетливо при средните годишни температури и средните годишни валежи. Сравнението на температурата през 2017 г. за ЮЗР спрямо средната температура за базисния период 1961–1990 г. показва продължаваща тенденция за покачване на средната годишна температура. През 2017 г. аномалията на средната годишна температура на въздуха в административните области на региона варира от +0,5–0,8°C до +1,5–1,6°C (за териториите с н.в. до 800 m).

В пределите на ЮЗР са определени райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН) според ПУРН на Западно Беломорския район. За територията на община Разлог районите са: р. Глазне (от гр. Банско до с. Баня) с дължина на РЗПРН - 12,13 км и Бела река - гр. Разлог с дължина 7,03 км.

Таблица 75. Райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН)

Код на РЗПРН	Наименование на РЗПРН	Дължина на РЗПРН (км)	Вид на промяната спрямо предишния цикъл на ДН**
BG4_APSFR_ME_02	р. Глазне - от гр. Банско до с. Баня	12,13	промяна - разширяване
BG4_APSFR_ME_03	Бела р. - гр. Разлог	7,03	промяна - едновременно разширяване и

			съкращаване

Източник: ПУРН на Западно Беломорския район.

В ИТСР на Югозападния регион са очертани по-важните мерки и дейности за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от природни бедствия, които да се предприемат на регионално и местно ниво.

Една от възможностите за противодействие на климатичните промени е използването на ВЕИ. Изградените в ЮЗР мощности от ВЕИ представляват 9,4 % от общото в страната. Най-голям дял се пада на водната енергия, като изградените мощности представляват близо 14 % от всички в страната. Водеща е област Благоевград, където са изградени половината от мощностите на водна енергия в региона, и това се дължи главно на община Сандански. Столична община също има съществен принос в усвояването на водната енергия.

Важно е да се насочат усилия за увеличаване на дела на ВЕИ при производството на енергия, особено при сгради и отделни домакинства. Съществуват много резерви за производството на енергия за собствени нужди. Общините имат нужда от мерки за стимулиране на оценките на наличния и прогнозния потенциал на местните им ресурси за производство на енергия от ВЕИ и неговото оползотворяване.

Все още в региона остава висок делът на използваните твърди горива, особено в битовото отопление. Това е свързано със замърсяване на атмосферния въздух и особено с отделяне на парникови газове, пряко свързани с глобалното затопляне и климатичните промени. Една от възможностите за намаляване на тези негативни процеси е по-широкото развитие на газификацията, като трябва да се продължи изграждането на нови газопроводи до невключените общини или части от тях. В програмите за енергийна ефективност на общините е необходимо да се обърне повече внимание не само на подобряването на енергийните характеристики на сградите, но и на подобряването на ефективността на сградните инсталации. Насърчават се мерки за поетапна подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво, въвеждане на зони с ниски емисии и разширяване мрежата за централно топлоснабдяване.

Важна цел при адаптацията към климатичните промени е осигуряването на достатъчно водни количества и ограничаването на загубите на питейна вода. Населението, свързано със системи за обществено водоснабдяване в региона е 99,2 %, а за община Разлог е 100 %. Свързани с режима на водоподаване са загубите на вода по водопреносната мрежа. Остарялата, амортизирана и често авариращa водопроводна мрежа е основна причина. Това обстоятелство изисква приоритетно насочване на мерки за намаляване на загубите на вода чрез реконструкция на магистралните водопроводи и разпределителната водопроводна мрежа.

ЮЗР има най-висока степен на изграденост (90 %) на канализационната мрежа в страната, но се наблюдават вътрешнорегионални различия в относителния дял на населението, обслужвано от канализационна мрежа. Необходими са мерки за ускоряване на изграждането на канализационни мрежи и пречиствателни станции, реконструкция и модернизация на недобре функциониращите мрежи и станции, търсене на алтернативни решения в малките населени места чрез изграждане на водоплътни изгребни ями и др. Изграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктура следва да се извършва въз основа на РПИП в съответствие с нормативната база, приоритетно в агломерации с над 10 000 екв. ж., а при наличен финансов ресурс – и в агломерации с между 2 000 и 10 000 екв. ж.

Отделяните отпадъци и по-конкретно отделяните битови отпадъци имат пряко отношение към натрупването на парникови газове в атмосферата. ЮЗР образува най-много отпадъци сред регионите в страната, но е и на първо място в страната по

събраните битови отпадъци на човек. Предадените за предварително третиране битови отпадъци се увеличават в ЮЗР, което е благоприятна тенденция. Предвиждат се мерки за развитие на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци, за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране на отпадъците и намаляване на количествата на депонираните отпадъци; мерки за предотвратяване генерирането на отпадъци; мерки за подготовка за повторна употреба и рециклиране, изграждане, разширяване и/или надграждане на системата за разделно събиране на отпадъци и подобряване на базата от знания относно кръговата икономика, мониторинга на отпадъците и потоците от материали.

Състоянието на пътната мрежа е важно по отношение на отделяните парникови газове и други замърсители на въздуха, а така също и от гледна точка на създаваното шумово ниво и риск от пътни инциденти. Ще се насърчават инвестиции за преминаването към по-екологосъобразен транспорт, включително осигуряване на зарядна инфраструктура за електрически превозни средства. По отношение на обществения транспорт ще се вземат предвид плановете за градска мобилност и разработените прединвестиционни проучвания, за да се гарантира приносът на програмата към инвестициите в мултимодална градска мобилност с цел осигуряване на допълняемост, синергия и цялостен подход при изпълнението на подобен тип мерки.

По отношение на риска от природни бедствия фокусът е насочен към живота и здравето на населението; надграждане на система за управление на водите в реално време чрез включване на допълнителни поречия, на съществуващи системи за управление на риска и за оповестяване с разширяване на техния обхват по отношение горски пожари, земетресения и други природни бедствия; изграждане на системи за ранно предупреждение, специално адресирани към поройни наводнения, дължащи се на интензивни валежи с малък пространствен и времеви обхват; продължаване инвестициите в подкрепа на подготовката на населението за реакция с цел намаляване риска от действия под афект. Ще се подкрепят мерки за преминаване от система за управление, насочена към реагирането при дадена ситуация, към по-цялостна система за предотвратяване и управление на риска от бедствия с цел насърчаване на адаптирането към изменението на климата. Ще се подпомага изпълнението на мерки за готовност, като фокусът е в контекста на активите за реагиране на Европейския резерв за гражданска защита.

Община Разлог попада в един от най-пожароопасните райони в страната – Рило-Родопския. Пожарите в горските масиви имат сериозни негативни последствия в екологичен, икономически, стопански и социален аспект. Продължително засушаване, екстремално високи температури и умишлени или небрежни човешки действия са предпоставките за възникване на горски пожари. Трудността при овладяването им произлиза от: недостъпен релеф, висока скорост и голяма площ на разпространение, липса на достатъчен технически и човешки ресурс за ликвидирането им и др.

За защита на горските територии (независимо от собствеността им) от пожари в община Разлог се планират противопожарни мероприятия, залегнали в горскостопанските планове на ДГС „Разлог“ и ДГС „Елешница“ (Глава III План за защита на горските територии от пожари), както и в ежегодно изготвян от общинската администрация подобен план. Те са в съответствие с разпоредбите на Закона за горите (2011 год.) и подзаконовата уредба, както и на мерките за предотвратяване и намаляване на риска от пожари, дефинирани в Националната програма за защита при бедствия 2014 - 2018 год.

Лавинната опасност в община Разлог е локализирана в пиринската високопланинска част от територията. Северните стръмни (с наклони между 30˚ и 50˚) открити склонове и многобройните улеи в съчетание с достатъчно количество снежна покривка определят Пирин като най-лавиноопасната планина в България, с най-голям брой

постоянни лавини. Реална лавинна опасност на територията на община Разлог съществува по склоновете на циркуса Разложки суходол. Обекти, застрашени от лавинна опасност в тази част от общината са традиционни туристически маршрути и сгради и съоръжения на спортната, туристическата и инженерната инфраструктури. Ежеседмичната, ежедневната и почасовата информация за лавинната ситуация, както и поставянето на предупредителни табели за лавиноопасни райони са част от

В плановете за управление на риска от наводнения (ПУРН) са заложени програми от мерки, насочени към прогнозиране, предотвратяване, защита и подготвеност, изграждане на системи за ранно предупреждение, устойчиво земеползване и др. Основните дейности за намаляване на риска от наводнения са насочени към поддържане проводимостта на речните легла, състоянието на дигите, корекции на реки и дерета и други хидротехнически и защитни съоръжения, отводнителни системи и полета.

Важни дейности са още и извършването на ежегодни пролетни и есенни технически прегледи на хидротехническите съоръжения. В населените места и производствените сгради е необходимо изграждане и поддържане на дъждовна канализация, изграждане на прагове и прегради пред входовете на сградите в застрашените ниски участъци на терена. Важно е да се оптимизира организацията за провеждането на защитните и спасителните дейности на територията на съответната община и област и осигуряване на готовност за извършване на ремонтно-възстановителни работи на територията на общината. Трябва да се изградят и поддържат на съвременни системи за оповестяване.

Най-актуалните цели, свързани с геозащитната дейност, са предприемане на превантивни геозащитни мерки, строг контрол на инвестиционни намерения в свлачищни райони и предварителни действия за реализиране на инвестиционни проекти за укрепителни и отводнителни съоръжения за предотвратяване опасността от свлачищни и други неблагоприятни геодинамични процеси.

Действията трябва да бъдат насочени и към извършване на регулярни изследвания на територии, застрашени и засегнати от свлачища, срутища, абразия, и други неблагоприятни геодинамични процеси. Необходимо е и подпомагане с консултантски услуги и техническа помощ на общински, областни администрации и други ведомства при възникване на неблагоприятни геодинамични процеси.

По-долу са обхванати някои основни сектори, които оказват влияние върху политиките за климат:

Сектор „Транспорт“:

- Насърчаване на производството и потреблението на електрически и други екологични превозни средства;
- Ускорено разгръщане на инфраструктурата за зареждане на електрически и хибридни автомобили;
- Насърчаване на научноизследователски и развойни дейности, свързани с екологични превозни средства;
- Организиране на кампании за повишаване на осведомеността, изграждане на капацитет на заинтересованите страни по отношение на развитието на устойчивата мобилност;
- Поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура.

Мерки в транспортния сектор с непосредствено действие са:

- Рехабилитация и модернизация на съществуващата пътна инфраструктура за осигуряване на оптимална скорост и оптимални режими на управление на автомобилните двигатели;
- Въвеждане на интелигентни транспортни системи;

- Увеличаване дела на обществения електрически транспорт;
- Разработване и изграждане на интермодални терминали за комбиниран транспорт;
- Увеличаване на дела на биогоривата;

Интелигентните транспортни системи (ИТС) обхващат широка гама от технически решения, предназначени да подобрят транспорта, като подобрят мобилността и повишат безопасността на движението по пътищата. Телематиката (комбинация от телекомуникации и информатика) използва усъвършенствани технологии, за да отговори на нуждите на транспорта. Интелигентните транспортни системи и телематичните решения спомагат за подобряване на безопасността по пътищата, насърчават ефективността на използваната съществуваща инфраструктура и допринасят за намаляване на замърсяването на околната среда чрез контролиране на трафика и управление на обема на трафика;

Сектор „Индустрия“:

- По-висока енергийна ефективност в промишлеността и намаляване на топлинните загуби;
- Използване на алтернативни горива;
- Въвеждане на стимули за насърчаване на частния сектор да инвестира в научноизследователска и развойна дейност и иновации на широко използвани производствени методи, насочени към оптимална ефективност на ресурсите;
- Насърчаване на обмена на добри практики между предприятията по отношение на ефективното използване на суровините в производството;
- Системи за мониторинг за използване на енергия в промишлеността;
- Одити за енергийна ефективност и изпълнение на предписаните мерки;

Сектор „Управление на отпадъците“.

- Продължаване и увеличаване на разделното събиране на „зелени“ отпадъци;
- Улавяне и изгаряне на биогаз във всички нови и съществуващи регионални депа;
- Улавяне и изгаряне на биогаз в стари общински депа за затваряне;
- Оценка на енергийния потенциал на биогаза от депата, които се планират да бъдат затворени;
- Въвеждане на анаеробна стабилизация на утайки с улавяне и изгаряне на биогаз в нови инсталации и инсталации в процес на реконструкция в населени места с над 2000 екв. ж.;
- Изграждане на съоръжения за оползотворяване на биоразградими отпадъци, с производство на енергия и компост;
- Въвеждане на диференцирани такси за генерираните отпадъци. Основните цели предвиждат значително увеличение на процента на отпадъците за оползотворяване и рециклиране през годините, използване на значителния потенциал в България за подобряване на предотвратяването и управлението на отпадъците.

Сектор „Земеползване, промяна в земеползването и горско стопанство“:

Планирането на горите се осъществява на три нива и включва Национална стратегия за развитие на горите и Стратегически план за развитие на горите, Областни планове за развитие на горските територии и горските планове и програми. Плановете и програмите за управление на горите определят допустимото ниво на използване на горските ресурси и насоките за постигане на целите за управление на горите за период от 10 години. ЗГ забранява намаляването на общия процент на горската земя в страната. Промяната на използването на земята в горските територии е възможна само в определени конкретни случаи. Основен стратегически документ, съдържащ мерки за земеползването, промяна в земеползването и горското стопанство е

Националният план за действие по изменение на климата 2013-2020 г., чиито мерки ще продължат да се прилагат и след 2020 г.:

- Използване на „незалесени площи, предназначени за залесяване“ в горските територии;
- Залесяване на изоставена земеделска земя, голи и обезлесени площи, ерозирали и застрашени от ерозия територии извън горските територии;
- Увеличаване на площта за градски и крайградски паркове и зелени зони;
- Възстановяване и устойчиво управление на влажните зони; защита и опазване на влажните зони в горските територии, торфищата, блатата;
- Възстановяване и поддръжка на защитни горски пояси и ново противоерозионно залесяване;
- Увеличаване на плътността в изброените природни и изкуствени насаждения.

Принос на ПИРО за изпълнение на действията по отношение на климата

Разработването на ПИРО на община Разлог се основава на разумни и реалистични предложения за решаване на проблемите и реализиране на потенциалите едновременно в социалната, икономическата и екологичната сфера. Опазването на околната среда и намаляване на влиянието върху климата са заложени както в аналитичната, така и в стратегическата част на документа. Мерките, които са планирани в ПИРО на община Разлог по отношение на климатичните промени са подбрани с оглед спецификата на общината и проблемите ѝ, като в по-голямата си част те целят да адресират както очакваните рискове от промените в климата, така и вече съществуващите за общината проблеми и включват:

- Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради.
- Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници в публичния и частния сектор.
- Развитие на кръгова икономика чрез подкрепа на инвестиции в зелени решения за бизнеса.
- Подкрепа на „зеления преход“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и бизнес.
- Поддържане и разширяване на зелената система, чрез обновяване на съществуващи и създаване на „зелени зони“ и зони за отдих и спорт на територията на общината.
- За намаляване на шума и замърсяването на въздуха са предвидени мерки като доизграждане на зелената система, подмяна на отоплителни уреди на домакинствата с дърва и въглища.
- Подобряване на системата за управление на отпадъци, закриване и рекултивация на нерегламентираните замърсявания:
- Технологично обновяване и привличане на инвестиции в дейности, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на околната среда.

Мерки за адаптация към изменението на климата

- Ефективно използване на водните ресурси.
- Подобряване на водоснабдителната и канализационната мрежа.
- Поддържане и почистване на реки, отводнителни канали и съоръжения.
- Опазване на биоразнообразието - налице е богато биологично разнообразие и територии с природна значимост, които са предпоставка за развитие на различен вид спорт и туризъм.
- Опазване и развитие на горския фонд
- Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии.

Хоризонтални мерки:

- Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата в екологичната политика на община Разлог;
- Повишаване на информираността и ангажираността на гражданите и бизнеса в общината по отношение на екологичната политика и изменението на климата. Усилията в тази насока трябва да се насочат към системно информиране на населението за състоянието на околната среда, екологично образование на гражданите и особено на младите хора, организиране и провеждане на кампании за почистване и опазване на средата и природните богатства, подобряване на средата чрез запазване, поддържане и увеличаване на зелените площи.
- Повишаване на административния капацитет на общината за изпълнение на политиките, касаещи изменението на климата.

Очаква се изпълнението на мерките да доведат до елиминиране или смекчаване на рисковете, до намаляване на уязвимостта и увеличаване на адаптационния капацитет на общината и нейните жители към очакваните промени в климата.

Интегрирането на политиките по опазване на околната среда във всички сфери на човешката дейност и общественото развитие придобива все по-голяма актуалност както поради изостряне на редица екологични проблеми, така и поради по-широко разпространеното разбиране, че жизнените екосистеми, съхранените природни ресурси и здравословната околна среда са пряко свързани с качеството на живот за хората.

Прилагането на ефективни общински политики по околна среда, насърчаването на нисковъглеродна икономика и иновации благоприятства създаването на нови пазари и работни места, повишава конкурентоспособността на местната икономика посредством по-висока ефективност на използването на ресурсите и създаване на нови инвестиционни възможности.

ПИРО на община Разлог интегрира европейските и национални цели в областта на околната среда и изискванията, свързани с изменението на климата и адаптирането към климатичните промени при процесите по пространствено планиране и развитие на общината.

VIII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА РАЗЛОГ

Наблюдението и оценката на ПИРО на Община Разлог за периода 2021-2027 г. се осъществява чрез система, която включва: начините за събиране на информация; индикаторите за наблюдение; органа за наблюдение; организацията на работата по наблюдение и оценката, както и системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.

Цел на системата за наблюдение и оценка е да бъдат анализирани и оценени процесите по изпълнението на стратегическите цели, приоритетите и свързаните с тях мерки.

В цялостния процес на наблюдение и оценка, при спазване на принципа за партньорство, участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината.

За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение и оценка на ПИРО се приема **система от индикатори**. За всеки от индикаторите се посочва мерната единица, в която ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са взети под внимание и част от общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики, въз основа на събраната обективна информация и данни. Съгласно изискванията на Методическите указания са използвани два вида индикатори:

- Индикатори за продукт, които се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. Избраните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.
- Индикатори за резултат, които отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за периода.

Индикаторите са организирани около темите за социалното, икономическото и териториалното развитие. Те измерват напредъка на местната общност, конкурентоспособността на местната икономика, образованието, изградеността на инфраструктурата, комуникационните системи, състоянието на околната среда, социалната интеграция, здравния статус на населението.

Предложените индикатори са формулирани така, че да могат да измерят промяната в съответния продукт или резултат от изпълнението на плана в абсолютна (брой, кв.м. и др.) или относителна стойност (%). Точността при измерване на напредъка по изпълнението на ПИРО зависи от обективността на базовите стойности на отделните индикатори, които са определени на база официални източници на информация.

Орган за наблюдение на ПИРО е общинският съвет. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО, като в процеса участват и представители на заинтересованите страни. За постигнатите резултати и напредък в изпълнението на плана се изготвят годишни доклади, които се одобряват от общинския съвет по предложение на кмета. Годишните доклади се изготвят и внасят за обсъждане и одобрение до 31 март на всяка следваща година. Те са публични и се оповестяват на интернет-страницата на общината, а копие от тях се изпраща на председателя на областния съвет за развитие в 7-дневен срок от решението за тяхното одобряване.

Докладите следва да съдържат информация за:

- общите условия за изпълнение на плана и в частност настъпили промени в социално-икономическите условия в общината;
- постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана въз основа на индикаторите за наблюдение;
- действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана, в т. ч.: мерки за наблюдение и механизми за събиране, обработване и анализ на данни; преглед на проблемите, възникнали в процеса на прилагане на плана през съответната година, както и мерките за преодоляване на тези проблеми; мерки за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на плана; мерки за постигане на необходимото съответствие на плана със секторните политики, планове и програми на територията на общината, включително мерките за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени; мерки за прилагане принципа на партньорство; резултати от извършени оценки към края на съответната година;
- изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;
- заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана.

Основните източници за информация включват: НСИ – данни от текущата статистика, дирекция „Бюро по труда“, ГРАО, РУО, ИСУН 2020, РИОСВ, РЗИ, експлоатационни дружества, общинска служба „Земеделие“, областно пътно управление, официални регистри, дирекции и отдели в специализираната общинска администрация.

При съществени промени в икономическите и социалните условия в общината ПИРО може да бъде актуализиран. Актуализация може да бъде направена и в резултат на настъпили промени в националното или европейското законодателство, както и при съществени промени в национални или секторни стратегии и политики, влияещи върху неговото изпълнение. Актуализация в програмата за реализиране на ПИРО се прави при приемане или изменения на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от ЕС. Изготвянето и приемането на актуализацията на ПИРО се извършва по реда и условията за неговото изготвяне и приемане, а на програмата, при необходимост, с решение на Общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Индикаторите за резултат и продукт са посочени в *Приложение №3 „Матрица на индикаторите”.*

IX. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. **Приложение №1 – Програма за реализация на ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г.**
2. **Приложение №2 – Индикативна финансова таблица за изпълнение на ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г.**
3. **Приложение 3 и 3а – Индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО на община Разлог за периода 2021-2027 г.**